

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Π.Μ.Σ.: Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΧΟΛΗΝ: ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΥΒΡΙΔΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τριμελής Επιτροπή:

Παναγής Παναγιωτόπουλος (επιβλέπων)

Αλέξανδρος Ανδρέας Κύρτσης

Στυλιανός Παπαλεξανδρόπουλος

Φοιτητής:

Διονύσιος Γιατράς (Α.Μ.: 15506)

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	4
Πρόλογος	6
Εισαγωγή.....	7
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ, ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΥΒΡΙΔΙΣΜΟΣ.....	9
Ενότητα 1^η: Πολιτισμικός Επιμερισμός, Πολιτισμικές Συναντήσεις και Ταυτότητες	9
1.1. Οι Διαστάσεις του Πολιτισμικού Φαινομένου και οι Κατηγοριοποιήσεις των Παγκόσμιων Πολιτισμών.....	9
Fernand Braudel.....	12
Ευρωπαϊκός	12
Ρωσικός	12
Ισλαμικός.....	12
Πολιτισμός της Μαύρης Ηπείρου	12
Πολιτισμοί της Αμερικής (Η.Π.Α., Λατινική Αμερική, Καναδάς)	12
Αγγλόφωνος Κόσμος (Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία και οι αποικίες)	12
Πολιτισμοί της Απω Ανατολής	12
(Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Ινδοκίνα, Φιλιππίνες, Κορέα, Ιαπωνία)	12
Samuel Huntington.....	12
Δυτικός	12
Ορθόδοξος.....	12
Ισλαμικός.....	12
Αφρικανικός (πιθανά υπαρκτός)	12
Ινδικός	12
Κομφουκιανικός ή Σινικός	12
Ιαπωνικός	12
Λατινικής Αμερικής	12
1.2. Τα Όρια της Μελέτης του Πολιτισμού.....	14
1.3. Οι Πολιτισμικές Ταυτότητες ως Κοινωνική Μορφοποίηση του Πολιτισμού.....	15
Ενότητα 2^η: Όψεις του Πολιτισμικού Υβριδισμού.....	21
2.1. Η Πολιτισμική Παγκοσμιοποίηση ως Πλαίσιο Ανάπτυξης του Πολιτισμικού Υβριδισμού.....	21
2.2. Η Διπλή Συνείδηση ως αποτέλεσμα του Πολιτισμικού Υβριδισμού	23
2.3. Η Μεθόδευση του Υβριδισμού.....	24
2.3. Ο Σύγχρονος Ατομικισμός και η Επιλεξιμότητα της Ταυτότητας ως Όψη Πολιτισμικού Υβριδισμού	26
2.4. Η Ατομική Θρησκευτικότητα και ο Εξανατολισμός της Δύσης	28
Πίνακας 3: Τυπολογία της ανατολικής και της δυτικής σκέψης.....	31
Πίνακας 4: Δεύτερη τυπολογία ανατολικής και δυτικής σκέψης.....	31

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΣΤΗ ΔΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΣΑΟΛΙΝ	34
Ενότητα 1 ^η : Οι Πολεμικές Τέχνες στη Δύση.....	34
Ενότητα 2 ^η : Οι Πολιτισμικές Διαστάσεις του Μοναστηριού Σαολίν.....	34
2.1. Η Θρησκευτική Διάσταση: Ο Μαχαγιάνα Βουδδισμός και το Τσαν.....	34
2.2. Η Ιστορική Διάσταση: Το Μοναστήρι Σαολίν και οι Πολεμικές Τέχνες.....	38
2.3. Η Διεθνής Διάσταση: Το Μοναστήρι Σαολίν στον 21 ^ο αιώνα και η Πολιτισμική Βιομηχανία	40
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΟΙ ΚΟΣΜΙΚΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΣΑΟΛΙΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΟΨΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΥΒΡΙΔΙΣΜΟΥ	42
Ενότητα 1 ^η . Η Ατομική Διάσταση	44
1.1. Η Αναζήτηση της Αυθεντικότητας στις Πολεμικές Τέχνες.....	44
1.1.1. Η ατομική προϋπόθεση της σύνδεσης με το Σαολίν.....	45
1.2. Η Ατομική Δραστηριότητα ως Αυτοανακάλυψη	46
Ενότητα 2 ^η : Η Υβριδική Διάσταση.....	48
2.1. Θρησκευτικότητα και Εθνικότητα	48
2.2. Η Αποθρησκευτικοποίηση του Τσαν	53
Παράρτημα.....	55
Συνέντευξη Πρώτη	55
Συνέντευξη Δεύτερη	59
Συνέντευξη Τρίτη	64
Συνέντευξη Τέταρτη.....	67
Συνέντευξη Πέμπτη	69
Συνέντευξη Έκτη.....	72
Συνέντευξη Έβδομη	76
Συνέντευξη Όγδοη	87
Συνέντευξη Ένατη	89
Συνέντευξη Δέκατη.....	93
Συμπεράσματα	97

Ευχαριστίες

Η πρώτη και κύρια ευχαριστία οφείλεται στα μέλη της οικογένειάς μου, Ανδρέα Γιατρά, Κατερίνα Κοκκαλιάρη και Στέλλα Γιατρά, για την ψυχολογική, ηθική και υλική στήριξη που μου έχουν προσφέρει σε ολόκληρη την πορεία των σπουδών μου.

Από το πρόγραμμα «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία», ο Παναγής Παναγιωτόπουλος, επίκουρος καθηγητής κοινωνιολογίας, δέχθηκε να στηρίξει το εγχείρημα αυτής της εργασίας ως επιβλέπων καθηγητής, από την πρώτη στιγμή. Η ακαδημαϊκή ανταπόκριση και αποδοχή της επίβλεψης της διπλωματικής αυτής εργασίας και των συνεπακόλουθων διαρκών και ενοχλητικών τηλεφωνημάτων μου, σε μια ιδιαίτερα πειστική περίοδο, αποτέλεσε τη βάση πάνω στην οποία αναπτύχθηκε το σύνολο των συλλογισμών που συναπαρτίζουν την έρευνα. Ένα μεγάλο ευχαριστώ του οφείλεται για την υπομονή και τη στήριξη στο συνολικό εγχείρημα. Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί, ότι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, οι μοναδικές εργασίες που έχω πραγματοποιήσει με προσωπική έρευνα, έχουν τελεσθεί υπό την επίβλεψη του Παναγή Παναγιωτόπουλου.

Ο Αλέξανδρος- Ανδρέας Κύρτσης, καθηγητής κοινωνιολογίας, ανταποκρίθηκε επίσης, άμεσα και με μεγάλο ενδιαφέρον στην ιδέα της διπλωματικής, με πολύ σημαντικές παρατηρήσεις στην ανάπτυξη της συλλογιστικής, αλλά και με τη σταθερή του διαθεσιμότητα για να βοηθήσει σε οποιαδήποτε απορία ή προβληματική παρουσιαζόταν στην πορεία της διπλωματικής, πάντοτε με ειλικρινή και κριτική διάθεση. Η ευγνωμοσύνη προς το πρόσωπό του ωστόσο δεν περιορίζεται στην παρούσα εργασία καθώς η ανταπόκριση, η ενίσχυση και οι ευγενικές συμβουλές καθ' όλη τη διάρκεια του νοερού ταξιδιού μου στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης.

Ο Στυλιανός Παπαλεξανδρόπουλος, καθηγητής ιστορίας θρησκευμάτων, απαντώντας σε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα, που του έστειλα κατά το εαρινό εξάμηνο της ακαδημαϊκής περιόδου 2015-2016, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της εργασίας, καθώς άνοιξε νέους δρόμους, πλήρως αγνώστους σε μένα ως προς τη γενικότερη συλλογιστική, θέτοντας το σύνολο των ζητημάτων που σχετίζονται με τη θρησκευτικότητα, τη βουδιστική θρησκεία και τις πολιτισμικές διαστάσεις των πολεμικών τεχνών. Επίσης, του οφείλω μία εκ βαθέων ευχαριστία για τη φιλοξενία της διπλωματικής μου εργασίας, μέσα από την παρουσίασή της στο μάθημά του: «Οι Ανατολικές Θρησκείες στη Δύση» και για τη θερμή ανταπόκριση σε αυτήν από την πρώτη στιγμή.

Επιπροσθέτως οφείλω να ευχαριστήσω στον Tao Thykier Makeeff, ο οποίος από τη μακρινή Σουηδία, προσέφερε μια σημαντική ανατροφοδότηση της κεντρικής ιδέας της εργασίας και επίσης μοιράστηκε μαζί μου το κείμενο της δικής του διπλωματικής εργασίας «Martial Arts and Religion: A Study of Constructions of Identity based on Case- studies in Chinese and Russian Martial Arts and their Relationship to Daoism and Christianity». Ένα κείμενο το οποίο αντανάκλασε σε πολύ μεγάλο βαθμό τις δικές μου ανησυχίες και προβληματισμούς πάνω στις πολεμικές τέχνες και αναπλαισίωσε σημαντικά την προσέγγιση των νοηματικών παραμέτρων της εκάστοτε πολεμικής τέχνης.

Επίσης, ίσως η σημαντικότερη ευχαριστία, θα πρέπει να δοθεί σε όλους τους δασκάλους και μαθητές των σχολών Σαολίν, στις οποίες απευθύνθηκα για το ερευνητικό μέρος, για την αποδοχή της έρευνας, για τις πολύ ενδιαφέρουσες και ευχάριστες συζητήσεις, που προέκυψαν κατά τη διαδικασία των συνεντεύξεων και τη συνεχόμενη τροφή για σκέψη που παρείχε ο καθένας από την ιδιαίτερη οπτική του γωνία.

Από την παρούσα σελίδα των ευχαριστιών δεν θα μπορούσε να απουσιάζει το όνομα του καθηγητή Παντελή Λέκκα, ο οποίος ανεξάρτητα από τη μη συμμετοχή του στη διαμόρφωση

και εξέλιξη της εργασίας, αποτέλεσε την πλέον υποστηρικτική και ενθαρρυντική παρουσία στο σύνολο των σπουδών μου στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης.

Από τους συμφοιτητές του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, ο Ervin Kondakciu, ο Κυριάκος Μελίδης και η Λίνα Ζηργάνου- Καζολέα όπως επίσης ο Θάνος Χατζούδης, ο Άρης Σωτηρόπουλος, ο Παναγιώτης Τζινιέρης, ο Πέτρος Κόντος, η Σία Τσούγκα, ο Κωνσταντίνος Μουζακίτης και ο Αδάμ Αρταυρίδης, αποτέλεσαν ιδιαίτερα σημαντικούς πυλώνες στην αντικειμενική ανάπτυξή μου μέσα στην πορεία των σπουδών μου.

Κλείνοντας, η τελική μα εξίσου σημαντική ευχαριστία αφιερώνεται σε έναν αγαπημένο φίλο που για μία δεκαετία, ανατροφοδοτεί και αναζωπυρώνει το προσωπικό μου ενδιαφέρον για τις πολεμικές τέχνες, μέσα από ατέρμονες συζητήσεις και αναζητήσεις και μέσα από συνεχόμενα γενναιόδωρα ανοίγματα των προσωπικών του γνώσεων, αντιλήψεων και συναισθημάτων πάνω στο χώρο των πολεμικών τεχνών, στον οποίο διατηρεί μια λαμπρή παρουσία, τον Κωνσταντίνο Δαμία.

Πρόλογος

Η ιδέα για την εκπόνηση της διπλωματικής αυτής εργασίας, που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία», προέκυψε μέσα από μια σειρά συζητήσεων με συμφοιτητές και συμμαθητές στα πλαίσια των σπουδών μου και στην εξάσκηση των πολεμικών τεχνών αντίστοιχα, ήδη από τα προπτυχιακά χρόνια, και απέκτησε μορφή μέσα από την ευγενική αποδοχή καθηγητών από το τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης καθώς και από το τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας. Από την έναρξη της ενασχόλησής μου με αυτόν τον τρόπο σωματικής εξάσκησης, οι διάλογοι, οι αντιπαραθέσεις, η μελέτη της ιστορίας και της φιλοσοφίας της εκάστοτε πολεμικής τέχνης και η συγκριτική προσέγγιση σ' αυτές με ώθησε να προσεγγίσω τον πολιτισμικό αυτό χώρο αναζητώντας ένα ή περισσότερα βαθύτερα νοήματα σχετικά με αυτόν.

Βάσει των παραπάνω θα ήταν κάτι παραπάνω από αληθές να υποστηριχθεί ότι η εργασία αυτή αφορά σε μια απόπειρα συστηματικής μελέτης ενός διαχρονικού προσωπικού ενδιαφέροντος πάνω στις πολεμικές τέχνες από τα πρώτα εφηβικά μου χρόνια μέχρι σήμερα. Αναφερόμενος στην προηγούμενη παράγραφο για τον «πολιτισμικό χώρο» των πολεμικών τεχνών, είναι απαραίτητο να αποσαφηνισθεί μια σειρά ζητημάτων, που συνδέουν μια σωματική άσκηση με συμβολισμούς των αντικειμενικά μακρινών πολιτισμών της Απω Ανατολής.

Κατά τον τρόπο αυτόν, γίνεται σαφές ότι στα κείμενα που θα ακολουθήσουν ο προβληματισμός θα αφορά στους κυριότερους εκπροσώπους των πολεμικών τεχνών της Άπω Ανατολής και της Κίνας ειδικότερα. Οι πολεμικές τέχνες αυτές είναι άλλωστε που σχετίζονται περισσότερο και σε μεγαλύτερο βάθος με τις αντίστοιχες θρησκευτικές, γλωσσικές, αξιακές και ψυχολογικές πτυχές των πολιτισμών και των μικροϊστορικών συνθηκών που τις γέννησαν.

Ήδη από την έναρξη της μελέτης αυτής, η οποία είχε να αναμετρηθεί μια πλειάδα ζητημάτων ως προς την εγκυρότητα του πληροφοριακού υλικού έγινε σαφής η έλλειψη τεκμηριωμένου υλικού πάνω στα αντίστοιχα ζητήματα. Αν και η ιστορία και η φιλοσοφία των πολεμικών τεχνών, ιδιαίτερα τις Ιαπωνίας, χαρακτηρίζονται από ένα εκτενές μεταφρασμένο στα ελληνικά υλικό, λόγω της επιλογής μιας σειράς δασκάλων, να μεταφράσουν τα έργα των ιδρυτών των σύγχρονων ιαπωνικών πολεμικών τεχνών αλλά και τα έργα παλαιότερων ξιφομάχων-συγγραφέων, εν τούτοις στην περίπτωση της Κίνας δεν βρίσκουμε τον ανάλογο μεταφραστικό ζήλο, με αποτέλεσμα οι πολιτισμικές πλευρές των κινέζικων πολεμικών τεχνών να μην αναδεικνύονται σε παρόμοιο βαθμό στην ελληνική γλώσσα.

Υπό το πρίσμα αυτό, αντίστοιχες δυσκολίες υπάρχουν και ως προς το κοινωνιολογικό ενδιαφέρον πάνω στις πολεμικές τέχνες και την εισαγωγή τους στο δυτικό κόσμο. Οι μελέτες που αφορούν στον πραγματικό κόσμο των ασκούμενων στις πολεμικές τέχνες στην Ελλάδα, δεν ξεπερνούν τις δύο ενώ οι δυνατότητες εξαγωγής συμπερασμάτων από το χώρο αυτό μπορεί να αντιστοιχίσει σε ένα μεγάλο εύρος της υπάρχουσας κοινωνικής θεωρίας και μεθοδολογίας κοινωνικής έρευνας.

Για τους παραπάνω λόγους, απέκτησα το κίνητρο να εργασθώ πάνω στα κείμενα που θα ακολουθήσουν ευελπιστώντας να συμμετάσχω σε έναν προβληματισμό που αν και εκ πρώτης όψεως αφορά μόνο στους ασκούμενους στις πολεμικές τέχνες της ανατολικής Ασίας, ενδέχεται να φέρνει στην επιφάνεια προβληματισμούς που υπερβαίνουν τα στενά όρια των σχολών πολεμικών τεχνών.

Φυσικά το σύνολο των συλλογισμών, παρατηρήσεων και ερμηνειών που θα ακολουθήσουν αφορά σε ένα αντίστοιχο σύνολο επιλεγμένων θεωρητικών πλαισίων και ζητημάτων που τέθηκαν υπό έρευνα και αφορούσε τα προσωπικά μου ενδιαφέροντα, μέσα από το προσωπικό μου εσωτερικό ταξίδι μέσα σε μια σειρά από σχολές πολεμικών τεχνών. Δεν έχει σκοπό είτε

να εξαντλήσει τα ζητήματα που θα μπορούσε να θέσει κανείς επί τάπητος, είτε να αξιώσει κάποια βαρύνουσα σημασία των ζητημάτων αυτών έναντι κάποιων άλλων. Ακολουθώντας όμως την αντικειμενική ανάγκη της οριοθέτησης και της περατότητας, οι επιλογές που έγιναν ως προς το ερευνητικό μέρος της εργασίας που θα ακολουθήσει, αφορούν σε μια σειρά από προβληματισμούς σχετικούς με τις συναντήσεις πολιτισμών, τις πολεμικές τέχνες και το σύγχρονο ατομικισμό και τη σχέση των ασιατικών πολεμικών τεχνών με νέες μορφές θρησκευτικότητας.

Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει το Σαολίν κουνγκ φου στην Ελλάδα ως όψη πολιτισμικού υβριδισμού. Από το σύνολο των πολεμικών τεχνών που προέρχονται από χώρες της ανατολικής Ασίας όπως η Κίνα, η Ιαπωνία και η Κορέα, το Σαολίν κουνγκ φου αποτελεί την πλέον δομημένη πολιτισμικά πολεμική τέχνη και αφηγηματική ως προς το ιδιαίτερο πολιτισμικό της πλαίσιο.

Η εργασία χωρίζεται σε τρία τμήματα: ένα θεωρητικό ως προς την έννοια του πολιτισμού, τις κατηγορίες ταξινόμησής του και τις υβριδικές απολίξεις του, ένα ιστορικό ως προς το πολιτισμικό πλαίσιο του Σαολίν σχετικά με τη βουδδιστική θρησκεία, το ρόλο που διαδραμάτισε στην κινέζικη ιστορία και τις σύγχρονες προεκτάσεις του ως προς την προώθησή του στη Δύση και τη σύνδεσή του με την πολιτισμική βιομηχανία και ένα τρίτο ως προς την έρευνα σε δασκάλους και μαθητές του Σαολίν κουνγκ φου στην Ελλάδα.

Οι πολιτισμικές ταξινομήσεις δεν αποτελούν στατικά ή εδραιωμένα μεγέθη. Πραγματοποιούνται κατ' ανάγκη με στόχο την κατανόηση των πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων σε διεθνές πλαίσιο και λειτουργούν ως καταλύτες που φανερώνουν τα βαθύτερα στοιχεία που συναποτελούν τις πολιτισμικές οντότητες, οι οποίες εκ πρώτης όψεως φαίνονται ενιαίες και συμπαγείς.

Η έμφαση στα στοιχεία που συναποτελούν τις πολιτισμικές οντότητες δημιουργεί ένα σύνορο ως προς τη μελέτη του τάδε ή δείνα πολιτισμού που στόχο έχει την έμφαση στη μερικότητα μέσα από την οποία εξάγονται ευρύτερα συμπεράσματα.

Οι κοινωνικές ταυτότητες αποτελούν το κοινωνιολογικό μέγεθος, το οποίο στην πολιτισμική του διάσταση φέρνει στο προκλήνιο το κράμμα από το οποίο αποτελούνται οι ανθρώπινες υποκειμενικότητες. Η κοινωνική ταυτότητα αποτελεί επίσης το στοιχείο όπου οι έννοιες του πολιτισμού και της κοινωνίας δεν είναι διακριτά μεγέθη αλλά ταυτίζονται δημιουργώντας την έννοια της υποκειμενικότητας. Το δίπολο που βρίσκεται εντός της ταυτότητας αποτελεί η σχέση της ατομικότητας με το κοινωνικό/ πολιτισμικό περιβάλλον.

Η ατομικότητα εν γένει χαρακτηρίζεται από την αυτούσια δυναμική του ενσώματου εαυτού, η οποία οφείλει να πειθαναγκασθεί ορίζοντας τον εαυτό της μέσα στο πλαίσιο του πολιτισμού, στον οποίο εντάσσεται. Αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής είναι η παραγωγή μιας εσωτερικής διχοτόμησης που αφορά στην διπλή κοινωνικότητα του ανθρώπου η οποία θέτει τις προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση της υβριδικής πολιτισμικής ταυτότητας.

Μια όψη της υβριδικής ταυτότητας αποτελεί η ατομική επιλογή θρησκευτικότητας, η οποία αφορμώμενη από την ανάδειξη του ατόμου ως υποκειμένου των προσωπικών του επιλογών, αποκτά τη δυνατότητα του εν γένει και του θρησκευτικού αυτοπροσδιορίζεσθαι.

Στη διαδικασία διαμόρφωσης του θρησκευτικού ή πνευματικού αυτοπροσδιορίζεσθαι οι πολεμικές τέχνες λαμβάνουν εξέχοντα ρόλο καθώς προέρχονται από ευθείες αναφορές σε

θρησκευτικά περιβάλλοντα και πλαίσια. Το μοναστήρι Σαολίν με μια ιδιάζουσα θέση στην κινέζικη εθνική αφήγηση και θρησκευτική ιστορία αποτελεί ένα από τους πόλους έλξης των αναζητητών των νέων αυτών πολιτισμικών ταυτοτήτων.

Εκκινώντας από ένα ενδιαφέρον όσο και αμφισβητούμενο ιστορικό πλαίσιο αλλά σαφές θρησκευτικό αξιώνει μια ιδιαίτερη θέση στην πολιτισμική εξαγωγή της σύγχρονης Κίνας. Το αποτέλεσμα είναι να αναπτύσσεται η ιδιαίτερη σύνδεσή του με τη μαζική πολιτισμική βιομηχανία του κινηματογράφου, γεγονός που το ωθεί ώστε να αναπτύξει την ιδιαίτερη θέση του στο χώρο των πολεμικών τεχνών.

Στην Ελλάδα μια σειρά σχολών Σαολίν ιδρύονται από κοσμικούς αποστόλους ή μάχιμους μοναχούς γεγονός που εγείρει μια σειρά από ενδιαφέροντα ερωτήματα ως προς τα περιθώρια υβριδισμού που ανοίγονται σε ατομικό, εθνικό και θρησκευτικό επίπεδο.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ, ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΣ ΥΒΡΙΔΙΣΜΟΣ

Ενότητα 1^η: Πολιτισμικός Επιμερισμός, Πολιτισμικές Συναντήσεις και Ταυτότητες

Οι ταξινομήσεις των πολιτισμών παγκόσμιας εμβέλειας αποτελούν τις ευρύτερες πολιτισμικές δομές εντός των οποίων διαδραματίζονται οι διαδικασίες σύνδεσης των ανθρώπων με το εξωτερικό – φυσικό ή ανθρωπογενές- περιβάλλον, η ένταξη των κοινωνικών ή πολιτισμικών υποκειμένων στην πορεία του ιστορικού χρόνου και η εννοιολογική και σημασιολογική μορφοποίηση του κοινωνικού υποκειμένου στην πορεία προσαρμογής στο εκάστοτε πολιτισμικό πλαίσιο ως αναγκαία προϋπόθεση για την εξέλιξη της κοινωνικοποίησης του ατόμου στην πορεία διαμόρφωσής του ως υποκειμένου. Αναπόφευκτο ζήτημα στις αυτές θεματικές αποτελεί η υποκειμενική θέαση των ταξινομήσεων αυτών ως επιφανειακών όψεων βαθύτερων κοινωνικών διαδικασιών του ανθρωπίνου είδους, που λαμβάνουν την δυναμική και τις συνέπειές της μέσα από την ανάπτυξη συναινέσεων και συγκρούσεων, που εκβάλλουν στη διαμόρφωση τόσο της αυτοσυνειδησίας όσο και στην αναγκαία διαχείριση της ετερότητας. Εντός των παραπάνω προβληματικών εντάσσεται και η παραδοχή της συμπίκνωσης των συνδηλώσεων των πολιτισμών μεγάλης εμβέλειας σε συμβολικά στοιχεία, η οποία οδηγεί στην επιμεριστική αντίληψη περί πολιτισμικών συναντήσεων.

1.1. Οι Διαστάσεις του Πολιτισμικού Φαινομένου και οι Κατηγοριοποιήσεις των Παγκόσμιων Πολιτισμών

Οι βαθύτερες κοινωνικές δομές που οδηγούν στη διαμόρφωση και εξέλιξη των πολιτισμών και η συνεπακόλουθη υπαγωγή των πολιτισμικών πεδίων στις κοινωνικοϊστορικές διαδικασίες αποτελούν τη διπλή όψη της ενιαίας ανθρώπινης δραστηριοποίησης σε υλικό και νοηματικό – αντικειμενικό και υποκειμενικό- επίπεδο που στην ουσία ταυτίζει τα πεδία του πολιτισμού και της κοινωνίας. Ως προς τη διάκριση αντικειμενικού και υποκειμενικού θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η άμεσα προσλαμβανόμενη πολιτισμική πλευρά της ανθρώπινης συνύπαρξης προϋποθέτει τον έμμεσα προσλαμβανόμενο επικαθορισμό της από κοινωνικές κινητήριες δυνάμεις. Από την άλλη πλευρά η υλικότητα του κοινωνικού πεδίου, ως πεδίου ανθρώπινης συλλογικής δραστηριοποίησης, λαμβάνει τη δυναμική του μέσα από τις νοηματοδοτήσεις που έχουν τεθεί από την πολιτισμική του πλαισίωση. Συνεπώς σε ό, τι αφορά στη σχέση των δύο πεδίων, είναι απαραίτητος ο βαθμός ταύτισής τους.

Ο Γάλλος ιστορικός Fernand Braudel στο έργο του «Γραμματική των Πολιτισμών» θέτει ως σημείο εκκίνησης της γενικής πολιτισμικής ανάλυσης τέσσερις διαστάσεις: τη γεωγραφική, τη κοινωνική, τη οικονομική και τη συλλογική. Με τις παραδοχές αυτές είναι δυνατό να καταστεί σαφής η υλική βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η εκάστοτε υπό μελέτη πολιτισμική ομάδα.

Συγκεκριμένα, η γεωγραφική διάσταση επισημαίνει τη σχέση οιασδήποτε ανθρώπινης δραστηριότητας με το φυσικό περιβάλλον είτε ως άμεσης συλλογής αγαθών από αυτό, είτε ως μεταποίησής του μέσω της ανθρώπινης εργασίας¹. Η κοινωνική διάσταση αναφέρεται τόσο στην συγκριτική σημασία της έννοιας της κοινωνίας με εκείνη του πολιτισμού, εννοιών που αναφέρονται στην «ίδια πραγματικότητα», όσο και στον προϋποθετικό χαρακτήρα αμφοτέρων των εννοιών στη σχέση αυτή². Η οικονομική διάσταση αναφέρεται στην υλικότητα της ανθρώπινης δραστηριότητας τόσο ως προς την ποσοτικοποίηση των αποτελεσμάτων όσο και της διαχείρισης των μικρών ή μεγάλων πλεονασμάτων που παράγονται από αυτή³. Τέλος, η συλλογική διάσταση του πολιτισμού, δηλαδή, ως συλλογικής νοοτροπίας, αναφέρεται στο σύνολο των συμβόλων και νοημάτων που αναπτύσσονται σε ένα κοινωνικό πεδίο μελέτης. Η

¹ F. Braudel, (2000), *Γραμματική των Πολιτισμών*, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., σ: 62

² Στο ίδιο, σ: 68-69

³ Στο ίδιο, σ: 72-74

έννοια της πολιτισμικής ή κοινωνικής ταυτότητας εντάσσεται σε αυτήν τη διάσταση, καθώς τα σύμβολα και τα νοήματα αφορούν στο κοινό πλαίσιο διαμόρφωσης του κοινωνικού υποκειμένου. Στην τελευταία διάσταση, σύμφωνα με το συγγραφέα, κεντρικό ρόλο παίζει η θρησκεία⁴, ενώ δεν θα ήταν άστοχο να συνδεθεί με άλλες όψεις της κοινωνικής ταυτότητας όπως το έθνος, η φυλή, το φύλο και ούτω καθεξής.

Το σχήμα του Braudel μας παρουσιάζει μια εξελικτική πορεία, μέσω της οποίας αναδεικνύεται η σχέση του ανθρώπου με το αντικειμενικό του περιβάλλον. Η σχέση με το έδαφος, οι συγκροτήσεις ομάδων, η οικονομική δραστηριότητα με τα ιδιαίτερα αποτελέσματα αυτής και τέλος η κοινή νοοτροπία που αναπτύσσεται εντός του πολιτισμικού περιβάλλοντος αφορούν τις δομές μέσω των οποίων οικοδομείται ο χαρακτήρας των γενικών πολιτισμών, ο οποίος αποτελεί και το πλαίσιο ανάπτυξης των μεμονωμένων πολιτισμικών ταυτοτήτων, όπως η γλωσσική, η θρησκευτική, η ιδεολογική και η εθνική.

Παράλληλα με τις πολιτισμικές αυτές κατηγορίες, στις οποίες δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στο χώρο, ο Braudel, αναπτύσσει και ένα σχήμα με την ιδιαίτερη σχέση του πολιτισμού με το χρόνο. Με τη θεωρία των τριών χρόνων, εισάγει έναν τριμερισμό της χρονικής εξέλιξης της ιστορίας, βάσει του οποίου στον πρώτο χρόνο διαδραματίζονται τα ιστορικά γεγονότα, στο δεύτερο τα ιστορικά γεγονότα ομαδοποιούνται σε επεισόδια και στον τρίτο, που είναι και ο πιο αργός σε ταχύτητα, μετασχηματίζονται οι ανθρώπινοι πολιτισμοί⁵. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, από τη σύνδεση των διαστάσεων κατανόησης των πολιτισμών απορρέει η συγκρότηση των πολιτισμικών ταυτοτήτων.

Θα ήταν κάτι παραπάνω από εύλογο να αναρωτηθεί κανείς πως μπορεί να γίνει διαχειρίσιμη η σχέση των επιμέρους πολιτισμών μεταξύ τους, εφόσον αν και ένας πολιτισμός είναι δυνατό να ενταχθεί σε πλαίσια ανάλυσης και ερμηνείας, εν τούτοις διατηρεί τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, τα οποία τον διαφοροποιούν από άλλους πολιτισμούς. Με άλλα λόγια το ερώτημα που ανακύπτει είναι το ζήτημα των πολιτισμικών συναντήσεων και προσμίξεων, ζήτημα το οποίο, αφορά τόσο στην ανταλλαγή πολιτισμικών αγαθών όσο και σε επικείμενους υβριδισμούς που απορρέουν από τις ανταλλαγές αυτές.

Ακολουθώντας τον Braudel, ο οποίος με τη σειρά του κάνει λόγο για τη μεγιστοποίηση του φαινομένου των επαφών διαφορετικών πολιτισμών⁶ στη σύγχρονη εποχή, παρουσιάζει ένα επιχείρημα, το οποίο βρίσκεται πολύ κοντά στη σχέση της γενικής και της ειδικής εικόνας περί πολιτισμών που αναφέρθηκε στην προηγούμενη υποενότητα.

«Το φαινόμενο όμως της διάδοσης κοινών πολιτισμικών αγαθών σε όλη την ανθρωπότητα παίρνει τεράστιες διαστάσεις στη σημερινή εποχή. Η Δύση δημιούργησε μια βιομηχανική τεχνολογία, η οποία εξάγεται σε όλον τον κόσμο, και γίνεται δεκτή με απληστία» [...] «ωστόσο ο «βιομηχανικός πολιτισμός», που εξάγει η Δύση, δεν είναι παρά ένα από τα στοιχεία του δικού μας πολιτισμού. Και μόνον αυτό το συγκεκριμένο στοιχείο δέχεται ο υπόλοιπος κόσμος όχι τον πολιτισμό στο σύνολό του»⁷.

Το παραπάνω απόσπασμα αναδεικνύει την έννοια της πολιτισμικής συνάντησης με όρους επιμερισμού. Το πολύπλευρο πολιτισμικό μέγεθος του «Δυτικού Πολιτισμού» δεν διεισδύει με κάποια διαδικασία ολιστικής αφομοίωσής του από άλλες πολιτισμικές κατηγορίες αλλά διαθέτει το στοιχείο, που δύναται να γίνει περισσότερο λειτουργικό κατά την αφομοίωσή του από άλλους πολιτισμούς. Η βιομηχανική τεχνολογία διεισδύει ως πολιτισμικό προϊόν μιας δεδομένης πολιτισμικής κατηγορίας στις δομές άλλων πολιτισμών στη συνέχεια χαρακτηρίζει μετωπικά τον πολιτισμό που τη δημιούργησε. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ουσιαστικά το σύνολο των συναντήσεων μεταξύ των πολιτισμών δεν είναι παρά αποδοχές επιμέρους πολιτισμικών στοιχείων από τον εκάστοτε πολιτισμό σε έναν άλλον. Εκείνο που έχει ιδιαίτερη

⁴ Στο ίδιο, σ: 76-77

⁵ Στο ίδιο, σ: 47

⁶ Στο ίδιο, σ: 58

⁷ Στο ίδιο, σ: 58

σημασία, είναι η διαχρονικότητα του φαινομένου της μεταφοράς πολιτισμικών προϊόντων από τη μια γεωγραφική περιοχή στην άλλη. Ο Braudel μας παρέχει μια σειρά από ενδιαφέροντα παραδείγματα, που επαληθεύουν το φαινόμενο της πολιτισμικής συνάντησης, όπως οι ενδυματολογικές επιλογές της κινέζικης δυναστείας των Τανγκ, του 7^{ου} αιώνα, οι οποίες ταξίδεψαν στο χώρο και το χρόνο για να καταλήξουν, μέσω της Κύπρου των Λουζινιάν, στις αυλές της Γαλλίας του 15^{ου} αιώνα⁸.

Είναι όμως ιδιαίτερα σημαντική η πραγματολογική σύνδεση των πολιτισμικών συναντήσεων με τη γεωγραφική διάσταση των πολιτισμών που αναφέρθηκε παραπάνω. Ο Braudel κωδικοποιεί τη σύνδεση αυτή με την παρακάτω φράση:

«Η σταθερότητα του γεωγραφικού χώρου στον οποίο είναι εδραιωμένος ένας πολιτισμός, και των ορίων του χώρου αυτού, δεν σημαίνει στεγανότητα. Τα πολιτισμικά αγαθά ταξιδεύουν προς όλες τις κατευθύνσεις, και περνούν συνεχώς από τον ένα γεωγραφικό χώρο στον άλλο. Κάθε πολιτισμός και εξάγει και δέχεται αγαθά. Κάθε είδους: ας πούμε μια μέθοδο χρήσης κέρινων προπλασμάτων στο χυτήριο, ή την πυξίδα, ή την πυρίτιδα, ή την κατάλληλη κίνηση του χεριού για τη βαφή του ατσαλιού, μπορεί ακόμη ένα ολόκληρο φιλοσοφικό σύστημα ή ένα μέρος του, μπορεί έναν τρόπο λατρείας, ή μια θρησκεία, ή ακόμη εκείνο το τραγουδάκι του Μάλμπορω, που, τον 18^ο αιώνα, είχε κιόλας κάνει το γύρο όλης της Ευρώπης: ο Γκαίτε άκουσε να το τραγουδάνε στους δρόμους της Βερόνας το 1786⁹».

Στο παραπάνω παράθεμα γίνεται εμφανής η σύνδεση των πολιτισμών μεταξύ τους μέσω της ανταλλαγής αγαθών, συνηθειών, τεχνολογιών ή/και θρησκειών και ιδεολογιών. Γίνεται σαφές ο διαχωρισμός ανάμεσα στο προς ανταλλαγή προϊόν και την ανίχνευση των γενικότερων πολιτισμικών κατηγοριών από τις οποίες προέρχεται το προϊόν αυτό για το οποίο γίνεται λόγος.

Κατά τον παραπάνω τρόπο θα μπορούσε να προσεγγισθεί η σχέση των μεγάλων γεωπολιτισμικών κατηγοριών της Άπω Ανατολής και της Δύσης. Παρά την αφαιρετική τους χρήση οι όροι «Ανατολή» και «Δύση» εμπεριέχουν μια σειρά από εσωτερικές ετερογένειες.

Σύμφωνα με τον Samuel Huntington και την αντίστοιχη επιχειρηματολογία του στο κείμενο «Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και η Ανασυγκρότηση της Παγκόσμιας Τάξης» οι πολιτισμοί υπάγονται ή δημιουργούν επιμέρους δομές:

«Ο πολιτισμός αποτελεί την ευρύτερη οντότητα στην οποία αναφέρεται η κουλτούρα. Τα χωριά, οι επαρχίες, οι εθνοτικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες, έχουν διαφορετικές κουλτούρες σε διαφορετικά επίπεδα ετερογένειας. Η κουλτούρα ενός χωριού στη Νότια Ιταλία μπορεί να διαφέρει από εκείνη ενός χωριού της Βόρειας Ιταλίας, όμως και τα δύο ανήκουν σε μια κοινή ιταλική κουλτούρα που τα διαφοροποιεί από τα γερμανικά χωριά. Οι ευρωπαϊκές κοινότητες με τη σειρά τους, διέπονται χαρακτηριστικά που σχετίζονται με κουλτούρες, που τις διαφοροποιούν από τις κινέζικες ή τις ινδουϊστικές κοινότητες. Οι Κινέζοι, οι Ινδοί και οι δυτικοί, ωστόσο, δεν αποτελούν μέρη μιας ευρύτερης κουλτούρας. Αποτελούν πολιτισμούς. Συνεπώς, ο πολιτισμός είναι η ανώτερη ομαδοποίηση από πλευράς κουλτούρας και το υψηλότερο επίπεδο ταύτισης, επίσης όσον αφορά την κουλτούρα, που διαθέτουν οι άνθρωποι, και που τους διακρίνει από το υπόλοιπο ζωικό βασίλειο¹⁰».

Στον πίνακα 1 που ακολουθεί, παρατίθενται οι τυπολογίες των δύο στοχαστών που μας απασχόλησαν παραπάνω, ως προς την ταξινόμηση των παγκόσμιων πολιτισμών. Αν και είναι σαφές ο τρόπος ταξινόμησης ως προς την πληθυσμιακή και γεωγραφική εμβέλεια της κάθε πολιτισμικής κατηγορίας, προκειμένου να αποφευχθούν οι μετωνυμίες που επεσήμανε ο Huntington στο παράδειγμα με τα ιταλικά χωριά, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι ταξινομήσεις αυτές αφορούν είτε σε μεγάλης έκτασης κράτη, όπως η Ινδία και η Ρωσία, είτε σε αφηρημένες γεωπολιτισμικές ζώνες όπως η Δύση και η Άπω Ανατολή, είτε σε Ηπείρους ή κομμάτια

⁸ Στο ίδιο, σ: 66-67

⁹ Στο ίδιο, σ: 66

¹⁰ S. Huntington, (2017), *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*, Αθήνα, Πατάκη, σ: 53

Ηπείρων. Ακόμη αναφέρονται και σε θρησκευόμενα, όπως ο Ισλαμικός, ο Ινδικός, ο Σλάβο-ορθόδοξος και ο Κομφουκιανικός ή Σινικός, κάτι που δημιουργεί ερωτήματα ως προς την ενότητα των κριτηρίων ταξινόμησής τους.

Fernand Braudel Ευρωπαϊκός Ρωσικός Ισλαμικός Πολιτισμός της Μαύρης Ηπείρου Πολιτισμοί της Αμερικής (Η.Π.Α., Λατινική Αμερική, Καναδάς) Αγγλόφωνος Κόσμος (Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία και οι αποικίες) Πολιτισμοί της Απω Ανατολής (Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Ινδοκίνα, Φιλιππίνες, Κορέα, Ιαπωνία)	Samuel Huntington¹¹ Δυτικός Ορθόδοξος Ισλαμικός Αφρικανικός (πιθανά υπαρκτός) Ινδικός Κομφουκιανικός ή Σινικός Ιαπωνικός Λατινικής Αμερικής
---	---

Πίνακας 1. Οι τυπολογίες των πολιτισμών σύμφωνα με τους Fernand Braudel και Samuel Huntington.

Από τις τυπολογίες αυτές, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η προσπάθεια και των δύο στοχαστών να ταξινομήσουν μια τόσο σύνθετη ιστορικά, κοινωνιολογικά και ανθρωπολογικά έννοια με κατ' ουσίαν ποσοτικούς όρους. Θα πρέπει όμως να αναφερθεί και η ποικιλομορφία των κριτηρίων που έχουν επιλεγεί προκειμένου να συγκροτηθούν οι κατηγορίες αυτές. Με δεδομένο τον μεγαλύτερο βαθμό σταθερότητας κριτηρίου την ανθρωπογεωγραφία του εκάστοτε πολιτισμού, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η παρακάτω ταξινόμηση βασίζει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των επιμέρους πολιτισμών στις αντίστοιχες γεωγραφικές περιοχές. Έτσι προκύπτει ο Ιαπωνικός Πολιτισμός, ο Ινδικός, ή ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός κ.α. Ωστόσο, η μεταβλητότητα των παραπάνω ταξινομήσεων είναι πασιφανής στην ιστορική διάσταση των φαινομένων αυτών.

Όπως δηλώνει ο Braudel:

«ένας πολιτισμός δεν είναι ούτε μια δεδομένη οικονομία, ούτε μια δεδομένη κοινωνία, είναι αυτό που, μέσα από διαδοχικές οικονομίες, μέσα από διαδοχικές κοινωνίες, εξακολουθεί να επιβιώνει, και δεν επιτρέπει παρά μόνον ελάχιστες και μόνο σταδιακές παρεκκλίσεις από την πορεία του¹²».

Και συμφωνεί ο Huntington:

«Οι πολιτισμοί δεν διαθέτουν ξεκάθαρα σύνορα με συγκεκριμένη αρχή και τέλος. Οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα και, πράγματι, επαναπροσδιορίζουν την ταυτότητά τους και, συνεπώς, η σύνθεση και η μορφή των πολιτισμών αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Τα διαφορετικά είδη κουλτούρας των λαών αλληλεπιδρούν και αλληλοεπικαλύπτονται. Κατά πόσο αυτά τα είδη μοιάζουν οι διαφέρουν μεταξύ τους είναι κάτι που επίσης ποικίλλει σημαντικά. Παρ' όλα αυτά οι πολιτισμοί αποτελούν σημαντικές οντότητες και παρότι τα σύνορα μεταξύ τους δεν είναι ακριβή, είναι πραγματικά»¹³.

Γίνεται σαφές ο τρόπος με τον οποίο αναδεικνύεται η μεταβλητότητα των πολιτισμών, σε όλες τις διαστάσεις για τις οποίες έγινε λόγος στις παραπάνω υποενότητες καθώς και η εξάρτηση των μεταβαλλόμενων αυτών πολιτισμών από το πέρασμα του χρόνου. Όπως οι μεταβολές αυτές επικαθορίζουν το σύνολο των συνιστωσών του εκάστοτε πολιτισμικού

¹¹ Στο ίδιο: σ: 56-58

¹²F. Braudel, (2000), *Γραμματική των Πολιτισμών*, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ. : σ: 93

¹³ S. Huntington, (2017), *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*, σ: 54

φαινομένου αλλά και των πλαισίων προσέγγισης των φαινομένων αυτών. Έτσι οι τυπολογίες που παρατίθενται σε κάθε ολιστική προσέγγιση των παγκόσμιων πολιτισμών είναι τόσο εξαρτημένες από τις ιστορικές συνθήκες κατά τις οποίες δημιουργούνται, όσο και από την απαραίτητη μερικότητα που χαρακτηρίζει κάθε περί πολιτισμού προσέγγιση.

Στο σημείο αυτό πρέπει να ειπωθεί ότι ο στόχος της εργασίας αυτής δεν είναι μια γενικότερη κριτική πάνω στα δύο κλασσικά αυτά κείμενα του Fernand Braudel και του Samuel Huntington. Πρόκειται για δύο κείμενα με εγγύτατο περιεχόμενο εφόσον επιχειρούν να αναλύσουν και να περιγράψουν σε ιδιαίτερα αφαιρετικό επίπεδο, ο πρώτος το σύνολο των παγκόσμιων αλληλεπιδράσεων μεταξύ των πολιτισμών σε ιστορική προοπτική και ο δεύτερος την επερχόμενη σύγκρουση των πολιτισμικών υποπεριπτώσεων σε μια απόπειρα προσέγγισης της διεθνοπολιτικής πραγματικότητας κατά την πρώτη μετακομμουνιστική περίοδο. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, χρησιμοποιήθηκαν οι τυπολογίες που διαμορφώθηκαν από τους δύο στοχαστές, προκειμένου να αναδειχθεί η μεταβλητότητα που τις χαρακτηρίζει και το εννοιολογικό πλαίσιο που θα ακολουθήσει στις επόμενες ενότητες και υποενότητες.

Μιλώντας για συλλογικές ταυτότητες εννοούνται όψεις των πολιτισμικών ταξινομήσεων που προκύπτουν από τις αναλύσεις των Braudel και Huntington. Έτσι στην παρούσα εργασία το συλλογικό εννοείται ως πολιτισμικό. Επιπροσθέτως, δεν θα αναπτυχθεί το σύνολο των ενδεχόμενων ταυτοτήτων που απορρέουν από τους συλλογισμούς των παραπάνω ενοτήτων. Εκείνο που θα μας απασχολήσει είναι το πέρασμα από τις κλασσικές ταυτότητες, του έθνους και της θρησκείας, στις σύγχρονες αντιλήψεις πάνω στον ιδιαίτερο ρόλο του ατόμου στην ύστερη νεωτερικότητα και η συνεπακόλουθη σύνδεσή του με όψεις του πολιτισμικού υβριδισμού.

Η εθνική ταυτότητα αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα συλλογικού αυτοπροσδιορισμού. Αποτελεί επίσης χαρακτηριστικό παράδειγμα πολιτισμικής οριοθεσίας και καθορισμού διαφοροποίησης. Ο ανθρωπολόγος Benedict Anderson ορίζει το έθνος ως προς τις δύο αυτές λειτουργίες του:

«Το έθνος συλλαμβάνεται με τη φαντασία ως οριοθετημένο, γιατί ακόμα και το μεγαλύτερο από αυτά, που περιλαμβάνει ίσως και ένα δισεκατομμύριο ανθρώπινες ζωές, έχει καθορισμένα, έστω κι αν είναι ελαστικά, σύνορα, πέρα από τα οποία βρίσκονται άλλα έθνη. Κανένα έθνος δε φαντάζεται τον εαυτό του να ταυτίζεται με την ανθρωπότητα. Ούτε και οι πλέον μεσσιανικοί εθνικιστές δεν ονειρεύονται ότι κάποια μέρα όλα τα μέλη της ανθρωπότητας θα συνενωθούν με το έθνος τους, όπως, σε ορισμένες εποχές, ονειρεύονταν οι χριστιανοί μια χριστιανική οικουμένη»¹⁴.

Αν και το κείμενο του Anderson αποτελεί μνημειώδες έργο για τις βαθύτερες και ευρύτερες πολιτισμικές προϋποθέσεις της ανάπτυξης του εθνικισμού, που εντοπίζονται σε μια σειρά μεταβολών ως προς την εξέλιξη της περί χρόνου αντίληψης, των επικοινωνιακών μεθοδεύσεων, της αναδόμησης της διεθνούς γλώσσας και της ανάπτυξης των επιμέρους γλωσσών και των παγκόσμιων πληθυσμιακών μετατοπίσεων, εν προκειμένω θα χρησιμοποιηθεί ο ορισμός του εφόσον συνδέεται με το ζήτημα των οριοθετήσεων ανάμεσα στις πολιτισμικές ομάδες.

Η διαφοροποιητική σημασία που είχε ήδη τεθεί στις ευρύτερες πολιτισμικές ομαδοποιήσεις που εμφανίστηκαν από τον Braudel στη δεκαετία του 1940 ακολουθήθηκαν από τον Anderson και τον Huntington στις δεκαετίες του 1980 και 1990 αντίστοιχα. Η δυναμική που διαμορφώνει την αυτοπροσδιοριστική σημασία της πολιτισμικής ομάδας, είτε η τελευταία προσδιορίζεται μέσα από την έννοια της «δυτικότητας», είτε της «ελληνικότητας», είτε της «βουδδικότητας», εντοπίζει αντίστοιχα όρια ως προς το πλαίσιο ανάπτυξής της από άλλες πολιτισμικές ομάδες, με αποτέλεσμα την αναπόφευκτη συνύπαρξη, συνάντηση, ανταλλαγή και σύγκρουση.

¹⁴ B. Anderson, (1997), *Φαντασιακές Κοινότητες- Στοχασμοί για τις Απαρχές και τη Διάδοση του Εθνικισμού*, Αθήνα, Νεφέλη, σ.: 27

Επίσης έχει ενδιαφέρον η προσέγγιση του έθνους ως επιμεριζόμενης κατηγορίας, που ετερογενοποιεί εσωτερικά τους πολιτισμούς προσδίδοντάς τους ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Η αντικειμενική εντοπιότητα των εθνών οδηγεί στη διαμόρφωση των επίσης αντικειμενικών συνόρων τους και η υποκειμενική πρόσληψη του εαυτού του σε φαντασιακό επίπεδο, αφορά στον συμβολικό, γλωσσικό, εθιμοτυπικό, ιστορικό και ευρύτερα σημασιολογικού καμβά επί του οποίου καθορίζονται οι χαρακτήρες και οι προσδιοριστικοί παράγοντες που μορφοποιούν τα κοινωνικά υποκείμενα αφενός και χαράσσονται τα πολιτισμικά όρια ανάμεσα σε πληθυσμιακές ομάδες αφετέρου.

Στην ίδια θεματική ο Anderson αναφέρει την έννοια της «ελαστικότητας». Η έννοια της ελαστικότητας ως προς τα σύνορα των εθνών, που δεν προσδιορίζεται κατά λέξη από τον συγγραφέα, αφορά είτε στις μεταβολές ως προς τα γεωγραφικά σύνορα, που πραγματοποιούνται συνήθως με πόλεμο με άλλα έθνη, είτε στην υποκειμενική ελαστικότητα της οριοθεσίας ανάμεσα στα έθνη, που αφορά είτε σε στοιχεία των εθνών, που υπερβαίνουν τα αντικειμενικά τους όρια, όπως η γλώσσα, που στην περίπτωση της γερμανικής δεν περιορίζεται στα σύνορα της γερμανικής επικράτειας, είτε σε μειονότητες και μεγάλες εθνικές κοινότητες εντός άλλων εθνικών επικρατειών, είτε σε παρουσίες πολιτισμικών στοιχείων της τάδε κατηγορίας εντός των συμβολικών πλαισίων μιας άλλης. Οι σημασίες που αποδίδονται στις έννοιες της φαντασιακότητας ως προς τα ίδια τα έθνη και της ελαστικότητας ως προς τις επαφές τους με άλλα έθνη, αποτελούν λειτουργίες που οδηγούν στη διαμόρφωση υβριδισμών.

1.2. Τα Όρια της Μελέτης του Πολιτισμού

Προκειμένου να γίνει λόγος περί πολιτισμού, θα πρέπει να προηγηθεί η αναμέτρηση με τη μερικότητα της έννοιας. Σε θεωρητικό επίπεδο κάθε μελέτη του πολιτισμού σφάλλει τόσο στην παράκαμψη του ενιαίου χαρακτήρα των επιμέρους πολιτισμών όσο και στην μετωνυμική παράκαμψη της ιδέας ενός ενιαίου παγκόσμιου πολιτισμού. Η παραδοχή της μελέτης των πολιτισμικών ομάδων ως ερμηνευτικής προσέγγισης ενός υπό μελέτη φαινομένου, που εξασφαλίζει την περατότητά του σε συμφωνία με τις επιταγές και τις ανάγκες της απόπειρας κατανόησης, είναι που θέτει και τα γενικότερα όρια μιας συστηματικής προσέγγισης της τάδε ή της δείνα πολιτισμικής ομάδας.

Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η γενική θέση του Αμερικανού πολιτισμικού ανθρωπολόγου Clifford Geertz στο έργο του «Η Ερμηνεία των Πολιτισμών»:

«(...) Μπορεί κανείς, κι έτσι πράγματι προοδεύει εννοιολογικά ο κλάδος, να πάρει μια γραμμή θεωρητικής προσέγγισης που αναπτύχθηκε σε σχέση με μια απόπειρα εθνογραφικής ερμηνείας και να τη χρησιμοποιήσει σε μία άλλη, δίνοντάς της μεγαλύτερη ακρίβεια και ευρύτερη σημασία. Αλλά δεν μπορεί κανείς να γράψει μια «Γενική Θεωρία της Πολιτισμικής Ερμηνείας». Η μάλλον θα μπορούσε αλλά το όφελός της θα ήταν ασήμαντο, διότι ο ουσιαστικός στόχος της οικοδόμησης μιας θεωρίας εδώ δεν είναι να κωδικοποιήσει αφηρημένες κανονικότητες, αλλά να καταστήσει εφικτή την πυκνή περιγραφή. Δεν είναι να γενικεύει διατρέχοντας διαφορετικές περιπτώσεις, αλλά να γενικεύει στο εσωτερικό τους. (...) Στη μελέτη του πολιτισμού τα σημαίνοντα δεν είναι συμπτώματα ή συστάδες συμπτωμάτων, αλλά συμβολικές πράξεις ή συστάδες συμβολικών πράξεων και ο στόχος δεν είναι η θεραπεία αλλά η ανάλυση του κοινωνικού λόγου. (...)»¹⁵

Η μελέτη του πολιτισμού δεν εστιάζει κατ' ανάγκη σε μια εμπειριστική προσέγγιση του κοινωνικού πράττειν όπως επίσης δεν διαμορφώνει πάγια πλαίσια ένταξης και σταθερής ταξινόμησης των εμπειρικών φαινομένων. Οι γενικεύσεις αφορούν στην ανάδειξη των συγκλίσεων των εμπειρικών δεδομένων και ευρημάτων και αναπτύσσονται εντός των εσωτερικών συνθηκών της επιχειρηματολογίας. Στο σημείο αυτό θα μπορούσε να προστεθεί ο κίνδυνος μιας ολοκληρωτικής λογικής πάνω και στις δύο γενικές θεωρητικές γενικεύσεις περί πολιτισμού. Η σύνδεση με τα εμπειρικά δεδομένα είναι που προσδίδει στην ερμηνευτική ανάλυση τη σημασία της.

¹⁵ C. Geertz, (2003), *Η Ερμηνεία των Πολιτισμών*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σ: 37

Ακολουθώντας εκ νέου τον Geertz:

« (...) Ο διπλός μας στόχος είναι να αποκαλύψουμε τις εννοιολογικές δομές που διέπουν τις πράξεις των δρώντων υποκειμένων μας, το «λεχθέν» του κοινωνικού λόγου, και να κατασκευάσουμε ένα σύστημα ανάλυσης βάσει του οποίου το ειδοποιό στοιχείο αυτών των δομών, εκείνο που τους ανήκει επειδή είναι αυτές που είναι, να προβάλλει έναντι των άλλων καθοριστικών παραγόντων της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Στην εθνογραφία το επιτακτικό καθήκον της θεωρίας είναι να παράσχει ένα λεξιλόγιο το οποίο να μπορεί να εκφράσει αυτό που έχει να πει για τον εαυτό της η συμβολική πράξη- δηλαδή, για το ρόλο του πολιτισμού στην ανθρώπινη ζωή (...)»¹⁶.

Ο ανακλαστικός χαρακτήρας που προσλαμβάνει η μελέτη του πολιτισμού σε επίπεδο εννοιών ως προς την πρόσληψη της κοινωνικής εμπειρίας από τα κοινωνικά υποκείμενα αφορούν στην εγκατάλειψη της μονομερούς ανάλυσης που απορρέει από τη σχέση υποκειμένου-αντικειμένου. Έτσι γίνεται κατανοητό το γεγονός ότι τα όρια της κατανόησης των πολιτισμικών δεδομένων γίνονται δυσδιάκριτα στο πλαίσιο ανάλυσης που η ίδια η θεωρητική επεξεργασία του εμπειρικού υλικού επιβάλλει.

Στα ίδια συμφοραζόμενα ο Geertz περιγράφει τις επιστημονικές του στοχοθεσίες με την ακόλουθη φράση:

«Ο στόχος είναι να συναγάγουμε ευρύτερα συμπεράσματα από μικρά, αλλά πολύ πυκνά υφασμένα γεγονότα. Να υποστηρίξουμε ευρύτερες αποφάνσεις για το ρόλο του πολιτισμού στην κατασκευή της συλλογικής ζωής εμπλέκοντας τις ακριβώς στις περιπλοκές του συγκεκριμένου»¹⁷.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διεκρινισθεί ο κοινός χαρακτήρας του «συγκεκριμένου» και του «αφηρημένου». Στη σκέψη του Geertz ο πολιτισμός πλαισιώνει το σύνολο της ανθρώπινης ζωής και ο ερευνητής πραγματοποιεί ένα είδος εξωτερικής εστίασης προκειμένου μέσα από λεπτομέρειες να αποκαλύψει ευρύτερες σημασίες, που απορρέουν από τα στενότερα πλαίσια της υπό μελέτη περίπτωσης¹⁸.

Η πρακτική σημασία της σχέσης ανάμεσα στην πολιτισμική πραγματικότητα και την αναλυτική προσέγγισή της, μας οδηγεί στην ανάγκη προσδιορισμού των πλαισίων κατανόησης της ιδιαίτερης αυτής οριοθεσίας. Με κάθε ρίσκο να πραγματοποιηθούν γενικεύσεις ή/και γενικά σχήματα ανάλυσης του πολιτισμικού φαινομένου και με την ανάληψη της κάθε ευθύνης για τον αναλυτικό χαρακτήρα, πάνω στη χρήση των γενικών σχηματισμών είναι δυνατό να χρησιμοποιήσουμε γενικές κατηγορίες ανάλυσης για την γενική ταξινόμηση των επιμέρους πολιτισμών. Σε κάθε περίπτωση όμως, η σύνδεση τόσο του «επιμέρους» με το «γενικό» θα διατηρηθεί αναδεικνύοντας και τα σημεία επαφής των πολιτισμών μεταξύ τους.

1.3. Οι Πολιτισμικές Ταυτότητες ως Κοινωνική Μορφοποίηση του Πολιτισμού

Στις παραπάνω ενότητες πραγματοποιήθηκε μια απόπειρα κριτικής προσέγγισης της περί πολιτισμού αντίληψης και των ενδεχόμενων ταξινομήσεων. Οι δύο πρώτες έννοιες που θα πρέπει να γίνουν αποδεκτές ήταν εκείνη της μερικότητας στην προσέγγιση ενός πολιτισμού, δηλαδή της εστίασης σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του μάλλον παρά στη συνολική του μορφή και η δεύτερη έννοια αφορά στη μεταβλητότητα των ταξινομήσεων των πολιτισμικών κατηγοριών, όπως αυτές πραγματοποιούνται σε κάθε χρονική στιγμή.

Ταυτοχρόνως, αναδείχθηκε και η σχέση του πολιτισμού με τον ανθρώπινο παράγοντα. Ανεξάρτητα από τις αφηρημένες προσεγγίσεις, που εστιάζουν στις δομές συγκρότησης ενός πολιτισμού, στα γενικά χαρακτηριστικά του και στις τυπολογίες ταξινόμησής του, ο πολιτισμός αφορά στην ανθρώπινη δραστηριότητα και στις διαδικασίες μέσω των οποίων αυτή διαμορφώνει τα κοινωνικά υποκείμενα. Για τη σχέση του πολιτισμού και της κοινωνικής

¹⁶ Στο ίδιο, σ: 38

¹⁷ Στο ίδιο, σ: 39

¹⁸ P. Smith, (2006), *Πολιτισμική Θεωρία Μία εισαγωγή*, Αθήνα, Κριτική, σ: 305

ταυτότητας, τόσο ο Braudel όσο και ο Huntington υποστηρίζουν την ταυτόσημη σημασία τους, μέσα από το επιχείρημα του συλλογικού ψυχισμού και τα επίπεδα ταύτισης αντίστοιχα.

Το ερώτημα που ανακύπτει αφορά στην αφομοίωση των διαφόρων επιπέδων πολιτισμικής επιρροής που ασκούν ίδιοι και έτεροι πολιτισμοί πάνω στα κοινωνικά υποκείμενα. Ενώ στις δύο προηγούμενες υποενότητες ασχοληθήκαμε περισσότερο με το γενικό πλαίσιο εξέλιξης και ταξινόμησης των πολιτισμικών κατηγοριών, στην παρούσα υποενότητα θα μας απασχολήσει η εσωτερικότητα των πολιτισμών, δηλαδή η διαμόρφωση της υποκειμενικότητας, της αυτοαντίληψης και της ταυτότητας των ατόμων στα πολιτισμικά πλαίσια και στις μεταξύ τους σχέσεις.

Ο Norbert Elias στο κείμενο «Η Εξέλιξη του Πολιτισμού» μας παρουσιάζει μια ιδιαίτερα σημαντική θέση για την ατομική ένταξη των ατόμων στις διαδικασίες διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας στον δυτικό κόσμο. Συγκεκριμένα, κάνει λόγο για την ανάπλαση των ατομικών χαρακτηριστικών στη βάση ενός δεδομένου πλαισίου κανόνων συμπεριφοράς, που εν τέλει επικαθορίζει την αυτοαντίληψή του.

«Η στερεότυπη, καθολικότερη και συμμετρικότερη αναστολή του συναισθήματος, που χαρακτηρίζει αυτή την πολιτισμική ώθηση. Οι ενισχυμένοι αυτοκαταναγκασμοί, οι οποίοι πιο αναπόδραστα από πριν εμποδίζουν όλες τις αυθόρμητες ενορμήσεις να εκτονωθούν άμεσα, με κινήσεις και πράξεις, χωρίς την παρεμβολή μηχανισμών ελέγχου – αυτά είναι ό, τι βιώνεται ως περίβλημα, ως αόρατο τείχος που αποκόβει τον «εσωτερικό κόσμο» του ατόμου από τον «εξωτερικό κόσμο» ή ανάλογα με την περίπτωση, επίσης το υποκείμενο της γνώσης από τα αντικείμενα, το «Εγώ» από τους «Άλλους», το «Άτομο» από την «Κοινωνία»¹⁹ [...] «Αυτή η αυτοβίωση της απομόνωσης, του αόρατου τείχους που απομονώνει το «εσωτερικό» του ατόμου από όλους τους άλλους ανθρώπους και τα «έξω» πράγματα, αποκτά στη διάρκεια των Νεότερων Χρόνων για έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπων την ίδια άμεση πειθώ, όπως στον Μεσαίωνα η κίνηση του ήλιου γύρω από τη Γη, κέντρο του κόσμου»²⁰.

Στην προκειμένη περίπτωση ο Elias πραγματοποιεί ένα πολύ σημαντικό θεωρητικό δίπολο ανάμεσα στις ατομικές ενορμήσεις και στην αναστολή τους από το κοινωνικό πλαίσιο και τις πολιτισμικές εσωτερικεύσεις. Οι προϋπάρχουσες ψυχικές τάσεις που ωθούν σε συγκεκριμένες συμπεριφορές που χαρακτηρίζονται από αυθορμησία και αντανάκλαστικές συμπεριφορές. Παράλληλα ο αυτοπεριορισμός των ατόμων ως προς τις αυτογενείς τους τάσεις και κατ' επέκτασιν οι παρορμητικές συμπεριφορές, που βασίζονται στις κινήσεις των ενστίκτων, οδηγεί στην αίσθηση απομόνωσης και αποκοπής του ατόμου από το ευρύτερο κοινωνικό πλέγμα, στο οποίο εντάσσεται δομικά. Η τάση αφομοίωσης των κοινωνικών κανόνων, οι οποίοι διαμορφώνουν την υποκειμενικότητα του δυτικού πολιτισμικού μωσαϊκού οδηγεί τόσο στην διαμόρφωση της κοινής πολιτισμικής ταυτότητας, όσο και στην καταστολή των ατομικών ενορμήσεων, που διαμορφώνει την αντίστοιχη αίσθηση αποξένωσης από τα υπόλοιπα άτομα.

Ο Elias, ωστόσο δεν αντιλαμβάνεται τη σχέση των δύο μεγεθών, δηλαδή της ατομικότητας και της κοινωνικής δομής με όρους αντικειμενικής αντιροπής. Η αυτοαντίληψη των προσώπων ως αμιγώς ανεξάρτητων ατομικτήτων είτε από άλλες ατομικότητες, είτε από κοινωνικές δομές και θεσμούς, δεν αποτελεί παρά μια υποκειμενική θέαση της ανθρώπινης κοινωνικότητας, που υιοθετείται εντός δεδομένου ιστορικού πολιτισμικού πλαισίου. Το πλαίσιο αυτό αφορά τη νεότερη ιστορία της δυτικής Ευρώπης. Συνεπώς, στην ευρύτερη δομή του τάδε ή δείνα πολιτισμού εντάσσεται και η φαντασιακή σχέση της ατομικής αυτοαντίληψης, των διυποκειμενικών ορίων και της προσωπικής αυτονομίας, με τις κοινωνικές σχέσεις, τις κοινωνικές δομές και τις πολιτισμικές αξίες.

Ο πυρηνικός χαρακτήρας της προβληματικής ως προς τη σχέση ατόμου-κοινωνίας είναι κάτι παραπάνω από προφανές στην επιχειρηματολογία του Norbert Elias. Θα έπρεπε όμως να

¹⁹ N. Elias, (1997), *Η Εξέλιξη του πολιτισμού Τόμος 1^{ος} Ήθη και κοινωνική συμπεριφορά στη νεότερη Ευρώπη*, Αθήνα, Νεφέλη, σ: 53

²⁰ Στο ίδιο, σ: 55

ειπωθεί το γεγονός της μονομερούς δυναμικής του κοινωνικού έναντι του ατομικού στο σύνολο της επιχειρηματολογίας του. Η εξέλιξη του πολιτισμού, σύμφωνα με το Γερμανοεβραίο στοχαστή, αποτελεί την περιστολή της αυτοφυσικής τάσης των προσώπων προς την ιδιωτική βία και την αναπόφευκτη αντικατάστασή της από τη δημόσια, θεσμική βία²¹.

Η ανάλυση του Elias, όμως δεν περιορίζεται στην πλασίωση των προσωπικών ενομήσεων από τους πολιτισμικούς κανόνες επί τη βάση των συμπεριφορών. Αφορά και στη διαμόρφωση των κοινωνικών υποκειμένων. Στη διαδικασία που περιγράφεται από τον Norbert Elias, ο πολιτισμός, ο οποίος ταυτίζεται με τη συμπεριφορική διάσταση της κοινωνικοποίησης, αναπλάθει τα κοινωνικά υποκείμενα καθιστώντας τα πρακτικά ομοιόμορφα.

«Αντικαθιστούμε λοιπόν εδώ την εικόνα του ανθρώπου ως «κλειστής προσωπικότητας» (παρά την κάπως διαφορετική σημασία της η εκφραση είναι χαρακτηριστική) με την εικόνα μιας «ανοικτής προσωπικότητας», η οποία διαθέτει μεγαλύτερη ή μικρότερη αυτονομία στη σχέση της με τους άλλους, και είναι ουσιαστικά εξαρτημένη από αυτούς. Το πλέγμα των αμοιβαίων δεσμεύσεων και εξαρτήσεων είναι ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στους ανθρώπους. Είναι ο πυρήνας του πράγματος που ονομάζουμε εδώ σχηματισμό (Figuration) –σχηματισμό ανθρώπων σε αμοιβαία αναφορά και εξάρτηση. Αφού οι άνθρωποι είναι λιγότερο ή περισσότερο εξαρτημένοι ο ένας από τον άλλον (από τη φύση πρώτα, αλλά και λόγω της εκπαίδευσης, της κοινωνικής διαπαιδαγώγησης, της κοινωνικοποίησης και των αναγκών που γεννά η κοινωνική ζωή), υπάρχουν μόνον ως πολλότητες, ως σχηματισμοί»²².

Ο δυϊσμός ανάμεσα στην ατομικότητα και την κοινωνικότητα, όπως αναπτύσσεται στην παραπάνω επιχειρηματολογία, εκφράζεται με όρους εξάρτησης. Τα άτομα μολονότι διατηρούν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους, εξαρτώνται το ένα από το άλλο δημιουργώντας ένα πολυσύνδετο πλέγμα διϋποκειμενικών σχέσεων και επιρροών που οδηγεί στη γενική διαλεκτική ατόμου- κοινωνίας. Ο ρόλος του πολιτισμού στη διαδικασία αυτή αφορά στο νοηματικό περιεχόμενο που ενσωματώνεται στο εσωτερικό των ατομικοτήτων αφενός και ορίζει τα χαρακτηριστικά των σχέσεων αναγνώρισης, ελέγχου και διατηρησιμότητας μεταξύ των ανθρώπων αφετέρου. Έτσι είναι εύλογο να εντοπισθεί ένα στοιχείο ταυτότητας στη διαδικασία κοινωνικοποίησης και πολιτισμικής αφομοίωσης των ατόμων από την κοινωνία. Η διαδικασία αυτή δεν αποτελεί παρά την περιγραφή του Fernand Braudel σχετικά με τον τρίτο χρόνο των πολιτισμών ενώ ταυτόχρονα αποτελεί τους όρους με τους οποίους πραγματοποιείται η διαμόρφωση της πολιτισμικής ταυτότητας, κατά Huntington.

Αν και σε διαφορετικά θεωρητικά συμφραζόμενα οι Berger και Luckmann, στο κείμενο «Η Κοινωνική Κατασκευή της Πραγματικότητας», πραγματοποιούν μια παρεμφερή ένταξη της κοινωνικής ταυτότητας στο εκάστοτε πολιτισμικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσεται.

«Οι θεωρίες για την ταυτότητα είναι πάντα ενσωματωμένες σε μια πιο γενική ερμηνεία της πραγματικότητας. Είναι ενσωματωμένες στο συμβολικό σύμπαν και στις θεωρητικές νομιμοποιήσεις του και ποικίλλουν ανάλογα με το χαρακτήρα τους. Η ταυτότητα παραμένει ακατανόητη αν δεν τοποθετηθεί σε κάποιο κόσμο. Επομένως, κάθε θεωρητικοποίηση σχετικά με την ταυτότητα- και σχετικά με συγκεκριμένους τύπους ταυτότητας- πρέπει να συντελείται μέσα στο πλαίσιο των θεωρητικών ερμηνειών εντός του οποίου αυτή- και οι τύποι της- είναι τοποθετημένοι»²³.

Η έννοια του «συμβολικού σύμπαντος» που αναφέρεται παραπάνω, αφορά στην ίδια ενταξιακή σχέση της κοινωνικής ταυτότητας στο πολιτισμικό πλαίσιο διαμόρφωσής της. Αν

²¹ Π. Παναγιωτόπουλος, (2013), *Τεχνολογικές Καταστροφές και Πολιτικές του Κινδύνου Παλινδρομήσεις του Κοινωνικού Εκσυγχρονισμού στην Ελλάδα 1947-2000*, Αθήνα, Πόλις, σ: 159

²² N. Elias, (1997), *Η Εξέλιξη του Πολιτισμού Τόμος 1^{ος} Ήθη και κοινωνική συμπεριφορά στη νεότερη Ευρώπη*, Αθήνα, Νεφέλη, σ: 56

²³ Π. Α. Μπέργκερ & Τ. Λούκμαν, (2003), *Η Κοινωνική Κατασκευή της Πραγματικότητας*, Αθήνα, Νήσος, σ: 319

και η ανάγκη διαμόρφωσής της παραμένει μέσα στην ανθρώπινη βιολογία²⁴, εν τούτοις εντοπίζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της στον εξωτερικό νοηματικό κόσμο που την πλαισιώνει. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον το γεγονός ότι το νόημα της εκάστοτε κοινωνικής ταυτότητας εντοπίζεται ως τέμνουσα γραμμή που ενώνει το πολιτισμικό και το κοινωνικό πεδίο. Η κοινωνική υπόσταση του ατόμου, μορφοποιείται και λαμβάνει νόημα εντός ευρύτερων πολιτισμικών πλαισίων διαμορφωμένων στο χώρο και το χρόνο και σταθεροποιείται μέσω της διαμόρφωσης της ιδιαίτερης ατομικής ή συλλογικής ταυτότητάς του.

Η ένταξη της κοινωνικής ταυτότητας στο πολιτισμικό πλαίσιο ανάπτυξής της, δηλαδή στο σύνολο των γεωγραφικών, κοινωνιοψυχικών, οικονομικών και ιστορικών συνιστωσών που προσφέρουν τις απαραίτητες συνθήκες για την ανάπτυξη αυτή αφορά τόσο στον αυτοπροσδιορισμό, όσο και στην αναγνώριση της ομοιότητας μεταξύ των κοινωνικών υποκειμένων. Επιπροσθέτως, συνενώνει της έννοιες της ατομικότητας και της κοινωνικότητας προσδίδοντάς τους κοινό νόημα. Το εύλογο ερώτημα που ανακύπτει αφορά στη διάκριση ανάμεσα στο πεδίο της κοινωνίας και του πολιτισμού και κατ' επέκτασιν στη διάκριση ανάμεσα στην κοινωνική και την πολιτισμική ταυτότητα. Παρατηρήσαμε ότι, βάσει της επιχειρηματολογίας του Norbert Elias, η ένταξη του ατόμου στις διαδικασίες του πολιτισμού δεν διαφέρει από την κλασσική αντίληψη περί κοινωνικοποίησης²⁵, συνεπώς τα δύο πεδία έχουν σημαντικό βαθμό σύγκλισης μεταξύ τους. Ως προς τη συγκρότηση της ταυτότητας ο Βρετανός κοινωνιολόγος Richard Jenkins δηλώνει ευθέως:

«εφόσον αλλού έχω υποστηρίξει ότι η αναλυτική διάκριση μεταξύ «κοινωνικού» και «πολιτισμικού» μας είναι άχρηστη, η επιμονή μου στην απλή «ταυτότητα» με προφυλάσσει από το να θεωρηθώ ότι κάνω μια τέτοια διάκριση»²⁶.

Η ταυτοσημία των εννοιών της πολιτισμικής και της κοινωνικής ταυτότητας έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς φέρνει στην επιφάνεια τη λεπτή διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στον πολιτισμό και την κοινωνία. Η λεπτότητα αυτή διαφαίνεται μέσα από την κοινή ανάγνωση των Braudel, Huntington και Elias. Εκείνο που γίνεται σαφές είναι ότι ο πολιτισμός αποτελεί ένα κράμμα αλληλεπιδράσεων μεταξύ του ανθρώπινου και του περιβαλλοντικού παράγοντα αλλά και τον καμβά εντός του οποίου λαμβάνει τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά του το κοινωνικό υποκείμενο.

Η σημασία της συλλογικότητας ως προς τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης που καταλήγουν στη δημιουργία και αναπαραγωγή της πολιτισμικής ταυτότητας, δεν εμπεριέχει διαφοροποιητικό ρόλο ως προς τα πεδία της κοινωνίας και του πολιτισμού. Τόσο η έννοια της κοινωνίας όσο και του πολιτισμού αφορούν στους βαθμούς εξομίωσης των κοινωνικών υποκειμένων. Θα πρέπει ωστόσο να προστεθεί και η σημασία της διαφοροποιητικής λειτουργίας των ταυτοτήτων. Ο Jenkins παρατηρεί ότι αποτελεί πυρηνικό γνώρισμα των κοινωνικοπολιτισμικών ταυτοτήτων η σύνδεση μεταξύ ομοιότητας και διαφοράς²⁷. Η ίδια η δυνατότητα του αυτοπροσδιορίζεσθαι που εφαρμόζεται μέσω της ταυτότητας, προϋποθέτει την ανάγκη «θεμελίωσης» του νοήματος της ταυτότητας αυτής²⁸. Το νόημα, το οποίο προσδίδεται στις ταυτότητες μέσα από τις σημασίες που συνδέονται αντίστοιχα σε σύμβολα σχετιζόμενα με την εκάστοτε κοινωνική ταυτότητα εκβάλλουν στα διακριτά επίπεδα «ονομαστικής» και «πραγματικής» ταυτότητας, δηλαδή υποκειμενικής πρόσληψης της ταυτότητας και αντικειμενικής πρακτικής επαλήθευσής της²⁹. Αποτέλεσμα των παραπάνω δεδομένων αποτελεί η εσωτερική ετερογένεια και μεταβλητότητα των ταυτοτήτων³⁰. Για τον προσδιορισμό των

²⁴ Στο ίδιο, σ: 335

²⁵ B. S. Turner (ed.), (2006), *The Cambridge Dictionary of Sociology*, New York Cambridge University Press, p: 591-592

²⁶ R. Jenkins, (2007), *Κοινωνική Ταυτότητα*, Αθήνα, Σαββάλας, σ: 27-28

²⁷ Στο ίδιο, σ: 27

²⁸ Στο ίδιο, σ: 27

²⁹ Στο ίδιο, σ: 175-176

³⁰ Στο ίδιο, σ: 180

ενοποιητικών και διαφοροποιητικών νοημάτων απαιτείται και η αντικειμενική και η υποκειμενική οριοθεσία των ταυτοτήτων καθώς και η διαλεκτική σχέση των νοημάτων που προσδίδονται στις ταυτότητες μεταξύ τους αναφορικά με τη σύνδεση ατομικού και συλλογικού³¹.

Από τις παραπάνω λειτουργίες η σύνδεση ατομικού και συλλογικού που προαναφέρθηκε αποτελεί προϋπόθεση για τη διαμόρφωση και λειτουργία των ταυτοτήτων αφενός και για την επανεπεξεργασία των ταυτοτήτων από τα κοινωνικά υποκείμενα αφετέρου, κάτι το οποίο οδηγεί στην παρατήρηση περί μεταβλητότητας των ταυτοτήτων. Ακολουθώντας εκ νέου τον Jenkins η ατομική προϋπόθεση, η «ενσώματη φυσιогνωμία³²», αποτελεί την υλική βάση πάνω στην οποία διαμορφώνονται οι συλλογικότητες είτε ως πλαίσια εξομοίωσης των ατόμων μεταξύ τους, είτε ως παράγοντες διαφοροποίησης³³.

Στις παραπάνω υποενότητες παρακολούθησαμε τους τρόπους ταξινόμησης, κοινωνικής λειτουργίας, πολιτισμικής ένταξης και διαμόρφωσης της πολιτισμικής/ κοινωνικής ταυτότητας. Εφόσον η διαλεκτική σύνδεση των εννοιών της ατομικότητας και της συλλογικότητας αποτελεί κεντρικό παράγοντα κατανόησης και ανάλυσης της ταυτότητας, χωρίς όμως να αποτελεί κριτήριο ταξινόμησης ή διαφοροποίησης των ταυτοτήτων, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι οι έννοιες αυτές αποτελούν τις δύο πλευρές ενός εκκρεμούς που ταλαντώνεται σύμφωνα με τις λειτουργίες που αναγκαία επιτελούνται. Ταυτοχρόνως οι συναντήσεις που επιτελούνται από πολιτισμικές ομάδες που εμπεριέχουν τις ταλαντευόμενες εσωτερικές δυναμικές διακριτών ατομικτήτων, οδηγούνται σε διαδικασίες αμοιβαίας εσωτερίκευσης πολιτισμικών στοιχείων και αποδοχής πολιτισμικών αγαθών της μιας από την άλλη. Το αποτέλεσμα των διαδικασιών εσωτερίκευσης και αποδοχής πολιτισμικών στοιχείων οδηγεί στην υπόθεση της έννοιας του υβριδισμού. Σύμφωνα με το ηλεκτρονικό λεξικό Oxford Reference η έννοια του υβριδισμού ως προς τα ζητήματα του ανθρώπου ορίζεται ως εξής:

«ένα κεντρικό ζήτημα του αποικιοκρατικού ρατσισμού ήταν η ανάγκη κατηγοριοποίησης και διαχωρισμού των «φυλών». Η ψευδής πεποίθηση περί διακριτών «φυλών» στους επιστημονικούς Λόγους του 19^{ου} αιώνα βασιζόταν σε ένα αμετάβλητο σύνορο ανάμεσα στους Λευκούς Ευρωπαίους και στους φυλετικούς «Άλλους». Ο όρος υβριδισμός χρησιμοποιούταν για να περιγράψει μια συνθήκη κατά την οποία αυτά τα σύνορα ως προς την ταυτότητα διασταυρώνονται, με αποτέλεσμα μια νόθα φυλετική ανάμιξη. Οι ονοματοδοσίες με υποτιμητικό περιεχόμενο όπως «μιγάς» (half- breed) και «μπάσταρδος» (mongrel) σηματοδοτούσαν αυτές της αρνητικές φυλετικές συναντήσεις. Η αγνότητα και η στιβαρότητα της «λευκής» ταυτότητας είχε διατηρηθεί με το να κατονομάζονται εκείνοι οι επιμειγμένοι «άλλοι» ταυτόχρονα φυλετικά και πολιτισμικά ακάθαρτοι. Η αγωνία πάνω στην φυλετική ανάμειξη ή επιμιξία οδήγησε τα υβριδικά υποκείμενα να συνδέονται με την ασθένεια και την ηθική φθορά. Η ύπαρξη διασεξουαλικών σχέσεων- η παράνομη ένωση των «Λευκών» με τους «Μαύρους»- αποκάλυψε επίσης έναν λανθάνοντα αποικιοκρατικό πόθο για τον φυλετικό «Άλλο» (Robert Young, Colonial Desire, 1995).

Πιο πρόσφατα, ο υβριδισμός έχει επαναπροσδιοριστεί από την κοινωνική και πολιτισμική κριτική. Η μεταμόρφωσή του σε μια θετική συνθήκη πολιτισμικής αλλαγής και δημιουργικότητας έχει αποπειραθεί να προκαλέσει σταθερές και ουσιαστικές ερμηνείες ως προς την ταυτότητα και τον πολιτισμό. Οι φυλετικοποιημένες αξιώσεις περί αγνότητας των καταβολών έχουν υπονομευθεί από έναν παραβατικό υβριδισμό που υποδηλώνει ότι η διασταύρωση των φυλετικών και πολιτισμικών συνόρων είναι ένα κανονιστικό χαρακτηριστικό της κοινωνικής ανάπτυξης. Ο υβριδισμός αναγνωρίζει ότι η ταυτότητα μορφοποιείται μέσα από μια συνάντηση με τη διαφορετικότητα. Συγκεκριμένα, η συνθήκη του πολιτισμικού υβριδισμού έχει επισημανθεί μέσα

³¹ Στο ίδιο, σ: 183

³² Στο ίδιο, σ: 92

³³ Στο ίδιο, σ: 92

από την εξέταση των μετα-αποικιακών πολιτισμών των μεταναστών που είναι βασισμένοι σε συγχωνεύσεις και μεταφράσεις υπαρκτών στοιχείων. Η πλέον ανεπτυγμένη θεώρηση του υβριδισμού από τον Homi Bhabha (*The Location of Culture*, 1994) δεν τους θεωρεί απλώς ως συγχωνεύσεις υπαρκτών πολιτισμικών στοιχείων. Ο υβριδισμός περισσότερο αναφέρεται στη διαδικασία εμφάνισης μιας κουλτούρας, της οποίας τα στοιχεία διαρκώς μετασχηματίζονται μέσα από ακατάσχετες συναντήσεις. Ο υβριδισμός προφέρει τη δυνατότητα υπονόμησης των υπαρχουσών μορφών της πολιτισμικής αρχής και αναπαράστασης.

Ωστόσο, θετικές ερμηνείες του υβριδισμού έχουν δεχθεί κριτική για την αδυναμία να λάβουν υπόψη τις άλλες κοινωνικές διαφοροποιήσεις, της τάξης, του φύλου ή της εντοπιότητας (Giyatri Spivak, *In Other Worlds*, 1988). Υπάρχει ο κίνδυνος, ότι κάποιες ερμηνείες του υβριδισμού επικροτούν κοινότοπα καθημερινές πολιτισμικές αναμίξεις, χωρίς να αναλύουν τις σχέσεις εξουσίας που παράγουν τις κοινωνικές διαφορές και τους πολιτικούς ανταγωνισμούς³⁴.

Από τον παραπάνω ορισμό μπορούμε να παρατηρήσουμε την ιστορική εξέλιξη της έννοιας του υβριδισμού ως προς τις συνδηλώσεις που προκάλεσε από την αποικιοκρατία έως σήμερα. Από τη συνωνυμία με μειωτικούς όρους όπως «μιγάς» και «μπάσταρδος» εξελίσσεται σε έναν όρο που υποδηλώνει την προϋπόθεση ανάπτυξης μιας ενιαίας κουλτούρας, Ενώ θα μπορούσε να ειπωθεί και το γεγονός της κοινοτοπίας που χαρακτηρίζει τη θέση περί υβριδοποιημένου πολιτισμού έναντι του «καθαρού» ή «αγνού» πολιτισμού. Εκείνο που επίσης έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς την εξέλιξη του όρου αφορά στο μετασχηματισμό του αναφερόμενου περιεχομένου. Ενώ κατά το 19^ο αιώνα φαίνεται να σχετίζεται με τις ενοχοποιημένες διασταυρώσεις φυλών και ως εκ τούτου, να αποτελεί τμήμα των ευρύτερων πεποιθήσεων περί ενός βιολογίζοντος ρατσισμού κατά τους νεώτερους χρόνους³⁵, φθάνει να αποτελεί τόσο μεθοδολογική προϋπόθεση προσέγγισης της ποικιλομορφίας των πολιτισμών όσο και κριτήριο ανάπτυξης της σύγχρονης κοινωνίας.

Αναμφίβολα, άλλες κοινωνικές κατηγορίες όπως η τάξη, το φύλο και οι βαθύτερες σχέσεις εξουσίας, που αναφέρονται ως κριτική στις χρήσεις της έννοιας, διατηρούν τη σημασία του ρόλου τους, χωρίς ωστόσο να αποτελούν ανταγωνιστικές ή κριτικές έννοιες προς την έννοια του υβριδισμού. Εκείνο ωστόσο που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη είναι η διαδικασία επιλογών που οδηγούν σε διάφορων μορφών υβριδοποιήσεις. Όπως η εξέλιξη των σημασιών που προσδόθηκαν στην έννοια του υβριδισμού δεν αποτέλεσαν παρά ένα αντικείμενο επιλογής πραγματικών προσώπων, έτσι δύναται να γίνει λόγος για τη δυναμική που αποκτά ο υβριδισμός σε επίπεδο ατομικής επιλογής.

Στην επόμενη ενότητα η θεματική των αποτελεσμάτων των πολιτισμικών συναντήσεων, που οδηγούν σε μορφές υβριδοποίησης, θα γίνει περισσότερο συγκεκριμένη. Παρούσα ενότητα πραγματοποιήθηκε η πρώτη γενική αναφορά στον ορισμό της έννοιας του υβριδισμού.

³⁴ <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095952517#>, (14/03/2017)

³⁵ Ζ. Δ. Παπαδημητρίου, (2000), *Ο Ευρωπαϊκός Ρατσισμός- Εισαγωγή στο Φυλετικό Μίσος*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σ: 101-109

Ενότητα 2η: Όψεις του Πολιτισμικού Υβριδισμού

Στην προηγούμενη ενότητα έγινε λόγος, για την αναπόφευκτη εστίαση σε συγκεκριμένες πλευρές του γενικού πολιτισμικού φαινομένου, όταν αυτό τίθεται υπό μελέτη, στις αναγκαίες μεν αλλά πλαστικές δε ταξινομήσεις των πολιτισμικών κατηγοριών παγκόσμιας κλίμακας, στη σχέση του πολιτισμικού και του κοινωνικού πεδίου ως πλαίσια διαμόρφωσης της πολιτισμικής ή/και κοινωνικής ταυτότητας, με κοινό παρονομαστή τις εσωτερικές ετερογένειες που προκύπτουν από διαρκείς τριβές μεταξύ των εγκολλώμενων ατομικοτήτων και πραγματοποιήθηκε η πρώτη αναφορά στην έννοια του υβριδισμού, ως απόρροια των εσωτερικεύσεων και αφομοιώσεων πολιτισμικών στοιχείων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο πολιτισμικών και ατομικών συναντήσεων.

Στην παρούσα ενότητα αντίστοιχα, θα γίνει λόγος για τα συνεπακόλουθα αποτελέσματα των πολιτισμικών συναντήσεων που περιστρέφονται γύρω από την έννοια του υβριδισμού, το πλαίσιο ανάπτυξής του και τις επιμέρους διαδικασίες, μέσα από τις οποίες πραγματοποιούνται οι υβριδικές σχέσεις και οι υβριδικές ταυτότητες. Ο ορισμός που τέθηκε στο τέλος της προηγούμενης ενότητας αφορά στην εξέλιξη της έννοιας περισσότερο του υβριδισμού παρά στη χρησιμότητα του περιεχομένου του. Αν και το νόημα του υβριδισμού είναι προφανές και κοινότοπο, η σημασία της έννοιας αυτής αφορά περισσότερο στις μεθοδεύσεις μέσω των οποίων πραγματοποιούνται οι εκάστοτε υβριδισμοί και στις συνέπειές τους σε μια πλειάδα φαινομένων, και συγκεκριμένα –στο πλαίσιο της εν λόγω εργασίας- της συγκρότησης της ατομικής ταυτότητας, παρά στη συγκρότηση μιας γενικής εννοιολόγησης μέσω της οποίας γίνεται να εξηγηθεί η πολυπλοκότητα των φαινομένων της ύστερης νεωτερικότητας. Αν και οι απόπειρα να ορισθεί ένα γενικό παράδειγμα πολιτισμικής κριτικής της παγκοσμιοποίησης εμπεριέχει μια ιδεολογική συνδήλωση ως προς τη χρήση του υβριδισμού, στην επιχειρηματολογία της εργασίας αυτής, η υπόθεση του υβριδισμού παραμένει εστιασμένη στην ανάλυση μερικών στοιχείων του πολιτισμού – με την ευρεία έννοια- της παγκοσμιοποίησης.

2.1. Η Πολιτισμική Παγκοσμιοποίηση ως Πλαίσιο Ανάπτυξης του Πολιτισμικού Υβριδισμού

Σε επίπεδο συγχρονίας, ο πολιτισμικός υβριδισμός ορίζει τις πολιτισμικές απόρροιες της παγκοσμιοποιητικής διαδικασίας εν γένει. Κατά τη διαδικασία αυτή, έχουν σημασία οι μετασχηματισμοί του χώρου, ο οποίος αποτελεί ένα ευρύτερο πεδίο δράσεων και αλληλεπιδράσεων μεταξύ διακριτών ομάδων και ατόμων και ο χρόνος ο οποίος ελαχιστοποιείται σε σχέση με προγενέστερες φάσεις, οδηγώντας σε μια επιτάχυνση των διαπολιτισμικών αλληλοδράσεων³⁶.

Ο Marwan M. Kraidy αναφέρεται στους όρους που συνδέουν τον πολιτισμό με τις διαδικασίες παγκοσμιοποίησης:

«Στον ακαδημαϊκό κόσμο, η ιδέα της παγκόσμιας κουλτούρας –εναλλακτικά αναφέρεται ως «διεθνική κουλτούρα», «πολιτισμική παγκοσμιοποίηση» ή «παγκοσμιοποίηση της κουλτούρας»- έχει κερδίσει συμφωνίες και διάφορες υποθέσεις ανάμεσα στις επιστήμες. Βιβλία και συνέδρια στην ανθρωπολογία, τη συγκριτική λογοτεχνία, τις πολιτισμικές σπουδές, την επικοινωνία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τη γεωγραφία, την κοινωνιολογία και άλλα πεδία έχουν αφιερωθεί στην κατανόηση των επιπτώσεων της πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης. Μελέτες έχουν περιστραφεί γύρω από την πανταχού παρούσα ποπ κουλτούρα των Η.Π.Α. και ξεδιαλύνουν τις συνέπειές της για άλλα έθνη και κοινότητες. Οι απόψεις έχουν συγχωνευθεί σε δύο αντικρουόμενες αντιλήψεις: η μία βλέπει την πολιτισμική παγκοσμιοποίηση ως μεταμόρφωση των ετεροτήτων ανα τον κόσμο σε μια πανδημική δυτική καταναλωτική κουλτούρα. Η άλλη

³⁶ A. McGrew, (2009), *Μια Παγκόσμια Κοινωνία*; στο S. Hall, D. Held, A. McGrew (επίμ.), (2009), *Η Νεωτερικότητα Σήμερα- Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός*, Αθήνα, Σαββάλας, σ: 108-109

παρακολουθεί την πολιτισμική παγκοσμιοποίηση ως διαδικασία υβριδοποίησης στην οποία η πολιτισμική ανάμειξη και προσαρμογή συνεχώς μετασχηματίζεται και ανανεώνει πολιτισμικές μορφοποιήσεις. Η πρώτη αντίληψη δίνει έμφαση στο παγκόσμιο, η δεύτερη τονίζει το τοπικό. Οι υποστηρικτές της πρώτης αντίληψης πιστεύουν ότι η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση είναι μια διαδικασία «κορεσμού» οι υποστηρικτές της δεύτερης αντίληψης τη βλέπουν σαν διαδικασία «ωρίμανσης»³⁷.

Από το παραπάνω εκτενές παράθεμα διαφαίνεται η σημασία του υβριδισμού σε ένα μεγάλο εύρος των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών αλλά και η σημασία του ως προς τη σχέση του με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Όπως υποστηρίζει και ο ίδιος ο συγγραφέας, υπάρχουν τεκμήρια υπέρ τόσο της μίας όσο και της άλλης αντίληψης³⁸. Συνεπώς θα μπορούσε κανείς είτε να τοποθετηθεί υπέρ της μιας από τις δύο αντιλήψεις, είτε να αναδείξει τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

Το νόημα της παραπάνω διάκρισης ανάμεσα σε εκείνους που θεωρούν την παγκοσμιοποίηση ως δυτική πολιτισμική επέκταση και σε εκείνους που θεωρούν την παγκοσμιοποίηση ως υβριδοποίηση πολιτισμών διαφοροποιημένων μεταξύ τους, έγκειται στην τελευταία φράση που χαρακτηρίζει την πρώτη κατηγορία ως «κορεσμό» και τη δεύτερη ως «ωρίμανση».

Στην πρώτη περίπτωση υποδηλώνεται η τελμάτωση της εισχώρησης της δυτικής πολιτισμικής βιομηχανίας σε άλλες περιοχές του κόσμου με τέτοιο τρόπο ώστε να πλαισιώνονται τα τοπικά χαρακτηριστικά των περιοχών που δέχονται τη δυτική καταναλωτική κουλτούρα με αποτέλεσμα την τροποποίηση ή την απώλειά τους. Στη δεύτερη περίπτωση οι εξελίξεις που αφορούν τις πολιτισμικές διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης αφορούν σε μια αμοιβαία σύζευξη πολιτισμικών στοιχείων από έτερες πολιτισμικές κατηγορίες που εκβάλλουν σε ένα ενιαίο πολιτισμικό μέγεθος ή ένα κοινό πλαίσιο πολιτισμικών συναντήσεων, το οποίο σε τελευταία ανάλυση οδηγεί στην ωρίμανση των διαπολιτισμικών σχέσεων.

Το ζήτημα που παραμένει ανοικτό αφορά στο δίπολο παγκοσμιότητας και εντοπιότητας. Η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση του κορεσμού αφορά στον υπερτονισμό του παγκόσμιου πλαισίου ταυτίζοντάς το με τη δυτική κατανάλωση. Στην πραγματικότητα αφορά στην υπαγωγή των μη δυτικών πολιτισμικών κατηγοριών στη δυτική πολιτισμική δομή με τη σταδιακή αναίρεση των τοπικών χαρακτηριστικών καθότι η πορεία αυτής της παγκοσμιοποιητικής λογικής θα οδηγήσει στη θέαση των τοπικών χαρακτηριστικών μέσα από το μονομέρεια της Δύσης. Αντίστοιχα η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση της ωρίμανσης καταλήγει στο παγκόσμιο μέσα από το τοπικό. Οι πολιτισμικές κατηγορίες έρχονται σε επαφή με όρους μεγαλύτερης ισοτιμίας και συγχωνεύονται μέσα από διαδικασίες αμοιβαίας αφομοίωσης. Πρόκειται για μια διαδικασία δημιουργίας πολιτισμικών κραμμάτων η οποία δίνει έμφαση στην πολιτισμική και κοινωνική αλλαγή και οδηγεί στην ανάπτυξη.

Η δεύτερη αντίληψη, όπως παρουσιάζεται από τον Kraidy συγκλίνει με τις σύγχρονες αντιλήψεις περί υβριδοποίησης των πολιτισμών και των κοινωνιών όπως παρουσιάστηκαν στον ορισμό του υβριδισμού που παρατέθηκε στην προηγούμενη ενότητα. Οι διαδικασίες αφομοίωσης πολιτισμικών στοιχείων από εκπροσώπους πολιτισμικών κατηγοριών οδηγούν σε καταστάσεις ανανέωσης των κοινωνικοπολιτισμικών συνθηκών.

Στο κείμενο του Kraidy υπάρχει μια εκτενής αναφορά στην εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης του πολιτισμού ως προς την διεθνοπολιτική του απονεύρωση και τη σχετική αποδέσμευση του πολιτισμού από την οικονομική ισχύ³⁹. Στην πραγματικότητα η επιχειρηματολογία του αφορά

³⁷ M.M. Kraidy, (2005), *Hybridity or the Cultural Logic of Globalization*, Philadelphia, Temple University Press, p: 16

³⁸ Στο ίδιο, σ: 16

³⁹ Στο ίδιο, σ: 39-44

στην αποκέντρωση του πολιτισμού ως προς την παγκοσμιοποίηση ιδιαίτερα κατά τη σύνδεσή της με την ισχύ των Η.Π.Α., και στην επέκταση της πολιτισμικής τους βιομηχανίας. Στη εργασία αυτή δεν υπάρχει περιθώριο για εκτενέστερη αναφορά στις εξελίξεις των όρων και των συνδεόμενων με αυτές διαλόγων που αναπτύχθηκαν, ωστόσο θα πρέπει να αναφερθεί ότι σε επόμενη υποενότητα θα εξετασθεί η αντιστροφή του επιχειρήματος περί εκδυτικισμού του μη δυτικού κόσμου, μέσα από την υπόθεση του εξανατολισμού. Επιστρέφοντας στον Kraidy, μια έννοια με θρησκευολογικό περιεχόμενο, ο συγκρητισμός, συνδέεται άμεσα με τις διαδικασίες παγκοσμιοποίησης του πολιτισμού. Αν και ο όρος αφορούσε στην αφομοίωση και την τοπικοποίηση του Χριστιανισμού από μη χριστιανικούς πληθυσμούς κατά την εποχή της αποικιοκρατίας, στον 21^ο αιώνα έχει επεκτείνει το νόημά του χρησιμοποιούμενος για την κατανόηση ευρύτερων πολιτισμικών διαδικασιών⁴⁰.

Η υπόθεση του Kraidy αφορά στην ένταξη του πολιτισμικού υβριδισμού στο πλαίσιο ανάπτυξης της παγκοσμιοποίησης και αναμετράται με μια σειρά από προγενέστερες υποθέσεις ως προς τις διαπολιτισμικές σχέσεις. Η πρότασή του αφορά στην υιοθέτηση του πολιτισμικού υβριδισμού (που στην επιχειρηματολογία του αποτελεί την κεντρική έννοια του παραδείγματός του που ονομάζει κριτική διαπολιτισμικότητα) ως απάντησης τόσο στην υπόθεση του πολιτισμικού ιμπεριαλισμού όσο και του πολιτισμικού πλουραλισμού⁴¹. Η έννοια του υβριδισμού όπως παρατίθεται από τον Kraidy έχει ταυτόχρονα αναλυτική και κανονιστική σημασία. Θέτει ωστόσο ένα γενικό πλαίσιο ανάπτυξης μιας σειράς επιχειρημάτων ως προς τη μελέτη μιας σειράς, μικρής ή μεγάλης εμβέλειας, φαινομένων που συμπεκνώνουν τα φαινόμενα που ανέπτυξε ο Kraidy.

2.2. Η Διπλή Συνείδηση ως αποτέλεσμα του Πολιτισμικού Υβριδισμού

Η αντίστιξη με τον προβληματισμό της πρώτης ενότητας θα πραγματοποιηθεί και στη δεύτερη. Ποιος είναι ο ρόλος της ταυτότητας σε ένα πλαίσιο ανάπτυξης υβριδοποίησης των κοινωνιών κατά την πορεία της παγκοσμιοποίησης; Αρχικά, θα πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι προκειμένου να γίνει λόγος περί παγκοσμιοποίησης, θα πρέπει να υπάρχουν δύο τουλάχιστον διακριτά μεγέθη. Έγινε αναφορά στη Δύση και τους Άλλους στον ορισμό της πρώτης ενότητας μια διάκριση που συνεχίστηκε στη δεύτερη ενότητα στην αναφορά που έγινε στην υπόθεση του Kraidy.

Το ερώτημα που αφορά στη συγκρότηση ταυτοτήτων στο πλαίσιο μιας διαδικασίας πολιτισμικής υβριδοποίησης αναδεικνύεται μέσα από τη θεωρητική και εμπειρική επεξεργασία των K. E. Iyall Smith και P. Leavy στο έργο «Hybrid Identities: Theoretical and Empirical Examinations». Η έννοια της «διπλής συνείδησης» αφορά στη διχοτόμηση της ατομικής κοινωνικοπολιτισμικής δομής στα δύο μέρη που τη συναποτελούν⁴². Με αναφορά στους αφοραμερικανικούς πληθυσμούς γίνεται λόγος για τη σημασία του προσχήματος ως προς τη συγκρότηση της υβριδοποιημένης ταυτότητας, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα τήρησης αποστάσεων που ενισχύει την ενδοπροσωπική αντίληψη. Η έννοια της διπλής συνείδησης ή διπλής ταυτότητας όπως θα μπορούσε εξίσου σωστά να ονομασθεί, αποτελεί την κεντρικότερη έννοια σε μια μελέτη περί υβριδικών πολιτισμικών ταυτοτήτων. Ανεξάρτητα από τη σχέση προσχήματος και αλήθειας, που αναφέρθηκε παραπάνω, η οποία συνδέεται με τη σχέση ονομαστικής και πραγματικής ταυτότητας που αναφέρθηκε στην επιχειρηματολογία του Richard Jenkins στην πρώτη ενότητα, τόσο η πρώτη όσο και η δεύτερη διάκριση αφορά σε δύο ενδοβαλμένα μεγέθη στο εσωτερικό του κοινωνικού υποκειμένου, που συγκροτούν τη διπλή δομή της διαμόρφωσής του.

⁴⁰ Στο ίδιο, σ: 49-51

⁴¹ Στο ίδιο, σ: 150

⁴² K. E. Iyall Smith, *Hybrid Identities: Theoretical Examinations* στο K.E. Iyall Smith & P. Leavy (eds.): (2008), *Hybrid IdentitiesQ Theoretical and Empirical Examinations*, Leiden-Boston, Brill, p: 7

2.3. Η Μεθόδευση του Υβριδισμού

Προκειμένου να αναδειχθεί η διπλή δομή του υβριδικού κοινωνικού/πολιτισμικού υποκειμένου θα πρέπει να αναδειχθεί η κοινωνική διαδικασία μέσω της οποίας πραγματοποιείται η συνάντηση των δύο αντίστοιχων διακριτών μεγεθών. Εφόσον έχει αναδειχθεί το πλαίσιο ανάδυσης των πολιτισμικών κατηγοριών, οι συναντήσεις πολιτισμών, οι λειτουργίες που λαμβάνει η κοινωνική ταυτότητα μέσα από την ένταξή της στις κατηγορίες αυτές και η επίδραση των συναντήσεων αυτών στη διαμόρφωση της συγκρότησης της υποκειμενικότητας, τότε θα πρέπει να αναδειχθούν με περισσότερο συγκεκριμένο τρόπο οι τύποι σχέσεων που ανακύπτουν μέσα από τις διαπολιτισμικές συναντήσεις ή με άλλα λόγια οι οδοί μέσα από τις οποίες επιτελούνται διαδικασίες υβριδοποίησης των πολιτισμικών ταυτοτήτων σε ιστορική προοπτική.

Ο Βρετανός ιστορικός Peter Burke προτείνει μια σειρά από μορφές διαπολιτισμικής επαφής, που σε μηδενική εστίαση αναδεικνύουν διαδικασίες πολιτισμικού υβριδισμού. Οι έννοιες που προτείνει ποικίλλουν (στρατηγικές, πρότυπα, σενάρια⁴³) για να προσδιορίσει τις «αντιδράσεις», όπως αποκαλεί γενικά τις δυναμικές των διαπολιτισμικών αλληλεπιδράσεων, ωστόσο οι επιμέρους σημασίες που χρησιμοποιεί δίνουν την «ποικιλομορφία» των διαδικασιών αυτών.

Α) Η Μόδα του Ξένου⁴⁴: Η πρώτη μορφή διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης αφορά στη θετική συσχέτιση δύο πολιτισμικών κατηγοριών. Αφορά στην αποδοχή πολιτισμικών προϊόντων ενός πολιτισμού από έναν άλλον με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση διπλής ταυτότητας. Το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η κατηγορία αυτή αποτελεί η απόκλιση που παρουσιαζόταν ανάμεσα στην πραγματική ταυτότητα των κοινωνικών υποκειμένων και στην πολλές φορές δυσλειτουργική αφομοίωση των στοιχείων από άλλους πολιτισμούς⁴⁵. Επίσης διαδικασίες αφομοίωσης δεν αποτέλεσαν πάντοτε αρμονικά φαινόμενα διαπολιτισμικής επαφής καθότι οι συγκρούσεις έθεταν σε αντικειμενική αμφισβήτηση την αποδοχή των στοιχείων αυτών⁴⁶.

Β) Αντίσταση⁴⁷: Η δεύτερη μορφή διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης αφορά στο σκεπτικισμό ή τη σύγκρουση ως προς την αποδοχή πολιτισμικών στοιχείων μεταξύ διακριτών πολιτισμών. Στο σημείο αυτό αναπτύσσονται οι αντιθέσεις μεταξύ γεοπολιτισμικών ομάδων, όπως οι εθιμοτυπικές συνήθειες Καθολικών και Ορθοδόξων⁴⁸, που οδηγούν στη διάκριση και στην επιτηδευμένη ετερότητα. Στοιχείο που συνδέεται με τη στάση αυτή απέναντι σε ενδεχόμενες πολιτισμικές συναντήσεις αποτελεί η αίσθηση θυματοποίησης των εκπροσώπων των τοπικών παραδόσεων έναντι των υποστηρικτών της σύνθεσης και του υβριδισμού⁴⁹.

Γ) Πολιτισμικός Αποκαθαρισμός⁵⁰: Η παρούσα στρατηγική αποτελεί τμήμα της προηγούμενης. Ο πολιτισμικός αποκαθαρισμός αφορά στις ιστορικές απόπειρες απεμπλοκής από υβριδικές καταστάσεις⁵¹. Η προϋπόθεση για την τέλεση αυτού του είδους στρατηγικής δεν είναι άλλη από την αντίσταση, η οποία δεν αποσκοπεί αποκλειστικά στη διαφοροποίηση και στην έμφαση στα τοπικά στοιχεία, αλλά περνάει στη μεθόδευση της εξάλειψης των πολιτισμικών στοιχείων που δεν αποτελούν τμήματα της υφιστάμενης πολιτισμικής δομής. Ιδιαίτερο ρόλο στη

⁴³ P. Burke, (2010), *Πολιτισμικός Υβριδισμός*, Αθήνα, Μεταίχμιο, σ: 75

⁴⁴ Στο ίδιο, σ: 75

⁴⁵ Στο ίδιο, σ: 76

⁴⁶ Στο ίδιο, σ: 77

⁴⁷ Στο ίδιο, σ: 77

⁴⁸ Στο ίδιο, σ: 78

⁴⁹ Στο ίδιο, σ: 78

⁵⁰ Στο ίδιο, σ: 82

⁵¹ Στο ίδιο, σ: 82

στρατηγική αυτή λαμβάνει η ιστορικότητα της γλώσσας, η οποία προσδίδει τα τεκμήρια αυθεντικότητας της υφιστάμενης πολιτισμικής δομής⁵².

Δ) Πολιτισμικός Διαχωρισμός⁵³: Η διαδικασία του πολιτισμικού διαχωρισμού αφορά στην αξιολόγηση του ξένου πολιτισμού και στην συνεπακόλουθη υιοθέτηση λειτουργικών στοιχείων για τον ντόπιο πολιτισμό είτε στην πλέον κυριολεκτική εφαρμογή της διπλής ταυτότητας με διακριτούς ρόλους που διαχωρίζουν την ντόπια παράδοση με την παγκόσμια νεωτερικότητα⁵⁴. Χαρακτηριστικό της στρατηγικής αυτής αποτελεί η διακριτή εμφάνιση ανάλογα με τη δημόσια ή την ιδιωτική ζωή, μια διακριτότητα που αντιστοιχεί τη μοντέρνα ένδυση με το δημόσιο χώρο και την παραδοσιακή με τον ιδιωτικό⁵⁵.

Ε) Προσαρμογή⁵⁶: Η διαδικασία της προσαρμογής θέλει τους πολιτισμούς να συνενυρσκονται τμηματικά⁵⁷. Η αφομοίωση των πολιτισμικών στοιχείων, η οποία έχει ήδη αναφερθεί στις παραπάνω ενότητες, αποτελεί τον πυρήνα της υβριδοποιητικής διαδικασίας της προσαρμογής. Σε αντίθεση με την περίπτωση του πολιτισμικού διαχωρισμού, ο οποίος παρουσιάζει έναν πολιτισμό που αποδέχεται περισσότερο χρήσιμα στοιχεία από έναν άλλο, στην περίπτωση της προσαρμογής ενυπάρχουν οι διαδικασίες «από-συμφραστικοποίησης» και επανα-συμφραστικοποίησης⁵⁸, κατά τις οποίες ένας πολιτισμός θέτει κριτήρια επιλεξιμότητας ως προς τα στοιχεία που θα αφομοιώσει από έναν άλλο πολιτισμό και τα επαναπλαισιώνει στο εσωτερικό του μετά από μια σειρά τροποποιήσεων.

ΣΤ) Κυκλικότητα: Η διαδικασία της κυκλικότητας σχετίζεται με τις δύο προηγούμενες διαδικασίες καθώς αφορά στην επανένταξη των ήδη τροποποιημένων πολιτισμικών στοιχείων από τον πολιτισμό από τον οποίο υιοθετήθηκαν προς τον πολιτισμό εντός του οποίου διατέθηκαν⁵⁹. Αυτού του είδους η σύμπραξη πολιτισμών αναδεικνύει τα υβριδικά αποτελέσματα των πολιτισμικών συναντήσεων κατά ισορροπημένο και αμοιβαίο τρόπο. Ταυτοχρόνως φέρνει στην επιφάνεια την πολυπλοκότητα αλληλεπιδράσεων της Δύσης με τους μη δυτικούς πολιτισμούς, θέτοντας προκλήσεις σε υποθέσεις περί πολιτισμικής μονομέρειας ως προς τις επιρροές μεταξύ των πολιτισμών.

Ζ) Μεταφραστές⁶⁰: Η περίπτωση των μεταφραστών δεν αφορά σε απρόσωπες διαδικασίες αλλά θέτει στο επίκεντρο τα άτομα. Οι μεταφραστές είναι τα ζωντανά υποκείμενα που πραγματώνουν τις διαδικασίες πολιτισμικού υβριδισμού, εφόσον ελέγχουν τα γλωσσικά στοιχεία και το νόημα που θα προσλάβουν στο νέο πολιτισμικό πλαίσιο, δημιουργώντας τη διαδικασία της προσαρμογής.

Οι παραπάνω διαδικασίες αφορούν στις μεθοδεύσεις μέσω των οποίων πραγματοποιούνται οι διαδικασίες πολιτισμικού υβριδισμού. Έγινε αναφορά σε φαινόμενα που σχετίζονται με τα παράγωγα ενός πολιτισμού όπως η γλώσσα έως την ίδια την υποκειμενικότητα των ατόμων. Οι παραλληλισμοί με τις διακρίσεις ως προς την ταυτότητα και τις ανταλλαγές και μεταφορές νοημάτων κατά τη διαδικασία των πολιτισμικών συναντήσεων αναδεικνύουν τον κοινό προβληματισμό σχετικά με το εσωτερικό των υποκειμενικοτήτων σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο παγκόσμιο πολιτισμικό περιβάλλον. Θα μπορούσε επίσης να αναφερθεί ότι η επισήμανση του Burke στην τελευταία περίπτωση ως προς το ρόλο της ατομικότητας, δεν θα

⁵² Στο ίδιο, σ: 82-83

⁵³ Στο ίδιο, σ: 83

⁵⁴ Στο ίδιο, σ: 84

⁵⁵ Στο ίδιο, σ: 84

⁵⁶ Στο ίδιο, σ: 88

⁵⁷ Στο ίδιο, σ: 85

⁵⁸ Στο ίδιο, σ: 86

⁵⁹ Στο ίδιο, σ: 88-90

⁶⁰ Στο ίδιο, σ: 90

έπρεπε να περιοριστεί στους μεταφραστές των γλωσσών. Στην πραγματικότητα η διαδικασία της μετάφρασης και των αναπόφευκτων εξαρτήσεων από το ύφος και τη δυναμική του μεταφραστή αφορά σε ευρύτερα πεδία πολιτισμικών ανταλλαγών.

Επιπροσθέτως και οι άλλες διαδικασίες που οδηγούν στη διαμόρφωση του πολιτισμικού υβριδισμού δεν είναι δομικές και αποπροσωποποιημένες. Ανεξάρτητα από τις ιστορικές ανάγκες που σχετίζονται με την πραγματοποίησή τους παραμένουν ατομικές αποφάσεις και αξιολογήσεις συγκεκριμένων ζωντανών και ενσυνείδητων υποκειμένων.

2.3. Ο Σύγχρονος Ατομικισμός και η Επιλεξιμότητα της Ταυτότητας ως Όψη Πολιτισμικού Υβριδισμού

Στο ίδιο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης το άτομο αναδεικνύεται σε κεντρικό παίκτη στις πολιτισμικές προκλήσεις που συνδέονται με αυτή. Αν και ο επικραθιστικός χαρακτήρας των κοινωνικών και πολιτισμικών δομών παραμένει ως προς τη μορφοποίηση της υποκειμενικότητας του ατόμου, οι προσωπικές επιλογές που λαμβάνουν πρωταγωνιστικό ρόλο στα κριτήρια αυτοπροσδιορισμού του εαυτού.

Ο Αμερικανός κοινωνιολόγος Daniel Bell παρουσιάζει με συνοπτικό τρόπο την εξέλιξη του χαρακτήρα της εξατομίκευσης:

«στην κλασσική ερώτηση περί ταυτότητας «ποιος είσαι;» ο παραδοσιακός άνθρωπος θα μπορούσε να πει: «εγώ είμαι ο γιος του πατέρα μου». Ένα πρόσωπο του σήμερα λέει: «εγώ είμαι εγώ, προκύπτω από τον εαυτό μου και μέσα από τις επιλογές μου και τις πράξεις μου δημιουργώ τον εαυτό μου». (...) μέσα σε οργανισμούς, η δημιουργία ιεραρχιών, οι εξειδικεύσεις ως προς την εργασία, οι άμεσα καθοριζόμενες ευθύνες, τα συστήματα αξιολόγησης, οι κλίμακες προαγωγών κ.τ.λ. δίνουν έμφαση σε αυτήν την αίσθηση πλαισίωσης του εαυτού ως καθοριζόμενου μέσα από το ρόλο. Την ίδια στιγμή είναι ξεκάθαρο το ότι, ως πρόσωπο, ο καθένας έχει τόσο μεγάλο εύρος και ποικιλία επιλογών όσο ποτέ άλλοτε. Υπάρχουν πολλά διαφορετικά είδη δουλειάς και επαγγελμάτων. Κάποιος μπορεί να ταξιδέψει σε πολλά διαφορετικά μέρη και να ζήσει σε πολλές διαφορετικές πόλεις. Στο χώρο της κατανάλωσης (και χρησιμοποιώ την κουλτούρα ως μορφή κατανάλωσης), υπάρχουν μεγαλύτερες πηγές για τη δημιουργία ενός προσωπικού ή επιλεγμένου τρόπου ζωής. Όλα αυτά συνοψίζονται στον όρο «κοινωνική κινητικότητα», έναν όρο διακριτό από τη νεωτερική του χρήση»⁶¹.

Στο παραπάνω απόσπασμα παρουσιάζεται μια αντικρουόμενη σχέση. Η σχέση της ζωής στο πλαίσιο των οργανωμένων θεσμών του ανεπτυγμένου καπιταλισμού με τη μεγιστοποίηση των δυνατοτήτων ως προς τον προσδιορισμό του εαυτού. Η έννοια του «εγώ», της προϋπόθεσης δηλαδή για τη διαμόρφωση της υποκειμενικότητας εντός του κοινωνικού πλαισίου ανάπτυξης, αποκτά κυκλική πορεία και επανέρχεται σε ένα σημείο πολιτισμικής αμφισβήτησης των κοινωνικών δομών, διαμορφώνοντας και αναδιαμορφώνοντας τον εαυτό σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες και τις καταναλωτικές επιλογές που προσφέρονται στο περιβάλλον του σύγχρονου καπιταλισμού.

Σύμφωνα με την παραπάνω συλλογιστική, οι δυνατότητες που παρέχονται σε πολιτισμικό επίπεδο έχουν διπλή όψη. Από τη μια πλευρά διευρύνουν το πολιτισμικό κεφάλαιο του ατόμου και επαναπροσδιορίζουν την νεωτερική απαίτηση της αυτοπραγμάτωσης μέσα από τη συγκρότηση μιας δεδομένης πολιτισμικής ταυτότητας και από την άλλη πλευρά εξαρτούν τις δυνατότητες αυτές από το πλαίσιο οργάνωσης και ανάπτυξης της καπιταλιστικής κοινωνίας. Αν και η υπαγωγή της έννοιας της «κουλτούρας» ως «μορφής κατανάλωσης» μπορεί να επικριθεί ως περιοριστική ως προς τις χρήσεις, τις παραμέτρους, τα νοήματα και τα αποτελέσματα της κουλτούρας, αποκλειστικά στο πλαίσιο της καταναλωτικής συμπεριφοράς,

⁶¹ D. Bell, (1978), *The Cultural Contradictions of Capitalism*, Νέα Υόρκη, Basic Books, p: 93-94

όπως επίσης θα μπορούσε να ειπωθεί ότι υπερτονίζεται το οικονομικό επίπεδο έναντι των άλλων πεδίων της κοινωνικής ζωής, εν τούτοις διατηρεί τη σημασία της καθώς συνδέει τη διεύρυνση των πολιτισμικών συνόρων με τα επίπεδα καπιταλιστικής ανάπτυξης. Για τη σύνδεση αυτή, αναφέρεται το άτομο ως κεντρικό υποκείμενο δράσης, το οποίο αφορμώμενο από τις παρεχόμενες δυνατότητες αναζητά νέες κατευθύνσεις προσδιορισμού της προσωπικής του ζωής.

Παρόμοια προσέγγιση με την παραπάνω παρουσιάζει και ο Ulrich Beck στο κείμενό του *Individualization*:

*«Τι σημαίνει λοιπόν η εξατομίκευση πέρα από τις συλλογικές προκαταλήψεις των κοινωνικών επιστημών; Μία θεσμοποιημένη ανισορροπία ανάμεσα σε κατακερματισμένα άτομα και παγκόσμια προβλήματα σε μια παγκόσμια κοινωνία του ρίσκου. Ο δυτικός τύπος εξατομικευμένης κοινωνίας μας λέει να αναζητούμε βιογραφικές λύσεις σε συστημικές αντιφάσεις⁶². (...) Εκείνο, που τελικά, διακυρήσσεται από αυτήν την ανάπτυξη είναι το τέλος των πάγιων, προκαθορισμένων εικόνων του ανθρώπου. Το ανθρώπινο είδος γίνεται (σύμφωνα με μια ριζοσπαστικοποίηση του σαρτριάνου νοήματος) μια επιλογή ανάμεσα σε δυνατότητες, *homo optionis*. Η ζωή, ο θάνατος, το φύλο, το σώμα, η ταυτότητα, η θρησκεία, ο γάμος, η γονεϊκότητα, οι κοινωνικοί δεσμοί- όλα καταλήγουν να γίνονται ζητήματα απόφασης. Από τη στιγμή που είμαστε πλαισιωμένοι μέσα σε επιλογές, όλα πρέπει να αποφασιστούν»⁶³. (...) Ζούμε σε μία εποχή που η κοινωνική τάξη του εθνικού κράτους, της τάξης, της εθνότητας και της παραδοσιακής οικογένειας είναι σε κάμψη. Η ηθική της ατομικής αυτοπραγμάτωσης και επιτυχίας είναι η πιο ισχυρή τάση στη σύγχρονη κοινωνία. Το να επιλέγει κανείς, το να αποφασίζει, διαμορφώνει το ανθρώπινο είδος που φιλοδοξεί να είναι κυρίαρχος της προσωπικής του/της ζωής, ο δημιουργός μιας ατομικής ταυτότητας, είναι ο κεντρικός χαρακτήρας των καιρών μας. Είναι ο θεμελιώδης σκοπός πίσω από τους οικογενειακούς δεσμούς και της παγκόσμιας έμφυλης επανάστασης σε σχέση με την εργασία και την πολιτική. Κάθε απόπειρα να δημιουργηθεί μια καινούργια αίσθηση κοινωνικής συνοχής πρέπει να ξεκινήσει με την αναγνώριση ότι η εξατομίκευση, η διαφοροποίηση και ο σκεπτικισμός είναι εγγεγραμμένα στη Δυτική κουλτούρα⁶⁴.*

Το πλαίσιο συζήτησης αφορά στις μεταβολές των συλλογικών ταυτοτήτων κατά την ύστερη νεωτερικότητα. Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα οπότε και εκδίδεται το κείμενο αυτό, η ατομικότητα λαμβάνει εξέχοντα ρόλο στον κοινωνικοπολιτισμικό καμβά του δυτικού κόσμου. Η απόδυνάμωση των κοινωνικών σταθερών, οι οποίες προσδίδονταν στα άτομα ως πλαίσια αυτοπροσδιορισμού και προκαθορισμού της προσωπικής δυναμικής, απονευρώνονται και δίνουν τη θέση τους στην ατομική αυτενέργεια. Αν και φαίνεται να τίθεται μια αντίθεση ως προς τις συλλογικές ταυτότητες του έθνους, της θρησκείας, της γονεϊκότητας κ.α. σε σχέση με την αναδεικνυόμενη ατομικότητα, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη περισσότερο η σημασία που αποδίδεται στις ατομικές επιλογές.

Οι ατομικές επιλογές δεν περιορίζονται σε όψεις της καθημερινότητας και των συλλογικών στρατηγικών ως προς την εργασία, τα εισοδήματα και την εκπαίδευση των τέκνων αλλά επεκτείνονται στον αυτοπροσδιορισμό και τον ατομικό σχεδιασμό της προσωπικής ταυτότητας. Η αντίθεση που αφορά εν μέρει στην «κάμψη» των συλλογικών ταυτοτήτων, σε επίπεδο αποκλειστικού παράγοντα διαμόρφωσής τους και στην ανάδυση της ατομικής ταυτότητας ως νέου παράγοντα που παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στις δυτικές κοινωνίες μπορεί να εξισορροπηθεί με την επιλεξιμότητα των στοιχείων που εντάσσονται στο εσωτερικό των «παλαιών» συλλογικών ταυτοτήτων ως προς την ατομική αναδιαμόρφωση της ταυτότητας.

⁶² U. Beck, E. B. Gernsheim, (2002), *Individualization*, Λονδίνο, SAGE publication Ltd, p: xxii

⁶³ Στο ίδιο, σ: 5

⁶⁴ Στο ίδιο, σ: 22-23

Εάν η επιλεξιμότητα της ταυτότητας τελείται με ατομικούς όρους για τη διαμόρφωση του ίδιου του ατόμου, από στοιχεία των συλλογικών ταυτοτήτων που ενδυναμώνουν τον ίδιο αυτόν ατομικό χαρακτήρα της νέας πολιτισμικής ταυτότητας, τότε η κατάληξη της διαδικασίας αυτής δεν είναι παρά ο πολιτισμικός υβριδισμός.

2.4. Η Ατομική Θρησκευτικότητα και ο Εξανατολισμός της Δύσης

Πιο συγκεκριμένα, το φαινόμενο της ατομικής θρησκευτικότητας αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό τμήμα των εξελίξεων που περιγράφηκαν ως προς τις σύγχρονες πολιτισμικές μεταβολές. Από την πρώτη ενότητα αναφέρθηκε ο πρωταγωνιστικός ρόλος της θρησκείας τόσο στη δομή, όσο και στην εξέλιξη του πολιτισμικού φαινομένου. Η θρησκεία αποτελεί μία από τις βασικότερες εκδοχές των πολιτισμικών ταυτοτήτων στις παραδοσιακές κοινωνίες και εξακολουθεί να βρίσκεται στο πολιτισμικό, κοινωνικό και πολιτικό επίκεντρο των διεθνών δυναμικών και μεταβολών κατά τον 21^ο αιώνα.

Μέσα σε μια πλειάδα φαινομένων που σχετίζονται με το θρησκευτικό φαινόμενο ή χαρακτηρίζονται από θρησκευτικές διαστάσεις, εντοπίζεται και το φαινόμενο της ατομικής θρησκευτικότητας. Στην ουσία πρόκειται για τη θρησκευτική έκφραση του σύγχρονου ατομικισμού. Στην παρούσα περίπτωση, ωστόσο, οι ατομικές επιλογές δεν αφορούν σε ζητήματα κατανάλωσης ούτε σε ζητήματα αποφάσεων ζωής. Η ατομική θρησκευτικότητα αφορά στη σύνδεση του ατόμου με τη θεία ή απόλυτη συνθήκη και τη συνεπακόλουθη αμφισβήτηση των κλασικών μορφών θρησκευτικής οργάνωσης και αυθεντίας.

Ο Richard Fenn αναφέρει σχετικά:

«η αποθεσμοποίηση (deinstitutionalization) της οργανωμένης θρησκείας έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό υπό την προτεσταντική αιγίδα. Τα άτομα απαιτήσαν το δικαίωμα να μιλούν με τις δικές τους φωνές από το να ακούν μονάχα τον κλήρο. Τα άτομα άρχισαν να πραγματοποιούν τις δικές τους πνευματικές επιλογές μάλλον παρά να ακολουθούν προσλαμβανόμενα δόγματα και εγκεκριμένες εκδοχές πίστης και πρακτικής. Τα άτομα απαιτήσαν άμεση πρόσβαση στις πηγές της (θείας) χάριτος και τις πήραν χωρίς να ευχαριστούν τον κλήρο. Με αυτούς τους όρους η θρησκεία όχι μόνον έγινε περισσότερο διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική αλλά και λιγότερο εξουσιαστική και νομιμοποιημένη. Η θρησκεία έγινε επίσης ένας μηχανισμός ατομικής απόφασης και προσωπικής επιλογής. Ένα αποτέλεσμα αυτής της εκκοσμικευτικής διαδικασίας είναι η επέκταση εκείνου που θεωρείται πιθανό. Εφόσον τα άτομα αποκτούσαν πρόσβαση με τους δικούς τους όρους στις πηγές της θείας χάριτος, ερμήνευαν τη Βίβλο σύμφωνα με τις δικές τους ενοράσεις, επέλεγαν τις δικές τους πηγές για τη ζωή και μεγάλωναν τα παιδιά τους με τους δικούς τους τρόπους, σταδιακά έγιναν ικανοί να σκέφτονται τον –και για τον- εαυτό τους»⁶⁵.

Στο παράθεμα του Fenn παρουσιάζεται η ιστορική καταβολή της ατομικής θρησκευτικότητας, η οποία ακολουθώντας το βεμπεριανό πρότυπο, εντοπίζεται στην προτεσταντική Μεταρρύθμιση. Αναμφίβολα, η είσοδος της ατομικότητας στις δομές της οργανωμένης θρησκείας παρουσιάζεται με ιδιαίτερη ένταση και οι συνέπειες αφορούν τόσο στην επιλεξιμότητα που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη θρησκευτικότητα όσο και στον καθ' αυτόν ατομικισμό, ο οποίος αφορούσε στην αποδέσμευση των ατόμων από τις επιταγές του κλήρου ως προς την οργάνωση της ζωής, την επαφή τους με τη θρησκευτικότητα και το θείο και την έκθεσή τους στην ετερογένεια του θρησκευτικού φαινομένου.

⁶⁵ R. Fenn, (2003), *Editorial Commentary: Whose Problem is it? The Question of Prediction versus Projection* στο R. Fenn (ed.), (2003), *The Blackwell Companion to the Sociology of Religion*, Οξφόρδη, Blackwell Publishing Ltd, p: 200

Η σημαντικότερη όψη των δεδομένων που απορρέουν από την ιστορική γραμμή, που αφορμάται από τη Μεταρρύθμιση και ενδυναμώνει την ατομικότητα στην εξέλιξη της θρησκευτικότητας στην ύστερη νεωτερικότητα αφορά στην έννοια της αυτό-θρησκείας (self-religion)⁶⁶, κατά την οποία το άτοπο επιλέγει εμπρόθετα, μια σειρά από επιμέρους θρησκευτικά στοιχεία, συγκροτώντας την προσωπική του θρησκευτική δομή⁶⁷. Η τάση αυτή θεωρείται κοινότοπη καθότι τα στοιχεία που επιλέγονται αφορούν σε στοιχειώδεις μορφές θρησκευτικότητας, όπως η πίστη σε μια ανώτερη δύναμη και σε κάποιας μορφής νοηματικής διαχείρισης της μεταθάνατον ζωής, όπως η μετενσάρκωση⁶⁸, ωστόσο διατηρεί το ενδιαφέρον της εφόσον αποτελεί μια ιδιάζουσα μορφή αυτοπροσδιορισμού, η οποία ενισχύει την υπόθεση της πολιτισμικής επιλεξιμότητας που έχει αναπτυχθεί αφενός και φέρνει στην επιφάνεια την ελαστικοποίηση της εν γένει θρησκευτικότητας στην ύστερη νεωτερικότητα.

Βάσει της ετερογένειας αυτής είναι δυνατό να αναπτυχθεί μια σειρά από προσεγγίσεις που αντικρύζουν στη σύγχρονη θρησκευτικότητα πολλαπλές πλευρές πολιτισμικών στοιχείων από διακριτές θρησκευτικές παραδόσεις. Οι άνθρωποι που εκτίθενται σε μια σειρά από διαφοροποιημένες όψεις του θρησκευτικού πεδίου μεγεθύνουν την ικανότητα πρόσληψης ξένων ιδεών ως προς την πνευματικότητα και το θείο. Με τον τρόπο αυτόν ακολουθείται μια σειρά από επαφές μεταξύ διακριτών θρησκειών, οι οποίες ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους απόσταση συγκλίνουν και τροποποιούνται στο εσωτερικό τους, παράγοντας εν πολλοίς νέες μορφές του εαυτού τους. Ένα σημαντικό τμήμα της τροποποίησης αυτής αποτελεί η πρόσληψη στοιχείων από ανατολικές θρησκείες όπως το Ζεν, η πρακτική του διαλογισμού και οι πολεμικές τέχνες, οι οποίες εν μέρει θεωρούνται λανθάνουσα θρησκεία⁶⁹.

Στη σύννοψη των δύο δυναμικών, του ατομικισμού και της επιλεξιμότητας ως προς τον ατομικό προσδιορισμό της πολιτισμικής-θρησκευτικής ταυτότητας αναπτύσσεται η υπόθεση του εξανατολισμού της δύσης από τον Colin Campbell. Στον πυρήνα του επιχειρήματος εντοπίζονται τα διακριτά και αλληλοσυμπληρούμενα στοιχεία των ανατολικών θρησκειών και του Χριστιανισμού.

Ο Campbell αναγνωρίζει τόσο την μονόπλευρη φύση της αλήθειας στον ιουδαιοχριστιανικό θεό προς αντιπαραβολή με την πολύπλευρη και ανοικτή φύση της αλήθειας στο μυστικισμό της ανατολής όσο και την αποκοπή του θεϊκού από το κοσμικό επίπεδο ως ιδίον της δυτικής θρησκευτικής σκέψης σε αντιπαραβολή με την ανατολική, που θέλει τον θεϊκό κόσμο να είναι ένας και αυτός με τον επίγειο⁷⁰. Οι διαφοροποιήσεις αυτές αφορούν στην διαμόρφωση της υπόθεσης περί εξανατολισμού, όχι μόνον ως εισαγωγή στοιχείων από τη γεωγραφική περιοχή της ανατολής στην αντίστοιχη της δύσης⁷¹ αλλά –κυρίως– στην μετατόπιση της δυτικής θρησκευτικής σκέψης από το εξωτερικό περιβάλλον, τόσο με την κοινωνική όσο και με την υπερβατική έννοια, προς την μάλλον ανατολική αντίληψη που θέτει στο επίκεντρο την ατομική ενδοσκόπηση αφενός και την οργανική ταύτιση του υπερβατικού με το επίγειο αφετέρου.

Εκ πρώτης όψεως ο συλλογισμός φαίνεται να αφορά στην υιοθέτηση μιας αντίληψης της ανατολής περί της ανθρώπινης ύπαρξης, από τη δύση. Αν αυτή η υιοθέτηση ληφθεί υπ' όψιν κυριολεκτικά, τότε ανακύπτουν δύο προβληματικές: πρώτον, η πρόσληψη της έννοιας της

⁶⁶ Σ. Παπαλεξανδρόπουλος, (2008), *Πολυπολιτισμικότητα και Πολυθρησκευτικότητα* στο Π. Παχής (επίμ.), (2008), *Φιλία και Κοινωνία Τιμητικός Τόμος στον ομότιμο καθηγητή Γρηγόριο Δ. Ζιάκα*, Θεσσαλονίκη, Βάνιας, σ: 436

⁶⁷ Στο ίδιο, σ: 436-437

⁶⁸ Στο ίδιο, σ: 437

⁶⁹ Στο ίδιο, σ: 420

⁷⁰ C. Campbell (2001), *The Easternization of the West* στο B. Wilson and J. Cresswell (επίμ.), (1999), *New Religious Movements Challenge and Response*, London, , Routledge p. 35-47

⁷¹ Στο ίδιο

ανατολής και της δύσεως ως εννιαίων συστημάτων σκέψης και δεύτερον, η έλλειψη επαρκούς τεκμηρίωσης σχετικά με τη μεταστροφή των «δυτικών κοινωνιών» προς τις κοινωνικές αξίες και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των «ανατολικών κοινωνιών» αντίστοιχα.

Ο Campbell χρησιμοποιεί τις έννοιες «ανατολικός» και «δυτικός» συλλογισμένος δύο διαδοχικές έρευνες που διαχώρισαν τις πολιτισμικές αυτές κατηγορίες: η πρώτη έρευνα ήταν των Albert Gilgen και Jae Hyung Cho, οι οποίοι στα τέλη της δεκαετίας του 1970 προσπάθησαν να ορίσουν γενικά την ανατολική σκέψη ως μονιστική αντίληψη, κοινή στο Βουδισμό, τον Ταοϊσμό, τον Κομφουκιανισμό και τον Ινδουισμό και τη δυτική σκέψη ως δυϊστική αντίληψη που εντοπίζεται ως κοινή στον Ιουδαιοχριστιανισμό και σε αρκετό μέρος της (κλασσικής) ελληνικής σκέψης⁷².

Οι προκείμενες που όριζαν τα γενικά σχήματα της ανατολικής και δυτικής σκέψης ήταν:

Ανατολική	Δυτική
• Ο άνθρωπος και η φύση είναι ένα • Το πνευματικό και το υλικό είναι ένα. • Ο άνθρωπος πρέπει να αναγνωρίσει τη βασική του ενότητα με τη φύση, το πνευματικό και το νοητικό περισσότερο από το να αναλύσει, να βάλει ταμπέλες, να κατηγοριοποιήσει, να χειριστεί, να ελέγξει ή να καταναλώσει τα πράγματα του κόσμου. • Εξαιτίας της ενότητας με όλη την ύπαρξη ο άνθρωπος θα έπρεπε να νοιώθει «σαν στο σπίτι του» σε οποιοδήποτε μέρος και με οποιοδήποτε πρόσωπο. • Η επιστήμη και η τεχνολογία, στην καλύτερη περίπτωση, να δημιουργήσουν μια ψευδαίσθηση προόδου. • Η διαφώτιση εμπερικλείει την επίτευξη της αίσθησης της ενότητας με το συμπαντικό. Είναι η κατάσταση που όλες οι διχοτομίες εξαφανίζονται. • Ο διαλογισμός, μια ιδιαίτερη κατάσταση σιωπηλής ενατένισης, είναι ουσιαστικός για την επίτευξη της διαφώτισης.	• Ο άνθρωπος έχει χαρακτηριστικά που τον θέτουν διαχωρισμένο από τη φύση και τον κόσμο. • Ο άνθρωπος είναι διαχωρισμένος σε ένα σώμα, ένα πνεύμα και έναν νου. • Υπάρχει ένας προσωπικός θεός που βρίσκεται πάνω από τον άνθρωπο. • Ο άνθρωπος πρέπει να ελέγξει και να χειριστεί τη φύση για να εξασφαλίσει την επιβίωσή του. • Πρέπει να δοθεί έμφαση στην ορθολογική σκέψη και την αναλυτική προσέγγιση της επίλυσης προβλημάτων. • Η επιστήμη και η τεχνολογία μας έχουν δώσει μια καλή ζωή και προάγουν τη βασική μας ελπίδα για ένα ακόμα καλύτερο μέλλον. • Η δράση και το ανταγωνιστικό πνεύμα πρέπει να επιβραβεύονται⁷³.

⁷² A. R. Gilgen και J.H. Cho, (1979): *Questionnaire to Measure Eastern and Western Thought*, Psychological Reports, 1979, 44, 835-841, διαθέσιμο στο <http://prx.sagepub.com/content/44/3/835.full.pdf> 30/09/2016

⁷³ C. Campbell (2001), *The Easternization of the West* στο B. Wilson and J. Cresswell (επίμ.), (1999), *New Religious Movements Challenge and Response*, Routledge, London, p. 35-47

Πίνακας 3: Τυπολογία της ανατολικής και της δυτικής σκέψης

Η δεύτερη έρευνα, αντίστοιχα, που χρησιμοποίησε ο Campbel ήταν εκείνη των Krus και Blackman, οι οποίοι, στο ίδιο πνεύμα, πραγματοποίησαν μια ακόμη τυπολογία πάνω στη διάκριση Ανατολής-Δύσης:

Ανατολή	Δύση
• Σύνθεση • Απολυτότητα • Ολοκλήρωση • Αφαίρεση • Υποκειμενικότητα • Δογματικότητα • Διαίσθηση • Αντι-επιστήμη • Προσωπικό • Ηθικό • Μη παρεκβατικό • Σύνδεση • Έκσταση • Παράλογο • Φαντασιακό	• Ανάλυση • Γενίκευση • Διαφοροποίηση • Επαγωγή • Αντικειμενικότητα • Διανόηση • Λογική • Επιστήμη • Απρόσωπο • Νομικό • Θετική • Δύναμη • Τάξη • Ορθολογικό • Κριτικό

Πίνακας 4: Δεύτερη τυπολογία ανατολικής και δυτικής σκέψης

Στο παρόν κείμενο δεν θα ασχοληθούμε ιδιαίτερα με τις κριτικές φιλοσοφικές επεξεργασίες που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν επί των παραπάνω τυπολογιών. Κατά τον Campbel τα πλαίσια που προαναφέρθηκαν δημιούργησαν ένα ρευστό ιστορικό τοπίο ανάμεσα στις δύο αυτές εκτεταμένες γεωγραφικές περιοχές, εντός του οποίου, η ανατολή υπερίσχυσε. Αναφερόμενος στις επιρροές του θεολόγου Tillich, ως εκπροσώπου του γερμανικού ιδεαλισμού στο χριστιανισμό και στις μετέπειτα επιρροές του Marcuse και της Σχολής της Φρανκφούρτης, στο Μαρξισμό και το Σοσιαλισμό, ο Campbel υποστήριξε ότι στην πρώτη περίπτωση υπήρξε η μεταστροφή από το «εκεί πάνω» του Θεού στο «εδώ κάτω» του φυσικού κόσμου, ο οποίος όπως προαναφέρθηκε γίνεται αντιληπτός ως ενιαίο όλον. Στη δεύτερη περίπτωση η «σωτηριολογική» αντίληψη του παραδοσιακού Σοσιαλισμού έδωσε τη σκυτάλη στην «πίστη για αυτοτελειαποίηση» (self perfection)⁷⁴. Στην τελευταία περίπτωση η επίδραση της ψυχανάλυσης συνέβαλε στη στροφή αυτή του σοσιαλισμού, ο οποίος, ενδεχομένως χωρίς να το κατανοήσει, ταυτίστηκε με την ανατολική σκέψη. Η ισχύς της τελευταίας δεν φάνηκε μόνον στη μετατόπιση δυτικών θεολόγων προς τις ιδιαίτερες αξίες της, αλλά και στην ανθεκτικότητα που έδειξε απέναντι στην ολοένα και ισχυρότερη γνωσιακά δυτική επιστήμη (κάτι που δεν κατάφερε να κάνει η δυτική θρησκευτική σκέψη)⁷⁵.

Όπως τίθεται συγκεκριμένα από τον Campbel:

«Ο ακραίος ατομικισμός, ο αντιδυϊσμός, οι αξιώσεις για τη σχετικοποίηση της αλήθειας, όλα τα κάνουν (το ανατολικό παράδειγμα=Eastern paradigm) συγκριτικά άτρωτο στην ορθολογιστική και επιστημονική επίθεση. Πράγματι, η ανατολική μυστικιστική θρησκεία τείνει να χρησιμοποιεί την κοσμική ανθρωπιστική επίθεση στην παραδοσιακή θρησκεία προς όφελός της, ενώ

⁷⁴ Στο ίδιο, σελ: 44

⁷⁵ Στο ίδιο, σελ: 44

εκμεταλεύεται επίσης τις αβεβαιότητες και τις διαμάχες μέσα στην επιστήμη για να αναπτύξει μυστικιστικές αξιώσεις»⁷⁶.

Η παραπάνω φράση έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αναδεικνύει την κοινωνική διάσταση της διαδικασίας του εξανατολισμού. Ανεξάρτητα από τις προβληματικές, που και ο ίδιος ο Campbell επισημαίνει, όπως η επιμονή να συγκρίνει την ανατολή με το ανεπτυγμένο κομμάτι της δύσης και την ανάπτυξη του ισλάμ που ενθαρρύνει την επιστροφή σε «παραδοσιακές μορφές χριστιανισμού»⁷⁷, η υπόθεση αυτή παραμένει σημαντική καθώς αναδεικνύει τις πολιτισμικές αποχρώσεις μιας γενικότερης τάσης από τις συλλογικές ταυτότητες της κλασσικής νεωτερικότητας, στις εξατομικευμένες οδούς διαμόρφωσης του κοινωνικού εαυτού.

Η σύνδεση της εξατομικευσης με τον εξανατολισμό αποδεσμεύει την ανάλυση από το δίπολο ομοιότητας-διαφοράς⁷⁸ και περιγράφει μια σαφή ανακατάταξη πολιτισμικών και αξιακών δεδομένων ανάμεσα σε δύο γενικές πολιτισμικές μορφές. Οι όροι «μετατόπιση», «μεταστροφή» κ.α. που αναφέρθηκαν παραπάνω για να προσδιορίσουν την πορεία αναμόρφωσης του δυτικού πολιτισμού δια μέσω της εγκόλπωσης χαρακτηριστικών από την Άπω Ανατολή, δεν αφορούν, στο επιχείρημα του Campbell, ένα συγκεκριμένο γεγονός ή μια σειρά από γεγονότα που να διαμορφώνουν μια σαφή διαδικασία, αλλά αποτελούν ενδείξεις μιας σύγκλισης εξελίξεων σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάλυσης. Τα αντιθετικά μεταξύ τους στοιχεία που καταγράφηκαν στους παραπάνω πίνακες, προσδορίζοντας την ιδεολογική αντιπαράθεση μεταξύ της ανατολικής Ασίας και της δυτικής Ευρώπης, μπορούν να αποκτήσουν μια πραγματική συνδιαλλαγή μεταξύ τους μέσα από τις γενικότερες εξελίξεις των δυτικών κοινωνιών κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

Η παράκαμψη του υλιστικού, βιομηχανικού πολιτισμού και η επιδίωξη μιας άμεσης επαφής με τη φύση, υπό το πρίσμα μιας ατομικής ιδεολογικής επιλογής και η επιδίωξη της «ολοκλήρωσης» του εαυτού μέσω μιας διαρκούς ενδοσκόπησης και πρακτικών διαλογισμού, μπορούν να ειπωθούν όχι μόνον ως υιοθέτηση ανατολικών ιδεών από τις δυτικές κοινωνίες αλλά και ως εναλλακτικές ανταποκρίσεις των δυτικών κοινωνιών στις ιστορικές εξελίξεις της ύστερης νεωτερικότητας. Οι πτυχές των εξελίξεων αυτών είναι πολλές και δημιουργούν ένα μεγάλο μωσαϊκό νέων ιδεολογιών και κινημάτων, από τα νέα ρεύματα του φεμινιστικού κινήματος και της οικολογίας και από την ανάπτυξη της καταναλωτικής κοινωνίας και την επακόλουθη καλλιέργεια της καταναλωτικής ταυτότητας έως τη διαμόρφωση νέων θρησκειών. Σε κάθε περίπτωση, οι εξελίξεις αυτές είχαν στο επίκεντρο την έννοια της ατομικότητας.

Η αντικατάσταση των παλαιών συλλογικοτήτων από την αναδιαμορφούμενη ταυτότητα με σταθερά ατομικούς όρους αποτέλεσε ένα πυρηνικό χαρακτηριστικό του περάσματος από την κλασσική στην ύστερη νεωτερικότητα. Ταυτόχρονα με τις μεταβάσεις αυτές η διεύρυνση των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, σχετικοποιώντας τη δυναμική των εθνικών συνόρων συνεπάγονταν την ανάπτυξη πολιτισμικών ανταλλαγών σε ατομικό/ιδιωτικό επίπεδο. Ο δυτικός άνθρωπος δεν χρειαζόταν τη Βρετανική Αυτοκρατορία για να γνωρίσει ξένους πολιτισμούς όταν θα μπορούσε να το πραγματοποιήσει μόνος του. Έτσι η «στροφή προς την ανατολή» αποτελεί την πολιτισμική έκφραση της «στροφής προς τον εαυτό».

Μέσα από το επιχείρημα του Campbell φαίνεται ότι η έκφραση μιας θρησκευτικής διακριτότητας βρίσκεται στη σύγκριση δύο μορφών σκέψης. Το ιστορικό πλαίσιο ανάπτυξης των νέων κοινωνικών κινημάτων της δεκαετίας του '60 απέκτησε μεγαλύτερη σύγκλιση σε ιδεολογικό επίπεδο με τις ανατολικές θρησκείες από τις κλασσικές μορφές δυτικής θρησκευτικότητας. Επιπροσθέτως στην υπόθεση αυτή θα έπρεπε να συμπεριλάβει τις μορφές

⁷⁶ Στο ίδιο, σελ: 44

⁷⁷ Στο ίδιο, σελ: 45

διάδοσης των ανατολικών θρησκειών και ιδεών με αναφορά στη μαζική πολιτισμική βιομηχανία.

Συμπερασματικά, οι ιστορικές και κοινωνικές διαδικασίες που οδηγούν στις πολιτισμικές συναντήσεις, αποκτούν ένα μεγάλο εύρος μορφών και διαστάσεων, με τα αποτελέσματα των επαφών αυτών πολλές φορές να μην είναι ομοειδή. Η σύγκλιση των ανατολικών θρησκειών με τα νέα κοινωνικά κινήματα της Δύσης εκ πρώτης όψεως εμφανίζεται άτοπη και αυθαίρετη, ωστόσο, αποτελούν δύο όψεις, σαφώς μερικές, ως προς το πληθυσμιακό εύρος τόσο των εκπροσώπων των νέων κοινωνικών κινήμάτων και πολλώ δε μάλλον των ανατολικών θρησκειών, μιας ιδιάζουσας πολιτισμικής συνάντησης σε ένα ιστορικό πλαίσιο που την επέτρεψε και με τη σειρά της οδήγησε σε μια μορφή πολιτισμικού υβριδισμού.

Μία από τις γέφυρες που συνέδεσαν την Ανατολή με τη Δύση αποτέλεσαν οι πολεμικές τέχνες. Οι τελευταίες, που θεωρήθηκαν λανθάνουσα θρησκεία, εκκινώντας ιστορικά και φαντασιακά από την ιστορία της Κίνας, έφτασαν στη Δύση και έγιναν ευρέως γνωστές μέσα από τη μαζική πολιτισμική βιομηχανία, για να αποτελέσουν εκ νέου τμήμα της σύγχρονης πολιτισμικής βιομηχανίας της Κίνας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΣΤΗ ΔΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΣΑΟΛΙΝ

Ενότητα 1^η: Οι Πολεμικές Τέχνες στη Δύση

Ο βασικότερος δίαυλος για την προώθηση των πολεμικών τεχνών στο δυτικό κόσμο ήταν ο κινηματογράφος. Οι πολεμικές τέχνες αποτελούν ιδιαίτερο κινηματογραφικό είδος, το οποίο αν και είχε μεγάλη ζήτηση, ωστόσο δεν έχει συγκεντρώσει το ενδιαφέρον των ειδικών του σινεμά.

«η διεθνής επιτυχία των ταινιών κουνγκ φου δημιούργησε τέτοια ζήτηση, ώστε ορισμένοι, ελάχιστα σχολαστικοί, διανομείς ανταποκρίθηκαν με πρακτικές συναφείς με εκείνες που ίσχυαν για τις ταινίες πορνό, ρίχνοντας στην αγορά κόπιες οι οποίες χαρακτηρίζονταν από μια μετριότητα που δημιούργησε σύγχυση, ή διακινώντας παμπάλαιες, ακρωτηριασμένες, ξαναμονταρισμένες ταινίες ή ακόμα και ταινίες που είχαν αποσυρθεί. (...) οι ταινίες πολεμικών τεχνών σπάνια νοιάζονται για μια περόπλοκη πλοκή. Απεικονίζουν έναν μανιχαϊστικό κόσμο, όπου οι δυνάμεις του Καλού μάχονται χωρίς αμφισημία τις δυνάμεις του Κακού. Τα εκλεπτυσμένα παιχνίδια τις δραματικής ή ψυχολογικής πολυπλοκότητας δεν έχουν θέση εδώ. Εκείνο που ενδιαφέρει πρωτίτως είναι να δοθεί έμφαση στις μάχες σώμα με σώμα»⁷⁹.

Η αντίφαση ανάμεσα στην μεγάλη ζήτηση και τη σεναριακή και σκηνοθετική απλοϊκότητα δεν είναι αναπάντεχη. Το φαντασιακό του πολεμιστή όπως αναπαρίσταται στις ταινίες πολεμικών τεχνών αφορούν περισσότερο στο θαυμασμό των μαχητικών δεξιοτήτων παρά στην ανάδειξη των ιστορικών και πολιτισμικών πλαισίων που σχετίζονται με αυτές. Ωστόσο στην περίπτωση του μοναστηριού Σαολίν η επεξεργασία του περιβάλλοντος των πολεμικών τεχνών επιστρέφει κυκλικά – κατά Burke- στο πραγματικό περιβάλλον εξάσκησης και διαμόρφωσης ταυτότητας.

Ενότητα 2^η: Οι Πολιτισμικές Διαστάσεις του Μοναστηριού Σαολίν

2.1. Η Θρησκευτική Διάσταση: Ο Μαχαγιάνα Βουδδισμός και το Τσαν

Προκειμένου να γίνει κατανοητή η θρησκευτική διάσταση του μοναστηριού Σαολίν και των συνεπακόλουθων συνδηλώσεων που συνδέονται με όψεις συγκρητισμού και υβριδισμού κατά την εισδοχή του στο δυτικό κόσμο, θα πρέπει να γίνει η απαραίτητη αναφορά στην ιστορία της βουδδιστικής θρησκείας και στο ρεύμα του Μαχαγιάνα Βουδδισμού, ιδιαίτερα κατά την κινεζική εκδοχή του, από το οποίο προέρχεται και η κατεύθυνση του Τσαν (ή Ζεν στα ιαπωνικά). Μια σειρά από έννοιες, σύμβολα και οντότητες αναδεικνύουν τη θρησκευτική διάσταση του Σαολίν που το θέτει στον αστερισμό των ανατολικών θρησκειών και φιλοσοφιών.

Επιστρέφοντας στη γενικότερη μελέτη του Βουδδισμού, θα πρέπει να γίνουν ορισμένες αναφορές στην ποικιλομορφία της εν λόγω θρησκείας, στις ιδιαιτερότητές της και στις ιστορικές γραμμές, μέσω των οποίων οδηγείται στην παράδοση του Σαολίν. Τις δύο μεγαλύτερες σχολές του Βουδδισμού αποτελούν εκείνες του Τεραβάντα και του Μαχαγιάνα⁸⁰. Ο διαχωρισμός αφορά στην εξέλιξη μιας σειράς διασπάσεων εντός του θρησκευματος ήδη από το θάνατο του Σιντάρτα Γκαουτάμα, από τις οποίες πρώτα προέκυψε –μεταξύ άλλων σχολών- ο Τεραβάντα Βουδδισμός, ο οποίος αποτελεί και τη μοναδική σχολή που επιβίωσε ιστορικά

⁷⁹ V. Pinel, (2004), *Σχολές, Κινήματα και Είδη στον Κινηματογράφο*, Αθήνα, Μεταίχμιο, σ: 40-41

⁸⁰ Σ. Παπαλεξανδρόπουλος, (2016), *Ανατολικές θρησκείες*, Αθήνα, Gutenberg, σ: 331-332

από τις πρώτες διασπάσεις⁸¹. Η δεύτερη σχολή, ο Μαχαγιάνα, προέκυψε μέσα από μια τάση αναθεωρήσεων προς τη βουδδιστική διδασκαλία και αποτελεί τη μήτρα, από την οποία γεννιέται η σχολή του Τσαν⁸². Από τις θεωρητικές επεξεργασίες του φιλοσόφου Nagarjuna, ιδρυτή της σχολής Μαντιμίκια, η οποία κατά την είσοδό της στην κινέζικη κοινωνία, μετονομάστηκε Σανλούν, διαμορφώθηκε το κινέζικο Τσαν, που έγινε ευρύτερα γνωστό με τον ιαπωνικό του όνομα: Ζεν⁸³. Θα έπρεπε επίσης να αναφερθεί ότι η διάδοση του Μαχαγιάνα Βουδδισμού, συνδέθηκε με προγενέστερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ερχόταν σε επαφή και ως εκ τούτου αναδιαμόρφωσε το χαρακτήρα του⁸⁴. Θα υποστηριχθεί ότι μια από τις αναδιαμορφώσεις αυτές αποτέλεσε και η περίπτωση του Σαολίν.

Οι βασικές διαφορές των δύο σχολών περιστρέφονται γύρω από την αντίληψη για τη φύση του κόσμου και την αληθινή φύση των όντων⁸⁵. Ως προς την κοσμολογία του Μαχαγιάνα, η θεωρητική προϋπόθεση της μεταβλητότητας, που υφίσταται στον Τεραβάντα αντικαθίσταται από την αντίστοιχη προϋπόθεση της κενότητας⁸⁶. Η κενότητα δεν αφορά σε κάποια μεταφυσική που σχετίζεται με το πέρασμα από την ανυπαρξία στην ύπαρξη, αλλά στην αλληλεξάρτηση των όντων μεταξύ τους⁸⁷. Οι χρήσεις της ιδέας αυτής αφορά στον έλεγχο των επιθυμιών των πιστών του Βουδδισμού, εφόσον η έννοια της ατομικότητας παύει να υφίσταται και ως εκ τούτου, η επιθυμία δεν έχει λόγο ύπαρξης⁸⁸. Η εγκατάλειψη της επιθυμίας είναι ταυτόσημη με την απελευθέρωση από τον ψεύτικο κόσμο και την υιοθέτηση της αλήθειας των όντων, που με τη σειρά της ταυτίζεται με την κενότητα⁸⁹. Ενώ όμως η χρήση της έννοιας της κενότητας ως εγκατάλειψης της ατομικότητας, έχει νόημα σε σχέση με τον έλεγχο των επιθυμιών, εν τούτοις δεν φαίνεται να προσεγγίζει επαρκώς το ζήτημα της ύπαρξης. Κάθε κατανοητική ενέργεια για την ερμηνεία της έννοιας της κενότητας είτε ως προς τον προσδιορισμό ενός όντος (ενός ανθρώπου στην προκειμένη περίπτωση) είτε ως προς τον προσδιορισμό μιας σχέσης όντων (μιας κοινότητας ανθρώπων φερ' ειπείν), δεν αποτελεί παρά φανταστικές δημιουργίες του ανθρώπινου νου και ως εκ τούτου, δεν προσφέρουν τη δυνατότητα προσέγγισης του αληθινού κόσμου⁹⁰. Για να προσεγγισθεί ο αληθινός κόσμος απαραίτητη είναι η τήρηση της «καμίας θέσης⁹¹», δηλαδή της παραίτησης του πιστού από οποιαδήποτε προσδιοριστική σημασία και εννοιολόγηση του περιβάλλοντα κόσμου⁹².

Η άλλη διαφορά του Μαχαγιάνα Βουδδισμού από τον Τεραβάντα, αποτελεί η εισαγωγή της έννοιας του απολύτου⁹³. Οι ονομασίες που η έννοια αυτή προσλαμβάνει ποικίλλουν, όμως ευρύτερα γνωστή τόσο ως κενότητα, όσο και ως νιρβάνα, η οποία προσδιορίζει όχι μόνο το απόλυτο καθ' αυτό, αλλά και τη διαδικασία που απαιτείται για να αφομοιωθεί από τον πιστό⁹⁴. Η έννοια αυτή, που προσδιορίζει τη βουδδική φύση, η οποία ενυπάρχει και συνέχει όλα τα όντα, αποτελεί και την υπερβατική διάσταση του Μαχαγιάνα Βουδδισμού. Ως προς τη σχέση της βουδδικής φύσης με τον ανθρώπινο κόσμο, εκείνη αφορά στην εφαρμογή του διαλογισμού, ώστε να πραγματοποιηθεί μέσω της απεμπόλησης των σκέψεων και των ψευδαισθήσεων, η

⁸¹ Στο ίδιο, σ: 330-331

⁸² Στο ίδιο, σ: 332

⁸³ Στο ίδιο, σ: 424

⁸⁴ Στο ίδιο, σ: 332

⁸⁵ Στο ίδιο, σ: 423

⁸⁶ Στο ίδιο, σ: 423

⁸⁷ Στο ίδιο, σ: 423

⁸⁸ Στο ίδιο, σ: 424

⁸⁹ Στο ίδιο, σ: 424

⁹⁰ Στο ίδιο, σ: 424

⁹¹ Στο ίδιο, σ: 424

⁹² Στο ίδιο, σ: 424

⁹³ Στο ίδιο, σ: 425

⁹⁴ Στο ίδιο, σ: 425

αποκάλυψη της ενυπάρχουσας στον άνθρωπο βουδότηας⁹⁵. Έτσι ταυτίζεται με την αληθινή φύση των πάντων, δηλαδή τη βουδδική φύση⁹⁶. Η κοσμολογία του Μαχαγιάνα θέλει μια απόλυτη οντότητα, να βρίσκεται εκτός και εντός του κόσμου ταυτόχρονα. Εκείνο μορφοποιείται μέσα από τη δύναμη του απολύτου να δημιουργεί τους άπειρους και στρωματοποιημένους σε επίπεδα κόσμους, που συναποτελούν το σύμπαν αφενός αλλά και να συνέχει κάθε έναν από αυτούς τους κόσμους αφετέρου. Οι κόσμοι αυτοί είναι στρωματοποιημένοι ιεραρχικά, σύμφωνα με το βαθμό καθαρότητάς τους. Από τον κεντρικό απόλυτο κόσμο, όπου κατοικεί ο, επίσης απόλυτος, Βούδδας, στους ουράνιους κόσμους ή αλλιώς Καθαρές Χώρες, που κατοικούνται από Βούδδες και Μποντισάτβες, όπου η ιεραρχία καταλήγει σε απλούς, ακάθαρτους, κόσμους, στους οποίους ανήκει και ο ανθρώπινος⁹⁷. Έχει ιδιαίτερη σημασία, για την κατανόηση του Σαολίν και μια αναφορά στον Βουδδισμό των Καθαρών Χωρών, μια ακόμη αναφορά στους ουράνιους κόσμους. Στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, που θεωρούνται ανώτερα από τους ουράνιους κόσμους, δηλαδή ανάμεσα στο ουράνιο και το απόλυτο, βρίσκονται οι τέσσερις ουρανοί, που κατοικούνται από τέσσερις Βούδδες. Ο Βούδδας Αμιτουοφό (ή Αμιντά στα ιαπωνικά), ο οποίος κατοικεί στην Δυτική Καθαρή Χώρα, δηλαδή ένα είδος παραδείσου όπου περιγράφονται εξαίσια αρώματα, δέντρα από πολύτιμους λίθους, καλαηδίσματα και τον ίδιο το Βούδδα Αμιτουοφό, να φωτίζει με το φως του μια πλειάδα κόσμων⁹⁸, αποτελεί μια από τις δημοφιλέστερες οντότητες του βουδδιστικού κόσμου.

Μια Τρίτη καινοτομία του Μαχαγιάνα Βουδδισμού αποτελεί η επανεπεξεργασία της έννοιας του Μποντισάτβα. Οι τελευταίοι αποτελούν οντότητες, που βρίσκονται στην πορεία της φώτισης⁹⁹. Στην εκδοχή του Μαχαγιάνα Βουδδισμού, αποτελούν οντότητες, που αναστέλλουν διαρκώς την είσοδό τους στη νιρβάνα, για να βοηθήσουν τα υπόλοιπα όντα, πράγμα που υποβοηθά την είσοδό τους στη νιρβάνα, η οποία εξαρτάται και από τα κίνητρά τους ως προς τη συμπόνια. Επιπροσθέτως, η έννοια του Μποντισάτβα «γειώνει» την υπερβατική διάσταση στην ανθρώπινη, εφόσον και οι άνθρωποι δύνανται να ακολουθήσουν και να επιτύχουν τη φώτιση μέσα από το δρόμο του Μποντισάτβα¹⁰⁰.

Ο Βουδδισμός βρίσκει την έναρξη της ιστορίας του στην Κίνα, κατά τον 1^ο αιώνα μ.Χ.¹⁰¹. Από την έναρξη αυτή, ο Βουδδισμός είχε να αναμετρηθεί με τις άλλη μεγάλη κινεζική θρησκευτική παράδοση, τον Ταοϊσμό. Οι έννοιες του «πρωταρχικού τίποτα» και της «μη δράσης», συναντήθηκαν με τις αντίστοιχες έννοιες του «μη εαυτού» και της «κενότητας», που προαναφέρθηκαν σχετικά με το Μαχαγιάνα Βουδδισμό¹⁰². Ένα ακόμη σημείο συνάντησης των δύο θρησκειών, αποτέλεσε η κοινή φυσιολατρεία¹⁰³. Το πρόσωπο, που σχετίζεται με την ανάπτυξη του κινεζικού Βουδδισμού ακούει –μεταξύ άλλων- στο όνομα Bodhidharma ή Da-Mo ή Pu ti- Da Mo¹⁰⁴. Σύμφωνα με μια εκδοχή του θρύλου, ο Da Mo, κατέφθασε στο μοναστήρι Σαολίν κατά τον 5^ο αιώνα μ. Χ. και ζήτησε την είσοδό του σε αυτό. Οι μοναχοί αρνήθηκαν και έμεινε σε θέση διαλογισμού σε ένα σπήλαιο κοντά στο Μοναστήρι για εννέα χρόνια, όπου απέκτησε ισχυρές πνευματικές και σωματικές ικανότητες και ιδιαίτερα την ικανότητά του να επιβιώνει με έλλειψη τροφής και νερού. Έπειτα από το γεγονός αυτό, όπως

⁹⁵ Στο ίδιο, σ: 426

⁹⁶ Στο ίδιο, σ: 425

⁹⁷ Στο ίδιο, σ: 427

⁹⁸ Στο ίδιο, σ: 475-476

⁹⁹ Στο ίδιο, σ: 428

¹⁰⁰ Στο ίδιο, σ: 428- 429

¹⁰¹ Στο ίδιο, σ: 467

¹⁰² H. Dumoulin, (1963), *History of Zen Buddhism*, Νέα Υόρκη, Pantheon Books, p: 54

¹⁰³ Στο ίδιο, σ: 55

¹⁰⁴ H. Ashrafian, (2014), *Warrior Origins- The Historical and Legendary Links between Bodhidharma, Shaolin Kung- Fu, Karate and Ninjutsu*, Gloucestershire, p: 19

θυλείται, οι μοναχοί δέχθηκαν τον ασκητή και ασκήθηκαν σε νέες για αυτούς ασκήσεις διαλογισμού, που αποτύπωναν κινήσεις ζώων, που είχε παρακολουθήσει ο Bodhidharma, κατά τη διάρκεια του διαλογισμού του. Μία από αυτές τις ασκήσεις αποτέλεσε η «γροθιά της καρδιάς και του μυαλού»¹⁰⁵. Η ιστορία του Τσαν στην Κίνα, συνεχίζεται με μια σειρά από έξι ονόματα, τα οποία συναποτελούν τους έξι πατριάρχες του Τσαν, ο Hui- Ko, ο Seng- ts' an, ο Tao- hsin, ο Hung- jen¹⁰⁶. Ο έκτος και τελευταίος, πατριάρχης, ο Hui- Neng, αποτέλεσε και τη μορφή που συνδέθηκε με την κορύφωση του Βουδδισμού στην Κίνα. Οι έξι πατριάρχες αποτελούν και σημείο αναφοράς της ιστορίας του μοναστηριού Σαολίν μέχρι τις μέρες μας¹⁰⁷.

Δίπλα στην ιστορία των πολεμικών τεχνικών του Bodhidharma, θα μπορούσε να παρατεθεί μια ιστορία του 7^{ου} αιώνα μ.Χ. που αφορά σε έναν καχεκτικό μοναχό με το όνομα Sengchou. Ο τελευταίος, ζητάει βοήθεια από τον μποντισάτβα Vajrapani ή Narayana ή Kinnara, ο οποίος συμβολίζει τη δύναμη του Βούδδα¹⁰⁸ και αποτελεί τον «προστάτη άγιο» του μοναστηριού, να του δώσει δυνάμεις, τις οποίες αποκτά μέσα από την κατανάλωση ωμού κρέατος που του προσφέρθηκε από τον Vajrapani, ώστε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της καθημερινότητας των υπόλοιπων μοναχών Σαολίν, οι οποίοι επιδίδονταν σε μαχητικές ασχολίες¹⁰⁹. Ο Meir Shagar παρατηρεί μέσα από την ανάγνωση του συγκριμένου μύθου δύο ζητήματα: την αναφορά στην ενασχόληση των μοναχών με τις πολεμικές τέχνες ήδη από τον 7^ο αιώνα μ. Χ. και την ελαστικότητα ως προς την κατανάλωση κρέατος για τους μοναχούς Σαολίν¹¹⁰. Επίσης υποστηρίζει ότι η επίκληση στον μποντισάτβα και η ανταπόκρισή του ενδεχομένως να αποτελεί και ένα φαινόμενο μη απομαγυμένης συνθήκης¹¹¹. Ανεξάρτητα, όμως από τις βαθύτερες θρησκευτικές και συμβολικές προεκτάσεις της ιστορίας που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν, εκείνο που φαίνεται να έχει σημασία του για την παρούσα έρευνα αφορά στη σύνδεση των μαχητικών δεξιοτήτων και στη βουδδιστική θρησκεία. Η λατρεία του Kinnara συνεχίζεται στο μοναστήρι μέχρι τις μέρες μας¹¹².

Δεν θα έπρεπε να παραβλεφθεί η συγκριτική πλευρά του μοναστηριού Σαολίν ως προς την μαχητική εξάσκηση και την ανάπτυξη των πολεμικών τεχνών. Συγκεκριμένα, οι σωματικές δεξιότητες των μοναχών Σαολίν αναπτύχθηκαν και μέσω ταοϊστικών επιρροών. Η αναφορά στο κείμενο αυτοβελτιωτικών ασκήσεων Yi Jin Jing αν και αποδίδεται στον Bodhidharma¹¹³, όντας άγνωστος ο συγγραφέας του εμπεριέχει ασκήσεις που συνδέονται φαντασιακά με τον Weituo, θεότητα-προστάτη της βουδδιστικής θρησκείας¹¹⁴, εν τούτοις χρησιμοποιεί και μια σειρά από ασκήσεις που παραπέμπουν στις θεραπευτικές ασκήσεις των Ταοϊστών μοναχών¹¹⁵. Οι πρακτικές αυτές δεν αποτελούσαν μόνο ιδιαιτερότητα των μοναχών Σαολίν αλλά και ένδειξη μιας ευρύτερης διαδικασίας υβριδοποίησης της θρησκευτικότητας στην Κίνα, κατά τη δυναστεία των Μινγκ. Σε μια γενική προσπάθεια τόσο του θρησκευτικού πεδίου όσο και

¹⁰⁵ Στο ίδιο, σ: 25-27

¹⁰⁶ . Dumoulin, (1963), *History of Zen Buddhism*, Νέα Υόρκη, Pantheon Books, p: 67-87

¹⁰⁷ http://www.shaolin.org.cn/templates/EN_T_new_list/index.aspx?nodeid=363 (15/02/2017)

¹⁰⁸ M. Shagar, (2008), *The Shaolin Monastery- History, Religion and the Chinese Martial Arts*, Χονολουλού, University of Hawaii Press, p: 34-37

¹⁰⁹ Στο ίδιο, p: 34

¹¹⁰ Στο ίδιο, σ: 37

¹¹¹ Στο ίδιο, σ: 40

¹¹² http://www.shaolin.org.cn/templates/EN_T_newS_list/index.aspx?nodeid=294&page=ContentPage&contentid=5959&WebShieldDRSessionVerify=webEmKFCDiDxDptrAfqi (15/02/2017)

¹¹³ M. Shagar, (2008), *The Shaolin Monastery- History, Religion and the Chinese Martial Arts*, Χονολουλού, University of Hawaii Press, p: 165

¹¹⁴ Στο ίδιο σ: 160-161

¹¹⁵ Στο ίδιο, σ: 161

ευρύτερων πολιτισμικών πλευρών, οι μοναχοί Σαολίν συνδέθηκαν με τους Ταοϊστές ως προς την ανάπτυξη των πολεμικών τεχνών¹¹⁶.

2.2. Η Ιστορική Διάσταση: Το Μοναστήρι Σαολίν και οι Πολεμικές Τέχνες

Όπως προαναφέρθηκε, ο Βουδδισμός στην Κίνα γνώρισε το απώγειό του κατά την πατριαρχία του Hui- Neng, ο οποίος έζησε κατά τη δυναστεία των Τάνγκ (618-912)¹¹⁷. Επίσης κατά την ύστερη φάση της ίδιας περιόδου, ο Βουδδισμός γνώρισε και ένα σοβαρό πλήγμα με τις διώξεις του 841 ως το 845, επί αυτοκράτορα Wuzong¹¹⁸. Μια σειρά βουδδιστικών σχολών ήλθαν σε φάση παρακμής, όμως η σχολή του Τσαν μπόρεσε να μείνει ανέπαφη από την καταστροφή αυτή, λόγω της κριτικής που ασκούσε στην αστυφιλία και στη συγκέντρωση προκλητικού πλούτου¹¹⁹.

Το μοναστήρι Σαολίν, δεν βρίσκεται αμέτοχο σε αυτές τις εξελίξεις της κινέζικης ιστορίας. Το αντίθετο μάλιστα, σε κάποιες περιπτώσεις φαίνεται να λαμβάνει πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτές. Το μοναστήρι Σαολίν ιδρύθηκε το έτος 495, από τον ινδικής καταγωγής Batuo ή Fotuo, έπειτα από παράγγελμα του αυτοκράτορα Xiaowen της δυναστείας του Βορείου Wei¹²⁰. Κτίστηκε στο ιερό, για τη μεσαιωνική Κίνα, βουνό Song, το κεντρικό από τα πέντε ιερά βουνά της Κίνας, μαζί με το βουνό Heng στο βορρά και το Νότο, το Tai στην ανατολή και το Hua στη δύση, που θεωρούνταν τα βουνά προστασίας του βασιλείου¹²¹. Από τις πρώτες λειτουργίες του μοναστηριού ήταν η μετάφραση ιερών κειμένων από τα σανσκριτικά στα κινεζικά, λειτουργία που προσέφερε στο μοναστήρι μια μεγάλη φήμη ως προς τη σημασία των επεξεργασιών του Βουδδισμού στην Κίνα¹²². Από τις αρχές του 6^{ου} αιώνα έως τις αρχές του 8^{ου} αιώνα μ.Χ. το μοναστήρι έχαιρε διαρκών και μεγάλης σημασίας πατρωνιών από τις επόμενες δυναστείες των Suì και των Tang, κάτι που του έδωσε μεγάλη ισχύ στην επαρχία Henan, η οποία είχε το χαρακτήρα βουδδικής πόλης (Buddhist Land)¹²³. Επίσης το στρατηγικό σημείο, όπου ήταν κτισμένο το μοναστήρι, του προσέδωσε και στρατιωτικού χαρακτήρα σημασία¹²⁴.

Κατά τον 7^ο αιώνα μ.Χ. παρατηρούνται οι πρώτες καταγεγραμμένες συμπλοκές στις οποίες συμμετέχουν μοναχοί Σαολίν. Από το σημείο αυτό πραγματοποιείται η αρχή μιας μεγάλης φήμης του μοναστηριού ως προς τις πολεμικές δεξιότητες των μοναχών, γεγονός που – μαζί με τις θρυλικές ιστορίες περί ανάπτυξης και διάδοσης πολεμικών τεχνικών από τον πρώτο πατριάρχη του Τσαν- διατηρείται έως τις μέρες μας. Συγκεκριμένα, αναφέρονται δύο περιπτώσεις συμπλοκών απέναντι σε ομάδα ληστών κατά το 610 και υπέρ του αυτοκράτορα Li Shimin κατά τα πρώιμα χρόνια της εγκαθίδρυσης της δυναστείας των Tang¹²⁵. Τόσο η πρώτη περίπτωση, που τους προσέδωσε τη φήμη των προστατών της περιοχής, όσο και η δεύτερη περίπτωση έπαιξε ιδιαίτερο ρόλο στην εξέλιξη της ιστορίας του μοναστηριού. Η συμμετοχή των μοναχών στην εγκαθίδρυση της δυναστείας των Tang αφορούσε στον μετέπειτα πολιτικό ρόλο του μοναστηριού.

Συγκεκριμένα και ξεκινώντας από τη δεύτερη περίπτωση, όπως υποστηρίζεται, εάν οι μοναχοί δεν αποκτούσαν τη στρατιωτική τιμή του αυτοκράτορα, τότε το μοναστήρι, είτε θα έχανε την

¹¹⁶ Στο ίδιο, σ: 173-175

¹¹⁷ Σ. Παπαλεξανδρόπουλος, (2016), *Ανατολικές θρησκείες*, Αθήνα, Gutenberg, σ: 476

¹¹⁸ Στο ίδιο, σ: 476

¹¹⁹ Στο ίδιο, σ: 476

¹²⁰ M. Shahar, (2008), *The Shaolin Monastery- History, Religion and the Chinese Martial Arts*, Χονολουλού, University of Hawaii Press, p: 17

¹²¹ Στο ίδιο, σ: 12

¹²² Στο ίδιο, σ: 17

¹²³ Στο ίδιο, σ: 18

¹²⁴ Στο ίδιο, σ: 19

¹²⁵ Στο ίδιο, σ: 21-22

πατρωνία τις πολιτικής εξουσίας, είτε θα εξαφανιζόταν όπως συνέβη με πολλά άλλα παρόμοια μοναστήρια από την όχι πάντοτε φιλική προς το Βουδδισμό δυναστεία¹²⁶. Επιπροσθέτως, η έκβαση της μάχης εναντίον του πολεμίου του Li Shimin, Wang Schichong και η συνεπακόλουθη νίκη των μοναχών, δεν έμεινε χωρίς αντάλλαγμα. Ο Li Shimin προσέφερε τιμητικές διακρίσεις σε τεκατρείς «ηρωϊκούς μοναχούς»¹²⁷, έκταση δύο χιλιάδων τετραγωνικών χιλιομέτρων γύρω από το μοναστήρι και έναν νερόμυλο, ο οποίος κατά κανόνα στους μεσαιωνικούς χρόνους, επινοικιαζόταν στα γειτονικά χωριά έναντι πληρωμής σε αλεύρι¹²⁸. Το φαινόμενο αυτό ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο σε πολλά μοναστήρια της εποχής, τα οποία εκμεταλλεύονταν τις δυνατότητες αυτές¹²⁹. Σύμφωνα με τον Meir Shahar, κατά τη δυναστεία των Μινγκ (1368-1644) το μοναστήρι Σαολίν είχε γεωπολιτικά εδραιωθεί και η φήμη του ως προς τις πολεμικές δεξιότητες των μοναχών είχε γνωρίσει μεγάλη εξάπλωση¹³⁰. Επίσης, κατά τη δυναστεία των Μινγκ υφίστανται και οι πρώτες αναφορές στις μεθόδους μαχητικής άσκησης των μοναχών¹³¹, όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη υποενότητα.

Για τη δεύτερη περίπτωση δεν φαίνεται να υπάρχουν εκτενείς αναφορές, όμως υφίσταται μία ενδιαφέρουσα προσέγγιση από τον προαναφερθέντα ιστορικό Peter Lorge. Ο τελευταίος αναφέρει ότι τα όρια ανάμεσα στους μοναχούς και στις συμμορίες της κινέζικης περιφέρειας δεν ήταν ευδιάκριτα. Δεδομένης της εγκατάστασης των χωρικών στις κατοικημένες περιοχές, οι δρόμοι και οι μη κατοικημένες περιοχές αποτελούσαν σημεία συνάντησης μεταξύ των περιπλανόμενων μοναχών και των ληστών. Το γεγονός αυτό οδηγούσε τις αρχές να ελέγχουν την αυθεντικότητα της μοναστικής ιδιότητας¹³². Συνεπώς ο ρόλος των μοναχών Σαολίν δεν ήταν μονοδιάστατος στην κινέζικη κοινωνική και πολιτισμική ιστορία. Κατά το 14^ο αιώνα το μοναστήρι καταστράφηκε από τη σέκτα των Κόκκινων Τουρμπανιών, μια ομάδα εναντίον της Μογγολικής Αυτοκρατορίας¹³³.

Κατά τον 16^ο αιώνα, οι αγαστές σχέσεις των μοναχών Σαοίν με τη δυναστεία των Μινγκ, οδήγησε στην επικράτηση της ιδέας ότι το μοναστήρι Σαολίν αποτελεί τον κέντρο γέννησης και ανάπτυξης των κινέζικων πολεμικών τεχνών¹³⁴. Κατά την ίδια περίοδο, παρατηρούνται επαφές των μοναχών Σαολίν με αξιωματικούς του στρατού, που οδηγούν σε ανταλλαγές τεχνογνωσίας μεταξύ τους με κορύφωση των συνεργασιών αυτών αποτελεί η συμμετοχή των μοναχών στην εκστρατεία των Μινγκ εναντίον της πειρατείας¹³⁵. Ως εκ τούτου, η φήμη των μοναχών-πολεμιστών γνώρισε ανάκαμψη εφόσον αναγνωρίστηκε από τη στρατιωτική ηγεσία του Μογγόλου ηγεμόνα Altan¹³⁶. Ωστόσο η σημαντικότερη εξέλιξη που τελέσθηκε κατά το 16^ο και 17^ο αιώνα αφορά στη συγκρητική προσπάθεια των Μινγκ, που αναφέρθηκε και παραπάνω. Ένα ιστορικό γεγονός που τελέσθηκε ως προς τη διαδικασία αυτή αφορά στο δυισμό των πολεμικών τεχνών σε «εξωτερικές» και «εσωτερικές» που φαίνεται να λαμβάνει ρόλο έως τις μέρες μας. Ο διαχωρισμός αυτός αφορά στη θεσμική οργάνωση των πολεμικών τεχνών, που σήμερα τίθενται υπό τον εθνικό όρο «κινέζικες πολεμικές τέχνες». Πρόκειται για την

¹²⁶ Στο ίδιο, σ: 22

¹²⁷ Στο ίδιο, σ: 33-34

¹²⁸ Στο ίδιο, σ: 30

¹²⁹ P. Lorge, (2011), *Chinese Martial Arts From Antiquity to the Twenty- First Century*, Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, p 106

¹³⁰ M. Shahar, (2008), *The Shaolin Monastery- History, Religion and the Chinese Martial Arts*, Χονολουλού, University of Hawaii Press, p: , σ: 55

¹³¹ Στο ίδιο, σ: 55

¹³² P. Lorge, (2011), *Chinese Martial Arts From Antiquity to the Twenty- First Century*, Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, p: 106

¹³³ Στο ίδιο, σ: 142

¹³⁴ Στο ίδιο, σ: 172

¹³⁵ Στο ίδιο, σ: 66

¹³⁶ Στο ίδιο, σ: 68

οργάνωση γύρω από το Βουδδισμό και τον Ταοϊσμό αντίστοιχα¹³⁷. Ως προς τον τελευταίο, η οικογένεια Huang κατά τον 17^ο αιώνα φαίνεται να ανέπτυξε την ιστορία της εσωτερικής τέχνης ως απότοκο της δημιουργίας ενός αθανάτου, του Zhang Sanfeng, ο οποίος, σύμφωνα με το θρύλο, όντας σε επαφή με την ταοϊστική θεότητα του πολέμου Zhenwu ή Xuanwu ή Xuandidian στο σύμπλεγμα μοναστηριών των βουνών Γουντάνγκ, αποτέλεσε την κεντρική φιγούρα στη δημιουργία των εσωτερικών πολεμικών τεχνών. Έτσι δημιουργήθηκε ένας παράλληλος μύθος για τη διπλή πηγή των πολεμικών τεχνών της Κίνας, που αφορούσε σε δύο θρησκείες, δύο θρησκευτικές φιγούρες και δύο πολεμικές νοοτροπίες¹³⁸, οι οποίες θεωρούνται ως τις μέρες μας οι δύο πολλοί των παραδοσιακών πολεμικών τεχνών της Κίνας. Ο Lorge υποστηρίζει την ίδια θέση ως προς τις αρμονικές αν όχι υβριδικές σχέσεις των μοναχών Σαολίν με τις θρησκείες του Ταοϊσμού αλλά και του Κομφουκιανισμού¹³⁹.

Κλείνοντας τη μελέτη για την ιστορική πορεία του μοναστηριού Σαολίν, ο Meir Shahar θέτει μια σειρά από διερωτήσεις που αφορούν στην επιβίωση του μοναστηριού κατά τον εικοστό αιώνα¹⁴⁰ και κατ' επέκταση τη μορφή που λαμβάνει στην ιστορική συγχρονία. Αποδίδει την επιβίωσή του σε τρεις παράγοντες: στη διαμόρφωση της ιδέας των «εθνικών τεχνών» από το κινέζικο κράτος κατά την δημοκρατική του περίοδο (1912-1948), στην αναπαράσταση του Σαολίν μέσω της πολιτιστικής βιομηχανίας, και του οικονομικού ρόλου που λαμβάνει σήμερα¹⁴¹.

2.3. Η Διεθνής Διάσταση: Το Μοναστήρι Σαολίν στον 21^ο αιώνα και η Πολιτισμική Βιομηχανία

Το μοναστήρι δεν γνώριζε μεγάλη φήμη έως τη δεκαετία του '80 οπότε και η ταινία Shaolin Temple (1982) δημιουργεί ένα μεγάλο κύμα ενδιαφέροντος προς το μοναστήρι¹⁴² συνεχίζοντας την αλυσίδα που συνδέει την προώθηση των πολεμικών τεχνών με το σινεμά. Ένας ασκούμενος στις πολεμικές τέχνες και πρωταγωνιστής της ταινίας συνέδεσε το όνομά του με τις διπλωματικές σχέσεις Κίνας- Η.Π.Α., καθώς συμμετείχε σε επίδειξη μέσα στο Λευκό Οίκο¹⁴³. Το όνομα του ασκούμενου ήταν Li Lianjie και είναι ευρύτερα γνωστός με το όνομα Jet Li¹⁴⁴.

Στον 21^ο αιώνα το μοναστήρι Σαολίν έχει αποκτήσει παγκόσμια εμβέλεια. Μια σειρά από μοναχούς Σαολίν έπειτα από μετανάστευση στις Η.Π.Α. άνοιξαν σχολές Σαολίν κουνγκ φου απολαμβάνοντας τόσο την αναγνώριση του μοναχού Σαολίν, όσο και τις δυνατότητες ζωής που προσφέρει ο δυτικός κόσμος.

Ενδιαφέρουσα περίπτωση αποτελεί ο Si Yanming, ο οποίος είναι ο ιδρυτής της σχολής του Μανχάταν και είναι κρεατοφάγος, πίνει αλκοόλ και είναι παντρεμένος¹⁴⁵. Λέγεται ότι ο

¹³⁷ Στο ίδιο, σ: 176-177

¹³⁸ Στο ίδιο, σ: 179

¹³⁹ ¹³⁹ P. Lorge, (2011), *Chinese Martial Arts From Antiquity to the Twenty- First Century*, Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, p: 108

¹⁴⁰ M. Shahar, (2008), *The Shaolin Monastery- History, Religion and the Chinese Martial Arts*, Χονολουλού, University of Hawaii Press, p: , σ: 195

¹⁴¹ Στο ίδιο, σ: 195-196

¹⁴² Στο ίδιο, σ: 44

¹⁴³ Στο ίδιο, σ: 44

¹⁴⁴ Στο ίδιο, σ: 44

¹⁴⁵ Στο ίδιο, σ: 46

Yongxin ο ηγούμενος του μοναστηριού έχει αποβάλλει από το μοναστήρι μια σειρά από μη χορτοφάγους μοναχούς, με την κατηγορία του «ψευδο-μοναχού»¹⁴⁶.

Οι κατηγορίες μοναχών που βρίσκονται εντός του μοναστηριού είναι τέσσερις:

Α) Οι χειροτονημένοι Βουδδιστές μοναχοί¹⁴⁷ ή πλήρως ορισμένοι μοναχοί: Μένουν στο μοναστήρι ως καλόγεροι.

Β) Οι μάχιμοι μοναχοί Σαολίν¹⁴⁸: έχουν παρακολουθήσει το πρόγραμμα πολεμικών τεχνών του ναού και συνήθως ακολουθούν στρατιωτική καριέρα.

Γ) Τα μέλη των ομάδων επιδείξεων Σαολίν¹⁴⁹ που πολλές φορές συγχέονται με τους ψευδο-μοναχούς.

Δ) Απλοί μαθητές που έχουν παρακολουθήσει μαθήματα πολεμικών τεχνών αλλά δεν έχουν αναμειχθεί με τις βουδδιστικές διδασκαλίες.

Το συγκρότημα του μοναστηριού αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς από την UNESCO¹⁵⁰ και αποτελεί τη βασικότερη πηγή πλούτου για ολόκληρη την επαρχία Henan, η οποία αποτελεί και τη μεγαλύτερη επαρχία της κινεζικής επικράτειας¹⁵¹.

¹⁴⁶ Στο ίδιο, σ: 47

¹⁴⁷ Στο ίδιο, σ: 45

¹⁴⁸ Στο ίδιο, σ: 45

¹⁴⁹ Στο ίδιο, σ: 45

¹⁵⁰ <http://whc.unesco.org/en/list/1305> (15/05/2017)

¹⁵¹ M. Shahar, (2008), *The Shaolin Monastery- History, Religion and the Chinese Martial Arts*, Χονολουλού, University of Hawaii Press, p: 9

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΟΙ ΚΟΣΜΙΚΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΣΑΟΛΙΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΩΣ ΟΨΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΥΒΡΙΔΙΣΜΟΥ

Στο μέρος που θα ακολουθήσει, θα παρουσιαστεί το ερευνητικό μέρος της μελέτης αυτής. Πρόκειται για τη συμπύκνωση των θεωρητικών προϋποθέσεων και προσεγγίσεων που πραγματοποιήθηκαν στις προηγούμενες ενότητες, υπό το πρίσμα μιας σειράς συνεντεύξεων, οι οποίες τελέστηκαν υπό αντίστοιχους ερευνητικούς άξονες. Όπως είναι φανερό, αφορά σε ποιοτική μεθοδολογία, κάτι που περιορίζει σε εύρος τα συμπεράσματα, που ενδεχομένως να εξαχθούν αφενός αλλά και παρεμποδίζει τα περιθώρια γενίκευσης των θεματικών που θα ακολουθήσουν. Συνεπώς το υλικό που θα παρουσιαστεί αφορά σε ό, τι ειπώθηκε υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες από τα συγκεκριμένα πρόσωπα.

Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική ενότητα αφορά στην παρουσίαση δέκα ημιδομημένων συνεντεύξεων από έξι δασκάλους ή/και κοσμικούς αποστόλους Σαολίν και τέσσερις μαθητές της ίδιας πολεμικής τέχνης αντίστοιχα. Τα αποσπάσματα των συνεντεύξεων, που θα χρησιμοποιηθούν, θα συγκροτήσουν μια σειρά από επτά υποενότητες, οι οποίες θα αποτελέσουν τις όψεις τόσο της σχέσης του σύγχρονου ατομικισμού ως απόρροιας της πολιτισμικής μερικότητας, όσο και του πολιτισμικού υβριδισμού ως δυναμική στη σύγχρονη Ελλάδα. Μέσα από τις έννοιες του Βουδισμού, του Τσαν, του Σαολίν και των πολεμικών τεχνών, που αναπτύχθηκαν στην προηγούμενη ενότητα θα αναδειχθούν οι ιδιαίτερες προσεγγίσεις των υποκειμένων, πάνω στις θεματικές που αναδείχθηκαν στις προηγούμενες ενότητες. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στη βάση μιας ανοικτής συζήτησης, πάνω σε ζητήματα, που απασχόλησαν τον ερευνητή ως προς τις πολιτισμικές διαστάσεις του Σαολίν και διατήρησαν, όσο αυτό ήταν δυνατό τα χαρακτηριστικά μιας διαδικασίας ανοικτής και ευέλικτης επικοινωνίας, σεβασμού στις ιδιαίτερες αντιλήψεις των υποκειμένων και προσαρμογής στις ιδιαίτερες συνθήκες διεξαγωγής της έρευνας¹⁵².

Οι θεματικές που διαμορφώθηκαν έπειτα από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων και παρουσιάζονται παρακάτω, ομαδοποιήθηκαν σε δύο μέρη: την προσωπική πλευρά, που ανέδειξε την εσωτερικότητα των υποκειμένων ως προς το Σαολίν και την κοινωνική πλευρά, που ανέδειξε τις θεματικές, που σχετίζονται με ευρύτερα πολιτισμικά ζητήματα υπό το πρίσμα του πολιτισμικού υβριδισμού.

Πριν γίνει η παρουσίαση του ερευνητικού μέρους θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια αντίστοιχη αναφορά στις δύο προγενέστερες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα ως προς την κοινωνιολογική διάσταση των πολεμικών τεχνών. Πρόκειται για την έρευνα της Δέσποινας Σβουρδάκου και του Κωστή Σπηλιώτη.

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, οι πολεμικές τέχνες στην Ελλάδα δεν έχουν τύχει ιδιαίτερης αναγνώρισης σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Στο πλαίσιο των κοινωνικών επιστημών ωστόσο, εντοπίστηκαν δύο πονήματα, τα οποία καταπιάνονται με κοινωνιολογικές παραμέτρους των πολεμικών τεχνών. Η πρώτη αφορά στη διδακτορική διατριβή της εγκληματολόγου Δέσποινας Σβουρδάκου, η οποία ανέδειξε τη σχέση της ενασχόλησης με τις πολεμικές τέχνες με τη συμμετοχή σε δραστηριότητες οργανωμένου εγκλήματος.

Η μελέτη αυτή μέσα από μια σειρά βιοματικών συνεντεύξεων έφερε στην επιφάνεια τα κοινωνικά αίτια της δραστηριοποίησης των κοινωνικών υποκειμένων τόσο με τις πολεμικές τέχνες όσο και με το οργανωμένο έγκλημα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε το «πέρασμα» από την εξάσκηση στις πολεμικές τέχνες στις εγκληματικές δράσεις, δηλαδή από τη νόμιμη χρήση των

¹⁵² Γ. Τσιώλης, (2014), *Μέθοδοι και Τεχνικές Ανάλυσης στην Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα*, Αθήνα, Κριτική, σ: 30-39

πολεμικών τεχνών ως κάλυψη ελεύθερου χρόνου και ως εκγύμναση στην παράνομη χρήση τους ως μέσο επιβολής και άσκησης βίας.

Η κοινωνικοποιητική διάσταση των πολεμικών τεχνών αφορά σε τρεις άξονες. Η ανάγκη προσωπικής προβολής και αποφυγής του αισθήματος μειονεξίας είναι αλληλένδετα. Στην πραγματικότητα η αναποτελεσματική διαχείριση των προσωπικών ορίων και πλαισίων συγκρότησης του ατομικού χαρακτήρα ως προς την ανάπτυξη της ατομικής σωματικής ισχύος. Επιπροσθέτως πρακτικοί λόγοι οδηγούν στην ενασχόληση με τις πολεμικές τέχνες όπως η ατομική ανέλιξη σε αγωνιστικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο ιεραρχίας στο οργανωμένο έγκλημα¹⁵³

Η εγκληματολογική διάσταση της μελέτης της Σβουρδάκου αφορά στους παράγοντες που ωθούν στην άσκηση βίας από τους ασκούμενους στις πολεμικές τέχνες, οι οποίοι αφορούν στο συνδυασμό ενδοοικογενειακής βίας και ένταξης σε χαμηλά ταξικά στρώματα¹⁵⁴, την μη επιτυχή ένταξη στους κανόνες και τις δομές των εκπαιδευτικών θεσμών¹⁵⁵, το ρόλο των πολεμικών τεχνών στις διαδικασίες κοινωνικοποίησης αλλά και μιμητισμού των κοινωνικών υποκειμένων σχετικά με την κοινή ζωή και καθημερινότητα της παρέας που ανήκουν¹⁵⁶, την εύθραυστη ιεραρχία, η οποία αποτελεί τόσο παράγοντα ενσωμάτωσης μελών που δρουν υπό «άγραφους νόμους» και ηθικούς κώδικες, όσο και πεδίο ανταγωνισμού και αντιπαράθεσης ανάμεσα στα μέλη της ομάδας και άλλων αντίστοιχων ομάδων για τη διατήρηση των σχέσεων ισχύος¹⁵⁷ και η κατανάλωση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών, ιδιαίτερα κοκαΐνης¹⁵⁸.

Αυτό που γίνεται σαφές στην έρευνα της Σβουρδάκου είναι η σχέση των πολεμικών τεχνών με το οργανωμένο έγκλημα ως σχέση μέσων και σκοπών. Στην πραγματικότητα μια σειρά από παράγοντες που σχετίζονται με τις κοινωνικές δομές και λειτουργίες οδηγούν στην κάλυψη των κενών που δημιουργούνται από τους ανεπιτυχείς συντονισμούς με τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης. Η αδυναμία των προσώπων να ενταχθεί στον κυρίως κορμό της ελληνικής κοινωνίας, δημιουργεί προσωπικά κενά, τα οποία καλύπτονται μέσα από την ανάδειξη μιας ισχυρότερης εικόνας του εαυτού, απόρροιας της μιμητικής ένταξης σε ομάδες-συμμορίες, που δραστηριοποιούνται στο οργανωμένο έγκλημα κατά τις νυκτερινές ώρες.

Πρόκειται για μια μελέτη, που αναδεικνύει το χαρακτήρα των ενασχολούμενων με τις πολεμικές τέχνες τόσο σε υπαρξιακό, όσο και σε πραγματολογικό επίπεδο. Στην ουσία ο αγώνας κάποιων ανθρώπων με ανίσχυρες κοινωνικές προϋποθέσεις ως προς την πρωτογενή κοινωνικοποίηση, το εκπαιδευτικό επίπεδο και εν τέλει το πολιτισμικό και κοινωνικό κεφάλαιο, να ενταχθούν από νεαρή –εν πολλοίς- ηλικία στις δομές της ελληνικής κοινωνίας οδηγεί στην κάλυψη των κοινωνικών κενών, που δημιουργούνται από την αδυναμία αυτή, μέσω της ενασχόλησης με τις πολεμικές τέχνες ούτως ώστε να αποκτήσουν μια φυσικού τύπου ισχύ εντός των δομών των παράνομων «νυκτερινών» δραστηριοτήτων. Ταυτόχρονα αποτελεί μια από τις ελάχιστες κοινωνικές έρευνες πάνω στις πολεμικές τέχνες στην Ελλάδα, οι οποίες ανήγουν και ευρύτερους προβληματισμούς αναφορικά με το πολιτισμικό πλαίσιο ανάπτυξης τους στον «δυτικό» και τον «ανατολικό» κόσμο.

Η παρουσίαση των πολεμικών τεχνών της Ανατολής, ήτοι της Κίνας, της Ιαπωνίας και της Κορέας, αφορά σε ένα σύνολο ηθικών αξιών, στάσεων ζωής, πνευματικών στόχων και

¹⁵³ Δ. Σβουρδάκου: (2003), *Κορυδαλλός: «Πολεμιστές» και Οργανωμένο Έγκλημα- Πολεμικές Τέχνες και Βία στην Ελλάδα*, Αθήνα, Γόρδιος, σ: 89-95

¹⁵⁴ Στο ίδιο, σ: 96-99

¹⁵⁵ Στο ίδιο, σ: 99-101

¹⁵⁶ Στο ίδιο, σ: 101-105

¹⁵⁷ Στο ίδιο, σ: 105-110

¹⁵⁸ Στο ίδιο, σ: 105-112

ατομικής θρησκευτικότητας¹⁵⁹. Στο πλαίσιο της αναφοράς αυτής θα αναδειχθεί η εργασία για τους Έλληνες Σαολίν.

Η δεύτερη έρευνα αφορά σε εκείνη του Κωστή Σπηλιώτη. Πρόκειται για αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, που ανέδειξε τη σχέση του Παγκρατίου Αθλήματος με την εθνικιστική ιδεολογία, την αποδοχή των ξένων, τις έμφυλες σχέσεις και την αποδοχή της σεξουαλικής ετερότητας¹⁶⁰.

Ενότητα 1^η. Η Ατομική Διάσταση

1.1. Η Αναζήτηση της Αυθεντικότητας στις Πολεμικές Τέχνες

Οι εξελίξεις στις δομές πληροφόρησης στις πρώτες δεκαετίες του 21^{ου} αιώνα αυξάνει την εγγύτητα των ανταλλαγών πολιτισμικών αγαθών, κάτι που διαμορφώνει ένα λειτουργικότερο πλαίσιο πραγμάτωσης πολιτισμικών συναντήσεων. Από τις συναντήσεις αυτές το κριτήριο αληθείας ως προς την πολιτισμική αυθεντικότητα των αγαθών ισχυροποιείται. Σε περιπτώσεις που τα αγαθά αυτά επιρρεάζουν την υποκειμενική συγκρότηση, τότε οι εξελίξεις αυτές οδηγούν σε προσωπικό αναστοχασμό μια σειρά από υποκείμενα.

Η αναθεώρηση πραγματοποιείται με γνώμονα την προσέγγιση «καθαρότερων» ιστορικά και πολιτισμικά μορφών υποκειμενικής συγκρότησης. Στο χώρο των πολεμικών τεχνών και για ένα μέρος των ασκούμενων, ο ναός Σαολίν παίζει το ρόλο της επαναπροσέγγισης της πολιτισμικής ταυτότητας στις πολεμικές τέχνες, προσδίδοντας την εμπειρική βάση πάνω στην οποία πραγματοποιείται η επαναπροσέγγιση αυτή.

Γιατράς: εδώ στο.. στη σχολή σας (Σιανγκ: στην Ελλάδα, ναι) προωθείτε και τις τρεις πλευρές αυτής της (Σιανγκ: και τα τρία, ναι, εννοείται) χυχ

Σιανγκ: ή θα κάνουμε Σαολίν ή δεν θα κάνουμε. Γιατί, όπως σου είπα το Σαολίν δεν είναι... δηλαδή μου είπες στο.. email «κάνω μια έρευνα για το Σαολίν Κουνγκ Φου» έτσι; Δηλαδή όπως το είδα εγώ από την πλευρά μου κάνεις έρευνα... μόνο για το πολεμικό κομμάτι, για το κουνγκ φου, κατάλαβες; Όχι για το Σαολίν, γενικότερα ναι, έτσι λοιπόν όταν πήγα στην Κίνα είδα ότι... δεν είναι μόνο το κουνγκ φου... το Σαολίν είναι πολλά περισσότερα. Έτσι; Η πολεμική τέχνη, η άσκηση, το Γου έτσι; εεε... το χρησιμοποιούμε για να μάθουμε το σώμα μας έτσι; Να... όταν, τι εννοώ να μάθουμε το σώμα μας εεε μέσω της άσκησης έτσι; να... βελτιωθούμε να... καταλάβουμε κάποια σημεία που αδυναμούμε, να βελτιωθούμε, μεταβολισμός, πότε πρέπει να τρώμε, πότε δεν πρέπει, πόσες ώρες πριν την προπόνηση, πόσες ώρες μετά. Γενικά να μάθουμε τι γίνεται, πως λειτουργεί αυτό το πράγμα. Πόσο... (βήχει) έτσι ώστε... να βοηθηθούμε.. πνευματικά. Δηλαδή το κουνγκ φου το χρησιμοποιούμε ουσιαστικά για να κατανοήσουμε περισσότερο το Τσαν. Κατάλαβες; Το πνευματικό μέρος, τη φιλοσοφία αν θέλεις. Ντάξει;

Σι Γιαν Σιανγκ

Η ολιστική αντίληψη πάνω στις τρεις πτυχές του Σαολίν αφορά στην αποφυγή της φανταστικής πλασίωσης των πολεμικών τεχνών από το δυτικό πολιτισμό. Το σώμα λαμβάνει το χαρακτήρα ενός μέσου πνευματικής καλλιέργειας, η οποία ορίζει τις καθημερινές συνήθειες κατά συγκεκριμένο τρόπο σύμφωνα με τις αρχές ενός δεδομένου συστήματος ιδεών. Η πρώτη φράση αφορά στην πλήρη αποδοχή ενός συστήματος ιδεών ως καθαρή μορφή της υιοθέτησης της τέχνης.

¹⁵⁹ Στο ίδιο, σ: 45

¹⁶⁰ Κ. Σπηλιώτης, (2014), *Το σύγχρονο Παγκράτιο ως παράδειγμα ανακατασκευής της παράδοσης Ι.-5. Θεωρητικό και Ερευνητικό μέρος*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, σ: 61-68

Κιτσώνης: Κουνγκ φου δεν σημαίνει πολεμική τέχνη πρώτα απ' όλα είναι λανθασμένος όρος που χρησιμοποιούν οι περισσότεροι. Κουνγκ φου σημαίνει σε ελεύθερη μετάφραση στα ελληνικά είναι ας πούμε ο τρόπος με τον οποίο κάνεις κάτι είναι ο χρόνος που διαθέτεις σε μία δεξιότητα για να την τελειοποιήσεις. Αυτό είναι κουνγκ φου. Ο ορος κουνγκ φου. Παράδειγμα ένας μάγειρας ας πούμε έτσι εεε μπορεί να πει ότι η μαγειρική του το κουνγκ φου του στη μαγειρική είναι πολύ καλό ή οτιδήποτε άλλο. Σαν πολεμική τέχνη ο όρος είναι το γουσου. Αλλά επειδή λόγω ταινιών (χαμόγελο) και τα λοιπά έχει επικρατήσει ο όρος κουνγκ φου στην Ελλάδα εε καμία σχέση το ένα με το άλλο, επομένως σιγά-σιγα αρχίσαμε να καταλαβαίνουμε λίγο τις διαφορές, ε μετά σιγά-σιγά κάποιοι δάσκαλοι ερχόντουσαν, κάποιοι άλλοι μαθαίναν και κάποιες άλλες τέχνες ε εμπλουτιζόταν λίγο

Γιατράς: Άλλα στυλ πολεμικών τεχνών φαντάζομαι...

Κιτσώνης: Άλλα στυλ πολεμικών τεχνών ακριβώς εβ και πάλι σε πολύ πρωταρχικά στάδια ημιμάθειας, αμάθειας πολλές φορές και τα λοιπά και τα λοιπά μέχρι που φτάσαμε στο σήμερα που είμαστε από τους τυχερούς πλέον που μπορούμε και πηγαίνουμε στον ίδιο το ναό σαολίν και εκπαιδευόμαστε εεε από ανθρώπους που μένουν εκεί εεε τον αρχιεκπαιδευτή της μονάδας των μάχιμων μοναχών ε στο ναό σαολίν και θρωρώ τον εαυτό μου από τους τυχερούς (χαμόγελο) γιατί κατάφερα να κάνω το όνειρό μου πραγματικότητα.

Δημήτρης Κιτσώνης

Η ανάγκη εμβάθυνσης στον τομέα της άσκησης των πολεμικών τεχνών εκκινεί από την ελλειπή ως προς τα μέσα ενημέρωσης πληροφόρηση και δημιουργεί ένα πέρασμα από την προβολή του Σαολίν μέσα από την μαζική πολιτισμική βιομηχανία στην ατομική εντρύφηση στα πολιτισμικά δεδομένα του ναού και στην τελική ταύτιση με αυτόν μέσα από την ένταξη και εξάσκηση σε αυτόν.

Εμείς για να φτάσουμε στο μοναστήρι σαολίν θέλουμε δύομιση μέρες ταξίδι. Ξεκινάμε από δώ, με ανταπόκριση σε κάποιο από τα αεροδρόμια της Ρωσίας, στο Κάιρο, στην... στο Κατάρ εεε που κι εκεί καθόμαστε κάποιες ώρες, φτάνουμε στο Πεκίνο, παίρνουμε λεωφορείο περίπου δύο ώρες πάμε στο σταθμό των τρένων, τα πιο παλιά τρένα ήταν διάρκειας δώδεκα ωρών που μας πήγαιναν σε μια άλλη πόλη την Ζεν τζοου, από εκεί παίρναμε ένα άλλο λεωφορείο, το οποίο ήταν δύο ώρες και από εκεί ένα τελικό, το οποίο μας πήγαινε στο μοναστήρι, δηλαδή δύομιση μέρες ήμασταν στο δρόμο με βαλίτσες φορτωμένοι για να φτάσουμε εκεί που αγαπάμε και να εκπαιδευτούμε απ' την πηγή και να μάθουμε μια αυθεντική τέχνη.

Ανδρέας Τσελεπής

Η πλήρης ανάδειξη ενός κοπιαστικού για τα σημερινά δεδομένα ταξιδιού χρησιμοποιείται ως απόδειξη της θέλησης και της ατομικής στοχοθεσίας για την εκμάθηση της πολεμικής τέχνης του Σαολίν, η οποία χαρακτηρίζεται «αυθεντική». Η σύνδεση με την «πηγή» αφορά στην ανακάλυψη μιας αυθεντικής συνθήκης εκμάθησης πολεμικών τεχνών, η οποία αφορά στην εκμετάλλευση των δυνατοτήτων αυτοπροσδιορισμού ως προς την αναζήτηση μέσω του ταξιδιού ενός νέου, αυθεντικότερου και γνησιότερου πολιτισμικού αγαθού.

1.1.1. Η ατομική προϋπόθεση της σύνδεσης με το Σαολίν

Οι ατομικές επιλογές που καθορίζουν τη συγκρότηση του υποκειμένου κατά την εφηβική και προεφηβική ηλικία μετουσιώνονται σε ιδεολογικό πλαίσιο διαμόρφωσης του εαυτού. Από την διατροφική επιλογή ως προς τις ιδιαίτερες ατομικές προτιμήσεις και τη ηθική τοποθέτηση στο περιβάλλον, η οποία είναι συνδεδεμένη με μεταϋλιστική λογική ως προς τη σχέση ανθρώπων και ζώων, πραγματοποιείται ένα πέρασμα σε μια συστηματικότερη αυτοτοποθέτηση σε ένα φιλοσοφικό πλαίσιο. Η άθληση και η εξάσκηση του σώματος (όπως φαίνεται από τη συνολική συνέντευξη, που βρίσκεται στο παράρτημα) εγκολπώνεται από τις πολιτισμικές, ηθικές και

υπαρξιακές παραμέτρους του Σαολίν. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το ζήτημα της υγείας, το οποίο εμφανίζεται ως αποτέλεσμα μιας ατομικής επιλογής.

«Γιατράς: Ακολουθείς, όταν είπες τόσο καιρό και τις τρεις πλευρές του... σαολίν; (Μαθήτρια: ναι εγώ ναι) το Τσαν, το Γου, το Γι;

Μαθήτρια: ναι, το Γι, το Γι είναι ένα σχετικό θέμα, κομματάκι γιατί χε η διατροφή... ναι είμαι χορτοφάγος, είμαι χορτοφάγος μ εννιά χρόνια τώρα εεεμ έτυχε, αυτό. Έτυχε. (Γιατράς: φαντάζομαι από πριν ξεκινήσεις το... σαολίν) εε από δεκατεσσάρων, που το έκοψα τελείως το... κρέας... σαολίν ξεκίνησα στα δεκαοκτώ. Δεν... ι... ξεκίνησε λίγο από τη... συμπόνια στα ζώα, αυτό. Η αλήθεια είναι. Ντάξει κοριτσάκι είμαι, ευαίσθησιες έχω (γέλια) ντάξει. Εε όπως και να έχει δεν εε δεν μου άρε, για να είμαι ειλικρινής δεν μου άρεσε ποτέ το κρέας. Οπότε για να μη ζορίζομαι, το έκοψα. Και είμαι τυχερή που το έκοψα πριν την εφηβεία με αποτέλεσμα το σώμα μου να έχει μάθει έτσι και να είμαι υγιέστατη, υ-γι-έστατη πραγματικά αυτό... το λέω και δεν το πιστεύουν αλλά είμαι υγιέστατη. Αυτό.»

Μαθήτρια Σαολίν

1.2. Η Ατομική Δραστηριότητα ως Αυτοανακάλυψη

Οι προσωπικές μεταβολές που επέρχονται τις άσκησης αποτελούν στοιχείο ενίσχυσης της αίσθησης της ατομικής επιλογής και δημιουργούν την πεποίθηση αυτοβελτίωσης. Αναμφίβολα το κριτήριο αληθείας εντοπίζεται στο εσωτερικό των προσώπων που βιώνουν τις μεταβολές και αυτοπροσδιορίζονται πρακτικά μέσα από τις επιλογές αυτές.

Γιατράς: εε είδες ν' αλλάζει κάτι στον εαυτό σου μέσα από το σαολίν κουνγκ φου;

Μαθητής: ουου πάρα πολύ. Απ' το πρώτο... απ' το πρώτο διάστημα... πως έγινε αυτό: εεε φτάνεις στα όριά σου κάτι που δεν το είχες, στα.. αλλά αν ψηθείς πάρα πολύ οο το όλο περιβάλλον, μεεε υπό τον... υπό την... έγκυρη παρουσία του δασκάλου έτσι; Φτάνεις στα όριά σου και... αρχίζεις και... βρίσκεις τον εαυτό σου βλέπεις πραγματικά που κυμαίνεσαι και το τι είσαι, αρχίζεις και βλέπεις σιγά σιγά τον εαυτό σου γιατί στην ουσία τα όρια δεν είναι το σημείο που τελειώνει κάτι, είναι το σημείο που... αρχίζει και εκδιπλώνει την ουσία του εξ' ου και ο ορισμός. Μόνος σου φτάνοντας τον εαυτό σου στα όρια αρχίζεις και μαθαίνεις σιγά σιγά τον εαυτό σου είναι σαν να εργάζεσαι με τον εαυτό σου κάπως έτσι το... το βιώνω. (Γιατράς: μια μορφή ενδοσκόπησης δηλαδή) ναι... ναι... συν το ότι δεν υπάρχει ανταγωνισμός δεν υπάρχει ν' ανταγωνιστείς διότι δεν υπάρχουν αγώνες κι αυτά. Επομένως έχεις μόνο τον εαυτό σου για να... για να παλέψεις να ξεπεράσεις κάθε φορά, δεν το... δεν το έχω νοιώσει ποτέ άλλωτε αυτό το πράγμα.

Μαθητής Σαολίν

Η αναπαραστασιακή σχέση με τον εαυτό αποτελεί μια μορφή ελέγχου της ατομικής εσωτερικότητας. Η επιμονή στην εξάσκηση με συγκεκριμένα μοτίβα σωματικής κινησιολογίας, οδηγεί στο διαχωρισμό των σωματικών ικανοτήτων σε κατεκτημένες δεξιότητες και προσεγγίσιμες δυνατότητες. Η μεταφυσική αντίληψη περί ορίων αφορά στην αντίληψη της εξελιξιμότητας μέσα στο πλαίσιο της εξάσκησης στις σωματικές τεχνικές του Σαολίν και λειτουργεί ως διαρκής επαναπροσδιορισμός της σχέσης με τον ενσώματο εαυτό. Τέλος η έλλειψη ανταγωνισμού, με κλασσικούς όρους οδηγεί αναπόφευκτα την αυτοαντίληψη στο εσωτερικό του κοινωνικού υποκειμένου.

Γιατράς: Το ακολουθείς πρακτικά στη ζωή σου...;

Μαθητής: Το ακολουθώ πρακτικά... και όσο μπορώ... εεε το κάνω και τρόπο ζωής. Είναι τρόπος ζωής εε για μένανε το κουνγκ φου εε πάντα σε όλη μου τη διάρκεια της ημέρας σκέφτομαι κουνγκ

φου είμαι κουνγκ φου δηλαδή είναι τρόπος ζωής. Ζω μ' αυτό δεν... δεν φαντ δεν μπορώ να φανταστώ τον εαυτό μου χωρίς το κουνγκ φου.

(...)

Γιατράς: Τι άλλαξε στον εαυτό σου από τη στιγμή που ξεκίνησες αυτόν τον τρόπο ζωής σε σχέση με προηγούμενα που έκανες... (Μαθητής: εεεε) άλλα στυλ κουνγκ φου, άλλα...

Μαθητής: Κάχκατ... αν το πάρουμε σαν πολεμική τέχνη άρχισα τελείως διαφορετικά άρχισα να βλέπω έτσι το πως βλέπω τις πολεμικές τέχνες γενικότερα ας πούμε. Ότι δεν είναι απλά ότι γυμναζόμαστε ότι βγαίνουμε έξω κάνουμε.. είμαστε οι πιο δυνατοί να επιβιώσουμε σε μια μάχη που δεν υπάρχει ας πούμε εεε κατ' αρχήν άρχισα απ' αυτό το θέμα. Όσον αφορά... αυτό. Εεε μια πειθαρχία. Έβαλα μια πειθαρχία στη ζωή μου. Που δεν την είχα σαν άνθρωπος. Εεε χρονική θέλεις πειθαρχία; Εεε πειθαρχία στο.... Στον τρόπο που θα τρώς; Στον τρόπο που... θα μιλάω; Γενικά ήμουν απείθαρχος άνθρωπος. Δεν υπήρχε πειθαρχία μέσα μου. Και επειδή δεν ξεκίνησα σε μια ηλικία ξέρω γω των εφτά χρονών, των έξι ή των πέντε ας πούμε. Ξεκίνησα στην ουσία δεκαεννιά χρονών. Εεε η πειθαρχία δεν υπήρχε στη ζωή μου καθόλου. Δεν υπήρχε... ούτε σε χρόνο, ούτε πως θα ξυπνήσω ούτε... τίποτα. (Γιατράς: είναι και η ηλικία αυτή δύσκολη για πειθαρχία) είναι δύσκολη ηλικία ας πούμε, φαντάσουν ότι και σε αυτήν την ηλικία άρχισα να... γενικά με τις πολεμικές τέχνες να.. προσαρμόζομαι στο σαολίν βέβαια ήτανε το... το τοπ της εεε στην πειθαρχία εσωτερικά, μέσα μου και εξωτερικά ας πούμε

Μαθητής Σαολίν

Η ατομική υποκειμενοποίηση μέσα από το σύστημα του Σαολίν αφορά σε δύο σημεία. Στην αφομοίωση του κουνγκ φου ως τρόπου ζωής και άμεσου αυτοπροσδιορισμού μέσα από αυτό και στην ανάδειξη της πειθαρχίας ως μορφής αυτοβελτίωσης. Η ατομική ένταξη στο πλαίσιο κανόνων του μοναστηριού Σαολίν οδηγεί στη δόμηση της καθημερινότητας σύμφωνα με τους κανόνες αυτούς. Η σύνδεση με τις δυναμικές του πολιτισμικού πειθαναγκασμού, όπως τέθηκαν από το Norbert Elias είναι ως έναν βαθμό συναφής και το τελικό όφελος του ατόμου είναι η αίσθηση ηρεμίας. Η τελευταία φράση περί σύνδεσης του εσωτερικού με το εξωτερικό πλαίσιο αυτοαντίληψης είναι επίσης σημαντική σε ένα πολιτισμικό πλαίσιο που συνδέει εννοιολογικά και βιωματικά τις δύο αυτές όψεις της ατομικής ύπαρξης.

προσπαθώ να το ακολουθώ, προσπαθώ δηλαδή να τηρώ τις ώρες ας πούμε, ναα... γιατί το Γι δεν είναι μόνο... η διατροφή, είναι... το... να μην πίνουμε αλκοόλ, να κοιμόμαστε στην ώρα μας, όλα αυτά που... συμβαίνουν στην υγεία. Ναι... δεν θα το 'λεγα στερήσεις όλο αυτό, ειδικά σε κάποιον που με το που ακούει αλκοόλ «δεν καταναλώνεις αλκοόλ;» (γέλια) ναι είναι περίεργο αλλάα ναι δεν είναι στέρηση είναι κάτι το οποίο με τον καιρό εμένα με έχει κάνει... ήρεμη, ευτυχισμένη δηλαδή... ξέρω ότι θα κάνω εξετάσεις, ξέρω ότι θα 'μια καλά... ξυπνάω το πρωί ας πούμε ευδιάθετη ούτε κουρασμένη και... δουλεύω κιόλας, δουλεύω το πρωί κι έρχομαι κατευθείαν εδώ δηλαδή δεν.. είναι η ενέργεια όλο αυτό. Τα πάντα, τα πάντα δηλαδή... δεν είναι χόμπυ το Σαολίν. Δεν μπορεί να είναι χόμπυ. Αν ει αν είναι χόμπυ στην πρώτη σου φορά θα τα παρατήσεις και... αν τα παρατήσεις... δεν πρόκειται να... ούτε καλύτερος άνθρωπος να γίνεις, το σαολίν είναι... όταν ας πούμε ένας μαθητής κολλάει κάπου για παράδειγμα... και... έχεις το δάσκαλο, ο οποίος... μας έχει πάρει κυριολεκτικά απ' το χέρι και μας έχει δείξει το δρόμο, εε εε εεεε και σου λέει προσπάθησε προσπάθησε προσπάθησε προσπάθησε όλο αυτό (παύση) το βάζεις και στη ζωή σου αργότερα δηλαδή μαθαίνεις να μην τα παρατάς στις δυσκολίες... δηλαδή δεν είναι... δεν γίνεται να είναι χόμπυ αν είναι χόμπυ τότε... ο μαθητής αυτός έχει ημερομηνία λήξης και... τι να... τι εννοώ μ' αυτό. Ότι... θα κάτσει έναν χρόνο. Και μετά.. έφυγε. Αυτό (γέλια). Μιλάω πολύ, συγγνώμη (Γιατράς: καλά κάνεις, μια χαρά)

Το ζήτημα της σωματικής και ψυχικής υγείας τίθεται στο προσκήνιο με αναφορά στο πλαίσιο εξάσκησης στο Σαολίν. Ο ρόλος του δασκάλου λαμβάνει κεντρικό ρόλο στην καλλιέργεια της

υγείας καθώς εμφανίζεται ως καθοδηγητής στην εξάσκηση, η οποία με τη σειρά της δημιουργεί το βίωμα για τη διαχείριση των προσωπικών υποθέσεων της ζωής. Η έννοια της ατομικότητας εμφανίζεται με ψυχολογικούς όρους ως προς τις συναισθηματικές επιρροές της ενασχόλησης με το Σαολίν, το οποίο προσδίδει χαρά, ευδιαθεσία και ηρεμία. Επιπροσθέτως, η υποβάθμιση της ενασχόλησης ως κάλυψης ελεύθερου χρόνου, «αν είναι χόμπυ τότε... ο μαθητής έχει ημερομηνία λήξης» αφορά στη βαρύτητα της σημασίας που προσδίδεται στο πλαίσιο διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας και της ανάδειξης της πολιτισμικής ταυτότητας με σωματικούς και αντικειμενικότερους όρους.

Ενότητα 2^η: Η Υβριδική Διάσταση

2.1. Θρησκευτικότητα και Εθνικότητα

Στο πρώτο μέρος της εργασίας οι δύο κλασσικές συλλογικές ταυτότητες που τέθηκαν στο επίκεντρο της ανάλυσης ήταν το έθνος και η θρησκεία. Το μοναστήρι Σαολίν, όπως αναφέρθηκε στις πρώτες υποενότητες του δεύτερου μέρους διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην στρατιωτική, πολιτισμική και θρησκευτική ιστορία της Κίνας. Στην παρούσα υποενότητα θα αναδειχθούν οι δύο αυτές πλευρές ως προς την πρόσληψή τους από το ελληνικό πλαίσιο.

Γιατράς: Καλησπέρα

Σιανγκ: Καλησπέρα, κατ' αρχήν, να πω ποιος είμαι (γέλια) ονομάζομαι Σι Γιαν Σιανγκ εεε αυτό είναι το... μοναστικό μου όνομα έτσι; Το βουδιστικό ας πούμε εεε και λέω μοναστικό γιατί... είμαι... ο... πρώτος... και μοναδικός Έλληνας. Μοναχός. Σαολίν. Εδώ στην Ελλάδα. Δεν ξέρω αν το γνωρίζεις αυτό; (Γιατράς: ναι, ναι) ωραία, σ' ακούω Διονύση, ό, τι απορίες, ερωτήσεις έχεις να... βοηθήσουμε...

Γιατράς: να ξεκινήσουμε από το ίδιο το όνομα, είναι βουδιστικό όνομα;

Σιανγκ: βουδιστικό για ποιο λόγο, ε αποτελείται από τρία μέρη, έτσι; Όπως σου είπα ας πούμε το δικό μου, είναι: Σι, Γιαν, Σιαν, το Σι είναι S, H, I. Που βγαίνει από τη λέξη: σιτζιαμούνι. Ο Βούδας σακιαμούνι, κατάλαβες; Αυτό σημαίνει δηλαδή, ότι όποιος έχει αυτό το όνομα, στην Ελλάδα ας πούμε υπάρχουν κι άλλοι με ονόματα... εε...ε... βουδιστικά, εε είναι ακόλουθοι... του Βούδα, των διδασκαλιών του Βούδα. Έτσι; Ο τρόπος ζωής τους βασίζεται πάνω στην βουδιστική... φιλοσοφία; ναι. Το Γιαν, το γιαν εεε δείχνει την γενεά. Είναι δηλαδή το Γιαν είναι η τριακοστή τέταρτη γενεά. Σαολίν. Ντάξει; Και ουσιαστικά το όνομα, είναι το τρίτο μέρος έτσι; Το δικό μου ας πούμε λέγεται Σιαν και σημαίνει...εεε... καθοδηγητής. Ντάξει; Το όνομα στο δίνει... ο... δάσκαλός σου. Συγκεκριμένα το δικό μου, μου το δωσε ο ηγούμενος της σχολής Σαολίν στην Κίνα.

Σι Γιαν Σιανγκ

Τα αναφερόμενα στην υποενότητα της θρησκευτικής διάστασης του μοναστηριού Σαολίν αποκτούν ένα σημαντικό στοιχείο ως προς την πολιτισμική επιρροή μέσα από την ένταξη της ιδιότητας του Βουδδιστή στην επίσημη ονοματοδοσία των κοσμικών αποστόλων Σαολίν. Στην επόμενη υποενότητα θα αναιρεθεί η θρησκευτική διάσταση του Σαολίν, μέσα από την «αποθρησκευιοποίηση του Τσαν», ωστόσο η σύνδεση με το Βουδδισμό παραμένει μέσα από την προσλαμβανόμενη ιδιότητα του μοναχού Σαολίν.

Εεε πολλοί άνθρωποι με ρωτάνε, ε ξέρεις πάνω σ' αυτό που είπαμε εε που λες για το Βουδισμό, πολλοί άνθρωποι, ακόμη και γονείς έρχονται εδώ και με ρωτάνε... δάσκαλε είσαι Βουδιστής; Φοβούμενοι, μην παρασύρω τα... τα παιδιά τους. Εεε πολλοί απ' τους γονείς βέβαια γνωρίζουν ότι είμαι Βουδιστής αλλά μπροστά τους απαντάω... όχι είμαι χριστιανός και...σ σε ένα παράδειγμα που μου 'χε έρθει μα δάσκαλε ξέρω ότι είσαι Βουδιστής πως... εεε δηλώνετε Χριστιανός; Ναι είμαι Βουδιστής. Τελικά τι είστε; Ένας καλός Χριστιανός, ένας καλός Βουδιστής

κι ένας καλός Βουδιστής είναι καλός Χριστιανός. Βάζω κόμα εκεί και τελειώνω με όσολη αυτή τη συζήτηση περί Βουδισμού. Εε είναι ιδιαίτερος τρόπος Βουδισμού, η φιλοσοφία Τσαν και δέχεται στα σπλάχνα του όλες τις θρησκείες. Πολλοί άνθρωποι και... και μάχιμοι μοναχοί του ναού ε του μοναστηριού Σαολίν μπήκανε ε μέσα στη μονή εεε ως Χριστιανοί εε και παραμένουν Χριστιανοί. (Γιατράς: μχμ). Πολλοί Κινέζοι...

Γιατράς: υπήρξαν στο μοναστήρι Έλληνες, οι οποίοι ασχολήθηκαν με το θεωρητικό κομμάτι; Και δεν ήταν μάχιμοι μοναχοί δηλαδή, δεν ήταν μοναχοί εεε Βουδιστές;

Νιτεν: αν υπάρχουνε... ε σίγουρα θα υπάρχει αλλά... εε ξέρεις τι γίνεται; Εεε η ερώτηση πρέπει να 'ναι... το αντίθετο. Αν υπάρχουνε άνθρωποι που ασχοληθήκανε πραγματικά με τις πολεμικές τέχνες. Γιατι... το να, το να ξεκινήσεις να διδάσκεις Βουδισμό... σίγουρα πολλοί από μας έχουν αυτό το δρόμο, όπως κι εγώ μελετάω και πολλοί άλλοι δάσκαλοι σίγουρα μελετάνε το Βουδισμό στο μοναστήρι Σαολίν. Εεε η ερώτηση θα 'τανε πόσοι πραγματικά έχουν εξασκηθεί κοντά σε ένα δάσκαλο για πολλά έτη. Και δεν κάνουνε απλά μια συνεργασία εεε χρημάτων ή οποιοδήποτε άλλο συνεργασίας, στο οποίο εγώ θα σου φέρνω μαθητές κι εσύ... θα με βοηθάς στο να τους εκπαιδεύω. Εεε αυτή αυτή θα ταν η ερώτηση γιατί νομίζω ότι... πολλοί άνθρωποι από μας έχουνε... κάνουνε... Βουδισμό. Εεε ίσως μελετάνε. Στην Ελλάδα μόνο, μέχρι σήμερα, μόνο έναν έχουμε που δηλώνει και μοναχός. Δηλαδή επίσημα από το μοναστήρι που δηλώνεται μοναχός στην Ελλάδα. Εεε σα ε σα ένας. Αλλά έχουμε πολλούς που ασχολούνται απλά με το Βουδισμό.

Σι Μιαο Ντιεν

Η σύνδεση του Χριστιανισμού και του Βουδισμού ως προς την βασικότερη ηθική έννοια του «καλού» οδηγεί σε μια ευθεία υβριδική αντίληψη περί θρησκείας. Η εγκολπωτική ιδιότητα του Τσαν, που σχετίζεται με την ανοικτή τοποθέτησή του στις άλλες θρησκείες, αναδεικνύει δύο επίπεδα αντίληψης του υπερβατικού, τα οποία αφορούν στο Χριστιανισμό ως συστηματική θρησκεία και στο Τσαν ως ανοικτό πλαίσιο αποδοχής των ηθικών κανόνων που φέρνουν στο επίκεντρο την έννοια της καλοσύνης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το φαινόμενο διαχωρισμού κατά την παρουσίαση της ελληνικής κοινωνίας ως ένδειξη φόβου απέναντι στη βουδιστική ιδιότητα του Σαολίν. Η σύνδεση των πολεμικών τεχνών με την πορεία ζωής των ασκούμενων αφορά στο γνώμονα υπό τον οποίο προσδιορίζεται το βάθος προσδιορισμού του προσώπου μέσα σε ένα συνολικό φιλοσοφικό, πολεμικοτεχνικό και βιοθεωρητικό σύστημα όπως εκείνο του Σαολίν. Πρόκειται για μια διαδικασία προσαρμογής, όπως παρουσιάστηκε στη σχετική υποενότητα.

Γιατράς: συσχετίζεται κάπως το τσανγουνι με τα ελληνικά δεδομένα; Θα μπορούσαμε να βρούμε μια αρμονική σχέση ανάμεσα σε αυτά τα δύο;

Σιανγκ: δυστυχώς μέχρι στιγμής μόνο το Γου (γέλιο), μόνο το Γου, μόνο η άσκηση αρέσει. Έτσι; Αρέσει εεε και αρέσει και δεν αρέσει γιατί ο Έλληνας είναι και λίγο τεμπέλης. Έτσι; Όχι λίγο, πολύ θα 'λεγα. Δηλαδή θέλει κάποιον πάνω απ' το κεφάλι του για να κάνει κάτι. Εεε τώρα όσον αφορά το Τσαν και το Γι... όπως σου είπα και πριν υπάρχει άγνοια ας πούμε τώρα... το Τσαν ειδικά εεε λόγω άγνοιας, λόγω... δεν ξέρω, δεν γνωρίζουν τέλος πάντων τι είναι, τι είναι ο Βουδισμός. Γενικότερα έτσι; Και το φοβούνται. Σε κοιτάνε με μισό μάτι... ξέρεις τώρα. (Γιατράς: έχετε δει τέτοια φαινόμενα εδώ πέρα;) ε πως ε εγώ ως μοναχός δεν μπορώ να κυκλοφορώ με... πολιτικά ρούχα έτσι; Κυκλοφορώ με αυτά που βλέπεις ε υπάρχουνε περίεργα βλέμματα... υπάρχουνε ειδικά από... γριούλες... ξέρεις (γέλια) υπάρχουν, υπάρχουν... ναι αλλά αμα δεν κάτσουνε να μελετήσουνε να... δούνε τι και πως θα υπάρχει αυτό. Αρνούνται όμως να μάθουν. Έτσι προτιμούνε να είναι σε άγνοια. Και υπάρχει αυτό το... η περίεργη ας πούμε... εεε πως να το πω... αντιμετώπιση. Απ' το.. λαό περισσότερο έτσι; Γιατί έχω γνωρίσει και μοναχούς ορθόδοξους. Οι οποίοι είναι... πάρα πολύ φιλικόι εε μεγάλη εκ εκπληξη για μένα γιατί περίμενα.. από το λαό, έτυχε ο ίδιος ο μοναχός να είναι... να με κοιτάζει ακόμα πιο περίεργα. Αλλά...

αντιθέτως καμία σχέση. Χαμόγελα, φωτογραφίες μαζί... όχι οι μοναχοί είναι... οι ορθόδοξοι... αυτοί γνωρίζουν έτσι; Γιατί όταν πα να γίνεις... παπάς, μοναχός εε ιερέας μαθαίνεις για όλες τις εε θρησκείες, μαθαίνεις για όλες τις θρησκείες δεν υπάρχει άγνοια, γνωρίζουν αλλά ο λαός είναι... δεν γνωρίζει και φοβάται. Οπότε μόνο κουνγκ φου. Στην Ελλάδα. Περισσότερο. Εγώ κάνω αγώνα. Ντάξει. Σιγά σιγά. Θέλει μικρά βηματάκια και σταθερά.

Γιατράς: υπήρξατε... χριστιανός ορθόδοξος πριν;

Σιανγκ: ναι, αλλά όχι πολύ φανατικός. Κυριακές εκκλησία, καμια φοράα πάσχα αναγκαστικάαα να πάω να επισκεφτώ γονείς. Ξέρεις τώρα. (Γιατράς: εννοώ μέσα σας ως άνθρωπος) όχι, (Γιατράς: δηλαδή αν είχατε κάποια τέτοια ταυτότητα) ε ναι η ταυτότητα έλεγε ξέρω γω χριστιανός ορθόδοξος, [(Γιατράς: ναι όχι η αστυνομική ταυτότητα (γέλιο)] τώρα δε λέει. Ναι ήμουνα, ήμουνα αλλά... ντάξει.. πολύ... ξέρεις τώρα, όπως ο περισσότερος κόσμος θα έλεγα λίγοι είναι αυτοί που θα πάνε στην Εκκλησία την Κυριακή... δεν εε δεν ξέρω. Δεν ήμουνα πολύ. (Γιατράς: είχατε μια φυσική τάση δηλαδή προς το Βούδα) ναι ναι είμαι, είμαι λίγο πιο πολύ του να πιστένω αυτό που βλέπω. Κατάλαβες; Αυτό. Δε λέω απ' την άλλη δεν αρνούμαι ότι δεν υπήρξε ο Ιησούς. Έτσι; Δεν λέω κάτι τέτοιο. Αλλά εγώ είμαι με... υπάρχει! (ανεβοκατεβάζει το παγούρι στο γραφείο), χωρίς όμως ν' αρνούμαι ότι υπήρξε ο Ιησούς ή ότι υπάρχει ένας θεός και τα λοιπά. Άλλο το 'να άλλο τ' άλλο.

Σι Γιαν Σιανγκ

Η διαφοροποίηση του Βουδδισμού από το Χριστιανισμό σε επίπεδο εμπειρίας και πραγματικότητας έχει ενδιαφέρον ως προς τη σχέση ατομικότητας και κοινωνικού πλαισίου. Η επιλεξιμότητα για την οποία έγινε λόγος στη δεύτερη ενότητα του πρώτου μέρους αφορά στη δυνατότητα του θρησκευτικού αυτοπροσδιορίζεσθαι, το οποίο συνεπάγεται την απώλεια της παλαιότερης ιδιότητας και τελείται με κοσμικά κριτήρια που αναδεικνύουν την εμπειρία έναντι της παράδοσης. Η τοποθέτηση του υποκειμένου σε διακριτή θέση από το συλλογικό πολιτισμικό πλαίσιο οδηγεί στην πρόκληση ή σε προϋδεάσεις πρόκλησης φοβικών συναισθημάτων. Επιπροσθέτως η σύγκλιση με τους Ορθόδοξους μοναχούς αναδεικνύει τη σημασία του ασκητισμού ως ετερότητας.

Μαθητής: ναι. Εγώ προσωπικά.. θεωρώ τον εαυτό μου Βουδιστή άσχετα με... με το αν ζούμε στην Ελλάδα και... έχουμε βαπτιστεί Χριστιανοί Ορθόδοξοι. Εεε θεωρώ τον εαυτό μου Βουδιστή, είμαι Βουδιστής εεε (μικρή παύση) το Τσαν.. όσον αφορά το Τσαν, τη φιλοσοφία του Τσαν εεε το Γου είναι η πολεμική τέχνη.. το... το Γι είναι η θεραπεία ναι ακολουθάω και τα τρία όσο μπορώ το Γι φυσικά εξάλλου το ακολουθάω ως προς τη διατροφή πιο πολύ... ναι δεν τρώω κρέας εδώ και τουλάχιστον τέσσερα χρόνια εεε και γενικά προσπαθώ ν' ακολουθήσω αυτήν την εε αυτήν την πορεία ας πούμε της ζωής εεε με το δικό μου τρόπο όχι.. προσαρμόζω στο δικό μου χαρακτήρα, στο δικό μου...

Μαθητής Σαολίν

Μια παρόμοια θέση αναδεικνύεται στο παραπάνω απόσπασμα από έναν μαθητή.

Γιατράς: ο διαλογισμός δηλαδή δεν έχει να κάνει με κάποια.. θρησκευτική πρακτική (Καναβός: όχι, όχι) είναι καθαρά... (Καναβός: προσπάθεια αυτοβελτίωσης). Ό, τι, ό, τι ακριβώς λέει και η λέξη τσι κουνγκ. Η ενασχόληση με την ενέργεια. (Γιατράς: κατ' επέκτασιν) εγώ είμαι ένας Χριστιανός Ορθόδοξος. έτσι; και παραμένω ένας Χριστιανός Ορθόδοξος. κανείς δεν μου ζήτησε και ούτε θα δεχόμουν να αλλάζω κάτι από τη θρησκεία μου για να μπορέσω να το χάσω κάπου αλλού.

Γιατράς: Είστε θρησκευόμενος;

Καναβός: είμαι ένθεος (χαμόγελο). Που έχει μεγαλύτερη σημασία πιστεύω απ' το να είσαι θρησκευόμενος. Προσπαθούμε... να κάνουμε το καλό. Και να αντιμετωπίσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα, το κακό.

Ιωάννης Δημητρίου Κανναβός

Στο παραπάνω απόσπασμα υφίσταται μια διαχωριστική αντίληψη περί υβριδισμού, η οποία θέτει το όριο στη συγκρότηση της θρησκευτικής ταυτότητας, η οποία με τη σειρά της τελείται με ατομικούς όρους.

Γιατράς: αυτή λοιπόν είναι η ρίζα; (Κιτσώνης: Ακριβώς) που οδηγεί σε αυτό που κάνουμε σήμερα (Κιτσώνης: ακριβώς, ακριβώς) και αυτό που βγαίνει εν τέλει όταν το φέρνουμε εδώ πέρα στην Ελλάδα, τι χαρακτηριστικά παίρνει σε σχέση με αυτές τις δύο κατά βάση πλευρές;

Κιτσώνης: Η αλήθεια είναι ότι εδώ στην Ελλάδα, εμείς σαν λαός από τα αρχαία χρόνια κι εμείς ήμασταν γενικά πολεμικός λαός. Είχαμε πολεμικές τέχνες οι ίδιοι, ήμασταν... εκστρατεύεις τι να πω από το Μεγαλέξανδρο; Από αρχαίους Αθηναίους, Σπαρτιάτες ήμασταν γενικά ένας λαός ο οποίος το έχει μέσα του. Γι' αυτό και είμαστε από τους λίγους λαούς πραγματικά που μπορούμε να συγκριθούμε σε εισαγωγικά με τους Κινέζους. Δηλαδή ένας καλός Έλληνας εεε μαθητής, είναι εξίσου ισάξιος και θα μπορούσε να γίνει ίσως και καλύτερος από έναν Κινέζο μαθητή. Αι η διαφορά σε μας είναι το εξής ότι επειδή τα παιδιά στο ναό σαολίν πάνε από μικρά παιδιά από πεντέμνη χρονών περίπου, μένουν εκεί, ζούνε εκεί, όλη μέρα είναι εκεί μέχρι τα... μέχρι ε συνήθως τα εικοσιένα τους χρόνια και μετά ακολουθούν αν θέλουν το μοναχικό δρόμο, λοιποοον αυτοί είναι όλη μέρα εκεί και κάνουν μόνο αυτό ασκούνται, γυμνάζονται και μόνο κουνγκ φου. Εεε αν κι εμείς κάποια παιδιά απ' την Ελλάδα θα πηγαίναμε εκεί θα ήτανε ίδιοι και καλύτεροι εεε πολλοί σε σχέση με τους Κινέζους. Εεε οπότε στην Ελλάδα, σε μας, βρίσκει πολύ μεγάλη εφαρμογή το πολεμικό κομμάτι. Τώρα για λόγους θρησκείας και άλλα... κι άλλους λόγους δεν εξασκούμε τόσο στην Ελλάδα το κομμάτι του Τσαν και του Βουδισμού αν και εδώ έχει... ναι; (Γιατράς: η θρησκεία είναι ένα όριο εδώ πέρα; Από την εκκλησία για παράδειγμα;) ναι η θρησκεία είναι ένα σύνορο. Είναι άνθρωποι που δεν τους πηράζει γιατί σκέφτονται λίγο διαφορετικά, είναι κάποιοι άλλοι άνθρωποι που δεν θέλουνε και καλώς δεν θέλουνε κατά τη γνώμη μου ο καθένας είναι ελεύθερος να... κάνει, να πιστεύει οτιδήποτε θέλει αυτός, εμείς έχουμε διαχωρίσει τις θέσεις μας «παιδιά οκ, ο Βουδισμός είναι αυτός, ο Βουδισμός, ο καθένας πιστεύει ό, τι θέλει, δεν υπάρχει λόγος κάποιος να είναι βουδιστής για να κάνει κουνγκ φου για να κάνει σαολίν κουνγκ φου εεεε αρκεί να εξασκεί το κομμάτι του Γου. Να κάνει καλό στην υγεία του, να τρέχει, απ' τις δουλειές τις καθημερινότητας, να ξεφεύγει λίγο το μυαλό του, όλο αυτό το κομμάτι.

Δημήτρης Κιτσώνης

Μια φανταστική ιστορική σύνδεση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Κίνα ως προς την αρχαία στρατιωτική ιστορία των δύο κρατών, αναφέρεται ως πολιτισμική σύνδεση μεταξύ της Ελλάδας ως κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου και της πολεμικής τέχνης του μοναστηριού Σαολίν. Οι Έλληνες αναδεικνύονται ως εγγενώς πολεμικός λαός και συνδέονται με τις πολεμικές παραδόσεις της Κίνας σε επίπεδο πρόκλησης και ανταπόκρισης. Ο ιδιάζων υβριδισμός που αφορά σε δύο διακριτές εθνικές συνθήκες προϋποθέτει τόσο την ισχυροποίηση της εθνικής ταυτότητας όσο και την παρουσίαση εκείνου που αποκαλείται «ταυτότητα πολεμιστή»¹⁶¹. Επιπροσθέτως η πρακτική του διαχωρισμού για την οποία έχει γίνει λόγος στη δεύτερη ενότητα του πρώτου μέρους αποτελεί τον προσδιορισμό των σχέσεων μεταξύ των

¹⁶¹ T. T. Thykier Makeeff, *Martial Arts and Religion: A Study of Constructions of Identity based on Case- studies in Chinese and Russian Martial Arts and their Relationship to Daoism and Christianity*, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Lund University, p: 138

δασκάλων/κοσμικών αποστόλων και των μαθητών, οι οποίοι επιλέγουν το πολεμικό κομμάτι έναντι του συνολικότερου.

Γιατράς: ααν σου έβαζα εδώ το συνδυασμό δηλαδή το υβριδιο Ελλάδα- Κίνα. Πως ακριβώς το νοιώθεις; Πως ακριβώς το βλέπεις στη ζωή σου ρε παιδί μου, δηλαδή σε ποιο βαθμό θα σε επηρέαζε μια ταυτότητα που έχεις ήδη: γεννήθηκες στην Ελλάδα, μεγάλωσες στην Ελλάδα...

Τσελεπής (διακόπτει): Ε κοίταζε να δεις εγώ την αγαπώ πάρα πολύ τη χώρα μου, πάρα πολύ την Ελλάδα, θεωρώ ότι θα έπρεπε κανονικά να καλλι... Εμείς για να φτάσουμε στο μοναστήρι σαολίν θέλουμε δυόμιση μέρες ταξίδι. Ξεκινάμε από δώ, με ανταπόκριση σε κάποιο από τα αεροδρόμια της Ρωσίας, στο Κάιρο, στην... στο Κατάρ εεε που κι εκεί καθόμαστε κάποιες ώρες, φτάνουμε στο Πεκίνο, παίρνουμε λεωφορείο περίπου δύο ώρες πάμε στο σταθμό των τρένων, τα πιο παλιά τρένα ήταν διάρκειας δώδεκα ωρών που μας πήγαιναν σε μια άλλη πόλη την Ζεν τζου, από εκεί παίρναμε ένα άλλο λεωφορείο, το οποίο ήταν δύο ώρες και από εκεί ένα τελικό, το οποίο μας πήγαινε στο μοναστήρι, δηλαδή δυόμιση μέρες ήμασταν στο δρόμο με βαλίτσες φορτωμένοι για να φτάσουμε εκεί που αγαπάμε και να εκπαιδευτούμε απ' την πηγή και να μάθουμε μια αυθεντική τέχνη. Το θεωρώ κρίμα παρ' όλο που μ' αρέσει πολύ και το κάνω πάρα πολλά χρόνια απ' τη στιγμή που έχω μεγαλώσει στην Ελλάδα, που είναι και χώρα πολιτισμού αδιαμφισβήτητα και χώρα άσκησης άθλησης και στρατιωτικής τέχνης, έτσι ο Μέγας Αλέξανδρος ένας (δείχνει με το δείκτη προς τα πάνω) ονομάστηκε μεγας, οι Σπαρτιάτες δεν το συζητάμε και δυστυχώς δεν καλλιεργούμε τίποτα απ' αυτά, δυστυχώς ενώ θεωρώ ότι θα έπρεπε απ' όλα τα υπόλοιπα κράτη να έρχονται στη δική μας χώρα και να εκπαιδεύονται. Για καλώς ή κακώς όπως τα ελληνόπουλα φεύγουν και πάνε να δουλέψουν αλλού και μάλιστα τα πιο μορφωμένα κάπως έτσι γίνεται και με μας που θέλουμε να ασχοληθούμε με τις πολεμικές τέχνες και ψάχνουμε το κάτι διαφορετικό το κάτι παραπάνω να το πούμε έτσι απλά. Και αναγκαζόμαστε να πάμε τόσα ταξίδια εε με κόστος εε για να εκπαιδευτούμε.

Ανδρέας Τσελεπής

Ο ίδιος ενοποιητικός παράγοντας προσδιορίζει την κοινή ιστορία, με το αίσθημα αδικίας προς τη χώρα προέλευσης η οποία αδυνατεί να δικαιώσει την ιστορική της διάσταση με αποτέλεσμα η έκφραση των πολεμικών τεχνών να εντοπίζεται στις στρατηγικές επιλογές της Κίνας. Η αίσθηση ταυτότητας που αναδείχθηκε στο μικρό απόσπασμα του παραθέματος στην προηγούμενη υποενότητα εντάσσεται υβριδικά μέσα στο πλαίσιο Μόδας του Ξένου, όπως αναδείχθηκε στη σχετική υποενότητα του πρώτου μέρους.

Γιατράς: στην στην Ελλάδα το κουνγκ φου πως το βλέπετε; Είστε πόσα χρόνια είστε στην Ελλάδα;

Τζίε: για μένα κοίτα υπάρχει εγώ είμαι ξένος για μένα το κουνγκ φου είναι.. είναι... πως το λένε είναι τα παιδιά... πολύ αγαπάνε κουνγκ φου. πολύ. Και πως το λένε κι εγώ έχω πάει και άλλη χώρα, Γαλλία. Έχω... δάσκαλο σε σχολή από Γαλλία. Έχω φίλο μου από Ισπανία. Αλλά το όλο το οποίο έχω δει από εκεί μαθήματα και εδώ μαθήματα, πολύ διαφορετικά. Τι έχει διαφορετικά το... (Φάνη: με συγχωρείτε αλλά έχει... τηλεφωνήσει έξω) και... πως το λένε. είναι διαφορετικά, το σώμα είναι διαφορετικά. Παράδειγμα, Ελλάδα, τα παιδιά το σώμα τους πιο... έχει δύναμη. Πιο δύναμη. Είναι πιο δυνατοί. Γιατί... προπόνηση φαίνεται. Γιατί όταν εγώ έχω κάνει εδώ το πρόγραμμα και στη Γαλλία, μετά την προπόνηση δεν μπορεί κανένα. Δεν μπορεί τόσο... τρέχει πως το... πως το λένε... κάνουνε, δύναμη και οι Γερμανοί το ίδιο, οι Ισπανοί καλύτερα κάπως από Γαλλία... αλλά Ελλάδα κουνγκ φου πιο... πιο δυνατό. Πιο δυνατό. Και έτσι... έτσι πως το λένε βλέπω. Είναι όπως, πως το λένε, πως το λένε, ολύμπια. Ολύμπια. Όπως εδώ από ολύμπια βλέπει το σώμα του έχει... πως το λένε έχει... ενέργεια και δύναμη.

Γιατράς: η ιστορία δηλαδή;

Τζιε: Μπράβο έχει παλιά αυτό όλη αυτή η δύναμη είναι νομίζω, από αυτό είναι. Τέχνη. Είναι, αυτό είναι διαφορετικά είναι.. πως είναι να δεις για... για τέχνη... από Γαλλία, Ιταλία είστε τα πιο δυνατά παιδιά. Όπως για παράδειγμα κάνω το πρόγραμμα έτσι πάνε Γαλλία, μετά δεν μπορούνε. Μου 'πανε μια, μισή ώρα είναι πολύ δεν το... μπορούν. Δεν μπορούνε, δεν μπορούνε. Αυτό βλέπω.

Κατά τον ίδιο τρόπο πραγματοποιείται η σύνδεση με την αρχαία Ελλάδα, αλλά αυτή τη φορά από τον κινεζικής καταγωγής δάσκαλο και με αναφορά στην αρχαία Ολυμπία. Η Ελλάδα αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα αθλητική κοινωνία, με την ίδια εγγενή μαχητική και δυναμική φύση. Η ίδια διαδικασία υβριδισμού έρχεται από την αντίστροφη πλευρά μέσω της προσαρμογής στο υπάρχον πλαίσιο.

2.2. Η Αποθρησκευοποίηση του Τσαν

Μια κοινώς παραδεδεμένη αντίληψη αποτέλεσε η αποστασιοποίηση από τη θρησκευτική διάσταση του Τσαν όπως παρουσιάστηκε στην ενότητα του δεύτερου μέρους. Αν και η γνώση ως προς τη θρησκευτική διάσταση του μοναστηριού Σαολίν είναι σαφής και οι ταυτίσεις με αυτό δεν λείπουν, εν τούτοις παρατηρείται η αποδέσμευση του Τσαν από το θρησκευτικό του περιεχόμενο.

Ντιεν: ο Βουδισμός είναι μια θρησκεία, αλλά ο Βουδισμός Τσαν του μοναστηριού Σαολίν, είναι κάτι διαφορετικό. Δηλαδή είναι μια, μεγάλη, πόρτα στη φιλοσοφία. είναι πολύ διαφορετικό απ' το Βουδισμό, τον οποίο ξέρουμε... τις σχολές εε Βατζραγιάνα, Μαχαγιάνα, Θεραβάντα... παρ' όλο που προέρχεται απ' τη σχολή Μαχαγιάνα, εε κλασικός Βουδισμός εε έχει πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά απ' τη... απ' τη σχολή αυτή. Επομένως είναι πιο πολύ φιλοσοφία.

Γιατράς: Θα μπορούσα να πω ότι και το Σαολίν είναι κάτι περισσότερο φιλοσοφικό και λιγότερο θρησκευτικό; Ή...

Ντιεν: εε όπως το... όπως το βλέπει κανείς. Το.. το Σαολίν έχει... πολ πολλούς δρόμους. Το οποίο θα μπορ.. κάποιοι πάνε και αρκούνται στο Βουδισμό ή στο βουδιστικό του μέρος. Εε ξέρεις το Σαολίν εε πολλοί δεν γνωρίζουν ότι ο Βουδισμός Ζεν προήλθε απ' το ναό Σαολίν. Είναι ο Βουδισμός Τσαν εε και ο Βουδισμός Ζεν έχει... ως δας ως μεγάλο δάσκαλο το Μπόντιντάρμα, του μοναστηριού Σαολίν, ο οποίος έζησε στο μοναστήρι για εννέα χρόνια. Λοιπόν... επομένως εε εε πολλοί άνθρωποι πάνε μόνο για τις πολεμικές τέχνες. Άλλοι πάνε καθαρά για φιλοσοφία και λίγοι... εε επιλέγουν το Βουδιστικό του μέρος.

Σι Μιαο Ντιεν

Η αντίληψη περί Βουδισμού εδώ τίθεται με όρους σχτικότητας. Η φιλοσοφία ως πιο απονευρωμένος και νομιμοποιημένος όρος, που συνδέεται περισσότερο με τις ατομικές επιλογές αυτοπραγμάτωσης αναδεικνύεται ως περιεχόμενο του Ζεν/Τσαν.

Γιατράς: Η έννοια του... Ο Βουδισμός γενικά δεν έπαιξε κάποιο ρόλο;

Τσελεπής: Όχι, όχι καμία, κανένα ρόλο απολύτως. Διότι εμείς αυτό με το οποίο ασχολούμαστε ξεκάθαρα είναι το κουνγκ φου. Κι όχι μόνο αυτό είναι και το καλό οι άνθρωποι εκεί, κατ' αρχάς είναι χωρισμένοι σε δύο τάγματα οι Σαολίν. Έτσι; Το ένα είναι το τάγμα των μελετητών, που είναι σαν τους δικούς μας κληρικούς εδώ. Οι οποίοι δηλαδή δεν πρέπει να παντρευτούν μένουνε εντός του μοναστηριού, τηρούν αυστηρά τη χορτοφαγία και λοιπά και είναι και το τάγμα των στρατιωτων εντός εισαγωγικών δηλαδή αυτών που ασχολούνται με την πολεμική τέχνη κάνουνε πολλές γεωργικές εργασίες και ασχολούνται με το κουνγκ φου και ελάχιστα με το κομμάτι του Βουδισμού αυτοί μπορούνε και να παντρευτούν, βγαίνουνε εκτός μοναστηριού, τρώνε κρέας κανονικά δεν έχουν κανέναν περιορισμό απολύτως. Απλά φέρνουν τιμητικά τον τίτλο του μάχιμου μοναχού δεν είναι όπως ήταν τα παλιά τα χρόνια δηλαδή, που ήταν οι άνθρωποι εσώκλειστοι

εκεί εε σ'όλη τους τη ζωή. (Γιατράς: εεε), οπότε δεν επιρρεάζει και το κομμάτι και επίσης και να σου πω και το εξής ότι πολύς κόσμος γνωρίζει παρά τα όσα λέγονται γιατί είμαστε ένα ιδιαίτερο κράτος το ελληνικό, εε ότι ο Βουδισμός δεν είναι θρησκεία. Έτσι; Είναι φιλοσοφία εεε και ο Βούδας ο ίδιος δεν είπε ποτέ... δεν έχω ασχοληθεί και δεν μ' ενδιαφέρει καθόλου αυτό το κομμάτι δεν το 'χω πιάσει ούτε λίγο και ούτε πρόκειται εεε ότι δεν ήταν θεός, δεν έκανε θαύματα και αυτοί οι άνθρωποι δεν είναι και φανατισμένοι δηλαδή αν πας με σταυρό με τεράστιο edw péra (δείχνει το στήθος του), με τατουάζ, με ξυρισμένα κεφάλια, οι κοπέλες με έτσι εντός ή εκτός εισαγωγικών προκλητική αμφίεση, δεν πρόκειται ούτε καν να τις κοιτάζουν κάπου, κάπως ή να τις πουν «άλλαξε τα ρούχα, ντύσου έτσι, κάνε εκείνο, κάνε τ' άλλο», είναι πολύ χαλαροί.

Ανδρέας Τσελεπής

Το ζήτημα που αναδεικνύεται στο σημείο αυτό αποτελεί η ανάδειξη της ανεκτικότητας των μοναχών Σαολίν ως προς τις ατομικές επιλογές. Στην πραγματικότητα το μοναστήρι θεωρείται ένα πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη και προστασία της ατομικότητας του καθενός, γεγονός που συνδέεται με τη σχέση ατομικότητας και διακινδύνευσης. Ταυτόχρονα, στοιχεία των παραδοσιακών ταυτοτήτων θεωρούνται ότι διατηρούνται ανέπαφα και ως εκ τούτου λειτουργούν ως στοιχείο ατομικότητας και ετερότητας μάλλον παρά ως δομικά στοιχεία συγκρότησης του εαυτού.

Γιατράς (γέλιο): σε σχες σε σχέση με το βουδιστικό κομμάτι...

Μαθήτρια: ναι ντάξει εγώ έχω επιλέξει από δεκαοκτώ χρονών ότι είμαι Βουδίστρια, πριν ξεκινήσω εδώ. Είχα ψαχτεί. Από το σχολείο από τον παππού μου εεε (Γιατράς: ήταν Βουδιστής ο παππούς σου ή απλά σου είχε μάθει...;) όχι ένας εε φίλος του Βουδιστής, κολλητός του φίλος. Έτυχε να με μεγαλώσει αυτός. Δεν ήταν όμως ο Βουδισμός του... Σαολίν. Σαολίν... δηλαδή κάποια πράγματα μέσω αυτού τα γνωρίζω. Τα μαθαίνω σιγά σιγά βέβαια. Επειδή θέλω δεν είναι... αποφάσισα ας πούμε να... να ακολουθήσω αυτό το μονοπάτι. Δεν είναι θρησκεία ο Βουδισμός. Καμία σχέση. Τίποτα τέτοιο, ο Βούδας άνθρωπος ήταν, απλά... απλά μου ταίριαζε. Μου ταίριαζε καλύτερα. Απλά νοιώθω πιο ασφαλής. Δεν ξέρω δηλαδή κάπως έτσι δηλαδή με το χρ δεν είναι ότι... δεν θα μπω σε εκκλησία. Καμία σχέση. Βέβαια έχει τύχει να μην μ' αφήσουν να μπω. [Γιατράς: είχες μπω ως την... (δείχνει τη στολή της)] όχι όχι όχι αυτό απαγορεύεται αυτό. Δεν είμαι αα μαθήτρια είμαι, ούτε μοναχός καμία σχέση. Δεν θα 'χα και τα μαλλιά μου άλλωστε (χαμόγελο) αλλά... ναι, έχει τύχει. Έχει τύχει να... πουν στη φίλη μου που παντρενόταν ότι... δεν θα μπει. Συγκεκριμένα η κόρη του αντίχριστου είχαν πει. Δεν θα μπει, γιατί λέει... υπάρχουνε διάφορα τέτοια. Δεν με πειράζει. Καθόλου. Απλά τα αναφέρω ότι υπάρχουν ντάξει καθόλου. Δεν ξέρω εγώ τους αγαπώ όλους. Δεν έχω πρόβλημα με κανέναν (γέλιο).

Μαθήτρια Σαολίν

Στο παραπάνω απόσπασμα το δίπολο άγνοιας-γνώσης διατηρείται σταθερό. Το κοινωνικό περιβάλλον ταυτίζεται με την άγνοια ως προς τα βουδιστικά δεδομένα και θεωρείται φοβικό. Ο αυτοπροσδιορισμός έγκειται στην υιοθέτηση των ηθικών κανόνων μάλλον παρά της του υπερβατικού στοιχείου και ως εκ τούτου το επιπρόσθετο δίπολο ατομικότητας-κοινωνικής δομής περιγράφεται με εμπειρικούς όρους.

Παράρτημα

Συνέντευξη Πρώτη

Σχολή Ηρακλείου (δάσκαλος 1)

Γιατράς: Καλησπέρα λοιπόν

Τσελεπής: Καλησπέρα

Γιατράς: Είσαι ο;

Τσελεπής: Τσελεπής Αντρέας

Γιατράς: Πόσο χρονών είσαι;

Τσελεπής: ε 32 μισό

Γιατράς: 32 μισό και ασχολείσαι με τις πολεμικές τέχνες πόσο καιρό;

Τσελεπής: Ξεκίνησα το 1998, ήμουν 14 χρονών, εεε και από τότε συνέχισα είτε πιο συστηματικά είτε λιγότερο ανάλογα με τις σπουδές, τη στρατιωτική θητεία αυτό.

Γιατράς: Πολλές διαφορετικές τέχνες απ' ότι είδα

Τσελεπής: Κατά βάση ασχολήθηκα με το φου τζο παι είναι ένα στυλ κουνγκ φου εεε μ' αυτό ξεκίνησα, στην πορεία ασχολήθηκα και είδα και άλλα στυλ όπως ήταν το καράτε, το μπραζιλιαν ζίου ζίτσου που μου άρεσαν πάρα πολύ απλά το κουνγκ φου νομίζω ότι μου ταίριαζε περισσότερο.

Γιατράς: Και από πότε ασχολείσαι με το ναό σαολίν και το σαολίν κουνγκ φου;

Τσελεπής: Πότε ξεκίνησε; Η ενασχόλησή μου με το σαολίν; Εεε ξεκίνησε από το 2010 εεε ήθελα να κάνω ένα ταξίδι στην Κίνα μόνος μου να πάω να δω τί γίνεται εκεί τι κάνουν οι Κινέζοι κατά πόσον έχει... κατά πόσον αυτά που δείχνουν στην Ελλάδα αυτοί που λένε ότι κάνουνε σαολίν είναι έτσι ή όχι εεε κι ανακάλυψα μία σχολή στο Ίλιον τότε εεε και πήγα εκεί γνώρισα το δάσκαλο τον Κινέζο και έναν άλλον δάσκαλο τον Κουρή το Χρήστο εεε εκπαιδευτικά με αυτούς και μετά έναν χρόνο μετά ταξίδεψα στην Κίνα και είδα με τα μάτια μου πράγματα που μου άρεσαν και θέλησα να ασχοληθώ περισσότερο.

Γιατράς: Φαντάζομαι αυτό που σ' άρεσε... ήταν και στο τεχνικό κομμάτι...

Τσελεπής: Κατά βάση στο τεχνικό ναι (Γιατράς: κατά βάση στο τεχνικό), κατά βάση στο τεχνικό.

Γιατράς: Σε επηρέασε καθόλου το θεωρητικό κομμάτι του Βουδισμού; Το Ζεν ή Τσαν;

Τσελεπής: Όχι ούτε ασχολήθησα ούτε έχω ασχοληθεί όχι εμένα προσωπικά δηλαδή ούτε με άγγιζε ποτέ ούτε με άγγιξε εεε που ούτε μπήκα σε αυτή τη διαδικασία δηλαδή να το ψαχουλέψω λίγο περισσότερο. Ό, τι βγήκε κι ό, τι... εεε ήρθε κοντά μου ήταν καθαρά με φυσικό τρόπο εντελώς.

Γιατράς: Σωματικό εννοείς φυσικό; Μέσα απ' την άσκηση δηλαδή;

Τσελεπής: Μέσα απ' την άσκηση ακριβώς ναι (Γιατράς: Μέσα απ' το Κουνγκ Φου δηλαδή), μέσα απ' το Κουνγκ Φου.

Γιατράς: Γιατί, μου έκανε εντύπωση ένα... μια ονομασία κινέζικη που έχετε, το Σι Γιαν Τσινγκ;

Τσελεπής: Ναι, αυτά τα ονόματα εεε υπάρχει αρκετά μεγάλη παραφιλολογία γύρω απ' αυτά, γύρω απ' αυτήν την ονοματο... ονοματοδοσία εεε είναι καθαρά εθνοτυπικό εεε και... όσοι ανήκουν στην εεε... στη γενεαλογία του... σαολίν, εεε παίρνουν τιμητικά εεε ένα όνομα αντίστοιχης γενιάς. Εννοείται ότι και οι ίδιοι οι Κινέζοι διατηρούν ξεκάθαρα το... κινεζικό όνομά τους όπως εμένα με λένε Τσελεπή Αντρέα και είμαι Έλληνας και έχω όσον αφορά το... σαολίν κουνγκ φου ένα όνομα που να υποδηλώνει ποιος είναι ο δάσκαλός μου και σε ποια σειρά εκπαιδευμένου μαχητή ας πούμε εντός εισαγωγικών το μαχητής έτσι; Εεε ανήκουμε. Αυτό. Και έτσι είναι και οι κινέζοι δηλαδή έχουν το αντίστοιχο όνομα το κινεζικό και έχουν εννοείται το κανονικό τους... το κινεζικό όνομα.

Γιατράς: Ε όταν... Είπες πως ασχολήσαι με το... σαολίν κουνγκ φου ότι πήγες σε ένα μοναστήρι βουδιστικό, παρ' όλο που εσένα δεν σου 'λεγε κάτι ας πούμε αυτό το πράγμα... εε ο περίγυρός σου εδώ στην Ελλάδα το αντιμετώπισανε;

Τσελεπής: Όχι με θέρμη και αγάπη... εκτός κι αν κάποιος έλεγε πίσω από την πλάτη μου κάτι που εγώ ας πούμε δεν το ήξερα. Αλλά όλοι οι δικοί μου άνθρωποι και ο κοινωνικός μου περίγυρος, οι φίλοι δηλαδή και οι δικοί μου άνθρωποι, όλοι το αντιμετώπισαν με πολύ μεγάλη χαρά και όχι μόνο αυτό οι περισσότεροι έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον να επισκεφτούν και οι ίδιοι εε και.. κάποιοι κιόλας το κατάφεραν να το κάνουν μέχρι σήμερα.

Γιατράς: Η έννοια του... Ο Βουδισμός γενικά δεν έπαιξε κάποιο ρόλο;

Τσελεπής: Όχι, όχι καμία, κανένα ρόλο απολύτως. Διότι εμείς αυτό με το οποίο ασχολούμαστε ξεκάθαρα είναι το κουνγκ φου. Κι όχι μόνο αυτό είναι και το καλό οι άνθρωποι εκεί, κατ' αρχάς είναι χωρισμένοι σε δύο τάγματα οι Σαολίν. Έτσι; Το ένα είναι το τάγμα των μελετητών, που είναι σαν τους δικούς μας κληρικούς εδώ. Οι οποίοι δηλαδή δεν πρέπει να παντρευτούν μένουνε εντός του μοναστηριού, τηρούν αυστηρά τη χορτοφαγία και λοιπά και είναι και το τάγμα των στρατιωτών εντός εισαγωγικών δηλαδή αυτών που ασχολούνται με την πολεμική τέχνη κάνουνε πολλές γεωργικές εργασίες και ασχολούνται με το κουνγκ φου και ελάχιστα με το κομμάτι του Βουδισμού αυτοί μπορούνε και να παντρευτούν, βγαίνουνε εκτός μοναστηριού, τρώνε κρέας κανονικά δεν έχουν κανέναν περιορισμό απολύτως. Απλά φέρνουν τιμητικά τον τίτλο του μάχιμου μοναχού δεν είναι όπως ήταν τα παλιά τα χρόνια δηλαδή, που ήταν οι άνθρωποι εσώκλειστοι εκεί εε σ' όλη τους τη ζωή. (Γιατράς: εεε), οπότε δεν επιρρεάζει και το κομμάτι και επίσης και να σου πω και το εξής ότι πολύς κόσμος γνωρίζει παρά τα όσα λέγονται γιατί είμαστε ένα ιδιαίτερο κράτος το ελληνικό, εε ότι ο Βουδισμός δεν είναι θρησκεία. Έτσι; Είναι φιλοσοφία εεε και ο Βούδας ο ίδιος δεν είπε ποτέ... δεν έχω ασχοληθεί και δεν μ' ενδιαφέρει καθόλου αυτό το κομμάτι δεν το 'χω πιάσει ούτε λίγο και ούτε πρόκειται εεε ότι δεν ήταν θεός, δεν έκανε θαύματα και αυτοί οι άνθρωποι δεν είναι και φανατισμένοι δηλαδή αν πας με σταυρό με τεράστιο εδώ πέρα (δείχνει το στήθος του), με τατουάζ, με ξυρισμένα κεφάλια, οι κοπέλες με έτσι εντός ή εκτός εισαγωγικών προκλητική αμφίεση, δεν πρόκειται ούτε καν να τις κοιτάξουν κάπου, κάπως ή να τις πουν «άλλαξε τα ρούχα, ντύσου έτσι, κάνε εκείνο, κάνε τ' άλλο», είναι πολύ χαλαροί.

Γιατράς: Είδες τέτοια πράγματα από τη δική σου εμπειρία από το μοναστήρι;

Τσελεπής: Κατ' αρχάς επισκέπτονται πάρα πολλοί Ιταλοί και... κατ' αρχάς πάρα πολλοί Ευρωπαίοι επισκέπτονται. Εξου και ότι έχει δημιουργηθεί αντίστοιχη ευρωπαϊκή ομοσπονδία για να μαζέψει και να συγκεντρώσει όλες τις σχολές που ασχολούνται με το σαολίν κουνγκ φου εε κάτω από μια ομπρέλα, ε είναι πάρα πολλοί οι ευρωπαίοι που πηγαίνουν ειδικά Ιταλοί, Ρώσοι, Γερμανοί και Γάλλοι. Είναι πάρα πολλοί. Και Ισπανοί. Έχουνε πάρα πολλές σχολές και πολύ κόσμο, που πηγαίνουν κάθε χρόνο. Οπότε όλοι αυτοί οι άνθρωποι εννοείται ότι δεν έχουν καμιά.. δεν αλλάζουνε το πιστεύω τους επειδή ασχολούνται με το κουνγκ φου. Ούτε καν. Δεν υπάρχει καμία τέτοια απαίτηση. Από κανέναν.

Γιατράς: ε αυτή η έννοια του κοσμικού αποστόλου που είδα στο σαητ; Σημαίνει κάτι για σένα;

Τσελεπής: Θα σου πω. Εεε επειδή το σαολίν κουνγκ φου δεν είναι απλά μια πολεμική τέχνη, δεν είναι δηλαδή όπως για παράδειγμα είναι το καράτε, δεν είναι όπως είναι το τζούντο, όπως είναι το μπραζιλιαν ζίου ζίτσου. Τι εννοώ; Επειδή οι άνθρωποι ζούνε μέσα στο μοναστήρι κι έχουν εεε καλλιεργήσει διάφορες τέχνες: τη βοτανολογία, το βελονισμό, την ιατρική εε τη φιλοσοφία την καλλιγραφία, τη ζωγραφική, τις γεωργικές εργασίες το κουνγκ φου, τη φιλοσοφία τσαν εεεε είναι πολύπλευρο, είναι πολυμορφική όλη αυτή η κληρονομιά κι επειδή έχει ιστορία πάνω από χίλια πεντακόσια χρόνια επίσημα καταγεγραμμένη και στα ε βιβλία του μοναστηριού, που δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανείς μ' αυτήν την έννοια, γιατί αλλιώς βγαίνει καθέννας και λέει ό, τι θέλει εννοείται εε υπάρχει δηλαδή ένα σύνολο εε πραγμάτων, τα οποία κάποιος πρεσβεύει άσχετα με το αν τα... καλλιεργεί ο ίδιος ή αν τα διδάσκει ή αν ασχολείται. Εεε όλο αυτό δηλαδή για τους Κινέζους είναι πολιτισμός. Επειδή λοιπόν πολλοί είχανε παρεξηγήσει τον ορο του κινεζικού, της κινεζικής ονοματοδοσίας που ανήκει σε μια γενεαλογία συγκεκριμένη, επειδή έλεγε για παράδειγμα τριακοστής τάδε γενιάς μάχιμων μοναχών σαολίν όλοι λέγανε: α! είναι μοναχός! Είναι μοναχός αλλά κοροϊδεύει τον κόσμο γιατί παντρεύεται, τρώει κρέας, είναι έξω από το μοναστήρι, πο, τι είπανε; Είσαι κοσμικός απόστολος, να διαδόσεις μια τέχνη, έναν πολιτισμό, θες να διαδόσεις το κομμάτι του κουνγκ φου; Καλώς. Θες να διαδόσεις το κομμάτι της καλλιγραφίας; Καλώς. Το κομμάτι της φιλοσοφίας; Ό, τι επιθυμείς. Εε άρα λοιπόν είσαι κοσμικός, μένεις έξω στον κόσμο ντάξει; Και είσαι απόστολος του να διαδόσεις έχεις μια αποστολή να διαδόσεις την πολεμική τέχνη δηλαδή θεωρώ ότι απόστολοι είναι και αυτοί που κάνουνε καράτε δάσκαλοι καράτε, δάσκαλοι του τζούντο, του τάε κβο ντο, όλοι αυτό το πράγμα κάνουν διαδίδουν την.. το πολιτισμό της τέχνης τους και την κουλτούρα της χώρας έτσι; Βασικό κι αυτό.

Γιατράς: ααν σου έβαζα εδώ το συνδυασμό δηλαδή το υβριδιο Ελλάδα- Κίνα. Πως ακριβώς το νοιώθεις; Πως ακριβώς το βλέπεις στη ζωή σου ρε παιδί μου, δηλαδή σε ποιο βαθμό θα σε επιρρέαζε μια ταυτότητα που έχεις ήδη: γεννήθηκες στην Ελλάδα, μεγάλωσες στην Ελλάδα...

Τσελεπής (διακόπτει): Ε κοίταξε να δεις εγώ την αγαπώ πάρα πολύ τη χώρα μου, πάρα πολύ την Ελλάδα, θεωρώ ότι θα έπρεπε κανονικά να καλλι... Εμείς για να φτάσουμε στο μοναστήρι σαολίν θέλουμε δυόμιση μέρες ταξίδι. Ξεκινάμε από δώ, με ανταπόκριση σε κάποιο από τα αεροδρόμια της Ρωσίας, στο Κάιρο, στην... στο Κατάρ εεε που κι εκεί καθόμαστε κάποιες ώρες, φτάνουμε στο Πεκίνο, παίρνουμε λεωφορείο περίπου δύο ώρες πάμε στο σταθμό των τρένων, τα πιο παλιά τρένα ήταν διάρκειας δώδεκα ωρών που μας πήγαιναν σε μια άλλη πόλη την Ζεν τζου, από εκεί παίρναμε ένα άλλο λεωφορείο, το οποίο ήταν δύο ώρες και από εκεί ένα τελικό, το οποίο μας πήγαινε στο μοναστήρι, δηλαδή δυόμιση μέρες ήμασταν στο δρόμο με βαλίτσες φορτωμένοι για να φτάσουμε εκεί που αγαπάμε και να εκπαιδευτούμε απ' την πηγή και να μάθουμε μια αυθεντική τέχνη. Το θεωρώ κρίμα παρ' όλο που μ' αρέσει πολύ και το κάνω πάρα πολλά χρόνια απ' τη στιγμή που έχω μεγαλώσει στην Ελλάδα, που είναι και χώρα πολιτισμού αδιαμφισβήτητα και χώρα άσκησης άθλησης και στρατιωτικής τέχνης, έτσι ο Μέγας Αλέξανδρος ένας (δείχνει με το δείκτη προς τα πάνω) ονομάστηκε μεγας, οι Σπαρτιάτες δεν το συζητάμε και δυστυχώς δεν καλλιεργούμε τίποτα απ' αυτά, δυστυχώς ενώ θεωρώ ότι θα έπρεπε απ' όλα τα υπόλοιπα κράτη να έρχονται στη δική μας χώρα και να εκπαιδεύονται. Για καλώς ή κακώς όπως τα ελληνόπουλα φεύγουν και πάνε να δουλέψουν αλλού και μάλιστα τα πιο μορφωμένα κάπως έτσι γίνεται και με μας που θέλουμε να ασχοληθούμε με τις πολεμικές τέχνες και ψάχνουμε το κάτι διαφορετικό το κάτι παραπάνω να το πούμε έτσι απλά. Και αναγκαζόμαστε να πάμε τόσα ταξίδια εε με κόστος εε για να εκπαιδευτούμε.

Γιατράς: Δηλαδή κι αν σε ρωτούσα γιατί επέλεξες το σαολίν κουνγκ φου ας πούμε και όχι το Παγκράτιο ή την Πυγμαχία, την Ελληνορωμαϊκή Πάλη

Τσελεπής: Θα σου πω εεε απλά κατ' αρχάς μου άρεσε πάρα πολύ επιρρεασμένος απ' τις ταινίες τότε στη γενιά μου εε του Τζετ λι και όχι μόνο εεε αα μου άρεσε πάντα το σαολίν και η τέχνη η συγκεκριμένη μου άρεσε η κινησιολογία μου άρεσαν τα ρούχα που φορούσαν, οι στολές τους δηλαδή, όλα αυτά τα οποία έκαναν και είχα επιρρεαστεί σαν παιδί και στην πορεία το αγάπησα τόσο πολύ εε που δύσκολα βγήκε από το μυαλό μου εε επίσης θεωρώ ότι πιο πολλά ήταν τα ερεθίσματα κινεζικής επιρροής και πολεμικών τεχνών εε παρά αυτό που προανέφερες που είναι ελληνικές. Θεωρώ ότι πολύ πιθανόν αν ήταν αλλιώς τα πράγματα να χα ασχοληθεί και να 'χα πάει προς αυτήν την κατεύθυνση. Απλά τα ερεθίσματά μου ήταν περισσότερο κουνγκ φου από ταινίες ο, τι ό, τι παιδική έτσι ό, τι παιδικό ερέθισμα μπορεί να δεχθεί κάποιος που πήγα ας πούμε προς τα εκεί. Εννοείται ότι δεν το 'χω μετανιώσει απλά θεωρώ άδικο το αποσαφηνίζω αυτό σε μια τέτοια χώρα όπως είναι η Ελλάδα να μην έχουμε και να μην καλλιεργούμε αντίστοιχες πολεμικές τέχνες με τόσο μεγάλη ιστορία γιατί μην ξεχνάμε ότι οι σπαρτιάτες γεννήθηκαν στην Ελλάδα έτσι; Δυστυχώς και αυτή τη στιγμή αν περάσει κανείς από τη Σπάρτη δεν βλέπει τίποτα. Απολύτως. Που έπρεπε να 'ναι ένα κέντρο εκπαίδευσης και πολλά άλλα κατ' εμέ αλλά εν πάσει περιπτώσει.

Γιατράς: οκ, αυτά, σε ευχαριστώ πάρα πολύ

Τσελεπής: Χάρηκα

Συνέντευξη Δεύτερη

Σαολίν Ηρακλείου (δάσκαλος 2)

Γιατράς: Καλησπέρα λοιπόν

Κιτσώνης: Καλησπέρα

Γιατράς: ε το όνομά σου είναι;

Κιτσώνης: Δημήτρης, Κιτσώνης το επίθετο...

Γιατράς: Και πόσα χρόνια ασχολείσαι με τις πολεμικές τέχνες;

Κιτσώνης: Λοιπόν με τις πολεμικές τέχνες ασχολούμαι από περίπου 17 χρονών δηλαδή ξεκίνησα εγώ αυτή τη στιγμή είμαι 45 ξεκίνησα πριν από περίπου 30 χρόνια, λίγο λιγότερο. Λοιπόν ξεκινήσαμε όπως όλοι... η... γενιά μου ας πούμε με μια τέχνη που λεγόταν φου τζο παι η οποία είχε έρθει τότε στην Ελλάδα από κάποιον δάσκαλο τέλος πάντων κι έτσι ξεκινήσαμε σιγά-σιγά τον όρο του κουνγκ φου. Τότε δεν ξέραμε και πάρα πολλά πράγματα τι είναι κουνγκ φου τί... γίνεται, τι σχέση έχει με τις πολεμικές τέχνες, αν είναι γουσου αν είναι κουνγκ φου ήταν λίγο συγκεχυμένα τα πράγματα. Έεεε

Γιατράς: Στην πορεία τι μάθατε ακριβώς στην πορεία δηλαδή όταν... αυτό το οποίο ήταν το κουνγκ φου εν τέλει πως το ανακαλύψατε;

Κιτσώνης: Κουνγκ φου δεν σημαίνει πολεμική τέχνη πρώτα απ' όλα είναι λανθασμένος όρος που χρησιμοποιούν οι περισσότεροι. Κουνγκ φου σημαίνει σε ελεύθερη μετάφραση στα ελληνικά είναι ας πούμε ο τρόπος με τον οποίο κάνεις κάτι είναι ο χρόνος που διαθέτεις σε μία δεξιότητα για να την τελειοποιήσεις. Αυτό είναι κουνγκ φου. Ο ορος κουνγκ φου. Παράδειγμα ένας μάγειρας ας πούμε έτσι εεε μπορεί να πει ότι η μαγειρική του το κουνγκ φου του στη μαγειρική είναι πολύ καλό ή οτιδήποτε άλλο. Σαν πολεμική τέχνη ο όρος είναι το γουσου. Αλλά επειδή λόγω ταινιών (χαμόγελο) και τα λοιπά έχει επικρατήσει ο όρος κουνγκ φου στην Ελλάδα εε καμία σχέση το ένα με το άλλο, επομένως σιγά-σιγα αρχίσαμε να καταλαβαίνουμε λίγο τις διαφορές, ε μετά σιγά-σιγά κάποιοι δάσκαλοι ερχόντουσαν, κάποιοι άλλοι μαθαίναν και κάποιες άλλες τέχνες ε εμπλουτιζόταν λίγο

Γιατράς: Άλλα στυλ πολεμικών τεχνών φαντάζομαι...

Κιτσώνης: Άλλα στυλ πολεμικών τεχνών ακριβώς εβ και πάλι σε πολύ πρωταρχικά στάδια ημιμάθειας, αμάθειας πολλές φορές και τα λοιπά και τα λοιπά μέχρι που φτάσαμε στο σήμερα που είμαστε από τους τυχερούς πλέον που μπορούμε και πηγαίνουμε στον ίδιο το ναό σαολίν και εκπαιδευόμαστε εεε από ανθρώπους που μένουν εκεί εεε τον αρχιεκπαιδευτή της μονάδας των μάχιμων μοναχών ε στο ναό σαολίν και θρωρώ τον εαυτό μου από τους τυχερούς (χαμόγελο) γιατί κατάφερα να κάνω το όνειρό μου πραγματικότητα.

Γιατράς: εε ο ναός σαολίν όταν λες τη λέξη ναός παραπέμπει κάπως σε κάποια...

Κιτσώνης (διακόπτει): ο ναός σαολίν είναι βουδιστικός ναός. (χτυπάει το τηλέφωνο) συγγνώμη λίγο. (κλείνω τον καταγραφέα φωνής) (ξανανοίγω τον καταγραφέα) (Γιατράς: λοιπόν...)

Κιτσώνης: λοιπόν ο ναός σαολίν είναι εεε καθαρά ένας βουδιστικός ναός. Έεε είναι ένας ναός που χτίστηκε προς τιμήν του Πουτι Ταμό ή αλλιώς όπως είναι γνωστός Μποντιντάρμα ερχόμενος από την Ινδία... ονομάστηκε σαο-λιν δηλαδή σημαίνει σάο-λιν είναι μικρό δάσος, νεαρό δάσος. Πήρε την ονομασία αυτού αυτήν από το ότι όταν χτίστηκε εε στην ευρύτερη περιοχή το δάσος που υπήρχε ήταν ακόμα στις αρχές του αναπτυσσότανε γι' αυτό και ονομάστηκε ο ναός του νεαρού δάσους. Λοιπόον τώρα ναι.

Γιατράς (διακόπτει): η εμπειρία μέσα απ' το ναό... φαντάζομαι οι προπονήσεις είναι πάρα πολύ σκληρές απ' ό, τι έχουμε δει... υπάρχει και κάποια πνευματική καλλιέργεια μέσα σ' αυτόν το ναό;

(Κιτσώνης: σαφώς) θα μπορούσαμε να πούμε κάτι πιο θεωρητικό;

Κιτσώνης: Ο ναός σαολίν εε ουσιαστικά έχει τρεις πτυχές: το ένα είναι το Τσαν, το πρωταρχικό, το οποίο τσαν είναι ουσιαστικά το κομμάτι του Βουδισμού, είναι ο τρόπος που ουσιαστικά όλοι ξέρουμε ότι πρέπει να πράττουμε και να ζούμε μ' αυτόν τον τρόπο, ειρηνικά, χωρίς να πειράζουμε τον συνάνθρωπό μας, χωρίς να πειράζουμε το στιδήποτε έχει ζωή σ' αυτόν τον πλανήτη εε σε μια γενικότητα. Όλοι ξέρουμε, να 'χουμε μια ισορροπία στη ζωή μας και όλο το κομμάτι, το Τσαν είναι αυτό. Το δεύτερο κομμάτι που ήτανε ήταν το Γου, το Γου είναι το πολεμικό κουνγκ φου εε πολλές φορές όταν χαιρετάμε το ένα μας χέρι είναι γροθιά και το άλλο είναι παλάμη αυτό δείχνει ουσιαστικά την ισορροπία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ αυτών των δύο, δηλαδή δεν μπορείς να είσαι μόνο Τσαν ή μόνο Γου ή δεν μπορείς να χρησιμοποιήσεις το Γου χωρίς να έχεις το Τσαν γιατί τότε γίνεται επικίνδυνο γιατί όταν δεν έχεις εε την καρδιά σου ώστε ν' αγαπάς το συνάνθρωπό σου τότε το Γου μόνο του δεν είναι καλό. Και η Τρίτη πτυχή ουσιαστικά είναι το Γι. Το Γι είναι ουσιαστικά η ιατρική που είχαν αναπτύξει στο ναό οπότε με το τρίπτυχο Τσαν, Γου, Γι έτσι λέει περικλείει όλο το κομμάτι που διδάσκονται στο ναό Σαολίν ακόμα μέχρι και σήμερα.

Γιατράς: Ακολουθείς πρακτικά αυτές τις εε διαστάσεις;

Κιτσώνης: Θα σου πω, πιο πολύ το Γου, το Τσαν, το Γι ακόμα όχι, γιατί στο Γι πρέπει να εντρυφύσεις πρέπει να... είναι δύσκολο... πολύ δύσκολο... αλλά στα δύο κομμάτια του Τσαν και του Γου ναι... το.... Διδασκόμαστε, πηγαίνουμε κάθε χρόνο...

Γιατράς: Κάτι, καμιά φορά... επειδή ο Βουδισμός είναι γνωστός, όποια οπτική κι αν έχει κανείς πάνω στο Βουδισμό είναι γνωστό ότι είναι μια ειρηνική, μια φιλειρηνική ας πούμε κατάσταση, κάπως αυτό δημιουργεί ας πούμε μια αντίφαση όταν μπαίνει το κουνγκ φου μέσα σ' όλα...

Κιτσώνης: Θα σου πω, θα σου πω ακριβώς τι γίνεται, φαντάσου ότι η ιστορία του ναού Σαολίν είναι περίπου χίλια πεντακόσια χρόνια πίσω. Όταν λοιπόν εε ιδρύθηκε ο ναός Σαολίν, φαντάσου ότι πηγαίνανε πολλοί ληστές, καταδυναστεύανε το ναό, εε κλέβανε τους μοναχούς, τους κλέβανε στιδήποτε είχανε εκεί πέρα και προκειμένου λοιπόν αυτοί να προστατευτούνε έτσι αναπτύξανε το κομμάτι του Γου. Όχι για να κάνουν κακό σε κάποιον αλλά για να προστατεύσουνε το ναό, γιατί έτσι κι αλλιώς βοηθούσαν τους ανθρώπους αλλά πολλές φορές πηγαίνανε ληστές με όπλα, εε σκοτώνανε, οπότε προκειμένου να προστατεύσουν τους εαυτούς τους και κάποιους άλλους μοναχούς που ήταν πιο γέροντες, πιο μεγάλοι στην ηλικία, επίσης έπρεπε να προστατεύσουν και τους γύρω γύρω κατοίκους της Ντενγκφενγκ γενικότερα, έτσι σιγά σιγά εξασκήσανε το κουνγκ φου. Και μάλιστα γι' αυτό το λόγο το αγαπημένο όπλο των μοναχών είναι το κοντάρι, γιατί είναι ένα όπλο που μπορεί να σταματήσει τον άλλον χωρίς να τον σκοτώσει. Αυτό ήταν ουσιαστικά, έτσι αναπτύχθηκε αυτό το κομμάτι.

Γιατράς: Απλά έχει, συγγνώμη που επιμένω σ' αυτό αλλά... το σαολίν κουνγκ φου δεν είναι κάτι που αναπτύσσεται μέσα σ' αυτόν το ναό; Ο ναός αυτός είναι πιο γνωστός για τις πολεμικές τέχνες, ενώ βουδιστικοί ναοί υπάρχουν πάρα πολλοί εν πολλοίς άγνωστοι (Κιτσώνης: σωστό)

Κιτσώνης: Θα σου πω, το Σαολίν γενικά, η πολεμική τέχνη ουσιαστικά του ναού, αναπτύχθηκε, αναπτύχθηκε μόλις έφτασε ο Μποντιντάρμα απ' τις Ινδίες και ξεκίνησε να διδάσκει τους μοναχούς εε προκειμένου να μπορούν να ασκούν τα καθήκοντά τους δηλαδή να είναι δυνατοί επειδή μέχρι τότε, να σου πω γενικά οι μοναχοί στο ναό, εε εξασκούσανε μόνο το Τσαν. Και το Γι. Εε έτσι λοιπόν σιγά σιγά βλέπανε ότι δεν μπορούσανε τις καθημερινές τους δουλειές στη γεωργία να καλλιεργήσουνε, κουραζόντουσαν. Έτσι ο Μποντιντάρμα ερχόμενος από την Ινδία

όπως σου είπα ανέπτυξε αυτό το κομμάτι έτσι ώστε να μπορεί να δυναμώσει τους μοναχούς αλλά και στο σώμα εκτός από το νου και την ψυχή εε να μπορούνε ν' ανταπεξέλθουνε σ' αυτές τις δραστηριότητες. Οι πολεμικές τέχνες όμως γενικά προϋπήρχαν στο ναό σαολίν εεε τις οποίες είχε φέρει ένας πολέμαρχος τώρα δεν θυμάμαι το όνομά του να σου πω την αλήθεια θα σου πω μετά. Λοιπόν, ο οποίος ήτανε στρατηγός και ήδη είχε φέρει κάποιες πολεμικές τέχνες απλά ο ερχόμενος ο Ταμό, ο Μπόντιντάρμα ανέπτυξε αυτό και το έβαλε σε ένα πλαίσιο ουσιαστικά και ακολουθούσανε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα πλέον οι μοναχοί και σ' αυτό το κομμάτι. Αυτή είναι η σύνδεση και επειδή αναπτύχθηκε στο ναό σαολίν και γι' αυτό και είναι παγκοσμίως γνωστός ο ναός σαολίν για τις πολεμικές τέχνες, που αναπτύχθηκαν μέσα σε αυτόν.

Γιατράς: αυτή λοιπόν είναι η ρίζα; (Κιτσώνης: Ακριβώς) που οδηγεί σε αυτό που κάνουμε σήμερα (Κιτσώνης: ακριβώς, ακριβώς) και αυτό που βγαίνει εν τέλει όταν το φέρνουμε εδώ πέρα στην Ελλάδα, τι χαρακτηριστικά παίρνει σε σχέση με αυτές τις δύο κατά βάση πλευρές;

Κιτσώνης: Η αλήθεια είναι ότι εδώ στην Ελλάδα, εμείς σαν λαός από τα αρχαία χρόνια κι εμείς ήμασταν γενικά πολεμικός λαός. Είχαμε πολεμικές τέχνες οι ίδιοι, ήμασταν... εκστρατείες τι να πω από το Μεγαλέξανδρο; Από αρχαίους Αθηναίους, Σπαρτιάτες ήμασταν γενικά ένας λαός ο οποίος το έχει μέσα του. Γι' αυτό και είμαστε από τους λίγους λαούς πραγματικά που μπορούμε να συγκριθούμε σε εισαγωγικά με τους Κινέζους. Δηλαδή ένας καλός Έλληνας εεε μαθητής, είναι εξίσου ισάξιος και θα μπορούσε να γίνει ίσως και καλύτερος από έναν Κινέζο μαθητή. Αι η διαφορά σε μας είναι το εξής ότι επειδή τα παιδιά στο ναό σαολίν πάνε από μικρά παιδιά από πεντέμισι χρονών περίπου, μένουν εκεί, ζούνε εκεί, όλη μέρα είναι εκεί μέχρι τα... μέχρι ε συνήθως τα εικοσιένα τους χρόνια και μετά ακολουθούν αν θέλουν το μοναχικό δρόμο, λοιποοον αυτοί είναι όλη μέρα εκεί και κάνουν μόνο αυτό ασκούνται, γυμνάζονται και μόνο κουνγκ φου. Εεε αν κι εμείς κάποια παιδιά απ' την Ελλάδα θα πηγαίναμε εκεί θα ήτανε ίδιοι και καλύτεροι εεε πολλοί σε σχέση με τους Κινέζους. Εεε οπότε στην Ελλάδα, σε μας, βρίσκεται πολύ μεγάλη εφαρμογή το πολεμικό κομμάτι. Τώρα για λόγους θρησκείας και άλλα... κι άλλους λόγους δεν εξασκούμε τόσο στην Ελλάδα το κομμάτι του Τσαν και του Βουδισμού αν και εδώ έχει... ναι; (Γιατράς: η θρησκεία είναι ένα όριο εδώ πέρα; Από την εκκλησία για παράδειγμα;) ναι η θρησκεία είναι ένα σύνορο. Είναι άνθρωποι που δεν τους πηράζει γιατί σκέφτονται λίγο διαφορετικά, είναι κάποιοι άλλοι άνθρωποι που δεν θέλουνε και καλώς δεν θέλουνε κατά τη γνώμη μου ο καθένας είναι ελεύθερος νααα... κάνει, να πιστεύει οτιδήποτε θέλει αυτός, εμείς έχουμε διαχωρίσει τις θέσεις μας «παιδιά οκ, ο Βουδισμός είναι αυτός, ο Βουδισμός, ο καθένας πιστεύει ό, τι θέλει, δεν υπάρχει λόγος κάποιος να είναι βουδιστής για να κάνει κουνγκ φου για να κάνει σαολίν κουνγκ φου εεεε αρκεί να εξασκεί το κομμάτι του Γου. Να κάνει καλό στην υγεία του, να τρέχει, απ' τις δουλειές τις καθημερινότητας, να ξεφεύγει λίγο το μυαλό του, όλο αυτό το κομμάτι. Εάν κάποιος θέλει να ακολουθήσει και το Τσαν κομμάτι, τότε οκ σε κάποια παιδιά κάνουμε και διαλογισμό και σ' αυτό το σημείο θα 'θελα να πω το εξής, να σου πω το εξής, να διαχωρήσουμε λίγο αυτό το κομμάτι γιατί ο Βουδισμός δεν θεωρείται θρησκεία. Είναι πιο πολύ ως φιλοσοφία. και θα σου πω γιατί. Είναι το μόνο ας πούμε θρησκευτικό εεε δόγμα να το πούμε; Το οποίο δεν έχει θεό. Δεν έχει θεότητα. Βούδας σημαίνει φωτισμένος άνθρωπος. Εε το ίδιο ας πούμε ένας Βούδας είναι και ο Χριστός, για το Βουδισμό, ήταν ένας Βούδας, ένας φωτισμένος άνθρωπος. Οπότε, εεε προσπαθούμε να διαχωρίσουμε λίγο αυτά τα πράγματα, να τους εξηγήσουμε ότι... δεν είναι... μπορούνε ν' ασχοληθούν ας πούμε με το κομμάτι του Γουσου ας πούμε έτσι το κουνγκ φου και... όποιος θέλει κάτι άλλο τότε το βλέπουμε, όποιος δεν θέλει...

Γιατράς: είναι σαν να ακούω μια ατομική υπόθεση (Κιτσώνης: ακριβώς), δηλαδή δεν έχει τόσο... δεν υπάρχει κάποια συλλογική διάθεση.

Κιτσώνης: σεβόμαστε την ατομικότητα του κάθε ατόμου, αυτό είναι, δηλαδή αν όλοι οι άνθρωποι σεβόμασταν ο ένας τον άλλον στην πραγματικότητα και δεν βάζαμε ταμπέλες ας πούμε έτσι; Και όχι μόνο για Βουδισμό, για Χριστιανισμό και για άλλα πράγματα, χοντρός, αδύνατος, χαζός, ξέρω γω, ομοφυλόφυλος αυτό θεωρώ ότι θα ήταν πολύ καλύτερα τα πράγματα γενικά. Μ' αυτό πορευόμαστε εμείς εδώ.

Γιατράς: Σ' αυτήν τη σχολή φαντάζομαι έχετε... (Κιτσώνης: συγγνώμη πως είπες;) στη σχολή σου πως βλέπεις το κομμάτι της διαφορετικότητας, δηλαδή;

Κιτσώνης: όλοι είμαστε ένα. Όλοι είμαστε ένα, είμαστε το ίδιο, ο καθένας ακολουθεί το δικό του δρόμο, το δικό του μονοπάτι, δηλαδή, υπάρχουν παιδιά εδώ που είναι πιο αγύμναστα, υπάρχουν παιδιά που είναι πιο γυμνασμένα και αυτό είναι μια διαφορετικότητα, δεν μπορείς να πεις σε ένα παιδί που δεν μπορεί να κάνει κάποια πράγματα δεν μπορείς να κάνεις κουνγκ φου, προσπαθούμε βέβαια να τους μοιράσουμε σε ένα κομμάτι για να μην τραυματιστούνε πιο πολύ, όταν κάποιος προσπαθεί να πιάσει κάποιον που είναι πιο γυμνασμένος μπορεί να κάνει κακό στον εαυτό του, προσπαθώντας να τον φτάσει οπότε προσπαθούμε να διατηρούμε λίγο αυτό (Γιατράς: τριβές μεταξύ των παιδιών υπάρχουν;) εεε εδώ σε μας ευτυχώς όχι γιατί έχουμε αποβάλλει τελείως το κομμάτι της ανταγωνιστικότητας, δεν έχουμε αγώνες, δεν κάνουμε... δεν έχουμε ζώνες, δεν έχουμε τίποτα είναι όλα ελεύθερα ε ασκούμε παραδοσιακά έτσι όπως το μάθαμε κι εμείς. Οπότε δεν έχει κάποιος να ανταγωνιστεί κάτι από κάποιον άλλον, αλλά ακολουθεί το δικό του δρόμο. Ένας είναι πιο ευλύγιστος; Θα μάθει κάποια πράγματα που βοηθάει το σώμα του γιατί δεν ήρθαν όπως σου είπα από πέντε χρονών για να έχουν τις ίδιες δεξιότητες, ο άλλος ήρθε σαράντα χρονών, πενήντα χρονών, οπότε εκ φύσεως δεν μπορεί να κάνει κάποια πράγματα, οπότε ακολουθεί το δικό του δρόμο, θα μάθει αυτά που μπορεί να μάθει και αυτό είναι όλο και σιγά σιγά προχωράει βασιζόμενος στα δικά του... σε ό, τι αυτός μπορεί να ανταπεξέλθει μάλλον.

Γιατράς: Δυο τρία πραγματάκια ακόμα, είπες πριν για τους αρχαίους Έλληνες αυτά τα χαρακτηριστικά που έχουμε ιστορικά, πως και ακολούθησες το κουνγκ φου το σαολίν και όχι το παγκράτιο φερ' ειπείν ή την πυγμαχία ή κάτι τέτοιο;

Κιτσώνης: Θα σου πω, είμαι αρκετά χρόνια στο χώρο, τώρα είμαι 45 χρονών και έχουν δει πολλά τα μάτια μου εε είμαι σε θέση να γνωρίζω ας πούμε πως δημιουργήθηκε το παγκράτιο. Δυστυχώς επειδή υπήρχε παγκράτιο, όλοι το ξέρουμε στην αρχαία Ελλάδα αλλά αυτό που έχει δημιουργηθεί και πλασάρουνε ως παγκράτιο δημιουργήθηκε σε μια νύχτα στην Ελλάδα. Εεε και το ξέρω εκ των έσω. Εεε και όχι μόνο. Και άλλα συστήματα, ντάξει το καράτε ήτανεεε... το πρώτο που ήταν όντως υπαρκτό μια υπαρκτή πολεμική τέχνη εεε αλλά εγώ από μικρό παιδί ήμουνα... μου άρεσε, ήθελα να μάθω κουνγκ φου. Από μικρό παιδάκι, μου είχε καρφωθεί στο μυαλό, από τη... το πρώτο που, η πρώτη μου επαφή μ' αυτό ήταν περίπου στα τρισείμισή με τέσσερα χρόνια, όταν τότε είχε βγει για πρώτη φορά με τον Καραντάϊν το «Κουνγκ Φου», και τότε όταν πρωτοβγήκε, τι ήταν τότε δεν θυμάμαι καν, η ερτ κάτι κάτι η ερτ ήτανε και από τότε θυμάμαι τον εαυτό μου που έλεγε κουνγκ φου. Οπότε μεγαλώνοντας έψαχνα να δω διάφορες αλλά μόλις είδα ότι υπάρχει κουνγκ φου έστω και αυτό που υπήρχε, δεν μπορούσα να πάω πουθενά αλλού.

Γιατράς: Κάτι που μου 'κανε εντύπωση στο σαητ έχετε και δεύτερο όνομα. Σι γιαν σι

Κιτσώνης: Ναι είναι μια ονοματολογία που παίρνεις από το ναό σαολίν, εεε και παίρνεις σαν μαθητής εεε του δασκάλου Σι Γιουν Σιν εε υπάρχει ένα γενεαλογικό δέντρο στο σαολίν, από τον πρώτο πατριάρχη κι αυτό πάει σε κάθε... στους μαθητές των πρώτων δασκάλων, στους μαθητές των μαθητών των μαθητών των μαθητών, και υπάρχει η γενεαλογία, το γιαν, το σι δηλώνει ότι προέρχεται από την ένοια των μοναχών, είναι το μοναστικό κομμάτι, ότι προέρχεται από τους μάχιμους μοναχούς σαολίν, όχι ότι είσαι... υπάρχει μια διαφορά εδώ για

να μην πλανάται και ο κόσμος. Δεν είμαι μάχιμος μοναχός σαολίν, είναι των μάχιμων μοναχών σαολίν γενιά. Οκ; Δεν είμαι μοναχός, με την έννοια του μοναχού αλλά έχω πάρει το όνομα εεε από τον δάσκαλο γιουν σινγκ εεε και το γιαν σημαίνει ότι είναι η τριακοστή τέταρτη γενιά. Ο Γιου Σινγκ είναι τριακοστή Τρίτη γενιά είναι μια πιο πίσω εμείς είμαστε η επόμενη, μετά το γιανγκ είναι το χενκ η τριακοστή έκτη εεε Πέμπτη και ούτω καθεξής.

Γιατράς: αυτή είναι η έννοια του κοσμικού αποστόλου;

Κιτσώνης: Ακριβώς. Εε ουσιαστικά είναι ναι εεε πως να στο πω, εεε σαν τιμητικό, ας πούμε τιμητικά μας έχουν δώσει αυτό το όνομα «κοσμικού αποστόλου» εεε επειδή πρεσβεύουμε το σαολίν κουνγκ φου στην Ελλάδα και ούτω καθεξής.

Γιατράς; Αλλά η σημασία είναι στην κοσμικότητα

Κιτσώνης: Ακριβώς και μόνο στην κοσμικότητα ακριβώς, ακριβώς.

Γιατράς: Δύο τρία πράγματα για σένα;

Κιτσώνης: είμαι σαρανταπέντε χρονών, με λένε Κιτσώνη Δημήτρη το πρωι εργάζομαι στη βονταφον με... στο εταιρικό κομμάτι στα κεντρικά της βονταφον στο χαλάνδρι, δουλεύω εκεί μέχρι όσο μπορώ να δουλέψω, μετά γυρνάω, έρχομαι εδώ γιατί και όντας μαθητής πριν ξεκινήσω εδώ πάλι μετά τη δουλειά κατευθείαν πήγαινα στο... στη σχολή και μάθαινα κουνγκ φου, έχω αφιερώσει τη ζωή μου, είμαι παντρεμένος έχω κι ένα παιδάκι, παρ' όλα αυτά όταν αγαπάς κάτι βρίσκεις και το χρόνο και όλα γιατί η αλήθεια είναι ότι γύρναγα σπίτι εντεκάμιση ώρα κάθε μέρα και γυρνάω ακόμα αλλά... ντάξει... αυτά

Γιατράς: Ωραία, σε ευχαριστώ πολύ, να σαι καλά

Κιτσώνης; Ευχαριστώ, Διονύση, ευχαριστώ

Συνέντευξη Τρίτη

Σαολίν Μαθητής 1ος

Γιατράς: Πόσο καιρό ασχολείσαι με τις πολεμικές τέχνες;

Μαθητής: εεε πέμπτος χρόνος αυτός. Είναι η πρώτη μου επαφή αυτή με το που άνοιξε η σχολή...

Γιατράς: με το σαολίν κουνγκ φου;

Μαθητής: Με το σαολίν κουνγκ φου συγκεκριμένα, πιο πριν είχα κάποια επαφή με τον αθλητισμό, εε μπάσκετ και τέτοια πράγματα, αλλάααα πολεμικές τέχνες τίποτα στο παρελθόν, προ της πενταετίας δηλαδή. (Γιατράς: οπότε ξεκίνησες γύρω στα 25) ναι.

Γιατράς: έπαχνες κάτι συγκεκριμένο μέσα από τις πολεμικές τέχνες;

Μαθητής: εεε όχι. Κάτι συγκεκριμένο, ντάξει βασικός σκοπός για μένα είναι να... να... δραστηριοποιείσαι, να κάνεις κάτι. Να μπορείς να κινείσαι, να έχεις μια επαφή εεε με τον αθλητισμό και τοοοοο σημαντικότερο είναι να ξεκινήσεις από κάτι που έχεις από δηλαδή από το σώμα σου... επομένως, γι' αυτό ξεκίνησα.

Γιατράς: Για ποιο λόγο συγκεκριμένα πολεμικές τέχνες ας πούμε και όχι κάποια άλλη δραστηριότητα πι χι μου 'πες ότι έκανες μπάσκετ ας πούμε, οπότε θα μπορούσες ν' ασχοληθείς με κάτι που θα έχει και τη μπάλα μέσα ή...(Μαθητής: ναι) φαντάζομαι κάτι τέτοιο ας πούμε με κλασσικό αθλητισμό εντός ή εκτός εισαγωγικών αλλά... πως έρχεσαι στο σαολίν κουνγκ φου;

Μαθητής: ναι βασικά κάνω έναν διαχωρισμό στο κεφάλι μου δεν ξέρω κατά πόσο ισχύει εε χωρίζω το σαολίν κουνγκ φου και από τις... και πολλές άλλες πολεμικές τέχνες εεε δεν υπάρχει καμία επαφή για μένα εεε δεν υπάρχει ανταγωνισμός, στοχεύει σε συγκεκριμένα πράγματα σε συγκεκριμένα εεε στην ανάπτυξη συγκεκριμένων χαρακτηριστικών τις ουσίας σου ή της προσωπικότητάς σου, πράγμα που δεν μπορούν να το κάνουν οι άλλες πολεμικές τέχνες... θα μου πεις «πως το γνωρίζεις;» εικάζω από αυτά που διαβάζω, που βλέπω, που... παρακολουθώ και πάει λέγοντας επομένως τώρα τα άλλα... οι άλλες πολεμικές τέχνες δεν θα μπορούσαν να μου δώσουν αυτό, που μου δίνει αυτό εδώ πέρα η σχολή με τους δασκάλους και σε καμία περίπτωση όλα τα άλλα αθλήματα, τα οποία είναι τα ανταγωνιστικά κι αυτά του τύπου μπάσκετ, ποδόσφαιρο και πραγματ δηλαδή... ήμουν γύρω στα 7-8 χρόνια, έπαιζα μπάσκετ σε ομάδα και... βλέπω οι... οι... διαφορές είναι εμφανείς μεταξύ των δύο... των δύο...

Γιατράς: εε είδες ν' αλλάζει κάτι στον εαυτό σου μέσα από το σαολίν κουνγκ φου;

Μαθητής: ουου πάρα πολύ. Απ' το πρώτο... απ' το πρώτο διάστημα... πως έγινε αυτό: εεε φτάνεις στα όριά σου κάτι που δεν το είχες, στα.. αλλά αν ψηθείς πάρα πολύ οο το όλο περιβάλλον, μεεε υπό τον... υπό την... έγκυρη παρουσία του δασκάλου έτσι; Φτάνεις στα όριά σου και... αρχίζεις και... βρίσκεις τον εαυτό σου βλέπεις πραγματικά που κυμαίνεσαι και το τι είσαι, αρχίζεις και βλέπεις σιγά σιγά τον εαυτό σου γιατί στην ουσία τα όρια δεν είναι το σημείο που τελειώνει κάτι, είναι το σημείο που... αρχίζει και εκδιπλώνει την ουσία του εξ' ου και ο ορισμός. Μόνος σου φτάνοντας τον εαυτό σου στα όρια αρχίζεις και μαθαίνεις σιγά σιγά τον εαυτό σου είναι σαν να εργάζεσαι με τον εαυτό σου κάπως έτσι το... το βιώνω. (Γιατράς: μια μορφή ενδοσκόπησης δηλαδή) ναι... ναι... συν το ότι δεν υπάρχει ανταγωνισμός δεν υπάρχει ν' ανταγωνιστείς διότι δεν υπάρχουν αγώνες κι αυτά. Επομένως έχεις μόνο τον εαυτό σου για να... για να παλέψεις να ξεπεράσεις κάθε φορά, δεν το... δεν το έχω νοιώσει ποτέ άλλωτε αυτό το πράγμα.

Γιατράς: Σε σχέση με το γενικότερο πλαίσιο... στο οποίο εντάσσεται ο ναός σαολίν, είναι ένας βουδιστικός ναός, αυτό καμιά φορά δημιουργεί διαφορών ειδών συναισθήματα σε όποιον δεν ξέρει ας πούμε (Μαθητής: ναι) ενημερώνεσαι εσύ ασχολείσαι με θέματα βουδισμού; ας πούμε με το διαλογισμό έχεις καμία επαφή;

Μαθητής: με το βουδισμό... ε στα πλαίσια της σχολής όχι. Δεν εε δεν μας λένε κάτι. Σίγουρα είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι του (παύση) ε του σαολίν εεε εκεί πέρα διδάσκ είναι ένας ναός ένας βουδιστικός αλλά δεν εεε δεν έχει να κάνει με τα δικά μου πιστεύω τς είναι κάτι εκτός από μένα δεν έχω επαφή δηλαδή δεν ξέρω ακριβώς να σου δώσω να δώσω πληροφορίες ή να πω... κάτι επ' αυτού. Και για να είμαι ειλικρινής και... συγκεκριμένα πληροφορίες να.. να.. να μου ζητούσε κάποιος να του δώσω για το σαολίν κουνγκ φου ή τι είναι το σαολίν κουνγκ φου δεν, δεν μπορείς να το κάνεις δηλαδή είναι και κινέζικα... δεν βγάζεις άκρη δεν.. άντε να μεταφράσεις άντε να... βρεις τα θεωρητικά σχήματα δεν... ξέρω και ακριβώς τι σημαίνουνε. Δεν μπορώ καν να στα μαζέψω αυτά και να σου δώσω έναν ορισμό είναι καθαρά προβληματικό. Αλλά απ' το βουδισμό όχι, από μόνος ότι έχω διαβάσει... ή όσο έχω ασχοληθεί εκτός της... εκτός της σχολής

Γιατράς: για σένα συγκεκριμένα δεν συνδυάζονται αυτά τα δύο δηλαδή το γεγονός ότι διάβασες κάποια στιγμή κάτι για το βουδισμό και το γεγονός ότι ασχολείσαι με κάτι που ιστορικά τουλάχιστον είναι βουδιστικό;

Μαθητής: όχι δεν ήτανε... αφορμή ο βουδισμός για να ξεκινήσω το κουνγκ φου σε καμία περίπτωση αλλά... εεε στη γενικότερο πλαίσιο της αναζήτησης του θρησκευέσθαι να το δεις σαν όπως κι αν θες να το δεις εεε σίγουρα έχω ασχοληθεί και έχω ασχοληθεί... το προσπαθώ όσο μπορώ. Όσο είναι δυνατόν. Έχεις μια επιλογή να κάθεται σαν το μπρόκολο και να είσαι σ' ένα κρεβάτι και να ρεμβάζεις και μπορείς να το ψάξεις λίγο από μόνος σου αν νοιώσεις ότι έχεις μια κλίση εκεί, από αυτή την άποψη το λέω. Απλώς το 'χω ψάξει και... ε όσο διαβάζεις όλα συνδέονται ρε παιδί μου, με κάποιον τρόπο μεταξύ τους σίγουρα

Γιατράς: ε σε σχέση με το ναό σαολ συγγνώμη με την πολεμική τέχνη (Μαθητής: ναι), το κουνγκ φου, θα έλεγες, έτσι όπως το καταλαβαίνω, ότι το κάνεις για μια άθληση, μετά υπάρχει ένα άλλο επίπεδο που είναι η γενικότερη καλλιέργειά σου δηλαδή... (Μαθητής: καλλιέργεια ναι) θα μπορούσες να πεις ότι η πολεμική τέχνη σου δίνει κάτι παραπάνω; Δηλαδή κάτι πέρα από τον αθλητισμό; (Μαθητής: από το σαολίν κουνγκ φου συγκεκριμένα ναι) Γιατράς: αυτό που λέμε πνεύμα, αυτό που λέμε...

Μαθητής: ναι τώρα το πας πολύ... ναι... το θεωρώ ότι... ότι σαφώς και έχει να κάνει. Μα, και στην ουσία είναι, είναι ένα κομμάτι το κινητικό, το οποίο το αντιλαμβάνεσαι με το σώμα σου και είναι κι ένα κομμάτι, το πνευματικό, έχει να κάνει με το πως νοιώθεις, πως, πως απλώνεσαι στον αντικειμενικό κόσμο τι αφουγκράζεσαι, το οποίο δεν... και η ίδια η γλώσσα αδυνατεί να το περιγράψει άρα είναι κάτι... καθαρά βιωματικό. Σίγουρα έχει να κάνει. Δεν γίνεται διαφορετικά

Γιατράς: ε αν έρθουμε στο προηγούμενο, σε σχέση με το πως είναι μια κινέζικη πολεμική τέχνη κι εμείς είμαστε εδώ πέρα στην Ελλάδα... υπό άλλα... με έναν πολιτισμό τελείως διαφορετικό ας πούμε (Μαθητής: ναι ναι ναι) πως αυτά τα δύο τα εναρμονίζεις σαν άνθρωπος δηλαδή πως στην καθημερινότητά σου βλέπεις να συνδυάζεται το γεγονός ότι ασχολείσαι με κάτι τόσο εξωτικό εντός ή εκτός εισαγωγικών

Μαθητής (διακόπτει): από την άποψη ότι είναι ξενόφερτο;

Γιατράς: ναι ναι από την άποψη ότι η Κίνα είναι μια κοινωνία με άλλη παράδοση, με άλλη ιστορία, με άλλα σύμβολα... εναρμονίζεται εύκολα; Βλέπεις συγκρούσεις;

Μαθητής: εε όχι δεν εεε δεν κουμπώνει η αλήθεια είναι, εεε αλλά δε νομίζω ότι έφυγα εγώ προς τα κει, θέλω να σου πω ότι εε δε γνωρίζω να υπάρχει κάποια σχολή που να ασχολείται με τον Πυθαγόρα ή με τον Πλάτωνα να πάω κι εγώ με τόσο μεγάλη ιστορία δύο δυόμιση χιλιάδων ετών και να πάω ν' ασχοληθώ με αυτήν... εμπράκτως. Άρα ψάχνεις κάτι που να καλύπτει ένα ευρύ ευρύ φάσμα των συνιστοσών του ανθρώπου και όπου αυτό φτάσει, φτάσει στην Κίνα; Πας στην Κίνα, φτάσει Αμερική, πας Αμερική. Κάπως εεε, κάπως έτσι το βλέπω.

Γιατράς: το κριτήριο δηλαδή είναι να βρεις κάτι, αν κατάλαβα καλά... που σχετίζεται με την ουσία του ανθρώπου;

Μαθητής: ναι σχετίζεται με την ανάπτυξη. Αυτό ήτανε που έψαχνα, το να μπορέσεις να αναπτυχθείς εεε σ' όλους τους τομείς όχι μονομερώς.

Γιατράς: Αυτοί οι «όλοι οι τομείς» μπορείς να μου πεις κάτι; Είναι ένας τρόπος ζωής;

Μαθητής: Ου! βέβαια ναι τς αυτό που κάνουμε, πρέπει λίγο να είσαι ταγμένος από την αρχή, από την άποψη ότι από το πρωί που σηκώνεσαι μέχρι το βράδυ που θα πέσεις για ύπνο πρέπει να έχεις μια... έτσι συγκεκριμένη να το πω ρουτίνα, από την άποψη ότι δεν μπορείς να πλακωθείς στα τσιγάρα και να 'ρθεις εδώ πέρα και να κάνεις δύο ώρες προπόνηση, ούτε μπορείς να πλακωθείς ξέρω γω στα γλυκά και να κάνεις και προπόνηση και δεν θα σε βοηθήσει και αν ερχόμενος στην προπόνηση στα πέντε φανάρια που θα συναντήσεις αν έχεις ρίξει και πέντε καντήλια για να το πάω και στο νοητικό κομμάτι το οποίο έχει και κάποιες προεκτάσεις στο πνεύμα και επομένως θέλει και μία συγκέντρωση και μια πειθαρχία και μια καλλιέργεια σε αυτό το πράγμα μια καθημερινή εε για να μπορείς να ενταχθείς σε αυτό που κάνουμε εδώ πέρα. Διαφορετικά κάπου θα... κάπου θα σκάσει κάπου θα βγει, δηλαδή δεν θα κρατηθείς πάνω στον πρώτο δεύτερο τρίτο χρόνο κάποια στιγμή θα φύγεις δεν θ' αντέξεις. Υπάρχει μια ολιστική προσέγγιση αυτό.

Γιατράς: Σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

Συνέντευξη Τέταρτη

Σαολίν Μαθητής 2

Γιατράς: Καλησπέρα λοιπόν

Μαθητής 2: Καλησπέρα

Γιατράς: Πόσο καιρό ασχολείσαι με τις πολεμικές τέχνες;

Μαθητής 2: Απ' το... 2008

Γιατράς: Εδώ με τους σαολίν ή και...

Μαθητής 2: ε για ένα χρόνο σε άλλο στυλ κουνγκ φου και από το '09 και μετά στους σαολίν

Γιατράς: ε πως και... έκανες σαολίν, πως και άλλαξες και πήγες στο σαολίν κουνγκ φου και όχι να συνεχίσεις αυτό που έκανες;

Μαθητής 2: εεε... βασικά.... Είχα πάει για να δω ένα μάθημα, μια προπόνηση και... απλά η προπόνηση μου φάνηκε ουάου. Κατευθείαν, και... μου πήρε το μυαλό, δηλαδή ήθελα να κάνω κι εγώ αυτό.

Γιατράς: εε είχες κάποια άλλα κίνητρα, δηλαδή τα κίνητρά σου ήταν καθαρά προπονητικά;

Μαθητής 2: ναι, καθαρά από άποψη... αυτουνού που είδα απ' αυτά που κάνανε τα παιδιά, από την ένταση της προπόνησης εεε από τη διαφορετικότητα των κιλών, των... τα ύψη και τα λοιπά ότι... όλοι είχανε μια μέση απόδοση στάνταρ, εεε και ότι κάνανε σε μια συνηθισμένη προπόνησή τους πράγματα τα οποία θεωρούσα ότι... ίσως και να μην τα κάνω και ποτέ.

Γιατράς: είχε καμία επαφή με το γενικότερο πλαίσιο του σαολίν, με το βουδισμό ζεν, με αυτά τα πράγματα; (Μαθητής 2: όχι καμία επαφή) ούτε έχεις τώρα;

Μαθητής 2: όχι, όχι, όχι, όχι, όχι

Γιατράς: ούτε σε απασχόλησε ποτέ αυτό το πράγμα;

Μαθητής 2: όχι δεν με απασχόλησε ποτέ, σα θρησκευτικό κομμάτι δηλαδή ποτέ. Εεε δηλαδή είναι κάτι όπως το.... Σα να λέμε ας πούμε ότι... ακούω μέταλ. Και... δεν μ' ενδιαφέρει το από 'κει κομμάτι απλά ακούω μέταλ. (Γιατράς: μχμ)

Γιατράς: ούτε φιλοσοφικά... (Μαθητής 2: ναι ναι ναι ναι ναι) δηλαδή όχι κάτι βαθύτερο απαραίτητα αλλά κάτι πιο υποκειμενικό...

Μαθητής 2: όχι στα πλαίσια... ρε παιδί μου ότι... ας πούμε... εεε... ξέρω ότι είναι κάτι καλό, ότι είναι μια φιλοσοφία ας πούμε ότι δεν είναι θρησκεία μέσες άκρες αυτά και ότι... από 'κει και πέρα... εκεί. Δεν, δεν με απασχόλησε δηλαδή το... υποτίθεται ότι είναι δεμένο το σαολίν με το... Βουδισμό εξ' αρχής, αυτό το κομμάτι όχι. Βασικά δεν μπήκα και... στη σκέψη ποτέ, σαν... να το συνδυάσω.

Γιατράς: ούτε το ιστορικό κομμάτι του σαολίν σου έκανε εντύπωση, δηλαδή ότι ήταν ένα μοναστήρι τόσων αιώνων ας πούμε σε σχέση με άλλα μοναστήρια που είναι πιο...

Μαθητής 2: αυτά τα έμαθα... ουσιαστικά, πιο μετά. Δηλαδή δεν τα ήξερα πριν, τα έμαθα αφού ασχολήθηκα ας πούμε, μετά ας πούμε είδα και την ταινία ας πούμε που είχε βγει για τους σαολίν... εεε... και τα λοιπά... εεεε, κι από εκεί και πέρα... τς.... με διε, με ενδιέφερε δηλαδή να μάθω... από τότε ξεκίνησαν οι πολεμικές τέχνες ας πούμε, δηλαδή το ότι έμαθα ότι συγκεντρώθηκαν οι πολεμικές τέχνες στο μοναστήρι σαολίν, εεε ας πούμε ότι... μετά το ιστορικό κομμάτι ότι... και από την ταινία ότι καταστράφηκε ο ναός, μία-δύο φορές. Εεε και

από την άποψη των πολεμικών τεχνών, τς τι έγινε εκεί και τέτοια ούτως η άλλως δηλαδή δεν είναι και πράγματα που μου μένουνε δηλαδή και να με ρωτήσεις... δεν... σα στόρυ

Γιατράς: δεν έχεις ταυτιστεί δηλαδή, με το μοναστήρι με κάτι τέτοιο... (Μαθητής 2: όχι.) με τους μοναχούς εκεί πέρα... (Μαθητής 2: όχι, όχι, όχι, όχι)

Μαθητής 2: ούτως η άλλως είναι κάτι... είναι κάτι... το θεωρώ ότι είναι κάτι.... Ότι δίνεσαι εκεί, τέλος. Οι μοναχοί που είναι αυτοί εκεί πέρα, πως έχουμε εμείς τους παπάδες, τους μοναχούς τους δικούς μας, κάτι παρόμοιο, οπότε αυτό το κομμάτι είναι... ολοκληρωτικό, δεν, είναι... για άλλο επίπεδο εγκεφάλου...

Γιατράς: ανώτερο, κατώτερο, διαφορετικό; Τί είναι αυτό το άλλο επίπεδο;

Μαθητής 2:όχι! Άλλο επίπεδο δηλαδή... τς, θέλει αυτός να... το πάει σε άλλο επίπεδο θρησκευτικού τέτοιο και τα λοιπά, (Γιατράς: κατάλαβα, κατάλαβα)

Γιατράς: άρα αν σε ρωτούσα πως συνδυάζεις ένα κινέζικο προϊόν, του κινέζικου πολιτισμού με το γεγονός ότι γεννήθηκες ας πούμε και ζεις στην Ελλάδα... φαντάζομαι γεννήθηκες... (Μαθητής 2: ναι ναι...)ε είναι σε καθαρά προπονητικό επίπεδο;

Μαθητής 2: σε καθαρά προπονητικό επίπεδο και ας πούμε θα μου άρεσε... να... ας πούμε αυτό που λέω να... τς πως να σου πω αυτό που λέω... θέλω να κάνω το... δηλαδή, όπως ας πούμε πήγα στην Κίνα μου άρεσε το ότι... αυτό που είδα το πως προπονούνται. Αυτό. Σαν... upgrade ξέρω γω. Προπονητικό (γέλιο). Αυτό.

Γιατράς: Ευχαριστώ πολύ.

Μαθητής 2: Τίποτα

Γιατράς: Να σαι καλά.

Συνέντευξη Πέμπτη

Σαολίν Δάφνης- Σι Μιαο Τζιε

Τζιε: το Σαολίν Κουνγκ Φου μπορεί σε... ένα παιδί... πρώτον: να έχει υγεία. έτσι; το δεύτερο: μπορεί να βοηθήσει λίγο, πως το λένε; εεε τε τε τέχνη για αυτοάμυνα, στο δρόμο δε... δεν παθαίνει τίποτα. Περίπου, δηλαδή περίπου. Το τρίτο για παράδειγμα είναι, μυαλό του υπο πως το λένε; υπομονή; Το άλλο πως το λένε; (Φανή: επιμονή) επιμονή μπορεί και αυτό.. και... πως το λένε το... άλλο, εεε το άλλο πως το λένε; το πνεύμα του και το μυαλό του, ν' αλλάξει. Παράδειγμα με την κίνηση, εμείς για παράδειγμα όχι μόνο διδάξουμε την τέχνη. Ακριβώς. Πρέπει να διδάξει την τέχνη πως εεε σαν... πρέπει μες στην ζωή μαζί. Να είναι ζωή μαζί, όχι μόνο τέχνη. εεε πρέπει να διδαχτεί αγάπη, πρέπει να... αγαπά το κουνγκ φου και όχι να κάνει κουνγκ φου να κάνει... πως το λένε;

Γ: Δεν είναι μόνο του σώματος δηλαδή, δεν είναι μόνο το σώμα.

Τζιε: ναι, όχι μόνο το σώμα. Και... πρέπει εεε πως το λένε ε περίπου τόσο.

Γιατράς: ε εσάς στη ζωή σας, πως... βάζετε το κουνγκ φου μες στη ζωή σας; Δηλαδή πέρα από την άσκηση, πέρα από την τέχνη, στην καθημερινότητά σας πως ακριβώς χρησιμοποιείτε το κουνγκ φου; το πνεύμα δηλαδή του κουνγκ φου; (Φανή: δηλαδή εξήγησε, αυτό που είπες πριν ότι δηλαδή το κουνγκ φου ε δεν είναι μόνο κλωτσιά και γροθιά έτσι είναι «κομμάτι της ζωής μου» αυτό λέει πως είναι κομμάτι μέσα στο... στη ζωή σου κάθε μέρα πως φαίνεται αυτό; Το κουνγκ φου σου πως φαίνεται μέσα στη ζωή σου; Όχι στο να κάνεις μια φόρμα, κλωτσιά-γροθιά)

Τζιε: όχι, ούτε μαθαίνει ένα κουνγκ φου, ένα τέχνη, ένα τέχνη ή μαθαίνει ή διαβάζει ή μαθαίνει πως το λένε; το τάι τσι ή μαθαίνει ένα δεν ξέρω (Φανή: ένα μουσικό όργανο) ναι μαθαίνει κάτι, ή μαθαίνει καράτε ή μαθαίνει τάε κβο ντο ή μαθαίνει το πως το λένε το χου τζαο πε, κάθε... πως το λένε, κάθε... (Φανή: τέχνη) κάθε τέχνη, κάθε τα πράγματα, έχει δικό του το... για παράδειγμα... το καλό έχει δικό του το... δηλαδή όπως μαθαίνει κάτι βλέπει όπως στη ζωή βλέπει αγαπάνε, βλέπει... έχει υπομονή και σιγά σιγά να καταλαβαίνει μετά τι είναι. Όπως, όπως τη ζωή πως το λένε έχει... μαθαίνει... πως το λένε όπως δεν έχει τελειώσει το να διαβάζει, μαθαίνει ότι δεν έχει τελειώσει το τέχνη. μαθαίνει βήμα το βήμα να έχει υπομονή, ότι δεν μπορεί να μάθει σήμερα όλο το φόρμα. Πρέπει σήμερα να μάθει μια κίνηση, δύο κίνηση, τρία κίνηση, πρέπει σιγά σιγά να καταλαβαίνει την κίνηση μέσα όχι μόνο την κίνηση έξω που είναι ωραία. Πρέπει μέσα, τι έχει, τι νοιώθει; Μυαλό και καρδιά και δύναμη παράδειγμα, πρέπει, πρέπει να βρει και... όπως μαθαίνουμε μια τέχνη, θέλει βήμα, βήμα μην βιάζεται πολύ, όσο μπορεί να μαθαίνει. Μετά αν μπορεί να τρέχει πολύ, μετά έχει σίγουρα έχει πρόβλημα. Παράδειγμα έρχεται τρέχει! Κάνει! Ράνει! Στο τέλος θα, θα, θα κουράζει το μυαλό του και πάντα θα, θα (Γιατράς: θα το αφήσει) θα κάνει... έγινε. Όπως έχουν τα πράγματα... πρέπει διδάξει παιδιά να μιλάνε γιατί... θέλει λίγο λίγο, πρωί- απόγευμα, πρωί- απόγευμα. Δεν μπορεί να κάνει... να κάνει όλα επειδή τρέχει γρήγορα. Πρέπει ένα, ένα, ένα, ένα μαθαίνει ένα τέχνη, το ίδιο, δεν μπορεί έχει έτσι, αν έχει μυαλό εκεί θέλει, αλλά... βήμα, βήμα. Δεν μπορεί, θα κάνεις μια μέρα ται τσι.

Γιατράς: Το Σαολίν Κουνγκ Φου (Τζιε: ναι) βοηθάει... με άλλο τρόπο, ένα παιδί να κάνει κάτι τέτοιο από άλλες πολεμικές τέχνες ή από άλλα κουνγκ φου;

Τζιε: ορίστε; Ναι, από άλλη τέχνη λέμε;

Γιατράς: ναι από το φου τζο παι

Τζιε: ναι, ναι

Γιατράς: ποια η διαφορά δηλαδή, μ' αυτήν την έννοια το λέω

Τζιε: μπράβο, μπράβο, ναι, βοηθάει, παράδειγμα. Όλη η τέχνη βοηθάει, λέμε για παράδειγμα πως το λένε, καράτε, καράτε εντάξει γιατί έχει καλά ανοίγματα από δω από κει και το τάε κβο ντο το ίδιο και η τέχνη εδώ Σαολίν για παράδειγμα ξεκινάει με χου τζο πε βοηθάει την τέχνη εδώ, το ίδιο λέμε ότι γίνεται μάμπου, κουνγκ που γροθιά.. και Σαολίν παράδειγμα παθαίνει και πάει χου τζο πε το ίδιο. Αλλά δεν είναι το ίδιο ακριβώς στην κίνηση, αλλά δύναμη παράδειγμα... έχει. Έχει. Θέλει γρήγορα, θέλει δύναμη. Θέλει απ απ' όλες τις δυνάμεις του. Η μια βοηθάει την άλλη. Αυτό... όχι μόνο Σαολίν προπόνηση σε άλλο και άλλο βοηθάει Σαολίν και... άλλο βοηθάει άλλο. (Γιατράς: αν κατάλαβα καλά το κουνγκ φου είναι ένα.) μπράβο

Γιατράς: όχι πολλά διαφορετικά κουνγκ φου, είναι ένα, ότι στην ουσία είναι ένα πράγμα)

Τζιε: ναι ναι

Γιατράς: στην στην Ελλάδα το κουνγκ φου πως το βλέπετε; Είστε πόσα χρόνια είστε στην Ελλάδα;

Τζιε: για μένα κοίτα υπάρχει εγώ είμαι ξένος για μένα το κουνγκ φου είναι.. είναι... πως το λένε είναι τα παιδιά... πολύ αγαπάνε κουνγκ φου. πολύ. Και πως το λένε κι εγώ έχω πάει και άλλη χώρα, Γαλλία. Έχω... δάσκαλο σε σχολή από Γαλλία. Έχω φίλο μου από Ισπανία. Αλλά το όλο το οποίο έχω δει από εκεί μαθήματα και εδώ μαθήματα, πολύ διαφορετικά. Τι έχει διαφορετικά το... (Φάνη: με συγχωρείτε αλλά έχει... τηλεφωνήσει έξω) και... πως το λένε. είναι διαφορετικά, το σώμα είναι διαφορετικά. Παράδειγμα, Ελλάδα, τα παιδιά το σώμα τους πιο... έχει δύναμη. Πιο δύναμη. Είναι πιο δυνατοί. Γιατί... προπόνηση φαίνεται. Γιατί όταν εγώ έχω κάνει εδώ το πρόγραμμα και στη Γαλλία, μετά την προπόνηση δεν μπορεί κανένα. Δεν μπορεί τόσο... τρέχει πως το... πως το λένε... κάνουνε, δύναμη και οι Γερμανοί το ίδιο, οι Ισπανοί καλύτερα κάπως από Γαλλία... αλλά Ελλάδα κουνγκ φου πιο... πιο δυνατό. Πιο δυνατό. Και έτσι... έτσι πως το λένε βλέπω. Είναι όπως, πως το λένε, πως το λένε, ολύμπια. Ολύμπια. Όπως εδώ από ολύμπια βλέπει το σώμα του έχει... πως το λένε έχει... ενέργεια και δύναμη.

Γιατράς: η ιστορία δηλαδή;

Τζιε: Μπράβο έχει παλιά αυτό όλη αυτή η δύναμη είναι νομίζω, από αυτό είναι. Τέχνη. Είναι, αυτό είναι διαφορετικά είναι.. πως είναι να δεις για... για τέχνη... από Γαλλία, Ιταλία είστε τα πιο δυνατά παιδιά. Όπως για παράδειγμα κάνω το πρόγραμμα έτσι πάνε Γαλλία, μετά δεν μπορούνε. Μου 'πανε μια, μισή ώρα είναι πολύ δεν το... μπορούν. Δεν μπορούνε, δεν μπορούνε. Αυτό βλέπω.

Γιατράς: Κάτι άλλο, η φιλοσοφία Τσαν, την καταλαβαίνουν οι Έλληνες;

Τζιε: καταλαβαίνουν το Τσαν, παράδειγμα όπως... διαφορετικά, τι διαφορετικά; Μόνο το... απλό λέμε. Απλό. Δηλαδή κατευθείαν. Το τσαν είναι το μυαλό του, σκέφτεται... είναι όπως η ζωή του. Ήρεμη. Κάνει καλά. Όχι όπως λέμε... κάνει σια! Φωνάζει, δίνει πως το λένε τη νοοτροπία του μυαλού του βοηθάει. Και, πως το λένε για να.. για να.. φαίνεται το καλό μόνο. Όχι το... κακό. Μόνο φαίνεται το καλό. Πρέπει μυαλό και κουνγκ φου να πάνε μαζί.

Γιατράς: από τους μαθητές σας έχετε δει κάποιο που να είναι πιο ανταγωνιστικός,

Τζιε: Πως;

Γιατράς: Από τους μαθητές σας έχετε δει συγκρούσεις, να...

Τζιε: όχι, δε διδάσκουμε αυτά τα ...

Γιατράς: δε ρωτάω αν διδάσκετε απλά αν έχει τύχει

Τζιε: Εμείς διδάξουμε δύναμη πως το λένε καθαρά δύναμη λέμε καθαρά. Αυτό λέει και ο Βουδισμός, ήρεμη δύναμη. Αυτό διαφορετικά ... εγώ δεν ξέρω άλλο τέχνη, εγώ ξέρω μόνο Σαολίν. Η Μάχη ξέρει καράτε, παλιά... τώρα ξέρει καλό κουνγκ φου.

Γιατράς: τοο αν ξαναγυρίσω λίγο στο Τσαν, έχει σχέση με το Βουδισμό ως θρησκεία; Δηλαδή είναι κάτι τέτοιο; Έχει...

Τζιε: εμείς σου 'πα... εγώ δεν δίδαξα αυτά τα πράγματα. Πως το λενε. Εγώ μπορώ μόνο διδάξω πως το λένε, κουνγκ φου, τέχνη και όσο γίνεται λίγο λόγια γιατί... πως το λένε... (Μάχη: για τη θρησκεία;) ναι ακριβώς πως το λένε; (Μάχη: ναι, δεν το διδάσκει γιατί φοβάται μην θεωρηθεί ότι προσηλυτίζει κιόλας.) και δεν είναι πως φοβάμαι όπως λέει η Μάχη γιατί κοίτα εδώ είναι Ελλάδα. Αμα θέλει για παράδειγμα, μαθαίνει το... πως το λένε το... ακριβώς πήγαινε Κίνα να μαθαίνει πως το λένε... κάτι. Εγώ εδώ για παράδειγμα είναι νόμος. Δεν μπορούμε... και εκεί. Πρέπει εμείς για παράδειγμα να σεβαστούμε... πρέπει να δω ο νόμος πως πάει. Εμείς βλέπουμε νόμος. Έχει... παράδειγμα λέει δεν κάνουμε γιατί τα παιδιά, που δεν ισχύει γι' αυτούς το... το, το Ταν. Θέλει... τέχνη. θέλει πως το λένε... τι τέχνη είναι γι' αυτά. Γι' αυτό μιλάμε λίγο γι' αυτά. Όχι ακριβώς διδάξει το Τσαν. Αυτά. Και...; Άλλο;

Γιατράς: αυτό. Αυτά ήταν. Να 'στε καλά.

Τζιε: εγώ δεν εε μιλάει σωστά σωστά λέξεις μόνο (γέλια)

Γιατράς: Είχατε πάρα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον

Συνέντευξη Έκτη

Σαολίν Ίλιον- Σι Μιαο Ντιεν

Γιατράς: Καλησπέρα λοιπόν

Ντιεν: Καλησπέρα αγόρι μου

Γιατράς: Θα 'θελα να σας ρωτήσω: πως και ξεκινήσατε Σαολίν Κουνγκ Φου; Ποια ήταν τα κίνητρα;

Ντιεν: Τα κίνητρα... εεε δεν υπήρχε κίνητρο, δεν το... αυτό... δεν το διάλεξα, με διάλεξε. Ξεκίνησα πολύ μικρός σε ηλικία. Εγώ μεγάλωσα σε ορφανοτροφείο, επομένως εεε δεν είχα.. τους γονείς μου, είχα κηδεμόνα και ξεκίνησα... 8 χρονών είμαι όμως στο... στο ορφανοτροφείο από ενός ετών και ε οκτώ, εφτά χρονών έφυγα από το ορφανοτροφείο Χατζηκώστα και επέστρεψα στα δεκατέσσερα. (Γιατράς: αα μάλιστα) και απ' τα οκτώ στα δεκατέσσερα και εε ξεκίνησα πολεμικές τέχνες.

Γιατράς: α μάλιστα, εε ε ας πούμε, είχατε κάποιο κηδεμόνα δηλαδή, που...

Ντιεν (διακόπτει): ναι, ναι, ναι, ναι, ναι δεν ήταν... μοναχός Σαολίν εε ήταν ένας δάσκαλος ο οποίος.. εεε ήξερε πάρα πολύ καλά... Σαολίν Κουνγκ Φου και ξεκίνησα έτσι.

Γιατράς: πότε; Πήγατε στο μοναστήρι κάποια στιγμή;

Ντιεν: ναι, ναι, ναι, πολύ αργότερα βέβαια... γιατί στα δεκατέσσερα επέστρεψα στην Ελλάδα και στο ορφανοτροφείο Χατζησκώστα, έμεινα για επόμενα χρόνια μέχρι που πήγα στο στρατό, επομένως, όταν εεε άρχισα να διδάσκω από πολύ νωρίς, εεε πολεμικές τέχνες από... δεκαεφτά χρονών άρχισα να διδάσκω, παρ' όλα αυτά... επειδή δεν... εεε ο... πρώτος μου δάσκαλος ήταν Κινέζος, ο οποίος δεν μιλάγαμε καλά τη γλώσσα δεν συνεννοούμασταν γιατί δεν ήξερε.. ε Καντονέζικα και Γερμανικά στη.. τη γλώσσα. Επομένως δε μιλούσε ούτε τη... τη μία ούτε την άλλη. Έμεινα μαζί του, εξασκώμουνα δεν είχα... πολλά... εεε πολλές δηλώσεις για το τι ακριβώς έκανα, μέχρι τότε, εεε έτσι κάποιοι μαθητές του, που κάναμε στο.. στην... ύπαιθρο, με παρέσυραν ώστε να πάω... στη... μονή Σαολίν, να δω τι ακριβώς κάνω. Και γε κι έτσι πολύ αργότερα ξεκίνησα γι' αυτό το ταξίδι.

Γιατράς: στη σχολή Σαολίν πόσο καιρό μέινετε;

Ντιεν: την πρώτη φορά από στο μοναστήρι Σαολίν; Την πρώτη φορά έμεινα εννιά μήνες. Μεεε πήγε πήγα τρεις φορές δηλαδή έμπαινα και έβγαινα στο χονγκ κονγκ. Για να ανανεώσω τη βίζα γιατί.. πάνω από τρίμηνο δε βγαίνει. Σαν βίζα αν ξεκινήσεις από δώ. Επομένως, κι εκείνη την εποχή που ήμουνα... απ' τους πρώτους που... φύγανε προς τα κει, ένα ταξίδι το οποίο δεν ήξερα καθόλου έτσι και ξεκί και πηγαίνοντας στο χονγκ κονγκ έβγαζα έβγαλα τρεις φορές πηγαينوερχόμενος στο χονγκ κονγκ. (Γιατράς: α μάλιστα) επειδή δεν θεωρείται μέρος της Κίνας, έβγαινα στο Χονγκ Κονγκ, έβγαζα βίζα και ξαναεπέστρεφα πίσω... στο μοναστήρι.

Γιατράς: το το ενδιαφέρον ήταν μόνο για το Σαολίν Κουνγκ Φου; ή είχε να κάνει και με το Βουδισμό και με το... θρησκευτικό πλαίσιο;

Ντιεν: αρχικά, ήθελα να... να καταλάβω το τι ακριβώς κάνω. Και μετά το θάνατο του πρώτου μου δασκάλου έμεινα μόνος μου. Επομένως είχα την ανάγκη και ενός δασκάλου και ενός καθοδηγητή ε πιο πολύ έψαχνα έναν δικό μου άνθρωπο. Δε θα θελα, δε θα λεγα ότι ασχολήθηκα αρχικά με τη φιλοσοφία του Σαολίν ή με το Βουδισμό. Καθόλου, εεε αρκέστηκα στο να βρω το δάσκαλό μου και ο οποίος από τότε μέχρι τώρα είμαστε ακόμα μαζί.

Γιατράς: ε αργότερα υπήρξε κάποιο ενδιαφέρον πάνω στο Βουδισμό ή...

Ντιεν: σαφώς υπήρχε ενδιαφέρον αλλά όχι σαν μοναχός εεε σαν την ιδιότητα του Βουδιστή του απλά Βουδιστή ανθρώπου που ενδιαφέρεται για το Βουδισμό.. και μέχρι εκεί.

Γιατράς: εε ο Βουδισμός για εσάς είναι μια θρησκεία ή μια φιλοσοφία; (Ντιεν: εεεε) γιατί ακούγεται πολύ συχνά αυτή η... διάκριση

Ντιεν: ο Βουδισμός είναι μια θρησκεία, αλλά ο Βουδισμός Τσαν του μοναστηριού Σαολίν, είναι κάτι διαφορετικό. Δηλαδή είναι μια, μεγάλη, πόρτα στη φιλοσοφία. είναι πολύ διαφορετικό απ' το Βουδισμό, τον οποίο ξέρουμε... τις σχολές εε Βατζραγιάνα, Μαχαγιάνα, Θεραβάντα... παρ' όλο που προέρχεται απ' τη σχολή Μαχαγιάνα, εεε κλασικός Βουδισμός εε έχει πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά απ' τη... απ' τη σχολή αυτή. Επομένως είναι πιο πολύ φιλοσοφία.

Γιατράς: Θα μπορούσα να πω ότι και το Σαολίν είναι κάτι περισσότερο φιλοσοφικό και λιγότερο θρησκευτικό; Ή...

Ντιεν: εεε όπως το... όπως το βλέπει κανείς. Το.. το Σαολίν έχει... πολ πολλούς δρόμους. Το οποίο θα μπορ.. κάποιοι πάνε και αρκούνται στο Βουδισμό ή στο βουδιστικό του μέρος. Εεε ξέρεις το Σαολίν εε πολλοί δεν γνωρίζουν ότι ο Βουδισμός Ζεν προήλθε απ' το ναό Σαολίν. Είναι ο Βουδισμός Τσαν εε και ο Βουδισμός Ζεν έχει... ως δας ως μεγάλο δάσκαλο το Μπόντιντάρμα, του μοναστηριού Σαολίν, ο οποίος έζησε στο μοναστήρι για εννέα χρόνια. Λοιπόν... επομένως εε εεε πολλοί άνθρωποι πάνε μόνο για τις πολεμικές τέχνες. Άλλοι πάνε καθαρά για φιλοσοφία και λίγοι... εε επιλέγουν το Βουδιστικό του μέρος.

Γιατράς: εσείς ανήκετε στο... τρίτο μονοπάτι;

Ντιεν: εεε όχι. Εεε εγώ θα θα έλεγα ανήκω... και στα τρία. Μ' αρέσουνε πάρα πολύ... ο... αυτός ο τρόπος. Βέβαια είμαι καθαρά δάσκαλος πολεμικών τεχνών, δε διδάσκω Βουδισμό, είναι καθαρά το δικό μου πιστεύω, η δική μου φιλοσοφία... δεν καθοδηγώ τους μο ε τους δικούς μου μαθητές σ' αυτό το μονοπάτι, παρ' όλα αυτά έχω μεγάλο σεβασμό και... προσπαθώ να μαθαίνω όσο γίνεται... περισσότερα για μένα.

Γιατράς: σαν, σαν χαρακτήρας αν κάποιος ασχοληθεί με το Σαολίν Κουνγκ Φου προς τα που αλλάζει; Τι είναι αυτό το οποίο, κερδίζει εντός ή εκτός εισαγωγικών μέσα απ' το κουνγκ φου;

Ντιεν: εεε αυτό που κερδίζει... εγώ θα έλεγα με τα δικά μου μάτια πως το βλέπω. Εεε πρόκειται για μια μεγάλη οικογένεια. Εεε εεε ο ο ναός Σαολίν βαδίζ βασίζεται στη μετάδοση του Σαολίν Κουνγκ Φου μέσω της καρδιάς και του νου. Είναι ένα... διαφορετικός τρόπος μετάδοσης που... δεν χρειάζεται ούτε γλώσσα, χρειάζεται μόνο το σώμα ν' ακολουθείς και μαθαίνεις ε πολύ διαφορετικά εεε ενώ σε άλλες πολεμικές τέχνες θε θέλεις και το λόγο θέλεις και όλο το Σαολίν Κουνγκ Φου που είναι πολύ... πολύ ιδιαίτερο. Και... αυτός ο τρόπος, η μετάδοση από νου σε καρδιά εεε σπ σπάει τη γλώσσα. Ας πούμε με το δάσκαλό μου παρ' όλο που... πολύ λίγα.. κινέζικα μιλάω, ε συνεννοούμαστε πλήρως. Έχουμε το δικό μας κώδικα συνεννόησης το οποίο δεν είναι ούτε κινέζικα στην ουσία αλλά φυσικά ούτε και ελληνικά.

Γιατράς: στην Ελλάδα βέβαια η αλήθεια είναι ότι μιλάμε πολύ (γέλια), οπότε θα ήθελα να ρωτήσω πως... σχετίζεται, πως δένει... ένας... μια πολεμική τέχνη, η οποία έχει επιρροή από το Βουδισμό, από μια... θρησκεία, την εκδοχή μιας ινδικής θρησκείας στα κινέζικα πράγματα, πως δένει με τα ελληνικά δεδομένα αυτό το πράγμα; Πως; (Ντιεν: μμμ) κάποιος θα 'λεγε για παράδειγμα ότι ο ναός Σαολίν είναι... μια... ένα βουδιστικό μοναστήρι, το Σαολίν Κουνγκ Φου είναι μια βουδιστική υπόθεση... (Ντιεν: μμμ) εμεις εδώ πέρα... έχουμε τον.. τον Ορθόδοξο Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία... πως δένουν αυτά τα δύο, πως;

Ντιεν: εε ο Βουδισμός του ναού Σαολίν το Τσαν είναι πολύ ιδιαίτερο. Πιο πολύ βαδίζει στη φιλοσοφία. δεν θα πω ότι ο Βουδισμός, αλλά ότι ο Χριστιανισμός... ο Μουσουλμανισμός

οτιδήποτε, οποιαδήποτε θρησκεία αν θεωρήσουμε ότι μπορεί να είναι ηθικοί κανόνες για τις πολεμικές τέχνες τότε είναι κάτι ανώτερο. Γιατί σου δίνει τον ηθικό κανόνα στις πολεμικές τέχνες και όχι το να.. να χτυπ να... να εξασκείσαι μόνο για να χτυπήσεις έναν άνθρωπο. Εε ας πούμε.. εγώ βάζω.. τον όρο ότι... εεε σου μεταδίδει ηθική. Εεε πολλοί άνθρωποι με ρωτάνε, ε ξέρεις πάνω σ' αυτό που είπαμε εε που λες για το Βουδισμό, πολλοί άνθρωποι, ακόμη και γονείς έρχονται εδώ και με ρωτάνε... δάσκαλε είσαι Βουδιστής; Φοβούμενοι, μην παρασύρω τα... τα παιδιά τους. Εεε πολλοί απ' τους γονείς βέβαια γνωρίζουν ότι είμαι Βουδιστής αλλά μπροστά τους απαντάω... όχι είμαι χριστιανός και... σ σε ένα παράδειγμα που μου 'χε έρθει μα δάσκαλε ξέρω ότι είσαι Βουδιστής πως... εεε δηλώνετε Χριστιανός; Ναι είμαι Βουδιστής. Τελικά τι είστε; Ένας καλός Χριστιανός, ένας καλός Βουδιστής κι ένας καλός Βουδιστής είναι καλός Χριστιανός. Βάζω κόμα εκεί και τελειώνω με όσολη αυτή τη συζήτηση περί Βουδισμού. Εε είναι ιδιαίτερος τρόπος Βουδισμού, η φιλοσοφία Τσαν και δέχεται στα σπλάχνα του όλες τις θρησκείες. Πολλοί άνθρωποι και... και μάχιμοι μοναχοί του ναού ε του μοναστηριού Σαολίν μπήκανε ε μέσα στη μονή εεε ως Χριστιανοί εε και παραμένουν Χριστιανοί. (Γιατράς: μχμ). Πολλοί Κινέζοι...

Γιατράς: υπήρξαν στο μοναστήρι Έλληνες, οι οποίοι ασχολήθηκαν με το θεωρητικό κομμάτι; Και δεν ήταν μάχιμοι μοναχοί δηλαδή, δεν ήταν μοναχοί εεε Βουδιστές;

Ντιεν: αν υπάρχουνε... ε σίγουρα θα υπάρχει αλλά... εε ξέρεις τι γίνεται; Εεε η ερώτηση πρέπει να 'ναι... το αντίθετο. Αν υπάρχουνε άνθρωποι που ασχοληθήκανε πραγματικά με τις πολεμικές τέχνες. Γιατι... το να, το να ξεκινήσεις να διδάσκεις Βουδισμό... σίγουρα πολλοί από μας έχουν αυτό το δρόμο, όπως κι εγώ μελετάω και πολλοί άλλοι δάσκαλοι σίγουρα μελετάνε το Βουδισμό στο μοναστήρι Σαολίν. Εεε η ερώτηση θα 'τανε πόσοι πραγματικά έχουν εξασκηθεί κοντά σε ένα δάσκαλο για πολλά έτη. Και δεν κάνουνε απλά μια συνεργασία εεε χρημάτων ή οποιοδήποτε άλλο συνεργασίας, στο οποίο εγώ θα σου φέρνω μαθητές κι εσύ... θα με βοηθάς στο να τους εκπαιδεύω. Εεε αυτή αυτή θα ταν η ερώτηση γιατί νομίζω ότι... πολλοί άνθρωποι από μας έχουνε... κάνουνε... Βουδισμό. Εεε ίσως μελετάνε. Στην Ελλάδα μόνο, μέχρι σήμερα, μόνο έναν έχουμε που δηλώνει και μοναχός. Δηλαδή επίσημα από το μοναστήρι που δηλώνεται μοναχός στην Ελλάδα. Εεε σα ε σα ένας. Αλλά έχουμε πολλούς που ασχολούνται απλά με το Βουδισμό.

Γιατράς: και εε καταλαβαίνω μέσα απ' όλα αυτά ότι το Σαολίν Κουνγκ Φου είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια πολεμική τέχνη. (Ντιεν: εε επιρρεάζει φαντάζομαι και άλλες πτυχές της ζωής δηλαδή... ξέρουμε ότι μέσα στο μοναστήρι Σαολίν υπάρχει μια ιδιαίτερη ιατρική, μια ιδιαίτερη... διατροφή... εε ακολουθείτε εσείς τέτοιες πρακτικές;

Ντιεν: όχι, όχι εεε ακόμα και για τους μάχιμους μοναχούς η διατροφή είναι πολύ διαφορετικά από τους μελετητές. Εεε το μοναστήρι Σαολίν έχει δύο τάγματα μοναχών. Το ένα λέγονται μάχιμοι μοναχοί ε και το άλλο λέγονται πλήρως ορισμένοι μοναχοί, οι λεγόμενοι στην κινεζική: χο σαν. Πλήρως ορισμένος μοναχός έχει διακόσιους πενήντα κανόνες. Μέσα σ' αυτούς τους κανόνες είναι της χορτοφαγίας και της αγαμίας. Εεε στη χορτοφαγία πλήρη ε πλήρη χορτοφαγία. Για τους γου σαν τους μάχιμους μοναχούς είναι διαφορετικά τα πράγματα. Λόγω της σκληρής εκπαίδευσης εεε στη και στην ιστορία τους εε απ' τα παλιά χρόνια τρώγανε διαφορετικά και φυσικά και στην αγαμία ένας σύντροφος εφ' όρου ζωής. Ενώ οι χο σαν, οι πλήρως ορισμένοι μοναχοί με τους διακόσιους πενήντα κανόνες απαγορεύεται να είναι και παντρεμένοι. Και απαγορεύεται να έχουν και παιδιά.

Γιατράς: ε άρα ο τρόπος ζωής σας εδώ πέρα... προσωπικά είναι... δεν επιρρεάζεται από το... απ' τις αρχές του...

Ντιεν: Σαφώς επιρρεάζεται. Σαφώς υπάρχει... [Γιατράς (διακόπτω): πρακτικά εννοώ, όχι ηθικά)]. Εε ε εε ναι πρακτικά, πρακτικά. Ακολουθώντας, ακολουθώντας το τάγμα που... ε

συνεχίζω από το δάσκαλό μου γιατί... όλη η γνώση... όλα ακόμα και το όνομά σου μεταδίδεται απ' το δάσκαλό σου και μόνο απ' αυτό. Εεε λοιπόν εεεε συνεχίζω το τάγμα των μάχιμων μοναχών. Εεε στη ζωή μου είμαι...εεε μέχρι σήμερα είμαι... άγαμος, ούτε έχω σχέση, δεν έχω. Αλλά αν θα τέτοιο θα 'ναι ακολουθώντας τους κανόνες αυτούς θα 'ναι ένας σύντροφος εφ' όρου ζωής. Δεν μπορώ ν' αλλάζω... (Γιατράς: και η επιδίωξη δηλαδή...) ναι. Εεε μπορεί να σκέφτομαι και να πράττω με τους κανόνες του μοναστηριού Σαολίν. Αλλά κανείς δεν μπορεί.. δεν μου το επιβάλλει. Δεν ακολουθάω έναν κανόνα που λέει ότι πρέπει να κάνεις αυτό.

Γιατράς: εε στον ελεύθερό σου χρόνο ας πούμε... τι τι κάνεις; Έχετε άλλες ασχολίες; Εεε

Ντιεν: εεε αν το κλείσεις (δείχνει το μαγνητόφωνο) θα σου πω. (γέλια) (σιωπή)

Γιατράς: (γέλια)

Ντιεν: οκ θα σου πω αλλά... αυτό είναι πιο... πιο προσωπικό.

Γιατράς: (κλείνω το μαγνητόφωνο)

Γιατράς: συνεπώς στον ελεύθερό σου χρόνο.. υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες

Ντιεν: μια απ' τις δραστηριότητές είναι να... να διδάσκω και να βοηθάω εεεε στο ορφανοτροφείο Χατζηκώστα αλλά και με συνεργασία και με πολλά άλλα ορφανοτροφεία. Είναι πολύ σημαντικό για μένα, γιατί... δεν θα λεγα ότι διδάσκω παρά διδάσκομαι κάθε μέρα βλέποντας τα παιδιά παρακολουθώντας τα παιδιά, την εξέλιξή τους και με να μεγαλώνουνε δίπλα στα δικά μου μάτια. Επίσης πολλά παιδιά από το ορφανοτροφείο Χατζηκώστα διδάσκονται εδώ. Έρχονται στη σχολή μας συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους εδώ. Και... λέω ότι... αν είμαι τυχερός θα μπορέσω να... να βγάλω εκπαιδευτή... απ' το... το Χατζηκώστα. Έστω και ένα παιδί να τακτοποιήσω με αυτόν τον τρόπο, και να δει το Σαολίν με τα δικά μου μάτια νομίζω ότι κατάφερα κάτι σημαντικό. Ξέρεις ένας , ένα κινέζικο ρητό λέει... ότι... διάλεξε κάτι που αγαπάς για να μη χρειαστεί να δουλέψεις ποτέ. Αυτό είναι που... κάνω εγώ. Εεε δεν νοιώθω ότι έχω δουλέψει ποτέ στη ζωή μου, είμαι ακούραστος σ' αυτό που κάνω και το κάνω με μεγάλη... μεγάλη χαρά.

Γιατράς: εε η εργασία σας είναι η εκπαίδευση στην εε σχολή; Στα...

Ντιεν: η εκπαίδευση στη σχολή, και φυσικά είτε παιδιών ορφανών είτε παιδιών που έρχονται και παρακολουθάνε στη σχολή

Γιατράς: οκ, σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Συνέντευξη Έβδομη

Σαολίν Σεπολίων- Σι Γιαν Σιανγκ

Γιατράς: Καλησπέρα

Σιανγκ: Καλησπέρα, κατ' αρχήν, να πω ποιος είμαι (γέλια) ονομάζομαι Σι Γιαν Σιανγκ εεε αυτό είναι το... μοναστικό μου όνομα έτσι; Το βουδιστικό ας πούμε εεε και λέω μοναστικό γιατί... είμαι... ο... πρώτος... και μοναδικός Έλληνας. Μοναχός. Σαολίν. Εδώ στην Ελλάδα. Δεν ξέρω αν το γνωρίζεις αυτό; (Γιατράς: ναι, ναι) ωραία, σ' ακούω Διονύση, ό, τι απορίες, ερωτήσεις έχεις να.. βοηθήσουμε...

Γιατράς: να ξεκινήσουμε από το ίδιο το όνομα, είναι βουδιστικό όνομα;

Σιανγκ: βουδιστικό για ποιο λόγο, ε αποτελείται από τρία μέρη, έτσι; Όπως σου είπα ας πούμε το δικό μου, είναι: Σι, Γιαν, Σιαν, το Σι είναι S, H, I. Που βγαίνει από τη λέξη: σιτζιαμούνι. Ο Βούδας σακιαμούνι, κατάλαβες; Αυτό σημαίνει δηλαδή, ότι όποιος έχει αυτό το όνομα, στην Ελλάδα ας πούμε υπάρχουν κι άλλοι με ονόματα... εε...ε... βουδιστικά, εε είναι ακόλουθοι... του Βούδα, των διδασκαλιών του Βούδα. Έτσι; Ο τρόπος ζωής τους βασίζεται πάνω στην βουδιστική... φιλοσοφία; ναι. Το Γιαν, το γιαν εεε δείχνει την γενεά. Είναι δηλαδή το Γιαν είναι η τριακοστή τέταρτη γενεά. Σαολίν. Ντάξει; Και ουσιαστικά το όνομα, είναι το τρίτο μέρος έτσι; Το δικό μου ας πούμε λέγεται Σιαν και σημαίνει...εεε... καθοδηγητής. Ντάξει; Το όνομα στο δίνει... ο... δάσκαλός σου. Συγκεκριμένα το δικό μου, μου το δωσε ο ηγούμενος της σχολής Σαολίν στην Κίνα.

Γιατράς: εεε αυτό, μ' αυτό το όνομα συστήνεστε;

Σιανγκ: ναι, πλέον ναι, εε πλέον ναι γιατί... από τον ε Οκτώβρη ε τέλη Οκτώβρη τελείωσα ένα ας το πούμε σχολείο για να καταλάβεις και να καταλάβει και ο κόσμος, εεε εσώκλειστος μέσα στο ναό Σαολίν, μέσα σε ένα σχολείο μοναχών, έγινα μοναχός Σαολίν και... από τότε το χρησιμοποιώ ε δηλαδή χρησιμοποιώ μόνο αυτήν ε την κινέζικη... εκδοχή του ονόματος ναι. Πριν. Ενώ είχα το ίδιο όνομα έτσι; Χρησιμοποιούσα και τα δύο. Αλλά τώρα ως μοναχός πρέπει να χρησιμοποιώ αυτό είναι...

Γιατράς: εε πριν το... πριν την εμπειρία με το Σαολίν Κουνγκ Φου κάνατε κάποιες άλλες πολεμικές τέχνες;

Σιανγκ: Βεβαίως ε είχα ασχοληθεί εε δώδεκα χρόνια με... τάε κβον ντό. Έξι χρόνια με... παγκράτιο. Και λίγο καράτε. Σε πιο μικρή ηλικία.

Γιατράς: ποια, πως και γίνεται αυτή η στροφή και πηγαίνετε στο ναό Σαολίν; Δηλαδή...

Σιανγκ: ανέκαθεν! Μου άρεσε το Σαολίν. Έτσι; Αλλά λόγω του ότι εδώ στην Ελλάδα δεν υπήρχε... κάποιος... εε δάσκαλος τότε... ντάξει εγώ είμαι του εβδομήντα.. του εβδομηνταέξι γεννηθείς οπότε... όταν έψαχνα γύρω στο... ογδονταεννιά, ενενήντα όταν... πρωτοήρθα κιόλας εδώ στην Αθήνα δεν είχα βρει κάτι που να μου έκανε έτσι... κλικ. Ότι ξέρεις αυτό δεν σου ανοίγεται γιατί από μικρός έβλεπα ντοκιμαντέρ, ταινίες ξέρεις όπως όλοι ναι. Αλλά... είχα εεε επισκεφθεί κάποιες σχολές αλλά δεν... δεν μου αρέσαν δεν ξέρω, κάτι... κάνανε ας αν θέλεις το παραδοσιακό, τοσοοο συγγνώμη το σύγχρονο... κουνγκ φου, το Γουσου, αν το έχεις ακουστά. Έτσι; Αλλά εγώ δεν ήθελα αυτό. Και... ε! υπομονή. Έτσι πήγα στο καράτε, πήγα στο τάε κβον ντο εε μετά λέω δεύτερο ποιο μ' αρέσει, το καράτε, το τάε κβον ντο. Ε ασχολήθηκα με αυτά, μέχρι που κάποια στιγμή μεγάλωσα και πήγα ο ίδιος... στην Κίνα.

Γιατράς: τι... συναντούμε, μάλλον εσείς τι συναντήσατε μέσα από αυτήν την εμπειρία στην Κίνα; Τι άλλαξε μέσα σας σε σχέση με; (Σιανγκ: στην Κίνα ε;)

Σιανγκ: Στην Κίνα... αν δεν πας στην Κίνα δεν μπορείς να καταλάβεις τι είναι το Σαολίν. Ντάξει; Γιατί, γιατί εδώ όσοι ισχυρίζονται ότι κάνουνε Σαολίν εε κάνουνε μόνο... το ένα μέρος. Δηλαδή το κουνγκ φου. Κατάλαβες; Το Σαολίν όμως δεν είναι το κουνγκ φου. Οι Σαολίν βασίζονται στη φιλοσοφία Τσανγκουγι. Εδώ προωθούμε, όχι εδώ στο πολιτιστικό κέντρο, γενικότερα στην Ελλάδα δυστυχώς μόνο τη μεσαία λέξη. Το Γου, το κουνγκ φου γιατί; Γιατί, πουλάει. Απλά. Γιατί... υπάρχει φόβος, υπάρχει άγνοια. Όσον αφορά το Τσαν. Και το Γι. Την πρώτη και την Τρίτη λέξη. Το οποίο Τσαν... είναι... μορφή Βουδισμού. Το Γι είναι η ιατρική Σαολίν. Ασκησούλες, με αναπνοές, διατροφή, βελονισμός έτσι; Βοτανολογία... ο κόσμος... δεν τα ξέρει αυτά. Ντάξει; Έτσι λοιπόν... κι εγώ πριν πάω στην Κίνα ήξερα το κουνγκ φου. Πηγαίνοντας όμως είδα ότι δεν είναι μόνο το κουνγκ φου το Σαολίν.

Γιατράς: εδώ στο.. στη σχολή σας (Σιανγκ: στην Ελλάδα, ναι) προωθείτε και τις τρεις πλευρές αυτής της (Σιανγκ: και τα τρία, ναι, εννοείται) χμχ

Σιανγκ: ή θα κάνουμε Σαολίν ή δεν θα κάνουμε. Γιατί, όπως σου είπα το Σαολίν δεν είναι... δηλαδή μου είπες στο.. email «κάνω μια έρευνα για το Σαολίν Κουνγκ Φου» έτσι; Δηλαδή όπως το είδα εγώ από την πλευρά μου κάνεις έρευνα... μόνο για το πολεμικό κομμάτι, για το κουνγκ φου, κατάλαβες; Όχι για το Σαολίν, γενικότερα ναι, έτσι λοιπόν όταν πήγα στην Κίνα είδα ότι... δεν είναι μόνο το κουνγκ φου... το Σαολίν είναι πολλά περισσότερα. Έτσι; Η πολεμική τέχνη, η άσκηση, το Γου έτσι; εεε... το χρησιμοποιούμε για να μάθουμε το σώμα μας έτσι; Να... όταν, τι εννοώ να μάθουμε το σώμα μας εεε μέσω της άσκησης έτσι; να... βελτιωθούμε να... καταλάβουμε κάποια σημεία που αδυναμούμε, να βελτιωθούμε, μεταβολισμός, πότε πρέπει να τρώμε, πότε δεν πρέπει, πόσες ώρες πριν την προπόνηση, πόσες ώρες μετά. Γενικά να μάθουμε τι γίνεται, πως λειτουργεί αυτό το πράγμα. Πόσο... (βήχει) έτσι ώστε... να βοηθηθούμε.. πνευματικά. Δηλαδή το κουνγκ φου το χρησιμοποιούμε ουσιαστικά για να κατανοήσουμε περισσότερο το Τσαν. Κατάλαβες; Το πνευματικό μέρος, τη φιλοσοφία αν θέλεις. Ντάξει;

Γιατράς: Το Τσαν σε τι συνίσταται; Τι αφορά το Τσαν;

Σιανγκ (ανασαιίνει βαθειά): το Τσαν... τι είναι το Τσαν; (γέλιο) εεε κατ' αρχήν είναι κάτι εεε που πρέπει να το βιώσεις. Έτσι; Για να καταλάβεις απόλυτα τι είναι. Αλλά θα στο πω όσο γίνεται πιο... απλά. Πρέπει να είσαι... παρών την κάθε στιγμή. Της ημέρας. Πρέπει να μάθεις να είσαι παρών. Για να γίνει αυτό, πρέπει να έχεις καθαρό νου και καθαρή καρδιά. Δηλαδή, όχι έντονα συναισθήματα, όχι πολλές σκέψεις. Κατάλαβες; Πρέπει να είσαι παρών, να ζεις την κάθε στιγμή κατάλαβες; Γιατί μόνο τότε θα μπορέσεις να λάβεις τη σοφία της καθημερινότητας. Κατάλαβες; (Γιατράς: μχμ) αυτό είναι το Τσαν. Όσο πιο απλά, μπορούσα να το πω (γέλιο).

Γιατράς: εε απ' όσο γνωρίζω το Τσαν είναι... μια, ένας δρόμος... του Βουδισμού ως...

Σιανγκ (διακόπτει): είναι μια μορφή Βουδισμού, εντάξει εεε δεν... δεν θέλω να το λέω έτσι, δεν μ' αρέσουν οι ταμπέλες κατ' αρχήν. «είμαι Βουδιστής», «είμαι Χριστιανός» «είμαι...» ναι. Είναι η φιλοσοφία... ντάξει; Που... βασίζονται οι... Σαολίν. Ποτέ δεν χωρίζουν δεν ξεχωρίζουν σου 'πα η φιλοσοφία είναι Τσανγκουγι, ποτέ δεν χωρίζουν αυτές τις τρεις λέξεις. Έτσι; Κι αν τις χωρίσουνε λεκτικά σε κάποιο κείμενο... έτσι; Εεε λένε Τσαν, τσανγου, τσανγι, δηλαδή βλέπεις ότι το Τσαν μπαίνει σε κάθε μια από τις λέξεις. Γιατί, αν κάποιος είναι... πολύ καλός έτσι; Εε στην πολεμική τέχνη αλλά δεν έχει το Τσαν πνευματικά δηλαδή δεν είναι... και πνευματικά αναπτυγμένος μπορεί να χρησιμοποιήσει την πολεμική τέχνη, για κακό σκοπό. Οπότε, η πολεμική η πολεμική τέχνη των Σαολίν λέγεται Τσανγου. Όχι Γου. (Γιατράς: μχμ) κατάλαβες; Σκέτο, Τσανγου. Η ιατρική κι αυτή Τσανγι, με τον ίδιο... σκοπό. Έτσι; Πρέπει να είσαι... καλός άνθρωπος. Να έχεις συμπονετική καρδιά, να βοηθάς. Όχι να χρησιμοποιείς το κουνγκ φου για να... χτυπάς κόσμο να... διάφορα για... κακό σκοπό τέλος πάντων.

Γιατράς: Σε σχέση με το Γι για το οποίο έχουμε μιλήσει λιγότερο μέχρι τώρα.. (Σιανγκ: η ιατρική) αν δηλαδή για παράδειγμα εγώ είμαι... αθλητής σ' αυτήν τη σχολή είμαι ασκούμενος σ' αυτήν τη σχολή (Σιανγκ: μχμ) και υιοθετήσω τη... (Σιανγκ: παρένθεση, συγγνώμη, δεν έχουμε καμία σχέση με αθλητισμό) ναι, ναι γι' αυτό το διόρθωσα, με συγχωρείτε γι' αυτό (Σιανγκ: όχι, όχι, δεν πειράζει, δεν πειράζει απλά το...) λάθος μου [Σιανγκ: να το ξεκαθαρίσουμε γιατί... έχω κάνει μεγάλο αγώνα και για τους δικούς μου μαθητές να καταλάβουνε ότι δεν έχουμε σχέση με άθλημα. Έτσι γι' αυτό όποτε ακούω τη λέξη άθλημα (γέλιο)] έχετε απόλυτο δίκιο, έχετε απόλυτο δίκιο γιατί και για μένα είναι λάθος όρος εε αν εγώ είμαι ασκούμενος εδώ πέρα και χτυπούσα, η παρέμβαση θα ήταν μέσα απ' τις μεθόδους του Τσανγκ;

Σιανγκ: ναι, μέχρι ένα σημείο έτσι; Κι εγώ δεν είμαι γνώστης όλου του... Γι. Του Τσανγκ ντάξει; Μπορεί κάποια σημεία, κάποια μέρη να τα γνωρίζω, υπάρχει κάποια γνώση. (Γιατράς: αλλά αυτή είναι η μέθοδος που χρησιμοποιείτε... αν υπάρξει...) καθαρά. (Γιατράς: χτύπα ξύλο...) πάλι αν δω ότι δεν μπορώ να... επιληφθώ του θέματος θα του πω να.. στο γιατρό σου, τέλος πάντων, βρες τι είναι.. ενημέρωσέ με να δω τι θα... πως θα γίνει, τι θα κάνουμε. Θα συνεχίσουμε, θα μείνεις εκτός για λίγο κτλ κτλ.

Γιατράς: αλλά μέχρι εκείνη τη στιγμή, οι μέθοδος είναι μέσω του βελονισμού, με κάποια μέθοδο..

Σιανγκ: ναι, βελονισμό ας πούμε δεν γνωρίζουμε, εγώ τουλάχιστον δεν έχω ασχοληθεί ακόμα. Θα ήθελα αλλά... είναι τόσα πολλά, που δεν ξέρω αν... μια ζωή φτάνει. Αντί με το Γι, το Τσανγκ ασχολούμαστε πιο πολύ με τις εεεεε θεραπευτικές ασκήσεις. Ε Τσι Κουνγκ αν το έχεις ακούσει διαλογισμό, διατροφή, ειδική χορτοφαγική διατροφή των Σαολίν, έτσι; Οι Σαολίν... δεν τρώνε κρέας. Ντάξει; Δεν απαιτώ βέβαια οι μαθητές μου να μην τρώνε κρέας. Αλλά... σιγά-σιγά μέσα από... με τον τρόπο μου μέσα από τη διδασκαλία μου κατανοούν για ποιο λόγο δεν πρέπει να τρώνε κρέας. Έτσι; Και σιγά-σιγά το κόβουνε μόνοι τους. Δεν είναι... χωρίς να τους πω τίποτα.

Γιατράς: Και ο λόγος αυτός σχετίζεται με τη φιλοσοφία Τσανγκουγι;

Σιανγκ: Ακριβώς. Ένας ασκούμενος Σαολίν, κανονικά, έτσι; Δεν πρέπει να τρώει κρέας. Τώρα εδώ στην Ελλάδα είναι λίγο περίεργα τα πράγματα είμαστε λίγο του κρεάτος, είμαστε λίγο δύσκολα τον Έλληνα να τον... γι' αυτό δεν λέω τίποτα, για όσο πάρει. Αν μείνει παραμένει εδώ, στο τέλος θα το κόψει, δεν υπάρχει περίπτωση. Από μόνος του, χωρίς πίεση, χωρίς τίποτα. Γιατί αν τον πείσεις έτσι; Και το καταλάβει, θα τον ωθήσεις να φάει περισσότερο. Όχι απλώς δεν θα το κόψει.

Γιατράς: Γενικότερα μιας που φτάσαμε σ' αυτό το σημείο... η ελληνική κοινωνία πως ανταποκρίνεται σε αυτή τη διαδικασία; Εε έχουμε δει ήδη... πολλές σχολές σαολίν να έχουν βγει τα τελευταία... περίπου οκτώ χρόνια (Σιανγκ: χαμός) εε υπάρχουν... σε μεγάλο βαθμό όπως είπατε προωθείται κυρίως η πολεμική τέχνη (Σιανγκ: σωστό) αλλά... εδώ πέρα πρώτη φορά συναντώ έναν άνθρωπο ο οποίος δηλώνει ότι είναι μοναχός. Ακολουθεί συνολικά τη φιλοσοφία και το νόημα. (Σιανγκ: όλο το νόημα όλη την εικόνα τέλος πάντων) πέρα από τη συζήτηση περί θρησκείας και φιλοσοφίας το νόημα αυτού. Τι ανταπόκριση, ποια είναι τα αντανακλαστικά της ελληνικής κοινωνίας, όπως τα έχετε ζήσει εσείς προσωπικά;

Σιανγκ: Κοίταξε, εε κι εκεί πάλι δεν θέλει πίεση. Έτσι; Δηλαδή θα πρέπει να ρθει ένας μαθητής και να μου πει «δάσκαλε θέλω να εμβαθύνω και σε αυτό το κομμάτι» στο πνευματικό, στη φιλοσοφία. Εκεί ναι να το δεκτώ και... δηλαδή χωρίς να μου πει κάποιος κάτι δεν... δεν εε λέω κάτι δεν... ντάξει σιγά-σιγά με τη διδασκαλία, με τον τρόπο με τη συμπεριφορά μου (έμφαση στο «μου»), τον τρόπο διδασκαλίας το γενικότερο περιβάλλον καταλαβαίνει κάποια πραγματάκια. Γιατί το Τσαν δεν είναι... δε, δε, δεν θα το μάθεις εε δεν μπορείς να το

μεταφέρεις στον άλλον μέσω... εε βιβλίων έτσι; Μέσω...του λόγου. Πολ, πολλά λόγια. Το Τσαν μεταφέρεται μέσω... από καρδιά σε καρδιά. Έτσι; Που αυτό σημαίνει ότι... θέλει χρόνο. Κατ' αρχήν πρέπει ο μαθητής να σ' εμπιστευτεί σα δάσκαλο. Πρέπει να σε εμπιστευτεί. Κάποια στιγμή, έτσι; Αν δεν σ' εμπιστευτεί ο μαθητής πλήρως δεν μπορεί να είναι μαθητής σου. Και δεν θα μπορέσει να προχωρήσει. Να εμβαθύνει. Έτσι; Πολύ απλά γιατί δεν σ' εμπιστεύεται. Από ένα σημείο και μετά, ό,τι και να του λες... αμα δεν σ' εμπιστεύεται... (Γιατράς: θα έχει δημιουργήσει την προκατάληψη δηλαδή) μπράβο! Κατάλαβες; Λοιπόν... αν φτα αν φτάσεις στο σημείο λοιπόν να σε εμπιστευθεί, να αφοσιωθεί, όλα πάνε μόνα τους μετά.

Γιατράς: Μεχρι στιγμής τα πράγματα εδώ πως είναι;

Σιανγκ: δύσκολα (γέλια) ντάξει έχω μαθητές, οι οποίοι είναι... πιο κοντά μου, αν θέλεις όχι σε φιλικό επίπεδο αλλά πάνω σ' αυτό το θέμα που μιλάμε έτσι; Εεε που κατανοούν, που θέλουνε... να μάθουνε πάντα χωρίς πίεση, χωρίς... έρχονται κάνουμε... κάποιες εεε τελετές κάθε σαββατοκύριακο... παίρνουνε μέρος... από μόνοι τους. Ε κάποιες ομιλίες, όσον αφορά τις διδασκαλίες... του Βούδα... (Γιατράς: αυτά πέρα από το Σαολίν, πέρα από την άσκηση στο κουνγκ φου... μιλάμε για το Τσαν καθαρά τώρα) μπράβο. Κάνουμε ημέρες προσφοράς κάθε τελευταίο... σαββατοκύριακο... του μήνα (Γιατράς: ημέρες προσφοράς;) ημέρες προσφοράς. Φέρνει ο καθένας ότι θέλει, ή και την παρουσία του ακόμα. Έτσι; Και καθόμαστε όλοι μαζί... εεεε επικοινωνούμε. Έτσι; Απολαμβάνουμε τις προσφορές του καθενός. Τρώμε, εδώ έξω κιόλας στον κήπο αμα έχει καλό καιρό (δείχνει προς τα έξω). Κι όλα καλά, όμορφα κι ωραία. Επικοινωνία. Διονύση. Πράγμα το οποίο δεν υπάρχει σήμερα. Γιατί; Γιατί; Γι' αυτά. Γι' αυτά (δείχνει το iphone του), γι' αυτά (δείχνει το mini laptop του) κι εκείνα (δείχνει την τηλεόρασή του). Μ; επικοινωνία, θέλω, θέλω οι μαθητές μου να επικοινωνούν, θέλω να συναντιούνται, την προηγούμενη Κυριακή πήγαμε.. εξόρμηση... ημερίσια. Φέρανε τα πράγματά τους, πήγαμε κάναμε την ασκησή μας στο βουνό πάνω στην Πάρνηθα, είχε καλό καιρό, μετά πικνικ, κάτσαμε όλοι μαζί, φάγαμε, γελάσαμε, χαρήκαμε... αυτό είναι το Τσαν. Στη φύση. Στο πραγματικό μας σπίτι. Όχι στους τέσσερις τοίχους να... κρυβόμαστε.

Γιατράς: εύλογα θα μπορούσα να ρωτήσω... πως και δεν είναι η σχολή στην Πάρνηθα.

Σιανγκ: αυτό είναι ένα όνειρο. (γέλια) από τότε που έγινα μοναχός η αλήθεια είναι ότι ναι ψάχνω... εγκαταλελειμένα καταφύγια... κτίσματα διάφορα είναι δύσκολο, γιατί ανήκουν σε ορειβατικούς συλλόγους, οι οποίοι δεν ενδιαφέρονται να... νοικιάσουνε κάτι τέτοιο. Είναι δύσκολο. Είναι δύσκολο. Εεε και στην Πάρνηθα κιόλας. (Γιατράς: καλά ναι δεν έλεγα για την Πάρνηθα συγκεκριμένα...) ναι θα ήθελα, θα ήθελα όμως κάτι... έτσι σε ένα ψηλό σημείο ξέρεις να θυμίζει... μοναστήρι. Έτσι; Γιατί εγώ σαν μοναχός, το να είμαι στην πόλη, δεν είναι και τόσο εύκολο. έτσι; δηλαδή να είμαι μοναχός σε έναν ναό, της Κίνας, είναι πανεύκολο. (γέλιο) έτσι; Εδώ είναι διαφορετικά τα πράγματα ντάξει έχεις και τους πειρασμούς σου, έχεις και τα... έτσι μες στην πόλη μοναχός δεν νομίζω να υπάρχει άλλος, τώρα που το συζητάμε. (Γιατράς: δεν γνωρίζω...) (γέλια) ναι, όλοι είναι στα μοναστήρια τους έτσι στους ναούς τους και τα λοιπά. Λοιπόν, ναι... εγώ δεν έχω σπίτι... δεν έχω... υπάρχοντα, δεν έχω... αυτό είναι με ενοίκιο... εδώ μένω (δείχνει μια πόρτα στα δεξιά του) (Γιατράς: εδώ μένετε;) έτσι; Εεεε δεν μπορώ να δουλέψω. Δεν μου το επιτρέπει... (Γιατράς: άρα ζείτε από εδώ;) ναι ζω από δω. Οι μαθητές, θα μου φέρουν φαγητό, θα φάω, εδώ... για τα μαθήματα δεν πληρώνουνε τίποτα. Έτσι; Εδώ ότι δίνει ο κάθε μαθητής, ότι, όπως συνεισφέρει χρηματικά είναι για να λειτουργήσει το πολιτιστικό κέντρο. Καθαρά, δεν υπάρχει κέρδος. Ντάξει; Απλά.

Γιατράς: εε ως μοναχός, φαντάζομαι έχετε και αυτήν την έννοια του κοσμικού αποστόλου;

Σιανγκ: Άλλο το ένα άλλο το άλλο. Κοσμικός απόστολος εε ήμουνα πριν. Δηλαδή αυτοί που έχουνε όνομα, θα έχεις γνωρίσει και άλλους πιο πριν εεε έχουνε κάνει... ντάξει ε όχι όλοι κάποιοι τέλος πάντων έχουνε... εγώ γνωρίζω ποιοι ακριβώς, ποιοι έχουνε περάσει από...

κανονικά όταν παίρνεις ένα όνομα, εεε πρέπει να.. για να το πάρεις επίσημα, πρέπει να γίνει κάποια τελετή στο ναό μέσα. Με τον ηγούμενο, κάποιους μοναχούς, έτσι; Πρέπει να γίνει κάποια διαδικασία δηλαδή τελετουργικό να στο πω έτσι. Εεε και παίρνεις σαράντα όρκους. Μόνο για το όνομα. Για να είσαι κοσμικός απόστολος πρέπει να τηρείς αυτούς τους σαράντα όρκους. Και μέσα σ' αυτούς τους σαράντα όρκους είναι... και να μην τρως κρέας. Δυστυχώς, δεν ισχύει από όλους. Δηλαδή πολλοί παίρνουν το όνομα... (κάνει κίνηση με το δείκτη και τον αντίχειρα, που υποδηλώνει χρηματισμό) διαφήμιση. Λυπάμαι που το λέω αλλά... ισχύει. [Γιατράς: πληρώνουν δηλαδή για να πάρουν ένα όνομα; (Σιανγκ: εεεεε) έχουμε τέτοια φαινόμενα στο ναό;] κοίταξε να δεις. Έχουνεεε, τεστάρονται ας πούμε. Δηλαδή αυτός με τον οποίο μιλάει για να πάρουν το όνομα, εεεε μπορούν να πάρουν το όνομα δίνοντας κάποια χρήματα, ένα συμβολικό ποσό, έτσι; Ή να δώσουνε ένα πολύ μικρό χρηματικό ποσό για να πάρουν απλά το βιβλιαράκι με τ' όνομα. Κάτι που σημαίνει ότι δεν το πήραν επίσημα. Από την άλλη υπάρχουν άτομα που κάναν την τελετή... δώσαν το συμβολικό ποσό, όλα καλά, αλλά δεν τηρήσανε... όλους τους όρκους. Οπότε αν αφαιρέσουμε από δω, αφαιρέσουμε από εκεί, μένουνε πολύ λίγοι, που τηρούνε τα πράγματα όπως πρέπει.

Γιατράς: αυτοί οι όρκοι αφορούν στους μάχιμους μοναχούς ή και στους... μη μαχημούς (γέλιο) μοναχούς;

Σιανγκ: ως στους μάχιμους μοναχούς, υπάρχουνε δύο τάγματα μοναχών, υπάρχουν οι μάχιμοι, οι οποίοι ασχολούνται με το κουνγκ φου. Έτσι; Π.χ. και υπάρχουν και αυτοί... οι οποίοι... προσεύχονται όλη μέρα, οι μελετητές τέλος πάντων, μελετάνε τις διδασκαλίες του Βούδα και.. προσπαθούν να.. λειτουργούν βάσει του.. ντάρμα. Ντάρμα είναι το βιβλίο με τις διδασκαλίες του Βούδα. Ντάζει; Αυτοί δεν ασχολούνται με το κουνγκ φου. Κάνουν διαλογισμό... μόνο... πνευματικά ας το πούμε ασχολούνται περισσότερο πνευματικά με το Τσαν. Οι μάχιμοι μοναχοί ασχολούνται Τσανγουνι με όλο το κομμάτι. Έτσι; Τώρα ως μοναχός πρέπει να περάσεις άλλους όρκους να μείνεις δύο μήνες εσώκλειστος έμεινα εγώ στα τέλη Οκτώβρη, τον περασμένο, μέσα στο ναό, σ' ένα αρκετά έτσι σφη σκληρό σχολείο, πολύ πειθαρχημένο, πολύ εεε να το περάσεις, να σε εγκρίνει η επιτροπή από τη βουδιστική ομοσπονδία της Κίνας, να σε εγκρίνει ο ναός, ο ηγούμενος, να πάρεις τα χαρτιά σου όλα... εξουσιοδοτήσεις έτσι; Εεε και παίρνεις διακόσιους πενήντα όρκους. Κι όχι σαράντα. Διακόσιους πενήντα μέσα στους οποίους είναι και... όχι οικογένεια, όχι σεξ, όχι, όχι, όχι όλα απαγορεύονται (γέλια) α α α απέχεις απ' τα εγκόσμια.

Γιατράς: τι σας κάνει να το επιλέγετε αυτό; Ιδιαίτερα... να πάρετε διακόσιους πενήντα όρκους τόσο αυστηρούς, ως προς τις φυσικές τάσεις, ορμές και να το μεταφέρει να μεταφέρετε την κουλτούρα στον... κόσμο; Στην κοινωνία δηλαδή...

Σιανγκ: κοίταξε να δεις δεν θέλω να γίνουν μοναχοί (γέλιο) έτσι δεν θέλω να γίνουν μοναχοί. Εεε η αλήθεια είναι ότι πραγματικά δεν θέλω. Γιατίιι είμαι εδώ από το Νοέμβρη, τέσσερις Νοεμβρίου επέστρεψα και... δεν είναι εύκολο. Έτσι; Και... δεν μπορώ να σου πω εκατό τοις εκατό ότι θα το κρατήσω. Έτσι; Μπορεί μετά από πέντε χρόνια να μην πάνε όλα καλά να μην έχω... ηρεμήσει αν θέλεις. Έτσι; Και να... σπάσω κάποιο όρκο... και τελείωσε. Είναι δύσκολο, να είχαμε κάποιο ναό εδώ πέρα έτσι; Στα βουνά πάνω, δεν θα 'λεγα όχι. Αν κάποιος ήθελε πραγματικά να πάει να το κάνει. Από την άλλη, τη ώθησε εμένα. Τίποτα δεν με ώθησε, με πήγε εκεί από μόνο του, δηλαδή ασχολούμαι χρόνια με το Σαολίν, έτσι; Απ τώρα είμαι σαράντα. Απ' τα τριανταπέντε άρχισα να ασχολούμαι πολύ με το Βουδισμό, να διαβάζω... έτσι; Να παίρνω εκεί τις διδασκαλίες απ' το ναό, πηγαίνω κάθε χρόνο, πολλές φορές και δύο φορές το χρόνο. Το δεκαέξι πήγα δύο φορές. Εεε κι άρχισα να εμβαθύνω... περισσότερο. Δηλαδή έβλεπα ότι... με βοηθάει μέσω της εμβάθυνσης στο Τσαν έτσι; Με το διαλογισμό, έτσι; Με διάφορες μεθόδους εεε ανακάλυπτα περισσότερο τον πραγματικό μου εαυτό. Κατάλαβες; Και μου άρεσε αυτό. Με γέμιζε. Δοκίμασα έτσι; Πριν γίνω μοναχός δοκίμασα να είμαι μοναχός,

χωρίς να είμαι επίσημα, να δω αν μπορώ να το... να το κάνω. Περίπου... δύο χρόνια πριν. Ζούσα σαν μοναχός (Γιατράς: άτυπα;) ναι άτυπα έτσι; Να δω όταν θα έρθει η ώρα, θα μπορέσω να... ναι. Κι όλα καλά (γέλιο). Πέρασαν τα χρόνια μια χαρά, δεν έτρωγα κρέας, κρέας δεν τρώω δεκαέξι χρόνια τώρα, αλλά... όλα τα υπόλοιπα. Οπότε, πήγα έγινα, τέλος.

Γιατράς: εεε είπατε πριν ότι κάνατε παγκράτιο; (Σιανγκ: ναι) εε μου 'κανε εντύπωση γιατί εδώ.. σκέφτομαι και μια συμβολική αντιπαράθεση ενδεχομένως ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Κίνα (Σιανγκ: ναι) γιατί το παγκράτιο είναι μια αρχαία ελληνική τέχνη (Σιανγκ: κοιτάζε να δεις) και το Σαολίν μια αρχαία κινεζική τέχνη, πως και γίνεται αυτή η στροφή;

Σιανγκ: θα σου πω, θα σου πω εεε τότε έκανα αρκετά χρόνια ήδη, τσε κβο ντο. Με έναν δάσκαλο. Ο οποίος έμαθε, ότι θέλανε να ξαναφέρουν το παγκράτιο στην Ελλάδα. Δεν υπήρχε. Για πολύ καιρό, τα παλιά τα χρόνια, είχε εξαφανιστεί. Υπήρχαν μόνο... κάτι πειθάρια με κάτι εικόνες και τα λοιπά. Τέλος πάντων συγκροτήθηκε κάποια επιτροπή από Γαλλία, ένας Έλληνας και δύο Γάλλοι, δεν ξέρω πως ακριβώς, μελετήσανε πέντε δέκα πειθάρια... ε κάτι τοιχογραφίες εκεί και βγάλανε μια πολεμική τέχνη. Το παγκράτιο. Το σημερινό παγκράτιο. Που.. ντάξει δεν το θεωρώ γνήσιο έτσι; Ούτε ότι έχει κάποια σχέση με το παγκράτιο που είχαμε τότε. αλλά... θέλανε να το... εε ν' ανοιξουνε πάλι σχολές... έτσι διάφοροι χώροι που να διδάσκουνε αυτό το παγκράτιο που... δημιουργήσαν τέλος πάντων την ύλη που εεε θέλανε να διδάξουν. Και φωνάζανε σαράντα άτομα οι οποίοι... ήτανε.. μαυροζωνάδες διάφορων πολεμικών τεχνών. Τότε στο τσε κβο ντο είχαμε ζώνες. Και μου λέει ο δάσκαλος επειδή ήμουν το δεξί του χέρι, άνοιγα τη σχολή, έκανα μάθημα, την έκλεινα... γιατί ήτανε και παράλληλα έκανε κάποια άλλη εργασία και μου λέει «Γιάννη θες να πάμε...» Γιάννης τότε (χαμογελώντας) «θες να πάμε να.. παρακολουθήσουμε κάποια σεμινάρια έξι μηνών ή κάτι τέτοιο» ε «δάσκαλε, του είπα πάμε, τι έχουμε να χάσουμε» ε παρακολουθήσαμε τα σεμιναριάκια έξι μήνες. Μας δώσανε χαρτιά εκπαιδευτών και... τους διώξανε όλους «ανοίχτε σχολές» σαράντα άτομα. Κι έτσι... ξεκίνησε πάλι το παγκράτιο. Δηλαδή ήταν εντελώς συμπτωματικό δεν.. κατάλαβες δεν το κυνήγισα δεν το.. απλά μου λέει πάμε; Πάμε. Ναι. Έτσι.

Γιατράς: συσχετίζεται κάπως το τσανγουνι με τα ελληνικά δεδομένα; Θα μπορούσαμε να βρούμε μια αρμονική σχέση ανάμεσα σε αυτά τα δύο;

Σιανγκ: δυστυχώς μέχρι στιγμής μόνο το Γου (γέλιο), μόνο το Γου, μόνο η άσκηση αρέσει. Έτσι; Αρέσει εεε και αρέσει και δεν αρέσει γιατί ο Έλληνας είναι και λίγο τεμπέλης. Έτσι; Όχι λίγο, πολύ θα 'λεγα. Δηλαδή θέλει κάποιον πάνω απ' το κεφάλι του για να κάνει κάτι. Εεε τώρα όσον αφορά το Τσαν και το Γι... όπως σου είπα και πριν υπάρχει άγνοια ας πούμε τώρα... το Τσαν ειδικά εεε λόγω άγνοιας, λόγω... δεν ξέρω, δεν γνωρίζουν τέλος πάντων τι είναι, τι είναι ο Βουδισμός. Γενικότερα έτσι; Και το φοβούνται. Σε κοιτάνε με μισό μάτι... ξέρεις τώρα. (Γιατράς: έχετε δει τέτοια φαινόμενα εδώ πέρα;) ε πως ε εγώ ως μοναχός δεν μπορώ να κυκλοφορώ με... πολιτικά ρούχα έτσι; Κυκλοφορώ με αυτά που βλέπεις ε υπάρχουνε περιέργα βλέμματα... υπάρχουνε ειδικά από... γριούλες... ξέρεις (γέλια) υπάρχουν, υπάρχουν... ναι αλλά αμα δεν κάτσουνε να μελετήσουνε να... δούνε τι και πως θα υπάρχει αυτό. Αρνούνται όμως να μάθουν. Έτσι προτιμούνε να είναι σε άγνοια. Και υπάρχει αυτό το... η περιέργη ας πούμε... εεε πως να το πω... αντιμετώπιση. Απ' το.. λαό περισσότερο έτσι; Γιατί έχω γνωρίσει και μοναχούς ορθόδοξους. Οι οποίοι είναι... πάρα πολύ φιλικοί εε μεγάλη εκ εκπλήξη για μένα γιατί περίμενα.. από το λαό, έτυχε ο ίδιος ο μοναχός να είναι... να με κοιτάξει ακόμα πιο περίεργα. Αλλά... αντιθέτως καμία σχέση. Χαμόγελα, φωτογραφίες μαζί... όχι οι μοναχοί είναι... οι ορθόδοξοι... αυτοί γνωρίζουν έτσι; Γιατί όταν πα να γίνεις... παπάς, μοναχός εε ιερέας μαθαίνεις για όλες τις εε θρησκείες, μαθαίνεις για όλες τις θρησκείες δεν υπάρχει άγνοια, γνωρίζουν αλλά ο λαός είναι... δεν γνωρίζει και φοβάται. Οπότε μόνο κουνγ φου. Στην Ελλάδα. Περισσότερο. Εγώ κάνω αγώνα. Ντάξει. Σιγά σιγά. Θέλει μικρά βηματάκια και σταθερά.

Γιατράς: υπήρξατε χριστιανός ορθόδοξος πριν;

Σιανγκ: ναι, αλλά όχι πολύ φανατικός. Κυριακές εκκλησία, καμια φοράαα πάσχα αναγκαστικάαα να πάω να επισκεφτώ γονείς. Ξέρεις τώρα. (Γιατράς: εννοώ μέσα σας ως άνθρωπος) όχι, (Γιατράς: δηλαδή αν είχατε κάποια τέτοια ταυτότητα) ε ναι η ταυτότητα έλεγε ξέρω γω χριστιανός ορθόδοξος, [(Γιατράς: ναι όχι η αστυνομική ταυτότητα (γέλιο)] τώρα δε λέει. Ναι ήμουν, ήμουν αλλά... ντάξει.. πολύ... ξέρεις τώρα, όπως ο περισσότερος κόσμος θα έλεγα λίγοι είναι αυτοί που θα πάνε στην Εκκλησία την Κυριακή... δεν εε δεν ξέρω. Δεν ήμουν πολύ. (Γιατράς: είχατε μια φυσική τάση δηλαδή προς το Βούδα) ναι ναι είμαι, είμαι λίγο πιο πολύ του να πιστεύω αυτό που βλέπω. Κατάλαβες; Αυτό. Δε λέω απ' την άλλη δεν αρνούμαι ότι δεν υπήρξε ο Ιησούς. Έτσι; Δεν λέω κάτι τέτοιο. Αλλά εγώ είμαι με... υπάρχει! (ανεβοκατεβάζει το παγούρι στο γραφείο), χωρίς όμως ν' αρνούμαι ότι υπήρξε ο Ιησούς ή ότι υπάρχει ένας θεός και τα λοιπά. Άλλο το 'να άλλο τ' άλλο.

Γιατράς: οκ αυτό είναι το τέλος της συνέντευξης, ευχαριστώ πάρα πολύ

Σιανγκ: να σαι καλά, χαίρομαι που ήρθες και ο, τι αν θέλεις κάποια διευκρίνιση, κάτι παραπάνω εδώ είμαστε.

Γιατράς: να στε καλά, ευχαριστώ πολύ.

Σιανγκ: ντάξει;

Γιατράς: Και ο λόγος αυτός σχετίζεται με τη φιλοσοφία Τσανγουνγι;

Σιανγκ: Ακριβώς. Ένας ασκούμενος Σαολίν, κανονικά, έτσι; Δεν πρέπει να τρώει κρέας. Τώρα εδώ στην Ελλάδα είναι λίγο περίεργα τα πράγματα είμαστε λίγο του κρεάτος, είμαστε λίγο δύσκολα τον Έλληνα να τον... γι' αυτό δεν λέω τίποτα, για όσο πάρει. Αν μείνει παραμένει εδώ, στο τέλος θα το κόψει, δεν υπάρχει περίπτωση. Από μόνος του, χωρίς πίεση, χωρίς τίποτα. Γιατί αν τον πείσεις έτσι; Και το καταλάβει, θα τον ωθήσεις να φάει περισσότερο. Όχι απλώς δεν θα το κόψει.

Γιατράς: Γενικότερα μιας που φτάσαμε σ' αυτό το σημείο... η ελληνική κοινωνία πως ανταποκρίνεται σε αυτή τη διαδικασία; Εε έχουμε δει ήδη... πολλές σχολές σαολίν να έχουν βγει τα τελευταία... περίπου οκτώ χρόνια (Σιανγκ: χαμός) εε υπάρχουν... σε μεγάλο βαθμό όπως είπατε προωθείται κυρίως η πολεμική τέχνη (Σιανγκ: σωστό) αλλά... εδώ πέρα πρώτη φορά συναντώ έναν άνθρωπο ο οποίος δηλώνει ότι είναι μοναχός. Ακολουθεί συνολικά τη φιλοσοφία και το νόημα. (Σιανγκ: όλο το νόημα όλη την εικόνα τέλος πάντων) πέρα από τη συζήτηση περί θρησκείας και φιλοσοφίας το νόημα αυτού. Τι ανταπόκριση, ποια είναι τα αντανakλαστικά της ελληνικής κοινωνίας, όπως τα έχετε ζήσει εσείς προσωπικά;

Σιανγκ: Κοίταξε, εε κι εκεί πάλι δεν θέλει πίεση. Έτσι; Δηλαδή θα πρέπει να ρθει ένας μαθητής και να μου πει «δάσκαλε θέλω να εμβαθύνω και σε αυτό το κομμάτι» στο πνευματικό, στη φιλοσοφία. εκεί ναι να το δεκτώ και... δηλαδή χωρίς να μου πει κάποιος κάτι δεν... δεν εε λέω κάτι δεν... ντάξει σιγά-σιγά με τη διδασκαλία, με τον τρόπο με τη συμπεριφορά μου (έμφαση στο «μου»), τον τρόπο διδασκαλίας το γενικότερο περιβάλλον καταλαβαίνει κάποια πραγματάκια. Γιατί το Τσαν δεν είναι... δε, δε, δεν θα το μάθεις εε δεν μπορείς να το μεταφέρεις στον άλλον μέσω... εε βιβλίων έτσι; Μέσω... του λόγου. Πολ, πολλά λόγια. Το Τσαν μεταφέρεται μέσω... από καρδιά σε καρδιά. Έτσι; Που αυτό σημαίνει ότι... θέλει χρόνο. Κατ' αρχήν πρέπει ο μαθητής να σ' εμπιστευτεί σα δάσκαλο. Πρέπει να σε εμπιστευτεί. Κάποια στιγμή, έτσι; Αν δεν σ' εμπιστευτεί ο μαθητής πλήρως δεν μπορεί να είναι μαθητής σου. Και δεν θα μπορέσει να προχωρήσει. Να εμβαθύνει. Έτσι; Πολύ απλά γιατί δεν σ' εμπιστεύεται. Από ένα σημείο και μετά, ό,τι και να του λες... αμα δεν σ' εμπιστεύεται... (Γιατράς: θα έχει

δημιουργήσει την προκατάληψη δηλαδή) μπράβο! Κατάλαβες; Λοιπόν... αν φτα αν φτάσεις στο σημείο λοιπόν να σε εμπιστευθεί, να αφοσιωθεί, όλα πάνε μόνα τους μετά.

Γιατράς: Μεχρι στιγμής τα πράγματα εδώ πως είναι;

Σιανγκ: δύσκολα (γέλια) ντάξει έχω μαθητές, οι οποίοι είναι... πιο κοντά μου, αν θέλεις όχι σε φιλικό επίπεδο αλλά πάνω σ' αυτό το θέμα που μιλάμε έτσι; Εεε που κατανοούν, που θέλουνε... να μάθουνε πάντα χωρίς πίεση, χωρίς... έρχονται κάνουμε... κάποιες εεε τελετές κάθε σαββατοκύριακο... παίρνουνε μέρος... από μόνοι τους. Ε κάποιες ομιλίες, όσον αφορά τις διδασκαλίες... του Βούδα... (Γιατράς: αυτά πέρα από το Σαολίν, πέρα από την άσκηση στο κουνγκ φου... μιλάμε για το Τσαν καθαρά τώρα) μπράβο. Κάνουμε ημέρες προσφοράς κάθε τελευταίο... σαββατοκύριακο... του μήνα (Γιατράς: ημέρες προσφοράς;) ημέρες προσφοράς. Φέρνει ο καθένας ότι θέλει, ή και την παρουσία του ακόμα. Έτσι; Και καθόμαστε όλοι μαζί... εεεε επικοινωνούμε. Έτσι; Απολαμβάνουμε τις προσφορές του καθενός. Τρώμε, εδώ έξω κιόλας στον κήπο αμα έχει καλό καιρό (δείχνει προς τα έξω). Κι όλα καλά, όμορφα κι ωραία. Επικοινωνία. Διονύση. Πράγμα το οποίο δεν υπάρχει σήμερα. Γιατί; Γιατί; Γι' αυτά. Γι' αυτά (δείχνει το iphone του), γι' αυτά (δείχνει το mini laptop του) κι εκείνα (δείχνει την τηλεόρασή του). Μ; επικοινωνία, θέλω, θέλω οι μαθητές μου να επικοινωνούν, θέλω να συναντιούνται, την προηγούμενη Κυριακή πήγαμε.. εξόρμηση... ημερίσια. Φέρανε τα πράγματά τους, πήγαμε κάναμε την ασκήσή μας στο βουνό πάνω στην Πάρνηθα, είχε καλό καιρό, μετά πικνικ, κάτσαμε όλοι μαζί, φάγαμε, γελάσαμε, χαρήκαμε... αυτό είναι το Τσαν. Στη φύση. Στο πραγματικό μας σπίτι. Όχι στους τέσσερις τοίχους να... κρυβόμαστε.

Γιατράς: εύλογα θα μπορούσα να ρωτήσω... πως και δεν είναι η σχολή στην Πάρνηθα.

Σιανγκ: αυτό είναι ένα όνειρο. (γέλια) από τότε που έγινα μοναχός η αλήθεια είναι ότι ναι ψάχνω... εγκαταλελειμένα καταφύγια... κτίσματα διάφορα είναι δύσκολο, γιατί ανήκουν σε ορειβατικούς συλλόγους, οι οποίοι δεν ενδιαφέρονται να... νοικιάσουνε κάτι τέτοιο. Είναι δύσκολο. Είναι δύσκολο. Εεε και στην Πάρνηθα κιόλας. (Γιατράς: καλά ναι δεν έλεγα για την Πάρνηθα συγκεκριμένα...) ναι θα ήθελα, θα ήθελα όμως κάτι... έτσι σε ένα ψηλό σημείο ξέρεις να θυμίζει... μοναστήρι. Έτσι; Γιατί εγώ σαν μοναχός, το να είμαι στην πόλη, δεν είναι και τόσο εύκολο. έτσι; δηλαδή να είμαι μοναχός σε έναν ναό, της Κίνας, είναι πανεύκολο. (γέλιο) έτσι; Εδώ είναι διαφορετικά τα πράγματα ντάξει έχεις και τους πειρασμούς σου, έχεις και τα... έτσι μες στην πόλη μοναχός δεν νομίζω να υπάρχει άλλος, τώρα που το συζητάμε. (Γιατράς: δεν γνωρίζω...) (γέλια) ναι, όλοι είναι στα μοναστήρια τους έτσι στους ναούς τους και τα λοιπά. Λοιπόν, ναι... εγώ δεν έχω σπίτι... δεν έχω... υπάρχοντα, δεν έχω... αυτό είναι με ενοίκιο... εδώ μένω (δείχνει μια πόρτα στα δεξιά του) (Γιατράς: εδώ μένετε;) έτσι; Εεεε δεν μπορώ να δουλέψω. Δεν μου το επιτρέπει... (Γιατράς: άρα ζείτε από εδώ;) ναι ζω από δω. Οι μαθητές, θα μου φέρουν φαγητό, θα φάω, εδώ... για τα μαθήματα δεν πληρώνουνε τίποτα. Έτσι; Εδώ ότι δίνει ο κάθε μαθητής, ότι, όπως συνεισφέρει χρηματικά είναι για να λειτουργήσει το πολιτιστικό κέντρο. Καθαρά, δεν υπάρχει κέρδος. Ντάξει; Απλά.

Γιατράς: εε ως μοναχός, φαντάζομαι έχετε και αυτήν την έννοια του κοσμικού αποστόλου;

Σιανγκ: Άλλο το ένα άλλο το άλλο. Κοσμικός απόστολος εε ήμουνα πριν. Δηλαδή αυτοί που έχουνε όνομα, θα έχεις γνωρίσει και άλλους πιο πριν εεε έχουνε κάνει... ντάξει ε όχι όλοι κάποιοι τέλος πάντων έχουνε... εγώ γνωρίζω ποιοι ακριβώς, ποιοι έχουνε περάσει από... κανονικά όταν παίρνεις ένα όνομα, εεε πρέπει να.. για να το πάρεις επίσημα, πρέπει να γίνει κάποια τελετή στο ναό μέσα. Με τον ηγούμενο, κάποιους μοναχούς, έτσι; Πρέπει να γίνει κάποια διαδικασία δηλαδή τελετουργικό να στο πω έτσι. Εεε και παίρνεις σαράντα όρκους. Μόνο για το όνομα. Για να είσαι κοσμικός απόστολος πρέπει να τηρείς αυτούς τους σαράντα όρκους. Και μέσα σ' αυτούς τους σαράντα όρκους είναι... και να μην τρως κρέας. Δυστυχώς, δεν ισχύει από όλους. Δηλαδή πολλοί παίρνουν το όνομα... (κάνει κίνηση με το δείκτη και τον

αντίχειρα, που υποδηλώνει χρηματισμό) διαφήμιση. Λυπάμαι που το λέω αλλά... ισχύει. [Γιατράς: πληρώνουν δηλαδή για να πάρουν ένα όνομα; (Σιανγκ: εεεε) έχουμε τέτοια φαινόμενα στο ναό;] κοίταξε να δεις. Έχουνεεε, τεστάρονται ας πούμε. Δηλαδή αυτός με τον οποίο μιλάει για να πάρουνε το όνομα, εεεε μπορούν να πάρουνε το όνομα δίνοντας κάποια χρήματα, ένα συμβολικό ποσό, έτσι; Ή να δώσουνε ένα πολύ μικρό χρηματικό ποσό για να πάρουνε απλά το βιβλιαράκι με τ' όνομα. Κάτι που σημαίνει ότι δεν το πήραν επίσημα. Από την άλλη υπάρχουν άτομα που κάναν την τελετή... δώσαν το συμβολικό ποσό, όλα καλά, αλλά δεν τηρήσανε... όλους τους όρκους. Οπότε αν αφαιρέσουμε από δω, αφαιρέσουμε από εκεί, μένουνε πολύ λίγοι, που τηρούνε τα πράγματα όπως πρέπει.

Γιατράς: αυτοί οι όρκοι αφορούν στους μάχιμους μοναχούς ή και στους... μη μαχημους (γέλιο) μοναχούς;

Σιανγκ: ως στους μάχιμους μοναχούς, υπάρχουνε δύο τάγματα μοναχών, υπάρχουν οι μάχιμοι, οι οποίοι ασχολούνται με το κουνγκ φου. Έτσι; Π.χ. και υπάρχουν και αυτοί... οι οποίοι... προσεύχονται όλη μέρα, οι μελετητές τέλος πάντων, μελετάνε τις διδασκαλίες του Βούδα και.. προσπαθούν να.. λειτουργούν βάσει του.. ντάρμα. Ντάρμα είναι το βιβλίο με τις διδασκαλίες του Βούδα. Ντάξει; Αυτοί δεν ασχολούνται με το κουνγκ φου. Κάνουν διαλογισμό... μόνο... πνευματικά ας το πούμε ασχολούνται περισσότερο πνευματικά με το Τσαν. Οι μάχιμοι μοναχοί ασχολούνται Τσανγουνγκ με όλο το κομμάτι. Έτσι; Τώρα ως μοναχός πρέπει να περάσεις άλλους όρκους να μείνεις δύο μήνες εσώκλειστος έμεινα εγώ στα τέλη Οκτώβρη, τον περασμένο, μέσα στο ναό, σ' ένα αρκετά έτσι σφη σκληρό σχολείο, πολύ πειθαρχημένο, πολύ εεε να το περάσεις, να σε εγκρίνει η επιτροπή από τη βουδιστική ομοσπονδία της Κίνας, να σε εγκρίνει ο ναός, ο ηγούμενος, να πάρεις τα χαρτιά σου όλα... εξουσιοδοτήσεις έτσι; Εεε και παίρνεις διακόσιους πενήντα όρκους. Κι όχι σαράντα. Διακόσιους πενήντα μέσα στους οποίους είναι και... όχι οικογένεια, όχι σεξ, όχι, όχι, όχι όλα απαγορεύονται (γέλια) α α α απέχεις απ' τα εγκόσμια.

Γιατράς: τι σας κάνει να το επιλέγετε αυτό; Ιδιαίτερα... να πάρετε διακόσιους πενήντα όρκους τόσο αυστηρούς, ως προς τις φυσικές τάσεις, ορμές και να το μεταφέρετε να μεταφέρετε την κουλτούρα στον... κόσμο; Στην κοινωνία δηλαδή...

Σιανγκ: κοίταξε να δεις δεν θέλω να γίνουν μοναχοί (γέλιο) έτσι δεν θέλω να γίνουν μοναχοί. Εεε η αλήθεια είναι ότι πραγματικά δεν θέλω. Γιατίιι είμαι εδώ από το Νοέμβρη, τέσσερις Νοεμβρίου επέστρεψα και... δεν είναι εύκολο. Έτσι; Και... δεν μπορώ να σου πω εκατό τοις εκατό ότι θα το κρατήσω. Έτσι; Μπορεί μετά από πέντε χρόνια να μην πάνε όλα καλά να μην έχω... ηρεμήσει αν θέλεις. Έτσι; Και να... σπάσω κάποιο όρκο... και τελείωσε. Είναι δύσκολο, να είχαμε κάποιο ναό εδώ πέρα έτσι; Στα βουνά πάνω, δεν θα 'λεγα όχι. Αν κάποιος ήθελε πραγματικά να πάει να το κάνει. Από την άλλη, τη ώθησε εμένα. Τίποτα δεν με ώθησε, με πήγε εκεί από μόνο του, δηλαδή ασχολούμαι χρόνια με το Σαολίν, έτσι; Απ τώρα είμαι σαράντα. Απ' τα τριανταπέντε άρχισα να ασχολούμαι πολύ με το Βουδισμό, να διαβάζω... έτσι; Να παίρνω εκεί τις διδασκαλίες απ' το ναό, πηγαίνω κάθε χρόνο, πολλές φορές και δύο φορές το χρόνο. Το δεκαέξι πήγα δύο φορές. Εεε κι άρχισα να εμβαθύνω... περισσότερο. Δηλαδή έβλεπα ότι... με βοηθάει μέσω της εμβάθυνσης στο Τσαν έτσι; Με το διαλογισμό, έτσι; Με διάφορες μεθόδους εεε ανακάλυπτα περισσότερο τον πραγματικό μου εαυτό. Κατάλαβες; Και μου άρεσε αυτό. Με γέμιζε. Δοκίμασα έτσι; Πριν γίνω μοναχός δοκίμασα να είμαι μοναχός, χωρίς να είμαι επίσημα, να δω αν μπορώ να το... να το κάνω. Περίπου... δύο χρόνια πριν. Ζούσα σαν μοναχός (Γιατράς: άτυπα;) ναι άτυπα έτσι; Να δω όταν θα έρθει η ώρα, θα μπορέσω να... ναι. Κι όλα καλά (γέλιο). Πέρασαν τα χρόνια μια χαρά, δεν έτρωγα κρέας, κρέας δεν τρώω δεκαέξι χρόνια τώρα, αλλά... όλα τα υπόλοιπα. Οπότε, πήγα έγινα, τέλος.

Γιατράς: εεε είπατε πριν ότι κάνατε παγκράτιο; (Σιανγκ: ναι) εε μου 'κανε εντύπωση γιατί εδώ.. σκέφτομαι και μια συμβολική αντιπαράθεση ενδεχομένως ανάμεσα στην Ελλάδα και στην

Κίνα (Σιανγκ: ναι) γιατί το παγκράτιο είναι μια αρχαία ελληνική τέχνη (Σιανγκ: κοίταξε να δεις) και το Σαολίν μια αρχαία κινεζική τέχνη, πως και γίνεται αυτή η στροφή;

Σιανγκ: θα σου πω, θα σου πω εεε τότε έκανα αρκετά χρόνια ήδη, τσε κβο ντο. Με έναν δάσκαλο. Ο οποίος έμαθε, ότι θέλανε να ξαναφέρουν το παγκράτιο στην Ελλάδα. Δεν υπήρχε. Για πολύ καιρό, τα παλιά τα χρόνια, είχε εξαφανιστεί. Υπήρχαν μόνο... κάτι πειθάρια με κάτι εικόνες και τα λοιπά. Τέλος πάντων συγκροτήθηκε κάποια επιτροπή από Γαλλία, ένας Έλληνας και δύο Γάλλοι, δεν ξέρω πως ακριβώς, μελετήσανε πέντε δέκα πειθάρια... ε κάτι τοιχογραφίες εκεί και βγάλανε μια πολεμική τέχνη. Το παγκράτιο. Το σημερινό παγκράτιο. Που.. ντάξει δεν το θεωρώ γνήσιο έτσι; Ούτε ότι έχει κάποια σχέση με το παγκράτιο που είχαμε τότε. αλλά... θέλανε να το... εε ν' ανοιξουνε πάλι σχολές... έτσι διάφοροι χώροι που να διδάσκουνε αυτό το παγκράτιο που... δημιουργήσαν τέλος πάντων την ύλη που εεε θέλανε να διδάξουν. Και φωνάζανε σαράντα άτομα οι οποίοι... ήτανε.. μαυροζωνάδες διάφορων πολεμικών τεχνών. Τότε στο τσε κβο ντο είχαμε ζώνες. Και μου λέει ο δάσκαλος επειδή ήμουν το δεξί του χέρι, άνοιγα τη σχολή, έκανα μάθημα, την έκλεινα... γιατί ήτανε και παράλληλα έκανε κάποια άλλη εργασία και μου λέει «Γιάννη θες να πάμε...» Γιάννης τότε (χαμογελώντας) «θες να πάμε να.. παρακολουθήσουμε κάποια σεμινάρια έξι μηνών ή κάτι τέτοιο» ε «δάσκαλε, του είπα πάμε, τι έχουμε να χάσουμε» ε παρακολουθήσαμε τα σεμιναριάκια έξι μήνες. Μας δώσανε χαρτιά εκπαιδευτών και... τους διώξανε όλους «ανοίχτε σχολές» σαράντα άτομα. Κι έτσι... ξεκίνησε πάλι το παγκράτιο. Δηλαδή ήταν εντελώς συμπτωματικό δεν.. κατάλαβες δεν το κυνήγισα δεν το.. απλά μου λέει πάμε; Πάμε. Ναι. Έτσι.

Γιατράς: συσχετίζεται κάπως το τσανγουνι με τα ελληνικά δεδομένα; Θα μπορούσαμε να βρούμε μια αρμονική σχέση ανάμεσα σε αυτά τα δύο;

Σιανγκ: δυστυχώς μέχρι στιγμής μόνο το Γου (γέλιο), μόνο το Γου, μόνο η άσκηση αρέσει. Έτσι; Αρέσει εεε και αρέσει και δεν αρέσει γιατί ο Έλληνας είναι και λίγο τεμπέλης. Έτσι; Όχι λίγο, πολύ θα 'λεγα. Δηλαδή θέλει κάποιον πάνω απ' το κεφάλι του για να κάνει κάτι. Εεε τώρα όσον αφορά το Τσαν και το Γι... όπως σου είπα και πριν υπάρχει άγνοια ας πούμε τώρα... το Τσαν ειδικά εεε λόγω άγνοιας, λόγω... δεν ξέρω, δεν γνωρίζουν τέλος πάντων τι είναι, τι είναι ο Βουδισμός. Γενικότερα έτσι; Και το φοβούνται. Σε κοιτάνε με μισό μάτι... ξέρεις τώρα. (Γιατράς: έχετε δει τέτοια φαινόμενα εδώ πέρα;) ε πως ε εγώ ως μοναχός δεν μπορώ να κυκλοφορώ με... πολιτικά ρούχα έτσι; Κυκλοφορώ με αυτά που βλέπεις ε υπάρχουνε περίεργα βλέμματα... υπάρχουνε ειδικά από... γριούλες... ξέρεις (γέλια) υπάρχουν, υπάρχουν... ναι αλλά αμα δεν κάτσουνε να μελετήσουνε να... δούνε τι και πως θα υπάρχει αυτό. Αρνούνται όμως να μάθουν. Έτσι προτιμούνε να είναι σε άγνοια. Και υπάρχει αυτό το... η περίεργη ας πούμε... εεε πως να το πω... αντιμετώπιση. Απ' το.. λαό περισσότερο έτσι; Γιατί έχω γνωρίσει και μοναχούς ορθόδοξους. Οι οποίοι είναι... πάρα πολύ φιλικοί εε μεγάλη εκ εκπλήξη για μένα γιατί περίμενα.. από το λαό, έτυχε ο ίδιος ο μοναχός να είναι... να με κοιτάζει ακόμα πιο περίεργα. Αλλά... αντιθέτως καμία σχέση. Χαμόγελα, φωτογραφίες μαζί... όχι οι μοναχοί είναι... οι ορθόδοξοι... αυτοί γνωρίζουν έτσι; Γιατί όταν πα να γίνεις... παπάς, μοναχός εε ιερέας μαθαίνεις για όλες τις εε θρησκείες, μαθαίνεις για όλες τις θρησκείες δεν υπάρχει άγνοια, γνωρίζουν αλλά ο λαός είναι... δεν γνωρίζει και φοβάται. Οπότε μόνο κουνιγ φου. Στην Ελλάδα. Περισσότερο. Εγώ κάνω αγώνα. Ντάξει. Σιγά σιγά. Θέλει μικρά βηματάκια και σταθερά.

Γιατράς: υπήρξατε... χριστιανός ορθόδοξος πριν...

Σιανγκ: ναι, αλλά όχι πολύ φανατικός. Κυριακές εκκλησία, καμια φοράαα πάσχα αναγκαστικάαα να πάω να επισκεφτώ γονείς. Ξέρεις τώρα. (Γιατράς: εννοώ μέσα σας ως άνθρωπος) όχι, (Γιατράς: δηλαδή αν είχατε κάποια τέτοια ταυτότητα) ε ναι η ταυτότητα έλεγε ξέρω γω χριστιανός ορθόδοξος, [(Γιατράς: ναι όχι η αστυνομική ταυτότητα (γέλιο)] τώρα δε λέει. Ναι ήμουν, ήμουν αλλά... ντάξει.. πολύ... ξέρεις τώρα, όπως ο περισσότερος κόσμος

θα έλεγα λίγοι είναι αυτοί που θα πάνε στην Εκκλησία την Κυριακή... δεν εε δεν ξέρω. Δεν ήμουνα πολύ. (Γιατράς: είχατε μια φυσική τάση δηλαδή προς το Βούδα) ναι ναι είμαι, είμαι λίγο πιο πολύ του να πιστεύω αυτό που βλέπω. Κατάλαβες; Αυτό. Δε λέω απ' την άλλη δεν αρνούμαι ότι δεν υπήρξε ο Ιησούς. Έτσι; Δεν λέω κάτι τέτοιο. Αλλά εγώ είμαι με... υπάρχει! (ανεβοκατεβάζει το παγούρι στο γραφείο), χωρίς όμως ν' αρνούμαι ότι υπήρξε ο Ιησούς ή ότι υπάρχει ένας θεός και τα λοιπά. Άλλο το 'να άλλο τ' άλλο.

Γιατράς: οκ αυτό είναι το τέλος της συνέντευξης, ευχαριστώ πάρα πολύ

Σιανγκ: να σαι καλά, χαίρομαι που ήρθες και ο, τι αν θέλεις κάποια διευκρίνηση, κάτι παραπάνω εδώ είμαστε.

Γιατράς: να στε καλά, ευχαριστώ πολύ.

Σιανγκ: ντάξει;

Σαολίν Σεπολίων Μαθητής

Γιατρός: Καλησπέρα

Μαθητής: Καλησπέρα

Γιατράς: Πόσο καιρό ασχολείσαι με το Σαολίν Κουνγκ Φου;

Μαθητής: Με το Σαολίν Σαολίν ασχολούμαι... από από το δύο χιλιάδες... δέκα περίπου.

Γιατράς: Συνεχόμενα;

Μαθητής: Γενικότερα με τις πολεμικές τέχνες από το 1999.

Γιατράς: Ποιες είναι αυτές;

Μαθητής: εε Κουνγκ Φου αλλά... άλλο σύστημα εξωτερικό, όχι σαολίν. Εε εκτός εε ναού ας πούμε.

Γιατράς: ε τι σε κάνει να στραφείς προς το σαολίν κουνγκ φου;

Μαθητής: εε το ότι δεν είναι απλά μια πολεμική τέχνη, συνδυάζει πνεύμα, συνδυάζει θεραπεία, συνδυάζει μια φιλοσοφία είναι όλο το... δεν είναι μια ψυχρή πολεμική τέχνη που απλά πας γυμνάζεσαι φεύγεις... είναι είναι όλη, όλο όλη η φιλοσοφία του... η ηρεμία του... το ότι έχει να κάνει με... με τον εσωτερικό σου κόσμο... όλο αυτό το πράγμα με γοητεύει. Τόσα χρόνια κάνω... βλέπω τελικά ότι είναι... σωστή επιλογή.

Γιατράς: Το ακολουθείς πρακτικά στη ζωή σου...;

Μαθητής: Το ακολουθώ πρακτικά... και όσο μπορώ... εεε το κάνω και τρόπο ζωής. Είναι τρόπος ζωής εε για μένανε το κουνγκ φου εε πάντα σε όλη μου τη διάρκεια της ημέρας σκέφτομαι κουνγκ φου είμαι κουνγκ φου δηλαδή είναι τρόπος ζωής. Ζω μ' αυτό δεν... δεν φαντ δεν μπορώ να φανταστώ τον εαυτό μου χωρίς το κουνγκ φου.

Γιατράς: Κάποια παραδείγματα μέσ' τη μέρα που... βλέπεις το..

Μαθητής: εε η ηρεμία σε όλα αυτά που μπορείς ν' ανταπεξέλθεις εε στις δυσκολίες της καθημερινότητας εε είναι κουνγκ φου. Εεεμ η έλλειψη επιθετικότητας σε στιγμές που κάποιος άλλος θα μπορούσε να είναι επιθετικός ή αρνητικός ε ας πούμε εσύ δεν το 'χεις γιατί.. γιατί υπάρχει μια ηρεμία μέσα σου που... που σου βγαίνει αυτή... εκτιμάς καλύτερα τα πράγματα είσαι πιο... εε πιο ήρεμος. Πιο πράος πιο... υγιής ας πούμε στο μυαλό σου, προσπαθείς τουλάχιστον.

Γιατράς: Ακολουθείς συνειδητά τους τρεις δρόμους; Το Τσαν το Γου το Γι;

Μαθητής: ναι. Εγώ προσωπικά.. θεωρώ τον εαυτό μου Βουδιστή άσχετα με... με το αν ζούμε στην Ελλάδα και... έχουμε βαπτιστεί Χριστιανοί Ορθόδοξοι. Εεε θεωρώ τον εαυτό μου Βουδιστή, είμαι Βουδιστής εεε (μικρή παύση) το Τσαν.. όσον αφορά το Τσαν, τη φιλοσοφία του Τσαν εεε το Γου είναι η πολεμική τέχνη.. το... το Γι είναι η θεραπεία ναι ακολουθώ και τα τρία όσο μπορώ το Γι φυσικά εξάλλου το ακολουθώ με ως προς τη διατροφή πιο πολύ... ναι δεν τρώω κρέας εδώ και τουλάχιστον τέσσερα χρόνια εεε και γενικά προσπαθώ ν' ακολουθήσω αυτήν την εε αυτήν την πορεία ας πούμε της ζωής εεε με το δικό μου τρόπο όχι.. προσαρμόζω στο δικό μου χαρακτήρα, στο δικό μου...

Γιατράς: Τι άλλαξε στον εαυτό σου από τη στιγμή που ξεκίνησες αυτόν τον τρόπο ζωής σε σχέση με προηγούμενα που έκανες... (Μαθητής: εεεε) άλλα στυλ κουνγκ φου, άλλα...

Μαθητής: Κάκατ... αν το πάρουμε σαν πολεμική τέχνη άρχισα τελείως διαφορετικά άρχισα να βλέπω έτσι το πως βλέπω τις πολεμικές τέχνες γενικότερα ας πούμε. Ότι δεν είναι απλά ότι γυμναζόμαστε ότι βγαίνουμε έξω κάνουμε.. είμαστε οι πιο δυνατοί να επιβιώσουμε σε μια μάχη που δεν υπάρχει ας πούμε εεε κατ' αρχήν άρχισα απ' αυτό το θέμα. Όσον αφορά... αυτό. Εεε μια πειθαρχία. Έβαλα μια πειθαρχία στη ζωή μου. Που δεν την είχα σαν άνθρωπος. Εεε χρονική θέλεις πειθαρχία; Εεε πειθαρχία στο... Στον τρόπο που θα τρως; Στον τρόπο που... θα μιλάω; Γενικά ήμουν απειθαρχος άνθρωπος. Δεν υπήρχε πειθαρχία μέσα μου. Και επειδή δεν ξεκίνησα σε μια ηλικία ξέρω γω των εφτά χρονών, των έξι ή των πέντε ας πούμε. Ξεκίνησα στην ουσία δεκαεννιά χρονών. Εεε η πειθαρχία δεν υπήρχε στη ζωή μου καθόλου. Δεν υπήρχε... ούτε σε χρόνο, ούτε πως θα ξυπνήσω ούτε... τίποτα. (Γιατράς: είναι και η ηλικία αυτή δύσκολη για πειθαρχία) είναι δύσκολη ηλικία ας πούμε, φαντάσου ότι και σε αυτήν την ηλικία άρχισα να... γενικά με τις πολεμικές τέχνες να.. προσαρμόζομαι στο σαολίν βέβαια ήτανε το... το τοπ της εεε στην πειθαρχία εσωτερικά, μέσα μου και εξωτερικά ας πούμε

Γιατράς: εε πως βλέπεις... τη σχέση του Σαολίν Κουνγκ Φου με τα ελληνικά δεδομένα πολιτιστικά;

Μαθητής: Κοίταξε να δεις κάτι, είναι λίγο δύσκολο, το.. διαφορετικό στην Ελλάδα γενικά μας ταραίζει δεν μπορούμε να το... να το δεχτούμε εεε εδώ παραπονιόμαστε γιατί κάποιος φοράει εε ας πούμε μια μπούργκα και κρατάει την ελληνική σημαία, δεν κοιτάμε ότι κρατάει την ελληνική σημαία και αγαπάει αυτήν την πατρίδα, κοιτάμε απλά το ότι φοράει μια μαντίλα και κάνει αυτό το πράγμα οπότε φαντάσου πως είναι το να είσαι και διαφορετικός σε μια τόσο εδραιωμένη στο μυαλό μας θρησκεία όπως είναι ο Χριστιανισμός εεε να σκέφτεσαι διαφορετικά από όλα αυτά τα καθημερινά που έχουμε μεγαλώσει και μας έχουν επιβάλλει να έχουμε στο μυαλό μας ας πούμε φαντάσου πόσο διαφορετικά σκεφτόμαστε και πως σε βλέπουν οι άλλοι εμένα προσωπικά δεν μ' αγγίζει να σου πω την αλήθεια εε δεν έχει να κάνει με το αν αγαπάμε την πατρίδα μας ή όχι ε έχει να κάνει καθαρά με μία φιλοσοφία που αφορά εμάς, το δικό μας εσωτερικό κόσμο και τη δικιά μας ζωή εεε δεχτοί είναι όλοι απ' τη δικιά μας την πλευρά καλό θα ήταν να 'μασταν δεχτοί και από όλους τους υπόλοιπους.

(παύση, γέλια)

Γιατράς: ε σκέφτηκες ποτέ να κάνεις κάτι.. παραδοσιακό ελληνικό; Κάποια πολεμική τέχνη ας πούμε παγκράτιο, πυγμαχία, ε ελληνορωμαϊκή πάλη ή κάτι τέτοιο;

Μαθητής: ε έκανα πυγμαχία, είναιαιαι... έκανα πολύ μικρός βέβαια... είναι μία απ' τις αγάπες μου η πυγμαχία, αλλά... θεωρώ ότι... κατ' αρχάς είμαι αρκετά μεγάλος για να ξεκινήσω να κάνω πυγμαχία έτσι; (Γιατράς: όχι για τώρα, παλαιότερα λέω) παλαιότερα ναι ξεκίνησα, ε ε έκανα διάφορες πολεμικές έτσι... είχα επιχειρήσει πολλά πράγματα να κάνω έτσι... το, το μποξ είναι κάτι που... η πυγμαχία είναι κάτι που μ' αρέσει μ' αρέσει που... να το βλέπω έτσι σαν άθλημα στους άλλους.

Γιατράς: το βλέπεις σαν ένα αρχαιοελληνικό άθλημα ή κάτι τέτοιο;

Μαθητής: ναι

Γιατράς: είχε κάποια σχέση, σε άγγιζε αυτό το κομμάτι εννοώ;

Μαθητής: εε όχι ιδιαίτερα. Γιατί πιστεύω αν με είχε αγγίξει μονο στην καρδιά μου θα ήμουνα.. θα τ' ακολουθούσα. (Γιατράς: μχμ)

Γιατράς: εεε αυτά.

Μαθητής: ό, τι άλλο (γέλια)

Γιατράς: σε ευχαριστώ [Μαθητής: (ταυτόχρονα) σ' ευχαριστώ]

Συνέντευξη Ένατη

Σαολίν Σεπολίων- Μαθήτρια

Γιατράς: Καλησπέρα λοιπόν

Μαθήτρια: Καλησπέρα

Γιατράς: Πόσο καιρό ασχολείσαι με το Σαολίν Κουνγκ Φου;

Μαθήτρια: εε με τη φιλοσοφία του Σαολίν Κουνγκ Φου ασχολούμαι από δεκατριών ετών, είμαι εικοσιτριών, εε έτυχε να έχω κάποια ερεθίσματα... ασχολήθηκα με κάποια κομμάτια του Σαολίν, όχι με την άσκηση, με την άσκηση... εεε από δεκαοχτώμιση ετών. Δηλαδή τρία τρισείμιση χρόνια, είμαι στο τέταρτο έτος

Γιατράς: τι σε ωθεί ν' ασχοληθείς με το Σαολίν Κουνγκ Φου; Υπήρχανε κάποια κίνητρα;

Μαθήτρια: εεμ ναι.. έχω ασχοληθεί από... ασχολ έχω ασχοληθεί πολλές φορές με πολλά αθλήματα γυμνάζομαι από δέκα ετών, δεν υπήρξε κάτι το οποίο να με ηρεμούσε τόσο πολύ δεν... να ήταν τόσο ολοκληρωμένο εεε ένα.. για να μιλήσω ξε καθαρά για την άσκηση ενώ έχω ασχοληθεί με... πολλά αθλήματα ερχόμενη εδώ πέρα κάνοντας το πρώτο μάθημα νόμιζα ότι δεν έχω κάνει ποτέ τίποτα ήτανε τόσο ολοκληρωμένο τόσο... τόσο δυνατό ε ένα αυτό και... δεύτερον, με τον καιρό έχω αρχίσει να κατακτώ την ηρεμία δηλαδή αδειάζει το μυαλό είναι σαν ένας διαλογισμός σε κίνηση. Δεν χρειάζεται δηλαδή να... καθόμαστε και να κλείνουμε τα μάτια μας, μέσω της προπόνησης... απλά καθαρίζεις, καθαρίζεις εσωτερικά σαν άνθρωπος, γίνεσαι καλύτερος άνθρωπος από αυτό κι εγώ αυτό θέλω στη ζωή μου εξέλιξη κι αυτό μπορούμε να το πετύχουμε

Γιατράς: Ακολουθείς, όταν είπες τόσο καιρό και τις τρεις πλευρές του... σαολίν; (Μαθήτρια: ναι εγώ ναι) το Τσαν, το Γου, το Γι;

Μαθήτρια: ναι, το Γι, το Γι είναι ένα σχετικό θέμα, κομματάκι γιατί χε η διατροφή... ναι είμαι χορτοφάγος, είμαι χορτοφάγος μ εννιά χρόνια τώρα εεεμ έτυχε, αυτό. Έτυχε. (Γιατράς: φαντάζομαι από πριν ξεκινήσεις το... σαολίν) εε από δεκατεσσάρων, που το έκοψα τελειώς το... κρέας... σαολίν ξεκίνησα στα δεκαοκτώ. Δεν... ι... ξεκίνησε λίγο από τη... συμπόνια στα ζώα, αυτό. Η αλήθεια είναι. Ντάξει κοριτσάκι είμαι, ευαισθησίες έχω (γέλια) ντάξει. Εε όπως και να έχει δεν εε δεν μου άρε για να είμαι ειλικρινής δεν μου άρεσε ποτέ το κρέας. Οπότε για να μη ζορίζομαι, το έκοψα. Και είμαι τυχερή που το έκοψα πριν την εφηβεία με αποτέλεσμα το σώμα μου να έχει μάθει έτσι και να είμαι υγιέστατη, υ γι έστατη πραγματικά αυτό... το λέω και δεν το πιστεύουν αλλά είμαι υγιέστατη (Γιατράς: χμχ) αυτό ναι το Γι βέβαια. Βέβαια.. τι γίνεται... στην Ελλάδα... στην Αθήνα συγκεκριμένα επειδή έχω ψαχτεί πάρα πολύ ξέρω ότι αν δεν εεε ψάξω καλά αυτό που θα φάω σίγουρα δεν θα είναι κάτι υγιεινό. Αλλά... προσπαθώ να το ακολουθώ, προσπαθώ δηλαδή να τηρώ τις ώρες ας πούμε, να... γιατί το Γι δεν είναι μόνο... η διατροφή, είναι... το... να μην πίνουμε αλκοόλ, να κοιμόμαστε στην ώρα μας, όλα αυτά που... συμβαίνουν στην υγεία. Ναι... δεν θα το 'λεγα στερήσεις όλο αυτό, ειδικά σε κάποιον που με το που ακούει αλκοόλ «δεν καταναλώνεις αλκοόλ;» (γέλια) ναι είναι περίεργο αλλά ναι δεν είναι στέρηση είναι κάτι το οποίο με τον καιρό εμένα με έχει κάνει... ήρεμη, ευτυχισμένη δηλαδή... ξέρω ότι θα κάνω εξετάσεις, ξέρω ότι θα 'μια καλά... ξυπνάω το πρωϊ ας πούμε ευδιάθετη ούτε κουρασμένη και... δουλεύω κιόλας, δουλεύω το πρωϊ κι έρχομαι κατευθείαν εδώ δηλαδή δεν.. είναι η ενέργεια όλο αυτό. Τα πάντα, τα πάντα δηλαδή... δεν είναι χόμπυ το Σαολίν. Δεν μπορεί να είναι χόμπυ. Αν ει αν είναι χόμπυ στην πρώτη σου φορά θα τα παρατήσεις και... αν τα παρατήσεις... δεν πρόκειται να... ούτε καλύτερος άνθρωπος να γίνεις, το σαολίν είναι... όταν ας πούμε ένας μαθητής κολλάει κάπου για παράδειγμα... και... έχεις το δάσκαλο, ο οποίος... μας έχει πάρει κυριολεκτικά απ' το χέρι και μας έχει δείξει το δρόμο, εε εε εεεε και σου λέει προσπάθησε προσπάθησε προσπάθησε προσπάθησε όλο αυτό

(παύση) το βάζεις και στη ζωή σου αργότερα δηλαδή μαθαίνεις να μην τα παρατάς στις δυσκολίες... δηλαδή δεν είναι... δεν γίνεται να είναι χόμπυ αν είναι χόμπυ τότε... ο μαθητής αυτός έχει ημερομηνία λήξης και... τι να... τι εννοώ μ' αυτό. Ότι... θα κάτσει έναν χρόνο. Και μετά.. έφυγε. Αυτό (γέλια). Μιλάω πολύ, συγγνώμη (Γιατράς: καλά κάνεις, μια χαρά)

Γιατράς: εε σε σχέση με τα ελληνικά δεδομένα το Σαολίν πως το βλέπεις;

Μαθήτρια: αρκετός κόσμος νομίζει ότι είμαι τρελλή ας πούμε. Είναι... είναι... ξεκάθαρο. Δηλαδή ντάξει είναι τραγική η κατάσταση ας πούμε δηλαδή... δε εμένα δεν μ' αρέσει αυτό που αντιμετωπίζω, το ότι ας πούμε υπάρχει ρατσισμός ως προς αυτό... ντάξει εγώ είμαι και κοπέλα, θα μου πεις βέβαια τι σχέση έχει αυτό, ε βέβαια έχει σχέση υπάρχει ακόμα κόσμος που θεωρεί ότι... το κουνγκ φου είναι αντρικό και, δεν έχουν άδικο! Καθόλου άδικο! Το κουνγκ φου οι άντρες, μπορούν να γυμναστούν και τις τρακόσες εξήντα πέντε μέρες, οι γυναίκες όχι για... γυναικολογικούς λόγους αλλά, δεν έχει κάτσει κάποιος να δει γυναίκα δασκάλα... πόσο καλύτερη μπορεί να είναι από έναν άντρα. Δεν το πάω συγκριτικά, το πάω όμως ότι υπάρχει και αυτή η πλευρά, ο κόσμος δεν έχει ενημερωθεί σωστά και όταν υπάρχει άγνοια... αυτά συμβαίνουν.. εεε ντάξει εδώ να σε περνάνε λίγο για τρελλό.

Γιατράς (γέλιο): σε σχες σε σχέση με το βουδιστικό κομμάτι...

Μαθήτρια: ναι ντάξει εγώ έχω επιλέξει από δεκαοκτώ χρονών ότι είμαι Βουδίστρια, πριν ξεκινήσω εδώ. Είχα ψαχτεί. Από το σχολείο από τον παππού μου εεε (Γιατράς: ήταν Βουδιστής ο παππούς σου ή απλά σου είχε μάθει...;) όχι ένας εε φίλος του Βουδιστή, κολλητός του φίλος. Έτυχε να με μεγαλώσει αυτός. Δεν ήταν όμως ο Βουδισμός του... Σαολίν. Σαολίν... δηλαδή κάποια πράγματα μέσω αυτού τα γνωρίζω. Τα μαθαίνω σιγά σιγά βέβαια. Επειδή θέλω δεν είναι... αποφάσισα ας πούμε να... να ακολουθήσω αυτό το μονοπάτι. Δεν είναι θρησκεία ο Βουδισμός. Καμία σχέση. Τίποτα τέτοιο, ο Βούδας άνθρωπος ήταν, απλά... απλά μου ταίριαζε. Μου ταίριαζε καλύτερα. Απλά νοιώθω πιο ασφαλής. Δεν ξέρω δηλαδή κάπως έτσι δηλαδή με το χρ δεν είναι ότι... δεν θα μπω σε εκκλησία. Καμία σχέση. Βέβαια έχει τύχει να μην μ' αφήσουν να μπω. [Γιατράς: είχες μηπως την... (δείχνει τη στολή της)] όχι όχι όχι αυτό απαγορεύεται αυτό. Δεν είμαι αα μαθήτρια είμαι, ούτε μοναχός καμία σχέση. Δεν θα 'χα και τα μαλλιά μου άλλωστε (χαμόγελο) αλλά... ναι, έχει τύχει. Έχει τύχει να... πουν στη φίλη μου που παντρευόταν ότι... δεν θα μπει. Συγκεκριμένα η κόρη του αντίχριστου είχαν πει. Δεν θα μπει, γιατί λέει... υπάρχουνε διάφορα τέτοια. Δεν με πειράζει. Καθόλου. Απλά τα αναφέρω ότι υπάρχουν ντάξει καθόλου. Δεν ξέρω εγώ τους αγαπώ όλους. Δεν έχω πρόβλημα με κανέναν (γέλιο). Αυτό, ο κόσμος ντάξει ναι στην αρχή δεν το βλέπει ωραία, δεν το βλέπει, βλέπει μόνο το πολεμικό κομμάτι. Ακούνε κουνγκ φου και λένε αα γυμνάζεται, κάνει. Ναι αλλά δεν ξέρουν ότι το εξήντα τα εκατό του κουνγκ φου είναι ο διαλογισμός. Εξήντα τα εκατό! Εξήντα τα εκατό. Δηλαδή είναι τώρα...δπ είναι απαραίτητο το να κάνεις διαλογισμό κάθε πρωί. Γιατί ένας άνθρωπος που δεν είναι ήρεμος και κάνει κουνγκ φου είναι πραγματικά είναι επικίνδυνος. Αμα δε κάνει και χρόνια και είναι... είναι νευρικός λίγο να τον εκνευρίσει ο άλλος τον έχει σαπίσει στο ξύλο. Και όχι ότι είναι πιο δυνατός απ' τον άλλον αλλά ξέρει να χρησιμοποιεί τη δύναμή του. Αυτό. Οπότε... ο διαλογισμός είναι... απαραίτητος. Α πα ραίτητος. Το να καθαρίζει το μυαλό. Αυτό. Είναι... όποσδήποτε. Δεν μιλάω για ώρες. Ο δάσκαλος ας πούμε ξέρω ότι κάνει ώρες. Εγώ κάνω... δέκα λεπτά το πρωί, δέκα λεπτά το βράδυ. Άσε δε που βοηθάει παρά πολύ στον ύπνο. Αυτό.

Γιατράς: εεε απ' ότι καταλαβαίνω ήσουν Βουδίστρια πριν ξεκινήσεις Σαολίν (Μαθήτρια: ναι!) και... έκανες διαλογισμό δηλαδή από πριν ξεκινήσεις...

Μαθήτρια: ναι αλλά δεν ήτανε τόσο... δηλαδή εγώ στην ουσία εδώ έμαθα. Δεν ήξερα όταν ήρθα ότι ο δάσκαλος ήταν Βουδιστής. Δεν ήξερα, δεν είχα ιδέα. Ε απλά, εγώ στην ουσία τι ήθελα; Ήθελα να γίνω καλός άνθρωπος. Ήθελα... (Γιατράς: δεν ήσουν;) όχι δεν ήμουν απλά...

στο Βουδισμό αν το.. το κοιτάξετε κάποια στιγμή δεν είναι κάτι εεε έχει μεγάλ έχει πολύ μεγάλη σημασία η σκέψη. Κι εγώ σαν παιδί και όχι μόνο εγώ όλος ο κόσμος κάνει πολέ πολύ αρνητική σκέψη κι όλο αυτό το πράγμα σε κάνει μίζερο. Ήθελα να ‘μια... χαρούμενη, ευτυχισμένη και προσπαθούσα να ελέγξω λίγο τις σκέψεις μου, τα συναισθήματά μου, τις αντιδράσεις μου, να ηρεμήσω, να υπάρχει ισορροπία. Οπότε εγώ στην ουσία προσπαθούσα με τον εαυτό μου και με την καθοδήγηση του... (δείχνει προς τον προπονητικό χώρο της σχολής) να... να προχωρήσω, αλλά να γίνω καλύτερος άνθρωπος. Αυτό με ενδιέφερε. Δεν, δεν ήθελα να φτάσω σαράντα χρονών και να πω τι, τι έκανα στη ζωή μου. Γιατί το έζησα αυτό, το έζησα από φίλους μου, σαραντ σαράντα χρονών ντάξει καθηγητές, φίλους μου βέβαια. Αυτό. Και... είναι ωραίο, είναι ωραίο το αίσθημα της προσφοράς. Εγώ ας πούμε πιο παλιά ντάξει ήμουνα πολύ... ζωηρή να το πω; (γέλιο) πολύ, πολύ αρνητικότητα, πολύ, πολύ, πολύ τόσο που δεν... δεν. Ήθελα είπα να κάνω... με το που έγινα δεκαοκτώ δηλαδή λέω τέλος. Μηδέν. Φεύγω. Αυτό. Δεν νοιώθ. Δεν ένοιωθα ότι, ούτε στην Εκκλησία ένοιωθα ότι κάνω κάτι. Πήγαινα. Πήγαινα κάθε μέρα. Πραγματικά. Δεν είναι ότι ήμουν απομακρυσμένη από όλο αυτό. Απλώς, κατάλαβα ότι... δεν είμαι για εκεί, δεν το... πιστεύω αυτό. Δεν μπορώ να το ‘χ δεν μπορώ να το πιστέψω τι να κάνω τώρα όχι ότι.. θα κοροϊδέσω κάποιον άλλον που το πιστεύει κι ούτε έχω την απαίτηση να το... καταλάβουνε σε μένα. Ίσα-ίσα κιόλας. Όταν με ρωτάνε ας πούμε γιατί δεν τρως κρέας; Δεν τους λέω ότι είμαι Βουδίστρια, αυτό μπορεί να το πει κάποια φίλη μου ας πούμε που αν είναι κοντά. Απλά δεν τρώω. Δεν χρειάζονται πολλά. Γιατί δεν πίνεις αλκοόλ; Δεν πίνω! Δεν.. (Γιατράς: και ειλικρινής είσαι αν μου επιτρέπεις το σχόλιο γιατί το ξεκίνησες από πριν ασχοληθείς με το Βουδισμό το... τη χορτοφαγία οπότε..) Ναι! Ναι! Ναι! Ναι! Ναι!

Γιατράς: νομίζω ότι, αν καταλαβαίνω καλά αυτά που μου λες, ο Βουδισμός δένει με επιλογές που είχες κάνει σαν άτομο)

Μαθήτρια: ναι, δηλαδή δεν είναι ότι... άλλαξα, δεν είναι ότι στερήθηκα πράγματα. Σε κάποιους ανθρώπους... μου λένε... το αλκοόλ; Πως το ‘κοψες το αλκοόλ; Π πως; Παιδιά έγινε. Αυτό. Απλά προχώρησα και με βρήκε. Αυτό ηρεμία, ηρεμία ηρεμία, ηρεμία. Ηρεμία κι όλα έρχονται από μόνα τους. Αλλά για να υπάρξει αυτή η ηρεμία... πρέπει να... μηδενίσουμε κάποια στιγμή το κοντέρ, και να κάνουμε αυτό που...

Γιατράς: μια αναγέννηση να το πω έτσι; Μια επανεκκίνηση;

Μαθήτρια: ναι. Αα άμα δηλαδή το θεωρούμε ότι το χρειαζόμαστε ναι. Εγώ αυτό. Βέβαια ντάξει και... σημασία εε ντάξει ο δάσκαλος έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο γιατί στο κουνγκ φου ο δάσκαλος δεν είναι καθηγητής είναι ο πατέρας, είναι ο Βούδας σου. Είναι πολύ σπουδαίο αυτό. Και όταν έχεις τώρα ένα τόσο καλό παράδειγμα εεεε ξε δηλαδή αν μόνη μου έκανα μισό βήμα, με το δάσκαλο έκανα τρία γιατί ανά πάσα ώρα και στιγμή μπορώ να του πω «δάσκαλε έχω αυτό» άσχετα με το αν είναι με το μάθημα ή όχι και θα μιλήσει σαν πνευματικός οδηγός. Γι’ αυτό και... είμαι πολύ περήφανη που μαθαίνω σαολίν κουνγκ φου. Πολύ περήφανη. Και που... τον έχω γνωρίσει δηλαδή, ντάξει, ναι... τι άλλο να σας πω; (γέλια) αν μιλήσω για το δάσκαλο τώρα θα μας πάρουν ώρες. (Γιατράς: ελεύθερα, σου είπα ότι δεν υπάρχει κάποιος περιορισμός, εκτός απ’ τον χρονικό προφανώς) ναι. Ναι.

Γιατράς: αυτό που... επίσης θέλω να σε ρωτήσω είναι.. σκέφτηκες να κάνεις κάτι σε σχέση με... ελληνικές πολεμικές τέχνες;

Μαθήτρια: όχι! Καθόλου. Ήτανε, ντάξει μπορεί να φανεί αστείο αυτό, αλλά ήτανε λες και γεννήθηκα γι’ αυτό. Μπορεί να το σταματήσω κάποια στιγμή. Δε λέω μπορεί να σταματήσω να... να το εξασκώ. Αλλά, μπορεί να σταματήσω την εξάσκηση, όχι το... τη φιλοσοφία μέσα μου, θεωρώ ότι αυτό δεν γίνεται να το σταματήσω, θεωρώ ότι αν εγώ ποτέ έρθει η ώρα να φάω κρέας αδήγη δεν ξέρω πρεπει ήγη είναι αυτό που σας είπα δεν είναι χόμπυ. Δεν γίνεται να είναι χόμπυ το σαολίν κουνγκ φου.

Γιατράς: και κάτι πιο θεωρητικό (Μαθήτρια: μχ) αν σε ρωτούσα πως συνδυάζεται ένα πολιτιστικό προϊόν της Κίνας, δηλαδή το Σαολίν με τα... με τον ελληνικό πολιτισμό (Μαθήτρια: ναι..) μπορείς να βρεις κάποια... σύνδεση; Ή είναι μια ατομική υπόθεση;

Μαθήτρια: δεν το κατάλαβα..

Γιατράς: εε το σαολίν είναι μια κινέζικη πολεμική τέχνη. (Μαθήτρια: μχμ) στα πλαίσια μιας, της κινεζ, της κινέζικης εκδοχής του Βουδισμού, που έχει ακολουθήσει την πορεία της Κίνας, την εξελικτική πορεία της Κίνας (Μαθήτρια: ναι) όταν αυτό έρχεται στην Ελλάδα, η Ελλάδα έχει άλλες παραδόσεις άλλα, άλλες προδιαγραφές πολιτισμικές, αν σε ρωτούσα αυτό, αν εναρμονίζεται ή όχι...

Μαθήτρια: α σωστά κατάλαβα, εντάξει (γέλιο) (Γιατράς: σωστά κατάλαβες, σίγουρα) όχι απλά δεν ήθελα να απαντήσω άλλα ντι άλλων εεμ γενικά ο κόσμος ότι οτιδήποτε είναι ξένο το φοβάται. Ο, ο φόβος είναι αποτέλεσμα της άγνοιας. Αλλά βαριέται κιόλας να το ψάξει. Και επειδή... και... για να φτάσουμε σε μένα τώρα... δε νομίζω ότι υπάρχει κάποια σύνδεση... δεν γίνεται... δεν ξέρω ίσως είμαι πολύ μικρή και δεν το βλέπω, ίσως όταν φτάσω εικοσιπέντε, τριάντα χρονών να το δώ αλλά...δδ δεν εγώ ας πούμε το έψαξα. Μου άρεσε τελείωσε. Αλλά να το κάνει κάποιος άλλος όχι. Ίσως κι εγώ αν.. επηρεαζόμουν απ' όλα αυτά που άκουγα από τις τηλεοράσεις γιατί ξέρετε τώρα τι γίνεται γιόγκα κι όλα αυτά τα βουδιστικά το τι είναι Βουδισμός όλα αυτά... ναι εεε ντάξει έχει.. έχει τύχει όμως... έχει τύχει να μου πουν από δουλειά ότι.. σε σε άλλα ενδιαφέροντα που έχω γράψει πολεμικές τέχνες σαολίν κουνγκ φου να μου πουν όχι. Γι' αυτό το λόγο. Δεν είναι... τς αλλά είναι άγνοια... δεν το δεν το κατηγορώ, κι έχει τύχει και σε άλλη δουλειά να μου πουν α! τι ωραία! Μας αρέσει το να ασχολήσαι μ' αυτό σημαίνει πειθαρχία, σημαίνει... σημαίνει πράγματα. Είναι το πως το αντιλαμβάνεται κανείς. Εγώ... (Γιατράς: είναι ατομική υπόθεση δηλαδή) είναι τελείως ατομική υπόθεση ναι γι' αυτό έδωσα αυτά τα δύο παραδείγματα τώρα, εγώ δεν ξέρω τώρα τι άλλο να σου πω... αλλά πρέπει να μεγαλώσω λίγο ακόμα για να απαντήσω σ' αυτό. Δεν ξέρω (γέλιο)

Γιατράς: Σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

Μαθήτρια: Εγώ ευχαριστώ

Γιατράς: Να 'σαι καλά και χάρηκα πολύ.

Μαθήτρια: Κι εγώ.

Συνέντευξη Δέκατη

Σαολίν Ζωγράφου- Καναβός

Γιατράς: Καλησπέρα

Καναβός: Γεια σας

Γιατράς: Το όνομά σας;

Καναβός: Ονομάζομαι Ιωάννης Δημητρίου Καναβός, είμαι δάσκαλος Σαολίν Κουνγκ Φου και είμαι μαθητής του Σι Μιαο Ντιεν

Γιατράς: Έχετε και το όνομα το τιμητικό που δίνουνε από το ναό Σαολίν;

Καναβός: όχι ακόμα

Γιατράς: Πόσα χρόνια ασχολείστε με το Σαολίν;

Καναβός: Με το Σαολίν ξεκίνησα Νοέμβριο του 2006, ασχολούμαι με το Κουνγκ Φου είκοσι χρόνια και με το Σαολίν Κουνγκ Φου δέκα χρόνια.

Γιατράς: Το Κουνγκ Φου πριν το Σαολίν ποιο ήταν;

Καναβός: Είχα ασχοληθεί μεεεε Γουσου.

Γιατράς: τι σας οδηγεί να ασχοληθείτε με το Σαολίν συγκεκριμένα μετά;

Καναβός: Ψάχναμε μαζί με έναν φίλο για μια καινούργια σχολή, ένας καλός φίλος πήγε... αλλά δυσκολεύτηκε αυτός, εμείς πήγαμε και μας άρεσε. Και... συνεχίσαμε. Και ο Κώστας και εγώ.

Γιατράς: Πόσο καιρό μέινετε στο ναό;

Καναβός: στο ναό έχω πάει δύο φορές, το 2010, 2010 ή 11; Ή 2010 ή 2011 και 2014 δύο φορές. Από περίπου δεκαπέντε με είκοσι μέρες. Στο φα ουανγκ. Δεν πηγαίνουμε στο Σαολίν γιατί έχει πολύ κόσμο τον ε το καλοκαίρι, δύο φορές στο... στο φα ουανγκ που κάναμε προπόνηση υπό την εποπτεία του ίδιου του δασκάλου Σι Μιαο Ντιεν, ο οποίος διδάσκει εν αντιθέσει με άλλους διδάσκει ο ίδιος τους μαθητές του. Γιατί συνήθως εεε αυτό που συνιθίζεται είναι να πηγαίνεις, να κάνεις μια συμφωνία και... ν' αφήνεις τους μαθητές εκεί να τους διδάσκει κάποιος άλλος εκπαιδευτής από το φα ουανγκ. Ο δάσκαλός μου διδάσκει ο ίδιος τους μαθητές του.

Γιατράς: Το φα ουανγκ είναι... παράρτημα του ναού;

Καναβός: παράρτημα... είναι... εεε ένα μοναστήρι κοντά, το οποίοοοο έχει πιο πολύ ησυχία. Σκέψου το Σαολίν το καλοκαίρι είναι όπως το δεκαπενταύγουστο στην Τήνο στο δεκαπενταύγουστο. Κάθε μέρα, σκέψου ότι κάθε μέρα είναι όπως η Τήνος το δεκαπενταύγουστο. Δεν μπορείς να κάνεις προπόνηση. Ενώ το φα ουανγκ είναι.. έχει κίνηση αλλά είναι πολύ πιο ήσυχο και είναι πιο τραβηγμένο σκέψου ότι είναι δεκαπέντε με είκοσι λεπτά με ένα ταξάκι κινέζικο από το ένα μοναστήρι στο άλλο.

Γιατράς: Είναι κι αυτό ένα βουδιστικό μοναστήρι;)

Καναβός: ναι, ναι, ναι βουδιστικό.

Γιατράς: τον τίτλο του «κοσμικού αποστόλου» τον πήρατε μέσα από την επίσκεψή σας στην Κίνα φαντάζομαι...

Καναβός: «Κοσμικός απόστολος» είναι η αναγνώριση του δασκάλου, του δασκάλου μου. Ο δάσκαλος του δασκάλου μου έχει την εποπτεία ν' αναγνωρίζει μαθητές, και τους μαθητές του δασκάλου και.. και εμένα μαζί με άλλους. Από εκεί και πέρα είναι πολύ εύκολο γκουγκλάρετε το όνομά μου στο ίντερνετ και βγαίνω στο... στο σάητ του δασκάλου.

Γιατράς: ναι, το παρατήρησα

Καναβός: Οπότε... ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιο, μπαίνεις εκεί, βλέπεις εκεί, ο δάσκαλος, ο δάσκαλος του δασκάλου, ο δάσκαλος του δασκάλου, του δασκάλου είναι ο ηγούμενος στο φα ούάνγκ. Ο Σι Γιαν Φο.

Γιατράς: δεν κατάλαβα, αυτό που δεν... αα αα αυτοαποκαλείσθε κοσμικός απόστολος; Φέρετε αυτόν τον τίτλο; Ή είναι κάτι το οποιο... αφορά τον δάσκαλο του δασκάλου;

Καναβός: Ο δάσκαλός μου, είναι μάχιμος μοναχός. Έχει τον τίτλο του μάχιμου μοναχού. Τον ίδιο τίτλο έχει και ο... ο μεγάλος δάσκαλος. Εγώ κάποια στιγμή θα ονομαστώ κοσμικός απόστολος, όταν πάρω και αυτό το... την ονομασία που δίνουνε το Σι.. της γενεαλογίας, δηλαδή το 35, 36, 37.

Γιατράς: Αυτός είναι ένας από τους στόχους σας απ' ό, τι καταλαβαίνω..

Καναβός: Είναι η πορεία. Οτιδήποτε άλλο σημαίνει ότι κάτι χάλασε στην πορεία.

Γιατράς: εε σας απασχόλησε καθόλου το κομμάτι του Τσαν κατά την ενασχόλησή σας με το Σαολίν Κουνγκ Φου;

Καναβός: κοιτάχτε, εμείς δι διδάσκουμε Σαολίν Κουνγκ Φου. Ξεκάθαρα. Ο διαλογισμός είναι ένα... η σειρά πηγαίνει εξωτερικό σύστημα, εσωτερικό σύστημα, νει κουνγκ, τσι κουνγκ, διαλογισμός. Έτσι. Όλα αυτά όμως ως πορεία του Σαολίν Κουνγκ Φου και μόνο. Του Σαολίν Κουνγκ Φου και μόνο. Με το υπόλοιπο κομμάτι, δεν ασχολούμαστε. Εξάλλου εγώ μπορώ να φτάσω μόνο ως κοσμικός απόστολος. Να διδάξω Σαολίν Κουνγκ Φου και μόνο Σαολίν Κουνγκ Φου.

Γιατράς: άκουσα ότι το Σαολίν χρειάζεται ένα τρίπτυχο Τσανγουγι (Καναβός: Τσανγουγι, μάλιστα)

Καναβός: ναι το τρίπτυχο είναι μέσα μας. Αν το έχεις φαίνεται, αν δεν το έχεις δεν μπορείς να το στηρίξεις με λόγια.

(παύση)

Γιατράς: οπότε είναι μια καθαρά ατομική υπόθεση εδώ πέρα.

Καναβός: ναι! Είμαι την πορεία σου. Αλλά και πάλι επαναλαμβάνω ότι αυτή η πιστοποίηση που έχουμε είναι ως κοσμικοί απόστολοι να διδάξουμε Σαολίν Κουνγκ Φου πιστοποιημένοι εκπαιδευμένοι μέσα από την ποιότητα του δασκάλου, του δασκάλου, ο οποίος είναι ένας από τους δεκαοκτώ αρχιερείς του ναού. Μάχιμος μοναχός ο ίδιος κι ένας από τους δεκαοκτώ αρχιερείς του ναού.

Γιατράς: ε ανοίγοντας τη σχολή εδώ πέρα και διδάσκοντας Σαολίν Κουνγκ Φου υπάρχουν αντιδράσεις πάνω στο γεγονός ότι το Σαολίν Κουνγκ Φου προέρχεται από έναν βουδιστικό ναό άρα σε μια άλλη θρησκεία;

Καναβός: κοιτάζτε ναι σωστό. Στην αρχή όχι... εγώ προσπαθώ να... δω τι σκέφτεται ο καθένας που με πλησιάζει ο καθένας για το παιδί του, ο καθένας για τον ίδιο... αλλά αυτό που έλεγα από την πρώτη στιγμή και συνεχίζω να λέω και θα λέω συνέχεια είναι ότι... η πιστοποίησή μας

είναι, η δικιά μου προσωπικά είναι Σαολίν Κουνγκ Φου, αυτό μαθαίνω, αυτό διδάσκομαι, αυτό διδάσκω, ξακάθαρα. Τα πολλά λόγια είναι φτώχεια.

Γιατράς: έχει αποδοχή από την Ελλάδα το Σαολίν Κουνγκ Φου; δηλαδή από την άλλη πλευρά κατά κάποιον τρόπο, βλέπετε να υπάρχει αποδοχή;

Καναβός: Κοιτάξτε... το κουνγκ φου... αυτή τη στιγμή γνωρίζει άνθιση, ο δυτικός άνθρωπος ψάχνει το υπόλοιπο κομμάτι που του λείπει. έτσι; μέσα στις πολεμικές τέχνες με πολύ μεγάλη ιστορία είναι το Σαολίν Κουνγκ Φου. Καλό κάνει σε έναν δυτικό άνθρωπο να ασχολείται με τις πολεμικές τέχνες... ο καθένας οφείλει να ψάξει και να βρει αυτό που του ταιριάζει και να κάνει αυτό που του ταιριάζει παν' απ' όλα. Αν κάνεις, δώσεις χρόνο σε κάτι που σου ταιριάζει απόλυτα, είσαι ικανοποιημένος. Καλύτερα να μάθεις καλά αυτό που σου αρέσει παρά πολλά διαφορετικά που δεν σ' αρέσουν. Μόνο κα μόνο για να λες έμαθα αυτό, εκείνο το άλλο και τα λοιπά.

Γιατράς: υπάρχει όμως μια.. ένα πολιτιστικό πλαίσιο γύρω απ' την τάδε πολεμική τέχνη, δηλαδή... το Σαολίν Κουνγκ Φου κατά κάποιον τρόπο ανήκει εντός ή εκτός εισαγωγικών στο Βουδισμό. Το Γουντανγκ Κουνγκ Φου ανήκει εντός ή εκτός εισαγωγικών στον Ταοϊσμό, ένα άλλο παράδειγμα, αλλά αντίστοιχα και η Ελλάδα είχε τις δικές της πολεμικές τέχνες, την δική της παράδοση σ' αυτό. Το παγκράτιο, την πυγμαχία, την ελληνορωμαϊκή... (Καναβός: ναι) ε πως και Σαολίν και όχι Παγκράτιο ενδεχομένως; Εάν έβαζα αυτό το ερώτημα;

Καναβός: αυτό έτυχε, όταν γνώρισα τον πρώτο μου δάσκαλο, που ήμασταν μαζί φαντάροι, στη Χίο. Ήταν δάσκαλος Κουνγκ Φου, ξεκίνησα Κουνγκ Φου δεν είχα δει κάτι άλλο προηγουμένως... μου άρεσε κι έκανα είκοσι χρόνια ανελλιπώς. Παρόλο που... είναι σχετικά ασυνήθιστο να.. ξεκινάς στα εικοσιοκτώ. Χωρίς να είσαι τίποτα πριν και να συνεχίζεις μέχρι τα σαρανταεννιά. Αυτά. Ναι όλα έχουν ένα πολιτιστικό υπόβαθρο, το σέβεται αλλά και πάλι εγώ μαθαίνω Σαολίν Κουνγκ Φου. έτσι; αυτό έχει εξωτερικά στυλ, δυναμικά εσωτερικά στυλ, μαλακά, νεϊ κουνγκ, τσι κουνγκ, διαλογισμός. Όλα αυτά στα πλαίσια, του Σαολίν Κουνγκ Φου.

Γιατράς: ο διαλογισμός δηλαδή δεν έχει να κάνει με κάποια.. θρησκευτική πρακτική (Καναβός: όχι, όχι) είναι καθαρά... (Καναβός: προσπάθεια αυτοβελτίωσης). Ό, τι, ό, τι ακριβώς λέει και η λέξη τσι κουνγκ. Η ενασχόληση με την ενέργεια. (Γιατράς: κατ' επέκτασιν) εγώ είμαι ένας Χριστιανός Ορθόδοξος. έτσι; και παραμένω ένας Χριστιανός Ορθόδοξος. κανείς δεν μου ζήτησε και ούτε θα δεχόμουν να αλλάξω κάτι από τη θρησκεία μου για να μπορέσω να το χάσω κάπου αλλού.

Γιατράς: Είστε θρησκευόμενος;

Καναβός: είμαι ένθεος (χαμόγελο). Που έχει μεγαλύτερη σημασία πιστεύω απ' το να είσαι θρησκευόμενος. Προσπαθούμε... να κάνουμε το καλό. Και να αντιμετωπίσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα, το κακό.

Γιατράς: εε δηλαδή σε περίπτωση που κάποιος ενδιαφέρεται για το Τσαν και σας προσεγγίσει, η απάντηση έχει να κάνει μόνο με το Κουνγκ Φου εδώ πέρα. Δηλαδή πέρα από τις δικές σας προθέσεις αν κάποιος ακούσει ότι το Σαολίν Κουνγκ Φου έχει να κάνει και με το Βουδισμό δηλαδή...

Καναβός: όχι δεν ξέρω να διδάξω Βουδισμό, δεν μπορώ να διδάξω Βουδισμό. Θα πρέπει για να πάει, για να διδαχτεί Βουδισμό, πρέπει να πάει σε μελετητή μοναχό Σαολίν και όχι σε μάχιμο. Οι μάχιμοι μοναχοί είναι πιστοποιημένοι για να διδάξουν Σαολίν Κουνγκ Φου. Η διδασκαλία του Βουδισμού γίνεται μόνο από τους μελετητές. Είτε από μάχιμους σε πολύ υψηλό επίπεδο έτσι; Κινέζους. Όχι Έλληνες και δυτικούς σε πολύ υψηλό επίπεδο, Κινέζους σε πολύ

υψηλό επίπεδο. Παραδείγματος χάρη ο δάσκαλος του δασκάλου παρόλο που είναι μάχιμος μοναχός εε είναι ένας από τους δεκαοκτώ αρχιερείς του Σαολίν Κουνγκ Φου και ταυτόχρονα είναι και ηγούμενος σε ένα μοναστήρι. Αλλά, έχει φτάσει το Βουδισμό σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο έτσι; και για Κινέζο και για Βουδιστή για να του δωθούν όλες αυτές οι τιμητικές θέσεις.

Γιατράς: Συνδέεται γενικά το Σαολίν Κουνγκ Φου, με τα ελληνικά δεδομένα; Ή είναι κάτι πιο ξένο κατά κάποιον τρόπο;

Καναβός: ας το πάρουμε ανάποδα. Το παγκράτιο το είχαμε και το χάσαμε. Οφείλαμε... να το διατηρήσουμε. Εμείς το είχαμε και το χάσαμε. Και τώρα γίνεται μια αξιέπαινη προσπάθεια να ξαναστηθεί έτσι; μέσα από τοιχογραφίες, μέσα από αγγεία... σπασμένη σειρά γνώσης μέσα στο χρόνο. Το Σαολίν Κουνγκ Φου είναι διαδοχική σειρά γνώσης χιλίων ετών. Αν βοηθήσει το Σαολίν Κουνγκ Φου στην προσπάθειά μας να στήσουμε και το δικό μας παγκράτιο ακόμα καλύτερα. Σεβόμαστε το γεγονός ότι η αρχαιότητα μας παρέχει συνεχή παράδοση. Ανέβηκε, κατέβηκε, βρήκε καλύτερες φάσεις, βρήκε δυσκολότερες φάσεις αλλά έμεινε άσβεστο για χίλια πεντακόσια χρόνια. Αλλά εμείς, το παγκράτιο αυτή τη στιγμή γίνεται προσπάθεια τα τελευταία χρόνια να στηθεί. Αλλά δεν υπήρχε πιο πριν διαδοχική σειρά προηγούμενων αιώνων. Χάθηκε κάποια στιγμή και μακάρι να στηθεί... έχουμε την ελληνορωμαϊκή που προσδιορίζει τον Έλληνα αλλά ακόμα καλύτερα να... να βρεθούν καλές βάσεις, υγιείς βάσεις να αναπτυχθεί και το παγκράτιο. Όλοι οι καλοί χωράνε. (γέλια) (Γιατράς: σίγουρα).

Γιατράς: οκ αυτό ήταν, σας ευχαριστώ πολύ.

Καναβός: τίποτα

Συμπεράσματα

Οι δυναμικές και τα όρια του πολιτισμικού υβριδισμού ως προς τις παραμέτρους που τέθηκαν δεν επιτρέπουν κάποιο στοιβαρό συμπέρασμα. Η ποικιλομορφία των προσεγγίσεων που προέκυψε από τις συνεντεύξεις αφορά σε μια ετερογενή αντίληψη ως προς το ρόλο των Ελλήνων Σαολίν σχετικά με την πολιτισμική συνάντηση της Ελλάδας με την Κίνα.

Εκείνο που γίνεται σαφές αφορά στην ανάδειξη ενός πολιτισμικού σχετικισμού και της ανοικτότητας σε νέες ιδέες, αξίες και πρακτικές παρά σε μια ευθεία υβριδική κατάσταση και στη δημιουργία κάποιου νέου πολιτισμικού υποκειμένου. Οι πολεμικές τέχνες αναμφίβολα αποτελούν δίαυλο πολιτισμικών ανταλλαγών και στην έσχατη μορφή τους δημιουργούν προϋποθέσεις για τη συμπλήρωση της ατομικά προσδιορισμένης ταυτότητας.

Από τις δύο παραδοσιακές ταυτότητες που αναφέρθηκαν, το έθνος και η θρησκεία, παρατηρήθηκε ότι το έθνος αποτελεί περισσότερο συμπαγή ταυτότητα στο εσωτερικό του υποκειμένου που δεν επιτρέπει με την ίδια ευκολία και πλαστικότητα την τροποποίησή του από την έκθεση σε ένα ξένο πολιτισμικό πλαίσιο είτε αυτό αποτελεί η φοίτηση στο μοναστήρι Σαολίν είτε αυτό αποτελεί η συμμετοχή σε κάποιο σύλλογο Σαολίν στην Ελλάδα.

Η θρησκεία έχοντας τις ρίζες της σε μια ευρύτατη διαδικασία αναπροσαρμογής που τελέσθηκε κατά τη Μεταρρύθμιση και συνεχίζεται κοινωνικοπολιτισμικά έως σήμερα γίνεται να λάβει περισσότερο πλαστικό χαρακτήρα και να δεχθεί ιδεολογικές και αξιακές προσμίξεις σε σημείο να γίνονται ιδιαίτερα δυσδιάκριτα τα όρια ανάμεσα σε δύο διαφορετικές θρησκευτικές μορφές.

Η κεντρική προϋπόθεση για την πραγμάτωση των παραπάνω αποτελεί η ισχυροποίηση της ατομικότητας και της ιδιότητάς της ως προς την επιλεξιμότητα του προσδιορισμού του εαυτού της, που καταλήγει να αποκτά μια προδιάθεση για τη διαμόρφωση υβριδικού χαρακτήρα. Ο υβριδισμός κατά τη σύνδεσή του με τον ατομικισμό λαμβάνει δυναμική μορφή καθώς φθάνει στην υβριδοποίηση μέσα από την έκθεση σε μια πολλαπλότητα επιλογών που προσφέρονται σε ένα παγκοσμιοποιούμενο περιβάλλον σε όλα τα πεδία της ζωής και κατ' επέκταση στο πολιτισμικό.

Για τη σύνδεση με τα παραπάνω η υπόθεση του εξανατολισμού στην προσπάθειά της να συνδέσει την Ανατολή με τη Δύση αποτελεί έναν κεντρικό παράγοντα διαχείρισης των φαινομένων που έλαβαν χώρα στην ύστερη νεωτερικότητα που με τη σειρά τους οδήγησαν στην ανανοηματοδότηση της ατομικότητας ως στοιχείου σύζευξης των δύο πολιτισμικών μεγεθών. Ο υπαρξιακός-εσωτερικός χαρακτήρας των ανατολικών θρησκευμάτων συνάντησε ιδεολογικά το δυτικό ατομικισμό, ο οποίος κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα βρισκόταν σε αναζήτηση του εαυτού του.

Αν και ο ισχυρισμός περί εξανατολισμού είναι σε μεγάλο βαθμό αφαιρετικός και γενικευτικός, εν τούτοις η κεντρική του ιδέα ως προς την πνευματικοποίηση της ατομικότητας και της εκ νέου συνάντησης της ανατολικής θρησκευτικότητας με τη δυτική εκκοσμίκευση είναι κάτι που εντοπίστηκε σε πολλά σημεία της έρευνας όπως φαίνεται τόσο από το ερευνητικό μέρος όσο και από το παράρτημα των συνεντεύξεων.

Βιβλιογραφία

- Anderson B., (1997), Φαντασιακές Κοινότητες- Στοχασμοί για τις Απαρχές και τη Διάδοση του Εθνικισμού, Αθήνα, Νεφέλη
- Ashrafian H., (2014), Warrior Origins- The Historical and Legendary Links between Bodhidharma, Shaolin Kung- Fu, Karate and Ninjutsu, Gloucestershire
- Beck, E. B. Gernsheim, (2002), Individualization, Λονδίνο, SAGE publication Ltd
- Bell D., (1978), The Cultural Contradictions of Capitalism, Νέα Υόρκη, Basic Books
- Braudel F., (2000), Γραμματική των Πολιτισμών, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ.
- Burke P., (2010), Πολιτισμικός Υβριδισμός, Αθήνα, Μεταίχμιο
- Dumoulin H., (1963), History of Zen Buddhism, Νέα Υόρκη, Pantheon Books
- Elias N., (1997), Η Εξέλιξη του πολιτισμού Τόμος 1^{ος} Ήθη και κοινωνική συμπεριφορά στη νεότερη Ευρώπη, Αθήνα, Νεφέλη
- Fenn R. (ed.), (2003), The Blackwell Companion to the Sociology of Religion, Οξφόρδη, Blackwell Publishing Ltd
- Geertz C., (2003), Η Ερμηνεία των Πολιτισμών, Αθήνα, Αλεξάνδρεια
- Hall S., Held D., McGrew A. (επίμ.), (2009), Η Νεωτερικότητα Σήμερα- Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτική, Πολιτισμός, Αθήνα, Σαββάλας
- Huntington S., (2017), Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης, Αθήνα, Πατάκη
- Iyall Smith K.E. & Leavy P. (eds.): (2008), Hybrid Identities: Theoretical and Empirical Examinations, Leiden-Boston, Brill
- Jenkins R., (2007), Κοινωνική Ταυτότητα, Αθήνα, Σαββάλας
- Kraidy M. M. , (2005), Hybridity or the Cultural Logic of Globalization, Philadelphia, Temple University Press
- Lorge P., (2011), Chinese Martial Arts From Antiquity to the Twenty- First Century, Νέα Υόρκη, Cambridge University Press
- Makeeff Thykier T. T. , Martial Arts and Religion: A Study of Constructions of Identity based on Case- studies in Chinese and Russian Martial Arts and their Relationship to Daoism and Christianity, Lund University, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία
- Μπέργκερ Π. Α. & Λούκμαν Τ., (2003), Η Κοινωνική Κατασκευή της Πραγματικότητας, Αθήνα, Νήσος
- Παναγιωτόπουλος Π., (2013), Τεχνολογικές Καταστροφές και Πολιτικές του Κινδύνου Παλινδρομήσεις του Κοινωνικού Εκσυγχρονισμού στην Ελλάδα 1947-2000, Αθήνα, Πόλις
- Παπαδημητρίου Ζ. Δ. , (2000), Ο Ευρωπαϊκός Ρατσισμός- Εισαγωγή στο Φυλετικό Μίσος, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα
- Παπαλεξανδρόπουλος Σ., (2016), Ανατολικές θρησκείες , Αθήνα, Gutenberg
- Παχής Π. (επίμ.), (2008), Φιλία και Κοινωνία Τιμητικός Τόμος στον ομότιμο καθηγητή Γρηγόριο Δ. Ζιάκα, Θεσσαλονίκη

- Pinel V., (2004), Σχολές, Κινήματα και Είδη στον Κινηματογράφο, Αθήνα, Μεταίχμιο
- Σβουρδάκου Δ., (2003), Κορυδαλλός: «Πολεμιστές» και Οργανωμένο Έγκλημα- Πολεμικές Τέχνες και Βία στην Ελλάδα, Αθήνα, Γόρδιος
- Σπηλιώτης Κ., (2014), Το σύγχρονο Παγκράτιο ως παράδειγμα ανακατασκευής της παράδοσης 1.-5. Θεωρητικό και Ερευνητικό μέρος, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, αδημοσίευτη διπλωματική εργασία
- Shahar M., (2008), The Shaolin Monastery- History, Religion and the Chinese Martial Arts, Χονολουλού, University of Hawaii Press
- Smith P., (2006), Πολιτισμική Θεωρία Μία εισαγωγή, Αθήνα, Κριτική
- Turner B. S. (ed.), (2006), The Cambridge Dictionary of Sociology, New York Cambridge University Press
- Τσιώλης Γ., (2014), Μέθοδοι και Τεχνικές Ανάλυσης στην Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα, Αθήνα, Κριτική
- Wilson B. and Cresswell J. (επίμ.), (1999), New Religious Movements Challenge and Response, London, Routledge

Διαδουκτιακές Πηγές:

- <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095952517#>,
(14/03/2017)
- <http://prx.sagepub.com/content/44/3/835.full.pdf> (30/09/2016)
- http://www.shaolin.org.cn/templates/EN_T_new_list/index.aspx?nodeid=363 (15/02/2017)
- http://www.shaolin.org.cn/templates/EN_T_newS_list/index.aspx?nodeid=294&page=ContentPage&contentid=5959&WebShieldDRSessionVerify=webEmKFCDiDxDptrAfqj
(15/02/2017)
- <http://whc.unesco.org/en/list/1305> (15/05/2017)